TOPLUMSAL BELLEK VE MEDYA: TÜRKİYE'DEKİ TERÖR OLAYLARININ MEDYADAKİ GÖRSEL TEMSİLİ

Şeyma BİLGİNER ERDOĞAN

Doktora Tezi
Temel İletişim Anabilim Dalı
Doç. Dr. Abdulkadir ATİK
2017
Her Hakkı Saklıdır

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İLETİŞİM ANABİLİM DALI

Şeyma BİLGİNER ERDOĞAN

TOPLUMSAL BELLEK VE MEDYA: TÜRKİYE'DEKİ TERÖR OLAYLARININ MEDYADAKİ GÖRSEL TEMSİLİ

DOKTORA TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Abdulkadir ATİK

ERZURUM – 2017

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum **"TOPLUMSAL BELLEK VE MEDYA: TÜRKİYE'DEKİ TERÖR OLAYLARININ MEDYADAKİ GÖRSEL TEMSİLİ"** adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
☐ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
■ Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

25/12/2017

Şeyma BİLGİNER ERDOĞAN

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Abdülkadir Atik danışmanlığında, Şeyma Bilginer Erdoğan tarafından hazırlanan bu çalışma 25.12.2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Temel İletişim Bilimleri Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Abdülkadir Atik İmza: .....

Jüri Üyesi :Prof. Dr. Naci İspir İmza: .....

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Hakan Temiztürk İmza: .....

Jüri Üyesi : Doç. Dr. S. Hakan Yılmaz İmza: .....

Jüri Üyesi : ~~Yrd.~~ Doç. Dr. Yavuz Bayram İmza: .....

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 25/12/2017

Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **IV**
ABSTRACT ..... **V**
ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **VI**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **IX**
ÖNSÖZ ..... **XX**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
GÖRMENİN TARİHİ

1.1. GÖRME BİÇİMLERİ **23**
1.2. GÖRSEL KÜLTÜR **34**
1.3. GÖRSEL TOPLUM **44**

İKİNCİ BÖLÜM
TOPLUMSAL BELLEK

2.1. TOPLUMSAL BELLEĞİN GÖRSEL AKTARICISI: FOTOĞRAF **61**
2.2. GÖRSEL HAFIZA **73**
2.3. FOTOĞRAFTA ANLAMIN İNŞASI **80**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TOPLUMSAL BELLEĞİN OLUŞUMUNDA ETKİLİ OLAN TERÖR OLAYLARININ MEDYADAKİ GÖRSEL TEMSİLİ

3.1. TERÖR KAVRAMI VE TÜRKİYE'DE PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN TARİHSEL GELİŞİMİ **91**
3.2. MEDYA VE TERÖR **99**

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
GAZETELERDEKİ TERÖR HABERLERİNİN FOTOĞRAFİK İMGELER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

4.1. YÖNTEM **111**
4.2. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR **116**

4.3. ÇÖZÜMLEME PARAMETRELERİ 117
4.4. 15 AĞUSTOS 1984 SİİRT- ERUH SALDIRISI BAŞLIKLI GAZETE HABERLERİ 118
4.2. 23 OCAK 1987 BAŞYURTLAR KATLİAMI GAZETE HABERLERİ 125
4.3. 8 MART 1987 MARDİN, NUSAYBİN AÇIKYOL KATLİAMI 132
4.4. 20 HAZİRAN 1987 PINARCIK KATLİAMI GAZETE HABERLERİ 139
4.5. 10 HAZİRAN 1990 ŞIRNAK GÜÇLÜKONAK ÇEVRİMLİ KÖYÜ KATLİAMI GAZETE HABERLERİ 146
4.6. 30 AĞUSTOS 1992 ŞEMDİNLİ ALAN KARAKOLU BASKINI 151
4.7. 20 EKİM 1992 BİNGÖL-SOLHAN KATLİAMI GAZETE HABERLERİ ... 156
4.8. 24 MAYIS 1993 BİNGÖL-ELAZIĞ KARAYOLUNDA 33 ER'İN ŞEHİT EDİLDİĞİ GAZETE HABERLERİ 161
4.9. 5 TEMMUZ 1993 ERZİNCAN-BAŞBAĞLAR KÖYÜ KATLİAMI GAZETE HABERLERİ 168
4.10. 18 TEMMUZ 1993 VAN- SÜNDÜZ KATLİAMI GAZETE HABERLERİ 175
4.11. 2 EKİM 1993 SİİRT- DERİNCE KATLİAMI GAZETE HABERLERİ 182
4.13. 14 MART 1999 İSTANBUL MAVİ ÇARŞI KATLİAMI GAZETE HABERLERİ 192
4.14. 22 MAYIS 2007 ANKARA ANAFARTALAR SALDIRISI GAZETE HABERLERİ 199
4.15. 3 EKİM 2008 AKTÜTÜN SALDIRISI GAZETE HABERLERİ 205
4.16. 21 AĞUSTOS 2014 TEĞMEN EMRE AS'IN ŞEHİT EDİLDİĞİ BAŞLIKLI GAZETE HABERLERİ 212
4.17. 25 EKİM 2014 HAKKÂRİ SALDIRISI GAZETE HABERLERİ 219
4.18. 30 EKİM 2014 DİYARBAKIR'DA NECDET AYDOĞDU'YA YAPILAN SALDIRININ GAZETE HABERLERİ 227
4.19. 22 TEMMUZ 2015 ŞANLIURFA- CEYLANPINAR'DA ŞEHİT EDİLEN İKİ POLİSİN GAZETE HABERLERİ 234
4.20. 19 AĞUSTOS 2015 SİİRT SALDIRISI GAZETE HABERLERİ 242
4.21. 6 EYLÜL 2015 DAĞLICA SALDIRISI GAZETE HABERLERİ 249
4.22. 8 EYLÜL 2015 IĞDIR SALDIRISI GAZETE HABERLERİ 257

4.23. 14 OCAK 2016 ÇINAR KATLİAMI GAZETE HABERLERİ.....266
4.24. 17 ŞUBAT 2016 ÇANKAYA SALDIRISI GAZETE HABERLERİ.....274
4.25. 13 MART 2016 ANKARA GÜVENPARK SALDIRISI.....282
4.26. 7 HAZİRAN 2016 VEZNECİLER SALDIRISI GAZETE HABERLERİ ...289
4.27. 10 ARALIK 2016 BEŞİKTAŞ PATLAMASI GAZETE HABERLERİ.....297
4.28. 17 ARALIK 2016 KAYSERİ SALDIRISI GAZETE HAEBRLERİ 304

SONUÇ.....330
KAYNAKÇA 338
ÖZGEÇMİŞ.....350

ÖZET

DOKTORA TEZİ

TOPLUMSAL BELLEK VE MEDYA: TÜRKİYE'DEKİ TERÖR OLAYLARININ MEDYADAKİ GÖRSEL TEMSİLİ

Şeyma BİLGİNER ERDOĞAN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Abdulkadir ATİK

2017, 343 sayfa

Jüri: Doç. Dr. Abdulkadir ATİK (Danışman)
Prof. Dr. Naci İSPİR
Doç. Dr. Hakan TEMİZTÜRK
Doç. Dr. Süleyman Hakan YILMAZ
Doç. Dr. Yavuz BAYRAM

Toplum ve medya arasında karşılıklı olan bir ilişkisi söz konusudur. Medyanın, toplumu bilgilendirmesi ve haber verici işlevi yanı sıra dönüştürücü ve değiştirici etkisi de hesaba katıldığında bu ikili ilişkinin kaçınılmaz olduğu ortaya çıkmaktadır. Özellikle son yüzyılda daha belirgin bir şekilde kitle iletişim araçlarının etkisini toplumsal alanda yoğun şekilde hissettirmesi, giderek artan şekilde görsel unsurların kullanılmasına imkân tanımıştır. Bu durum ise araştırma yöntemlerinin sadece niceliksel olarak değil, aynı zamanda niteliksel ve göstergebilimsel yöntemlerle incelenerek, görselin insan algısındaki etkisini de hesaba katmayı gerektirmiştir. Bu bağlamda bu tez çalışmasının amacı, Türkiye'de bölücü terör örgütü Pkk'nın gerçekleştirmiş olduğu kanlı eylemlerin medyadaki yer alma biçimi üzerinden oluşan toplumsal bellek haritasını çıkarmaktır.

Dört bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde görselliğin öneminden kaynaklanan etkiyle görmenin tarih içerisindeki değişimi, ikinci bölümde toplumsal bellek ve onun taşıyıcısı işlevi gören fotoğraf ve fotoğrafta anlamın inşası, üçüncü bölümde toplumsal belleğin oluşumunda etkili bir güç olan medya ve toplumsal bellek arasındaki ilişki, son bölümde ise gazete haberlerinin göstergebilimsel ve niteliksel veri analiz yöntemiyle bir okuması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medya, toplumsal bellek, görsel kültür, fotoğraf, terör, göstergebilim, göstergebilimsel analiz.

ABSTRACT

PhD DISSERTATION

SOCIAL MEMORY AND MEDIA: VISUAL MEDIA REPRESENTATIONS OF TERRORIST INCIDENTS IN TURKEY

Şeyma BİLGİNER ERDOĞAN

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir ATİK

2017, page: 343

Jury: Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir ATİK (Advisor)
Prof. Dr. Naci İSPİR
Assoc. Prof. Dr. Hakan TEMIZTÜRK
Assoc. Prof. Dr. Süleyman Hakan YILMAZ
Assoc. Prof. Dr.Yavuz BAYRAM

There is a mutual relationship between society and media. Taking into consideration the transformative and changing effect of media as well as informative and premonitory function of it upon society, there appears the inevitable relationship between those two. The fact that mass media has made its influence felt intensely especially in the last century enabled the gradual use of visual elements. This situation requires taking into consideration the visual influence upon human perception by analyzing the research methods through qualitative and quantitative means as well as techniques of semiotics. In this context, the purpose of this study is to present the social memory map appeared as a result of PKK's bloody terrorist incidents and their presentation in the media.

In the first chapter of the study which consists of four the change or perceiving throughout history as a result of the significance of visuality, in the second chapter social memory and photography and construction of meaning in photography which are the carrier functions of social memory, in the third chapter the relationship between social memory and media which is one of the powerful forces in the construction of social memory and in the fourth chapter news in the newspapers have been analyzed through semiotic and data analysis approach.

Key Words: Media, social memory, visual culture, photography, terror, semiotics, semiotic analysis.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Geyik Başları, Lascaux, Fransa 9
Şekil 1.2. Lascaux, Fransa 9
Şekil 1.3. Çakal Suratlı Tanrı Anubis 10
Şekil 1.4. Savaşa Hazırlanan Genç 10
Şekil 1.5. M.s. 100 Dolayları Mısır 11
Şekil 1.6. Ekin Tarlası ve Kargalar, Van Gogh 1853-1890 26
Şekil 1.7. Ekin Tarlası ve Kargalar, Van Gogh 1853-1890 27
Şekil 2.1. G.W. Wilson Kraliçe Victoria 1863 83
Şekil 2.2. Pirelli Lastik Reklamı 88
Şekil 3.1. Milliyet Gazetesi, 28 Mayıs 1983 93
Şekil 3.2. www.globalanket.com 96
Şekil 3.3. Milliyet 1 Temmuz 1996 96
Şekil 3.4. Milliyet Gazetesi, Şubat 1999 97
Şekil 3.5. Terörizm ve Medya: İnteraktif Sistem. 105
Şekil 4.1. Bireyin Yorumlama Süreci Şeması. 112
Şekil 4.2. Saussure ve Pierce'nin Gösterge Süreci 113
Şekil 4.3. Hürriyet, 18 Ağustos 1984 118
Şekil 4.4. Milliyet, 20 Ağustos 1984 120
Şekil 4.5. Güneş, 19 Ağustos 1984 122
Şekil 4.6. Hürriyet, 25 Ocak 1987 125
Şekil 4.7. Günaydın, 25 Ocak 1987 127
Şekil 4.8. Güneş, 25 Ocak 1987 129
Şekil 4.9. Hürriyet, 9 Mart 1987 132
Şekil 4.10. Günaydın, 9 Mart 1987 134
Şekil 4.11. Güneş, 9 Mart 1987 136
Şekil 4.12. Hürriyet, 22 Haziran 1987 139
Şekil 4.13. Günaydın, 22 Haziran 1987 141
Şekil 4.14. Güneş, 22 Haziran 1987 143
Şekil 4.15. Hürriyet, 12 Haziran 1990 146
Şekil 4.16. Türkiye, 12 Haziran 1990 148
Şekil 4.17. Sabah, 31 Ağustos 1992 151

Şekil 4.18. Hürriyet, 31 Ağustos 1992 153
Şekil 4.19. Hürriyet, 21 Ekim 1992 156
Şekil 4.20. Türkiye, 21 Ekim 1992 158
Şekil 4.21. Sabah, 26 Mayıs 1993 161
Şekil 4.22. Hürriyet, 26 Mayıs 1993 163
Şekil 4.23. Türkiye, 26 Mayıs 1993 165
Şekil 4.24. Sabah, 7 Temmuz 1993 168
Şekil 4.25. Hürriyet, 7 Temmuz 1993 170
Şekil 4.26. Türkiye, 7 Temmuz 1993 172
Şekil 4.27. Sabah, 20 Temmuz 1993 175
Şekil 4.28. Hürriyet, 20 Temmuz 1993 177
Şekil 4.29. Türkiye, 20 Temmuz 1993 179
Şekil 4.30. Sabah, 6 Ekim 1993 182
Şekil 4.31. Hürriyet, 6 Ekim 1993 184
Şekil 4.32. Hürriyet, 13 Şubat 1994 187
Şekil 4.33. Türkiye, 13 Şubat 1994 189
Şekil 4.34. Sabah, 14 Mart 1999 192
Şekil 4.35. Hürriyet, 14 Mart 1999 194
Şekil 4.36. Türkiye, 14 Mart 1999 196
Şekil 4.37. Hürriyet, 23 Mayıs 2007 199
Şekil 4.38. Sabah, 23 Mayıs 2007 201
Şekil 4.39. Posta, 5 Ekim 2008 205
Şekil 4.40. Hürriyet, 5 Ekim 2008 207
Şekil 4.41. Sabah, 5 Ekim 2008 209
Şekil 4.42. Hürriyet, 21 Ağustos 2014 212
Şekil 4.43. Posta, 21 Ağustos 2014 214
Şekil 4.44. Habertürk, 21 Ağustos 2014 216
Şekil 4.45. Hürriyet, 26 Ekim 2014 219
Şekil 4.46. Posta, 26 Ekim 2014 221
Şekil 4.47. Sabah, 26 Ekim 2014 224
Şekil 4.48. Hürriyet, 31 Ekim 2014 227
Şekil 4.49. Posta, 31 Ekim 2014 229

Şekil 4.50. Habertürk, 31 Ekim 2014 231
Şekil 4.51. Hürriyet, 23 Temmuz 2015..... 234
Şekil 4.52. Posta, 23 Temmuz 2015 236
Şekil 4.53. Sabah, 23 Temmuz 2015 238
Şekil 4.54. Hürriyet, 20 Ağustos 2015..... 242
Şekil 4.55. Posta, 20 Ağustos 2015 244
Şekil 4.56. Sabah, 20 Ağustos 2015 246
Şekil 4.57. Hürriyet, 7 Eylül 2015..... 249
Şekil 4.58. Posta, 7 Eylül 2015..... 251
Şekil 4.59. Sabah, 7 Eylül 2015..... 253
Şekil 4.60. Hürriyet, 9 Eylül 2015..... 257
Şekil 4.61. Posta, 9 Eylül 2015..... 260
Şekil 4.62. Sabah, 9 Eylül 2015..... 262
Şekil 4.63. Hürriyet, 15 Ocak 2016 266
Şekil 4.64. Posta, 15 Ocak 2016..... 268
Şekil 4.65. Sabah, 15 Ocak 2016..... 270
Şekil 4.66. Hürriyet, 18 Şubat 2016..... 274
Şekil 4.67. Posta, 18 Şubat 2016 276
Şekil 4.68. Sabah, 18 Şubat 2016 278
Şekil 4.69. Hürriyet, 14 Mart 2016..... 282
Şekil 4.70. Posta, 14 Mart 2016..... 284
Şekil 4.71. Sabah, 14 Mart 2016..... 286
Şekil 4.72. Hürriyet, 8 Haziran 2016..... 289
Şekil 4.73. Posta, 8 Haziran 2016..... 291
Şekil 4.74. Sabah, 8 Haziran 2016..... 293
Şekil 4.75. Hürriyet, 12 Aralık 2016 297
Şekil 4.76. Posta, 12 Aralık 2016 299
Şekil 4.77. Sabah, 12 Aralık 2016 301
Şekil 4.78. Hürriyet, 18 Aralık 2016 304
Şekil 4.79. Posta, 18 Aralık 2016 306
Şekil 4.80. Sabah, 18 Aralık 2016 308

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Yıllara Göre Verilen Şehit Sayıları (beycan.net) 95
Tablo 4.1. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (18 Ağustos 1984) 118
Tablo 4.2. Hürriyet Gazetisi Görüntüsel Analiz (18 Ağustos 1984) 119
Tablo 4.3. Hürriyet Gazetisi Bağlamsal Analiz (18 Ağustos 1984) 119
Tablo 4.4. Milliyet Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 1984) 120
Tablo 4.5. Milliyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (20 Ağustos 1984) 121
Tablo 4.6. Milliyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (20 Ağustos 1984) 121
Tablo 4.7. Güneş Gazetesi Metinsel Analiz (19 Ağustos 1984) 122
Tablo 4.8. Güneş Gazetesi Görüntüsel Analiz (19 Ağustos 1984) 123
Tablo 4.9. Güneş Gazetesi Bağlamsal Analiz (19 Ağustos 1984) 123
Tablo 4.10. Hürriyet, Güneş ve Milliyet Gazeteleri Ortak Analizi (19 Ağustos 1984) 123
Tablo 4.11. Hürriyet, Milliyet ve Güneş Gazetelerinin Gösteren-Gösterilen İlişkisi (19 Ağustos 1984) 124
Tablo 4.12. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (25 Ocak 1987) 125
Tablo 4.13. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (25 Ocak 1987) 125
Tablo 4.14. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (25 Ocak 1987) 126
Tablo 4.15. Günaydın Gazetesi Metinsel Analiz (25 Ocak 1987) 127
Tablo 4.16. Günaydın Gazetesi Görüntüsel Analiz (25 Ocak 1987) 128
Tablo 4.17. Günaydın Gazetesi Bağlamsal Analiz (25 Ocak 1987) 128
Tablo 4.18. Güneş Gazetesi Metinsel Analiz (25 Ocak 1987) 129
Tablo 4.19. Güneş Gazetesi Görüntüsel Analiz (25 Ocak 1987) 130
Tablo 4.20. Güneş Gazetesi Bağlamsal Analiz (25 Ocak 1987) 130
Tablo 4.21. Hürriyet, Günaydın ve Güneş Gazeteleri Ortak Analizi (25 Ocak 1987) . 130
Tablo 4.22. Hürriyet, Günaydın ve Güneş Gazetelerinin Gösteren-Gösterilen İlişkisi (25 Ocak 1987) 131
Tablo 4.23. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (9 Mart 1987) 132
Tablo 4.24. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (9 Mart 1987) 133
Tablo 4.25. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (9 Mart 1987) 133
Tablo 4.26. Günaydın Gazetesi Metinsel Analiz (9 Mart 1987) 134
Tablo 4.27. Günaydın Gazetesi Görüntüsel Analiz (9 Mart 1987) 135

Tablo 4.28. Günaydın Gazetesi Bağlamsal Analiz (9 Mart 1987) 135
Tablo 4.29. Güneş Gazetesi Metinsel Analiz (9 Mart 1987)..... 136
Tablo 4.30. Güneş Gazetesi Görüntüsel Analiz (9 Mart 1987)..... 137
Tablo 4.31. Güneş Gazetesi Bağlamsal Analiz (9 Mart 1987)..... 137
Tablo 4.32. Hürriyet, Günaydın ve Güneş Gazeteleri Ortak Analizi (9 Mart 1987).... 137
Tablo 4.33. Hürriyet, Günaydın ve Güneş Gazetelerinin Gösteren-Gösterilen İlişkisi (9 Mart 1987) 138
Tablo 4.34. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (22 Haziran 1987) 139
Tablo 4.35. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (22 Haziran 1987)..... 140
Tablo 4.36. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (22 Haziran 1987)..... 140
Tablo 4.37. Günaydın Gazetesi Metinsel Analiz (22 Haziran 1987) 141
Tablo 4.38. Günaydın Gazetesi Görüntüsel Analiz (22 Haziran 1987) 142
Tablo 4.39. Günaydın Gazetesi Bağlamsal Analiz (22 Haziran 1987) 142
Tablo 4.40. Güneş Gazetesi Metinsel Analiz (22 Haziran 1987)..... 143
Tablo 4.41. Güneş Gazetesi Görüntüsel Analiz (22 Haziran 1987) 143
Tablo 4.42. Güneş Gazetesi Görüntüsel Analiz (22 Haziran 1987) 144
Tablo 4.43. Hürriyet, Günaydın ve Güneş Gazeteleri Ortak Analizi (22 Haziran 1987)..... 144
Tablo 4.44. Hürriyet, Günaydın ve Güneş Gazetelerinin Gösteren-Gösterilen İlişkisi (22 Haziran 1987)..... 145
Tablo 4.45. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (12 Haziran 1987) 147
Tablo 4.46. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (12 Haziran 1987)..... 147
Tablo 4.47. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (12 Haziran 1987)..... 147
Tablo 4.48. Türkiye Gazetesi Metinsel Analiz (12 Haziran 1987) 148
Tablo 4.49. Türkiye Gazetesi Görüntüsel Analiz (12 Haziran 1987) 149
Tablo 4.50. Türkiye Gazetesi Bağlamsal Analiz (12 Haziran 1987) 149
Tablo 4.51. Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri Ortak Analizi (12 Haziran 1987) 149
Tablo 4.52. Hürriyet ve Tükiye Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (12 Haziran 1987)..... 150
Tablo 4.53. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ağustos 1992)..... 151
Tablo 4.54. Sabah Gazetesi Görüntüsel Analiz (31 Ağustos 1992)..... 152
Tablo 4.55. Sabah Gazetesi Bağlamsal Analiz (31 Ağustos 1992)..... 152

Tablo 4.56. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ağustos 1992) 153
Tablo 4.57. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (31 Ağustos 1992) 154
Tablo 4.58. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (31 Ağustos 1992) 154
Tablo 4.59. Sabah ve Hürriyet Gazeteleri Ortak Analizi (31 Ağustos 1992)..... 154
Tablo 4.60. Sabah ve Hürriyet Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (31 Ağustos 1992)..... 155
Tablo 4.61. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ekim 1992) 156
Tablo 4.62. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (21 Ekim 1992)..... 157
Tablo 4.63. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (21 Ekim 1992)..... 157
Tablo 4.64. Türkiye Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ekim 1992) 158
Tablo 4.65. Türkiye Gazetesi Görüntüsel Analiz (21 Ekim 1992) 159
Tablo 4.66. Türkiye Gazetesi Bağlamsal Analiz (21 Ekim 1992) 159
Tablo 4.67. Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri Ortak Analizi (21 Ekim 1992) 159
Tablo 4.68. Hürriyet ve Tükiye Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (21 Ekim 1992)..... 160
Tablo 4.69. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (26 Mayıs 1993)..... 161
Tablo 4.70. Sabah Gazetesi Görüntüsel Analiz (26 Mayıs 1993) 162
Tablo 4.71. Sabah Gazetesi Bağlamsal Analiz (26 Mayıs 1993)..... 162
Tablo 4.72. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (26 Mayıs 1993) 163
Tablo 4.73. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (26 Mayıs 1993) 164
Tablo 4.74. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (26 Mayıs 1993) 164
Tablo 4.75. Türkiye Gazetesi Metinsel Analiz (26 Mayıs 1993)..... 165
Tablo 4.76. Sabah Gazetesi Görüntüsel Analiz (26 Mayıs 1993) 166
Tablo 4.77. Türkiye Gazetesi Bağlamsal Analiz (26 Mayıs 1993) 166
Tablo 4.78. Sabah, Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri Ortak Analizi (26 Mayıs 1993)... 166
Tablo 4.79. Sabah, Hürriyet ve Tükiye Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (26 Mayıs 1993) 167
Tablo 4.80. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (7 Temmuz 1993)..... 168
Tablo 4.81. Sabah Gazetesi Görüntüsel Analiz (7 Temmuz 1993)..... 169
Tablo 4.82. Sabah Gazetesi Bağlamsal Analiz (7 Temmuz 1993)..... 169
Tablo 4.83. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (7 Temmuz 1993)..... 170
Tablo 4.84. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (7 Temmuz 1993) 171

Tablo 4.85. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (7 Temmuz 1993) 171
Tablo 4.86. Türkiye Gazetesi Metinsel Analiz (7 Temmuz 1993) 172
Tablo 4.87. Türkiye Gazetesi Görüntüsel Analiz (7 Temmuz 1993) 173
Tablo 4.88. Türkiye Gazetesi Bağlamsal Analiz (7 Temmuz 1993) 173
Tablo 4.88. Sabah, Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri Ortak Analizi (7 Temmuz 1993) . 173
Tablo 4.89. Sabah, Hürriyet ve Tükiye Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (7 Temmuz 1993) 174
Tablo 4.90. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (20 Temmuz 1993) 175
Tablo 4.91. Sabah Gazetesi Görüntüsel Analiz (20 Temmuz 1993) 176
Tablo 4.92. Sabah Gazetesi Bağlamsal Analiz (20 Temmuz 1993) 176
Tablo 4.93. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (20 Temmuz 1993) 177
Tablo 4.94. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (20 Temmuz 1993) 178
Tablo 4.95. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (20 Temmuz 1993) 178
Tablo 4.96. Türkiye Gazetesi Metinsel Analiz (20 Temmuz 1993) 179
Tablo 4.97. Türkiye Gazetesi Görüntüsel Analiz (20 Temmuz 1993) 180
Tablo 4.98. Türkiye Gazetesi Bağlamsal Analiz (20 Temmuz 1993) 180
Tablo 4.99. Sabah, Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri Ortak Analizi (20 Temmuz 1993) 180
Tablo 4.100. Sabah, Hürriyet ve Tükiye Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (20 Temmuz 1993) 181
Tablo 4.101. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (6 Ekim 1993) 182
Tablo 4.102. Sabah Gazetesi Görüntüsel Analiz (6 Ekim 1993) 183
Tablo 4.103. Sabah Gazetesi Bağlamsal Analiz (6 Ekim 1993) 183
Tablo 4.104. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (6 Ekim 1993) 184
Tablo 4.105. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (6 Ekim 1993) 185
Tablo 4.106. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (6 Ekim 1993) 185
Tablo 4.107. Sabah ve Hürriyet Gazeteleri Ortak Analizi (6 Ekim 1993) 185
Tablo 4.108. Sabah ve Hürriyet Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (6 Ekim 1993) .. 186
Tablo 4.109. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (13 Şubat 1994) 187
Tablo 4.110. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (13 Şubat 1994) 188
Tablo 4.111. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (13 Şubat 1994) 188
Tablo 4.112. Türkiye Gazetesi Metinsel Analiz (13 Şubat 1994) 189

Tablo 4.113. Türkiye Gazetesi Görüntüsel Analiz (13 Şubat 1994) 190
Tablo 4.114. Türkiye Gazetesi Bağlamsal Analiz (13 Şubat 1994) 190
Tablo 4.115. Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri Ortak Analizi (13 Şubat 1994) 190
Tablo 4.116. Hürriyet ve Türkiye Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (13 Şubat 1994) 191
Tablo 4.117. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 1999) 192
Tablo 4.118. Sabah Gazetesi Görüntüsel Analiz (14 Mart 1999) 193
Tablo 4.119. Sabah Gazetesi Bağlamsal Analiz (14 Mart 1999) 193
Tablo 4.120. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 1999) 194
Tablo 4.121. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (14 Mart 1999) 195
Tablo 4.122. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (14 Mart 1999) 195
Tablo 4.123. Türkiye Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 1999) 196
Tablo 4.124. Türkiye Gazetesi Görüntüsel Analiz (14 Mart 1999) 197
Tablo 4.125. Türkiye Gazetesi Bağlamsal Analiz (14 Mart 1999) 197
Tablo 4.126. Sabah, Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri Ortak Analizi (14 Mart 1999) ... 197
Tablo 4.127. Sabah, Hürriyet ve Tükiye Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (14 Mart 1999) 198
Tablo 4.128. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (23 Mayıs 2007) 199
Tablo 4.129. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (23 Mayıs 2007) 200
Tablo 4.130. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (23 Mayıs 2007) 200
Tablo 4.131. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (23 Mayıs 2007) 201
Tablo 4.132. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (23 Mayıs 2007) 202
Tablo 4.133. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (23 Mayıs 2007) 202
Tablo 4.134. Hürriyet ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (23 Mayıs 2007) 202
Tablo 4.135. Hürriyet ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (23 Mayıs 2007) 203
Tablo 4.136. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008) 205
Tablo 4.137. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008) 206
Tablo 4.138. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008) 206
Tablo 4.139. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008) 207
Tablo 4.140. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008) 208
Tablo 4.141. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008) 208

Tablo 4.142. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008) 209
Tablo 4.143. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008) 210
Tablo 4.144. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008) 210
Tablo 4.145. Posta, Hürriyet ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (5 Ekim 2008) 210
Tablo 4.146. Posta, Hürriyet ve Sabah Gazeteleri Ortak Görsel Analizi (5 Ekim 2008)..... 211
Tablo 4.147. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014) 212
Tablo 4.148. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014) 213
Tablo 4.149. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014) 213
Tablo 4.150. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014) 214
Tablo 4.151. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014) 215
Tablo 4.152. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014) 215
Tablo 4.153. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014) 216
Tablo 4.154. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014) 216
Tablo 4.155. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014) 217
Tablo 4.156. Hürriyet, Posta ve Habertürk Gazeteleri Ortak Analizi (21 Ağustos 2014) 217
Tablo 4.157. Hürriyet, Posta, Habertürk Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (21 Ağustos 2014) 217
Tablo 4.158. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014) 219
Tablo 4.159. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014) 220
Tablo 4.160. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014) 220
Tablo 4.161. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014) 221
Tablo 4.162. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014) 223
Tablo 4.163. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014) 223
Tablo 4.164. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014) 224
Tablo 4.165. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014) 224
Tablo 4.166. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014) 225
Tablo 4.167. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (26 Ekim 2014) 225
Tablo 4.168. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerini Ortak Görsel Analizi (26 Ekim 2014)..... 225
Tablo 4.169. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014) 227

Tablo 4.170. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014) 228
Tablo 4.171. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014) 228
Tablo 4.172. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014) 229
Tablo 4.173. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014) 230
Tablo 4.174. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014) 230
Tablo 4.175. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014) 231
Tablo 4.176. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014) 232
Tablo 4.177. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014) 232
Tablo 4.178. Hürriyet, Posta ve Habertürk Gazeteleri Ortak Analizi (31 Ekim 2014)..... 232
Tablo 4.179. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analiz (31 Ekim 2014)..... 233
Tablo 4.180. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)..... 234
Tablo 4.181. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)..... 235
Tablo 4.182. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)..... 235
Tablo 4.183. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)..... 236
Tablo 4.184. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)..... 237
Tablo 4.185. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)..... 237
Tablo 4.186. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)..... 238
Tablo 4.187. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)..... 239
Tablo 4.188. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)..... 239
Tablo 4.189. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (23 Temmuz 2015). 239
Tablo 4.190. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (23 Temmuz 2015)..... 240
Tablo 4.191. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)..... 242
Tablo 4.192. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)..... 243
Tablo 4.193. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)..... 243
Tablo 4.194. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)..... 244
Tablo 4.195. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)..... 245
Tablo 4.196. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)..... 245
Tablo 4.197. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)..... 246
Tablo 4.198. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)..... 246

Tablo 4.199. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015).....247
Tablo 4.200. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (20 Ağustos 2015)..247
Tablo 4.201. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (20 Ağustos 2015).....247
Tablo 4.202. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015) 249
Tablo 4.203. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015) 250
Tablo 4.204. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015) 250
Tablo 4.205. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015) 251
Tablo 4.206. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015) 252
Tablo 4.207. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015) 252
Tablo 4.208. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015) 253
Tablo 4.209. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015) 254
Tablo 4.210. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015) 254
Tablo 4.212. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (7 Eylül 2015) 255
Tablo 4.211. Hürriyet, Posta, Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (7 Eylül 2015).....255
Tablo 4.213. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015) 257
Tablo 4.214. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015) 259
Tablo 4.215. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015) 259
Tablo 4.216. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015) 260
Tablo 4.217. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015) 261
Tablo 4.218. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015) 261
Tablo 4.219. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015) 262
Tablo 4.220. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015) 263
Tablo 4.221. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015) 263
Tablo 4.222. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (9 Eylül 2015) 263
Tablo 4.223. Hürriyet, Posta, Sabah Gazeteleri Ortak Görsel Analizi (9 Eylül 2015).....263
Tablo 4.224. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016).....266
Tablo 4.225. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016).....267
Tablo 4.226. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016).....267
Tablo 4.227. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016).....268

Tablo 4.228. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016).....269
Tablo 4.229. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016).....269
Tablo 4.230. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016) 270
Tablo 4.231. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016) 271
Tablo 4.232. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016) 271
Tablo 4.233. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (15 Ocak 2016).....271
Tablo 4.234. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (15 Ocak 2016).....272
Tablo 4.235. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016).....274
Tablo 4.236. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016).....275
Tablo 4.237. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016).....275
Tablo 4.238. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016).....276
Tablo 4.239. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016).....277
Tablo 4.240. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016).....277
Tablo 4.241. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016).....278
Tablo 4.242. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016).....279
Tablo 4.243. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016).....279
Tablo 4.244. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (18 Şubat 2016).....279
Tablo 4.245. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (18 Şubat 2016) 280
Tablo 4.246. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016) 282
Tablo 4.247. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016) 283
Tablo 4.248. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016) 284
Tablo 4.249. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016) 285
Tablo 4.250. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016) 285
Tablo 4.251. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016) 285
Tablo 4.252. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016).....286
Tablo 4.253. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016).....287
Tablo 4.254. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016).....287
Tablo 4.255. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (14 Mart 2016).....287
Tablo 4.256. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (14 Mart 2016) 288

Tablo 4.257. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016) 289
Tablo 4.258. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016) 290
Tablo 4.259. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016) 290
Tablo 4.260. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016) 291
Tablo 4.261. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016) 292
Tablo 4.262. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016) 292
Tablo 4.263. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016) 293
Tablo 4.264. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016) 294
Tablo 4.265. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016) 294
Tablo 4.266. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (8 Haziran 2016) 294
Tablo 4.267. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (8 Haziran 2016)..... 295
Tablo 4.268. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (12 Aralık 2016)..... 297
Tablo 4.269. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz 12 Aralık 2016 298
Tablo 4.270. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz 12 Aralık 2016 298
Tablo 4.271. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (12 Aralık 2016)..... 299
Tablo 4.272. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (12 Aralık 2016)..... 300
Tablo 4.273. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (12 Aralık 2016)..... 300
Tablo 4.274. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (12 Aralık 2016)..... 301
Tablo 4.275. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (12 Aralık 2016)..... 302
Tablo 4.276. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (12 Aralık 2016)..... 302
Tablo 4.277. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (12 Aralık 2016)..... 302
Tablo 4.278. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (12 Aralık 2016)..... 302
Tablo 4.279. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)..... 304
Tablo 4.280. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)..... 305
Tablo 4.181. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)..... 305
Tablo 4.282. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)..... 306
Tablo 4.283. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)..... 307
Tablo 4.284. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)..... 307
Tablo 4.285. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)..... 308
Tablo 4.286. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)..... 309

Tablo 4.287. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016).....309
Tablo 4.288. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (18 Aralık 2016).....309
Tablo 4.289. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (18 Aralık 2016).....310
Tablo 4.290. Metinsel Analizin Yıllara Göre Karşılaştırması.....313
Tablo 4.291. Görüntüsel Analizin Yıllara Göre Karşılaştırması.....323
Tablo 4.292. Bağlamsal Analizin Yıllara Göre Karşılaştırması.....326

ÖNSÖZ

Son yıllarda giderek görselliğin artan gücü, gerçeklik algısını etkilemekle kalmamış, insanların duyduklarından ziyade gördüklerine olan inancını daha da pekiştirmiştir. Gerçeklik algısının sorgusuzca kabul görmesi ve görselliğin yoğun olarak kitle iletişim araçlarında kullanılması insan bedeninin, özellikle gözün uzantısı olan gazete, televizyon, internetin fazlaca tercih edilen iletişim araçlarına dönüşmesine yol açmıştır. Kitle iletişim araçlarının gerçeklik algısını değiştirmesi yanı sıra yönlendirme ve yeniden gerçeklik üretmesi ise sadece görünen üzerinden fikir sahibi olunması gibi bir sınırlılığa neden olabilmektedir. Bu sınırlılık ise bir süre sonra unutmanın gerçekleşmesine ve belleğin sadece algılanan şeylerle düşünmesini sağlayabilmektedir. Unutmaya karşı bir panzehir olarak görülen bellek ise bir bakıma bir karşı koyuş, zamana karşı bir direniş göstermektedir. Kimi zaman bir koku, bir tat, bir bakış olabileceği gibi kimi zaman da bir fotoğraf, zihinde beliren bir anı bile toplumsal belleği harekete geçirici bir işlev görebilmektedir.

Göz'ün Söz'e galip geldiği ya da söylem ve görselin destekleyici olarak kullanıldığı medya metinlerinde, tarihsel süreç içerisinde görme biçimlerinin değişimine bağlı olarak beliren farklılaşma, kitle iletişim araçlarındaki görsellerin yoğun kullanımıyla toplumsal belleği etkileyen bir unsur olarak belirmektedir. "Toplumsal Bellek ve Medya" teması altında ele alınan bu konu medyadaki görsel temsillerin belleği etkileyici gücü bağlamında değerlendirmeye çalışılmış ve bu konuda medyanın gündem kurma ve zihni yönlendirici etkisi de göz önünde bulundurulmuştur. Terör ve medya başlıklı birçok tez çalışmasından farklı olarak görsellerin ve kısmen söylemlerin ortaklıkları üzerinden bir okuma edimi ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında değerli vaktini esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir Atik'e, hiçbir zaman desteğini eksik etmeyen çok kıymetli hocam Naci İspir'e, 2211- Yurt İçi Lisansüstü Burs Programı kapsamında beni maddi açıdan destekleyen TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları ekibine, çalışma arkadaşlarıma, üzerimde her türlü emeği ve desteği olan aileme ve eşime teşekkürü bir borç bilirim.

Erzurum – 2018 **Şeyma BİLGİNER ERDOĞAN**

GİRİŞ

İnsanoğlunun var olduğu günden bu yana başlayan iletişim süreci, tarihsel dönemler içerisinde ve bu dönemlere özgü çeşitli dil veya araçlar kullanarak bugün "bilişim çağı" denen, iletişimin Nirvana'ya ulaştığı bir süreçte yolculuğunu devam ettirmektedir. Toplumsal bir varlık olan insanın ekmek, su, hava kadar ihtiyaç duyduğu iletişim kurma ihtiyacı, medeniyetlerin, kültürlerin, toplumsal yaşam biçimlerinin, sanatın, psikolojinin, antropolojinin, siyasetin, teknolojinin dahi bir dil olarak var olmasına yol açmıştır. Bu bağlamda Mc Luhan'ın ifadesi olan "Araç mesajdır" sözünün motto haline gelmesi, iletişim kurulma amacıyla kullanılan her aracın bir mesaj taşıdığına işarettir.

Tek başına varlığını devam ettirmesi güç olan insanın iletişim kurmaktaki temel amacı, en nihayetinde karşıdakini etki uyandırma amacı üzerine kuruludur ve yeni ilişkilerin devamı bu etki ile ilerleyişini sürdürür. İnsanların etkileşim sağlama veya birbirlerini etkilemek için kullanıldığı iletişim yöntemleri, teknolojik gelişmelere paralel olarak biçim değiştirmiş; matbaanın icadıyla başlayan bilginin hızlı dolaşımı sonraki aşamada telgraf, gazete, fotoğraf, sinema, radyo, televizyon ve internetle birlikte kitlelere ulaşabilir nitelik kazanmasını sağlamıştır. İlkçağ mağara resimleriyle başlayan insanın kendini anlatabilme ihtiyacı ve belki farkında olarak veya olmayarak sonraki kuşaklara bilgi aktarımını sağlaması, her adımda üzerine yeni bir şey eklenmesiyle bir birikimin oluşmasını sağlamıştır. Tarihsel dönemler içerisindeki bu birikimlerle felsefi, bilimsel, sosyal, kültürel ve teknolojik devrimlerin gerçekleşmesi iletişim alanını da doğal olarak etkilemiş ve birbirinden farklı iletişim biçimlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

İnsanlar, toplum içerisinde iletişim kurarken farklı yöntemler kullanırlar ve bu yöntemleri duyuları üzerinden gerçekleştirirler. Bir yandan insanın fiziksel varlığını tamamlayan duyular, öteki taraftan toplumsal yaşamda varlığını sürdürebilmesi için, yani iletişim kurmada yine kullandığı duyular yoluyla hayatta kalmasını sağlar. İletişim kurma aracı olarak duyular, insanı atomize bir varlık olmaktan çıkarıp toplumsal yaşam içerisinde bütünleşmesini sağlarken, özellikleriyle adlandırdıkları dönemin de bir kültür olarak ortaya çıkmasına yol açarlar. Örneğin; mitolojik söylencelerin olduğu dönemlerde sözlü kültürün; sembolik ve simgesel olarak başlayan sonrasında alfabe

olarak nitelendirilen harf sisteminin geliştirildiği dönemlerde yazılı kültürün; yazının matbaayla seri olarak üretimi tipografik kültürün; teknolojik devrimler sonucu elektrik dalgalarının ses ve görüntüye çevrilmesiyle görsel kültürün yaygınlığını artırdığı; akabinde küreselleşme ve serbest piyasa ekonomisiyle ekonomi-politik yapının değişmesi sonucu toplumsal yaşamda görselin ağır bastığı melez bir yapının ortaya çıkması söz konusu olmuştur.

İnsan algısının söz ve yazıdan daha diri olduğu görsel alan, sadece hafızada daha hızlı yer edinmeyi sağlaması bakımından değil, aynı zamanda zahmetsiz bilgi erişimine olanak sağladığı için de rağbet görmüş ve görmektedir. İletişimi sağlayan yollardan biri olarak görsellik, teknolojinin katkısıyla zaman içerisinde bir kültür haline dönüşmüştür. Her yerde imgenin iktidar alanını genişlettiği görsellik çağında, özellikle iletişim alanında görüntünün yoğun olarak tercih edilmesi görsel hafızanın oluşumuna ve yönlendirilmesine etki etmektedir. Zihinsel bir süreci ifade eden hafıza, insanın yaşamı içerisindeki yapıp etmeleri sonucu zihninde kalan anlık görüntüleri içeren bireysel hafızayı içerdiği gibi, yine insanın içinde bulunduğu ve çevresel olarak adlandırılan grup, çevre, cemaat, örgüt, tarihsel arka plan, kültür gibi etmenlerin etkisiyle oluşan ve bunlardan beslenen bir yapıyı içeren toplumsal hafızayı da içermektedir.

Araştırmada, kitle iletişim araçlarından biri olan gazete haberleri veya görselleriyle sınırlamaktaki amaç, bölücü terör örgütü Pkk[*]'nın ilk saldırısını gerçekleştirdiği yıllarda, görsel nitelik taşıyan kitle iletişim aracının gazete olmasından ileri gelmektedir.

Dolayısıyla burada temel problemi açıklayan genel sorular şunlardır:

- 1984-2016 yılları arasında gerçekleşen bölücü terör örgütü eylemleri ve saldırıları gazete haberlerine ne şekilde ve nasıl yansımıştır?
- Dönemlere göre haberler karşılaştırıldığında metin-görüntü-bağlam açısından hangi benzerlikler ve farklılıklar ortaya çıkmıştır?
- Görsellerde ortak başlıklar, sembolik unsurlar ve söylemler var mıdır?
- Görüntüler veya kullanılan fotoğraflar, metne ihtiyaç duymadan bilgi verebilmekte midir?

[*] Partiya Karkeren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi

- Gazetelerdeki metinsel ve görüntüsel içerikler, toplumsal belleği oluşturucu bir nitelik taşımakta mıdır?
- Medyanın insanların zihinlerine yön verici etkisi veya gücü var mıdır?
- Medyanın toplumsal bellek oluşturucu gücü var mıdır?

Bu çalışmada, bölücü terör örgütünün ilk katliamı yaptığı 1984'ten bugüne kadar gelen süreçte, özellikle şehit sayısının çok olduğu ve toplumsal etkilenmenin yüksek düzeyde hissedildiği dönemlerde gerçekleşen saldırıların gazete haberlerine nasıl yansıdığı ele alınarak, metinsel-görüntüsel- bağlamsal analizlerle karşılaştırmalar yapılıp, benzerliklerin ve farklılıkların ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra özellikle toplumsal belleği oluşturan bir unsur olarak basılı-görsel basın araçlarından biri olan gazete manşetlerinde terör eylem ve saldırılarının temsil edilme biçimleri üzerinden, terör ve terör haberlerinin medyada yer bulmasına ilişkin olarak toplumsal çözüm yolları bulunması da amaçlanmıştır.

Türkiye açısından önemli bir süreci ifade eden bu dönemler gazete haberleri üzerinden incelemeye tabi tutulmuş ve haberlerde bölücü örgütün gerçekleştirdiği saldırılara nasıl, ne şekilde ve ne kadar yer verdikleri çözümlenmeye çalışılmıştır. Araştırma, gazetelerin karşılaştırılması üzerinden değil, toplumsal belleğin oluşmasında önemlilik arz eden ortaklıklar etrafında ele alınmıştır. Çalışma örnekleminin gazete haberlerinden seçilmesi, özellikle bölücü örgütün ilk katliamları gerçekleştirdiği dönem olan 1980'li yıllarda görsellik içeren kitle iletişim araçları arasında en fazla tercih edilmesinden dolayıdır. Bu çalışma, terör ve medya içerikli çok fazla sayıda çalışmanın olduğu, ancak gazete haberlerinin toplumsal bellek ilişkisi içerisinde değerlendirilmesi bağlamında yok denecek kadar az çalışma olması bakımından farklıdır. 1984- 2016 yılları arasında meydana gelen terör saldırılarının gazete haberleri üzerinden incelendiği varsayımları ise şu şekildedir:

- 1984-2016 yılları arasında, terör saldırılarının yükseldiği dönemlerde, gazetelerin aynı olayları, hemen hemen aynı ölçülerde haber yaptıkları görülmektedir.
- İncelemeye tabi tutulan gazeteler, ortak söylem, ortak nitelendirmeler ve ortak fotoğraf/görsellerle benzer tanımlamalar yapmıştır.

- Toplumun medyayı, medyanın toplumu etkilediği karşılıklı bir etkileşim söz konusudur.
- Gazetelerin manşete taşıdığı haberler, medyanın toplumsal algıyı yönlendirebilmesinde ve gündem kurmada etkili olduğunu göstermektedir.
- Toplumsal belleğin oluşturulmasında etkin bir güç olarak medyanın etkisini görmek gerekmektedir.
- Sorumluluk duygusu çerçevesinde bireylerin, kurumların, kuruluşların bir araya gelmesiyle, asgari müştereklerde buluşulabilecek toplumsal bir hareket alanı sağlanabilir.

Bu çalışmada, 1984-2016 yılları arasında aynı haberin bulunduğu tirajı en yüksek beş gazete arasından ilk üç tanesi değerlendirmeye alınarak incelenmiştir. Gazetelerin özellikle ilk sayfaları ele alınmıştır. Bunun sebebi ise önemli olayların manşette haber olması ve insanların dikkatlerini ilk sayfanın çekmesinden dolayıdır. İncelenen gazeteleri iki dönem olarak; ilki 1984'ten 2003 yılına kadar olan dönemde fotoğraflardaki öldürülen insanların cesetlerinin sansürsüz şekilde verildiği; ikincisi ise 2003 yılında bir başka terör örgütü olan El-Kaide'nin, İstanbul'daki HSBC bankasına saldırısı sonucu parçalanan cesetlerin dakikalarca televizyon ekranlarında gösterilmesi sonrasında gelişen refleksten dolayı bu tip görsellerin paylaşılmadığı ya da devlet eliyle erişimi engellendiği dönem olarak ele almak mümkündür.

Medya ve terör arasındaki ilişkinin ele alındığı bu çalışmanın ilk bölümünde, kitle iletişim araçlarının giderek insan ve toplum hayatında artan etkisini gözler önüne sermenin yanı sıra özellikle iletişim ve medyanın toplumsal tarihinde görselin yavaş yavaş hâkimiyetini ilan etmesinde ve güçlenmesindeki nedenlerin ortaya koyulması amaçlamıştır. Ayrıca görmenin tarihsel bir süreç içerisinde adım adım nasıl bir kültüre dönüştüğü de vurgulanmaya çalışılmıştır. Bir biçim olarak beliren görme, kültürel oluşumları sağlamakla kalmamış insan algısının şekillendirilmesi, sınırlandırılması veya göremediklerini görmeyi sağlayarak düşünce yapılarının değişmesinin dahi yolunu açmayı başarmıştır. Aydınlanma'yla belirgin olarak kendini göstermeye başlayan, Rönesans'la güçlenen ve Modern Dönem'le yaşamın her alanında görselin ön plana çıktığı bu süreç, insanın özgürleşme ve merak duygusunun katkısıyla mekanik görme biçimi olarak adlandırılabilecek kitle iletişim araçlarının doğuşuna da zemin hazırlamıştır.

Sadece görme ile sınırlandırılamayacak olan kitle iletişim araçları, sözün, yazının, görüntünün bir araya gelmesiyle ve görmenin insan hafızasında daha kolay yer etmesinden dolayı, görsel ağırlıklı araçların daha ön plana çıkmasına imkân sağlamıştır. Görülen şeyin daha kolay hatırlanması ve dikkat çekici olması nedeniyle bir süre sonra görme, sanayileşmeye başlamıştır. Kitle iletişim araçları ise bu sanayi alanını, küreselleşmeyle dünyadaki hemen her toplumun topraklarına taşımayı başarmıştır. Bugün karşı konulamaz güce sahip olan medya, Lascaux'taki mağarada başlayan görsel anlatımla kazandığı bu gücü, iletişimin vazgeçilmezi olan söylemle birleştirerek zirveye taşımıştır. Birlikte yürüyen bu ikili (görsel-söylem) ise toplumların görme biçimlerine olduğu gibi, yaşam biçimlerine, kültürlerine, siyasi ve ekonomik yapılarına da etki etmiştir. Aynı zamanda farklı ve aynı düşünme biçimlerinin gelişmesine yol açan kitle iletişim araçları, toplumsal yapıları belirleyici olması bakımından da önemli rollere sahiptir.

Toplumsal yapıların kitle iletişim araçlarıyla nasıl şekillendirildiğinin, bu araçların toplumun belleği olarak nasıl görev yaptıklarının tartışıldığı ikinci bölümde ise, toplumsal bellek ve onun taşıyıcılarından biri olan fotoğraf ve fotoğrafın basında neden ve ne şekilde kullanıldığı üzerinden durulmaya çalışılmıştır. Sözü veya yazıyı destekleyici bir unsur olarak kullanılan fotoğrafın, zaman içerisinde tek başına anlam taşıma ve bir anlam oluşturma aracı olarak kullanıldığı görülür. Buradan hareketle bu tez çalışmasında görselin, insan ve toplum hafızasında söz ve yazıdan daha etkileyici olması özelliğinden yola çıkılarak, Anadolu topraklarının çok eskiye dayanan meselesi olan terör olaylarının, gazetelere yansıyan fotoğrafları üzerinden Türk toplumunun ve medyasının terör belleğinin bir fotoğrafı çıkarılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise bölücü terör örgütüyle kastedilen Pkk terör örgütünün yaptığı saldırıların yer aldığı gazete haberleri göstergebilimsel analize tabi tutulmuştur. Bununla birlikte medya ve terör ilişkisinin ele alınarak, medyanın bir güç olarak sınırlayıcı, etkileyici ve harekete geçirici yapısı üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Ayrıca terör haberlerinin medyada yer alma biçimiyle ilgili olarak Türkiye'deki ve Avrupa'daki uygulamalar arasındaki ilişki, sorumlu yayıncılık anlayışı veya farklılıklar tartışılmaktadır. Bu anlamda medya bir güç olarak değerlendirildiğinde toplumların değişim ve dönüşümleri, düşünme ve algılama biçimleri, toplumsal kabulleri ve

ayrılıkları, unutturma ve hatırlatma biçimleri gibi noktalarda toplumsal bir bellek oluşturup oluşturamayacağı ile ilgili bir bakış açısı sunmaktadır.

Çalışmada literatür taramasının yanı sıra, göstergebilimsel çözümleme ve niteliksel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Metinlerin analiz edildiği kısım niteliksel olarak, fotoğraf veya çeşitli görsellerin kullanıldığı görüntüsel analiz kısmı ise göstergebilimsel çözümleme ile ele alınarak, bağlamsal çerçevenin de dâhil edildiği bir analiz örneği yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖRMENİN TARİHİ

Görmenin tarihini, insanın dünyada var olduğu günden başlatmak mümkündür. İnsanoğlunun göz açtığı günden bebek haliyle başlayan görme edimi, gözünü dünyaya kapadığı güne kadar devam etmektedir.

Görmenin tarihi, ilk çağlardan başlayan ve günümüze kadar devam eden süreçte farklı aşamalarda ilerlemiş ve değişimler geçirmiştir. İnsanlığın ve dünyanın ilk yılları ile içinde yaşanılan bilişim veya uzay çağı olarak adlandırılan bu çağda, insanın fiziki olarak göz yapısı değişmemiştir, ancak gördüğü şeyler farklı formlarda teknolojinin büyüyen yapısıyla evrim geçirmiştir.

Görme deyince ilk zihinde beliren şey resimlerdir. Ancak görme kültürünü sadece resimlere dayandırmak, bu kültürü eksik tanımlamaya yol açar. Görme kültürü içerisine ilkçağlarda çeşitli figürler veya simgesel resimlerle iletişim kuran toplumların kullandığı yazı sistemlerini de dâhil etmek gerekir. Hatta tarihsel dönemler içinde ilk olarak mağara resimlerine bakıldığında resmin yazıdan önce geldiği düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Ancak daha sonraki dönemlerde bu simgesel resimler, örneğin Çin alfabesindeki fırça darbeleriyle bugünkü şeklini yavaş yavaş almaya başlamıştır. Toplumların yaşam biçimlerinin değişmesi, ticarette satılan veya alınan ürünlerin kaydını tutma ihtiyacı hissedilmesi veya örneğin Orhun Kitabelerinde veya mezar taşlarındaki simgesel resimlerin ifadesini yazıda bulması, bir bakıma yazının kullanılmasındaki amacı ortaya koyması bakımından önemlidir. Mağara duvarlarına çizimle başlayan kaydetme eylemi veya duyguların, kültürün, yaşam biçimlerini dışa yansıtma arzusu/ihtiyacı gerek resim gerek yazı gerekse sözlü ifadeler şeklinde olsun, zaman içerisinde dünyanın geçirdiği değişimlere bağlı olarak duyular arasında bir yarışa da neden olmuştur.

İnsanlar yaşadıkları toplumsal ve bireysel süreç içinde çok değişik yöntemlerle iletişim kurar ve bütün duyularını kullanırlar: Görme, dokunma, işitme, koklama, tat

alma duyuları bunlardandır. Duyular, hem iletişim kurup bilgiye erişme yetisinin araçlarıdır, hem de hayatta kalmayı sağlayan desteklerdir. Ama duyular yavaş yavaş, yani bir süreç içinde gelişir; çünkü amaçlı ve seçicidirler. İnsanın duyu organlarının duyarlılıkları, dönemlere ve içinde yaşadıkları toplumların önceliklerine göre değişir, şekillenir. Yani her duyunun kullanımı belli bir tarihsellik içerir. Örneğin sözlü kültürün birincil olduğu eski toplumlarda duyu organı olarak kulak çok önemli iken, modern toplumla birlikte görsel kültürün yaygınlaşması ile görme organı olarak göz kulaktan daha büyük önem kazanmıştır. Bu durum o toplum ve o dönemde kültürün yaşanma, üretim ve tüketim biçimlerinden ve ayrıca kültürleri etkileyen ekonomik ve siyasal süreçlerden kaynaklanmaktadır (Çakır, 2014: 20-22).

Görmenin tarihinden kastedilen şey aslında ilkçağlarda mağara duvarlarına çizilen resimlerle başlayan, sonrasında Antik Yunan'da heykel, Ortaçağ'da ikonik figürler ve Rönesans'ta resim sanatının doruğa ulaşması, özellikle Aydınlanma Dönemi'nde "göz kültü"nün önem kazanması, görme açısından bir dönüm noktası yaşanmasına neden olmuştur. Akabinde endüstri devrimi ile birlikte daha önceki dönemlerde icat edilen Camera Obscura'nın daha da geliştirilmesiyle fotoğraf makinesi ve bir sonraki adımı olan kamerayla elde edilen hareketli görüntü kaydı, görme kültürüne bambaşka bir boyut kazandırmıştır. Doğu'nun ve Batı'nın göz göze gelmesini sağlayan televizyon ve ayak basılamayan bir mekânda sanal gezinti yapma imkânı veren internet sayesinde dünya üzerinde görülmeyen, gidilmeyen yer kalmamıştır.

Göz'ün önem kazanması her ne kadar Aydınlanma Çağı'yla özdeşleştirilmiş gibi görünse de daha eski tarihlere doğru gidildiğinde ortaya çıkan kültürlerde de önemli olduğu görülmektedir. Ruh gözü veya gönül gözü gibi ifadelerin metaforik anlamda da olsa kullanılması, sonuçta görme eyleminin önemine işaret etmektedir.

Görmeyle ilgili olarak Parmanides algı ile akıl yürütme arasında kesin bir ayrım yapmayı gerekli görmesini ve duyuları düzeltmesi ve hakikati bulmak için akıl yürütmenin önemli olduğuna vurgu yaparak, herkesin gördüğünün tam aksine dünyada değişim ve hareketin olmadığı noktasında ısrar ediyordu. Bu yüzden aklı öncelliyordu. Demokrotis ise Parmanides gibi akıldan yana tavır alıyorsa da bir metninde duyular, aklı küçümseyerek şöyle hitap ediyordu: "Bizim sırtımızda yükselen acınası zihin, hala

bizi alt etmeye mi çalışıyorsun? Bizim alt edilmemiz senin çöküşün olacak" (Arnheim, 2004: 19-21).

Öte yandan görme konusunda bugün simülasyon kuramının temeli sayılabilecek Platon'un mağara alegorisi de görmeyle ilgili olarak farklı bir bakış açısı geliştirmiştir. Mağaradaki tutsaklar, önce sadece gelip geçen gölgeleri görmektedirler. Serbest kaldıktan sonra ise hakiki gerçekliği görmeleri sağlanır ve bu nesnelerden yansıyan güçlü ışık gözlerini kamaştırır. Platon bu örneği verirken, gerçekliği görme yoluyla kavramayı öğretir.

Görme kültürü üzerinde elbette toplumsal sınırları, öğeleri oluşturan unsurlar etkili olmaktadır. İnsanların olaylara bakışı, olayları yorumlayışı, fikirler veya çözümler üretmesi, içinde yaşadığı toplumsal bakış farklılıkları veya aynılıklarından kaçınılmaz olarak etkilenmektedir. Bireyi toplumsal yapıdan yalıtarak ele almak mümkün olmadığı gibi tarihler boyunca yaşayan milletlerin, devletlerin sürdürdüğü politikalar, gelenekler, savaşma taktikleri, inanç biçimleri ve hatta izlediği göç yollarının dahi kültürel yapılar ve dolayısıyla görme kültürü üzerinde etkili olduklarını söylemek mümkündür. Örnekleri uzayıp gidecek bu fikrin kanıtları, İlkçağ mağara resimlerinden bugün gelinen noktada son teknoloji ürünleri vasıtasıyla rahatça ortaya konulmaktadır.

İlkçağ mağara resimleri, insan eliyle meydana gelmiş en eski izlerdendir. Fransa'daki Lascaux mağarasında örneğinin ilki olarak kabul edilen bu resimler, bir şeyi ifade etmenin yolu olarak bin yıllar öncesinde duvarlara çizilmiştir.

Şekil 1.1. Geyik Başları, Lascaux, Fransa

Şekil 1.2. Lascaux, Fransa

Yerkürenin her yerinde bir sanat biçimi mutlaka vardır, ama sürekli bir çaba olarak sanat tarihi, güney Fransa'nın mağaralarında veya kuzey Amerika'nın yerlileri arasında başlamamıştır. Bu yabansı başlangıçları günümüze bağlayacak kültür

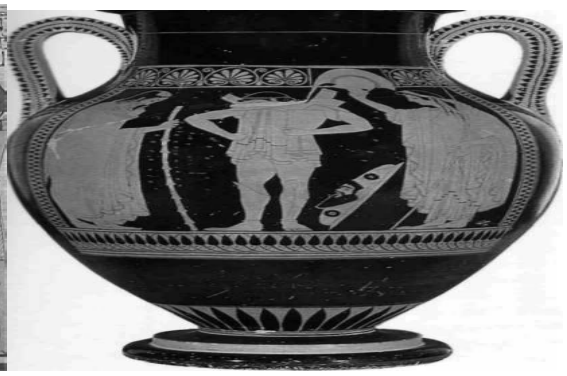
kalıntıları yok. Oysa zamanımızın sanatını, günümüzün herhangi bir evini veya reklam afişini, yaklaşık beş bin yıl önce Nil vadisinde yeşeren sanata bağlayan, ustadan çırağa, ondan da sanatsevere veya kopyacıya aktaran doğrudan bir kültür ilişkisi var (Gombrich, 1994: 57).

Silsile halinde devam eden olaylar veya toplumlar arasındaki yaşam biçimleri tek başlarına ele alındıklarında açıklayıcı bir sonuca götürmezler. Dünyaya tek bir toplum olarak bakıldığında bu anlam ortaya çıkar. Örneğin; Mısır'da Nil'in taşan sularını kontrol altında tutmak için evreni araştırma ihtiyacı sonucu sanatlarını bilgi temelli olarak ortaya koymuşlardır. Ancak aynı evreni araştırma ihtiyacının Yunan'da göze dayanan bir sanatın gelişmesiyle ortaya çıktığı görülür. Birinde matematiksel verilere dayanarak sanat yapılırken, diğerinde gözün gördüğünü imgeye çeviren bir sanat anlayışı gelişmiştir. Ancak bu ilerleyiş tek bir yerde veya belirli biz zaman dilimi içerisinde kalmamış, birbirini sürükleyici güç olarak devam etmiştir.

Aşağıdaki iki resme bakınca, Mısır sanatının verdiği derslerin hemen bir yana atılıp bırakılmadığı fark edilmektedir. Yunanlı sanatçılar hâlâ figürlerinin dış hatlarını mümkün olduğu kadar görünür çiziyorlar ve görünümlerini bozmaksızın resme girebilecek, insan vücudu ile ilgili tüm bildiklerini resme sokmaya çalışıyorlardı. (Gombrich, 1994: 81-82).

Şekil 1.3. Çakal Suratlı Tanrı Anubis

Şekil 1.4. Savaşa Hazırlanan Genç

Perspektif kısaltımının bulunuşuyla resim alanında bir devrim yaşanmıştır. Milattan önce üçüncü ve birinci yüzyılları kapsayan "Helenistik" olarak adlandırılan bu dönemde, Grek sanatının dağıldığı bir sürecin başlangıcıdır. Toplumda klasik değerler eski itibarını sürdürememiş, bu gelişme ise yeni bir dünyayı biçimlendirmeye başlamıştır. Bireyci (endüvidüalist) görüşler ortaya çıkmaya başlayınca sanat alanında

da bu yaklaşımın etkileri görülmüştür. Heykel alanında ideal birimler yerine kişi karakterini belirten özelliklere yer verilmesi, tanrı- kralın idealize edildiği dönemi sona erdirmiş, bir nevi kişiselliğin ön plana çıkmasını sağlamıştır. Klasik dönemin sakinliği yerini Helenistik dönemin kudret, şaşası ve abartılı figürlerine bırakmıştır. Helenistik Dönem'in diğer önemli yeniliği de manzara resimleridir. Manzara resimleriyle, sadece günlük yaşam ve savaşların anlatıldığı resimler yerine, doğanın güzelliklerle dolu harika bir yaşam alanı sunduğu betimlenmeye çalışılmıştır.

Hıristiyanlığın doğuşundan sonraki yüzyıllarda, Roma sanatı ve Helenistik sanat, Doğu imparatorluklarının en etkili oldukları bölgelerde bile onların sanatının yerini aldı. Mısırlılar hâlâ ölülerini mumyalamaya devam ediyorlardı, ama eski Mısır usulüyle ölüyle birlikte gerçeğe benzer imgesini gömmek yerine Yunan portre sanatının tüm inceliklerini bilen sanatçılara onları resimletiyorlardı (Gombrich, 1994: 124).

Şekil 1.5. M.s. 100 Dolayları Mısır

Coğrafyalar arasındaki farklar sanata bakışı da doğrudan etkilemektedir. Mesela "Mısır sanatı seyirci için yapılmamıştır, Grek sanatında ise, asıl ilke, seyircinin bakış noktasından hareket edilmesidir. Mısır sanatında seyirci sorunu çok az düşünülmüştür. Heykel bir insanın hayatını bu dünyada temsil etmiyor, aynen onun yerini tutuyor. Böylece insan ölümü atlatmış olarak yaşamasına devam ediyor. Kısacası heykel bir eser değil, bir hayat olarak değerlendirilmiştir" (Turani, 2010: 129). Yaşam ve inanç biçimlerindeki farklılık, sanat, sosyal ve kültürel yaşamda da farklılaşmaların yaşanmasına neden olmaktadır. Belki de sanat ve yaşam üzerinde en etkin faktör dini inanıştır. İnsanların ölümden sonra yaşam olduğuna veya öldükten sona kalıcı bir eser

bırakmak için başvurduğu ifade yolları sanat ve iletişim formlarının gelişmesi için bir basamak olmuştur.

Heykelin, ölümden sonra hala dünyada var oluşun bir temsili olarak görülmesi, milattan sonra kilise süslemelerinde eleştirilerle beraber ikonik bir figür olarak kullanılmasına neden olur. Milattan sonra dördüncü yüzyıl başlarında kilise, daha önce devlet içinde bulamadığı gücü yavaş yavaş bulmaya başlayınca, toplum içerisinde çözmesi gereken pek çok sorun olduğunun farkına varmıştır. Önceki dönemde inançlarından dolayı eziyet gören Hristiyanlara ibadet için mekân fırsatı doğunca, bu mekânlar içinde nasıl bir süsleme olacağı konusunda endişeler uyanmıştır. Çünkü antik tapınaklardaki gibi heykellerin bulunması fikri, insanların kilisede heykel görmeleri sonucunda önceki sahip oldukları putperestlik inancını yeniden körükleyebilir ve bu yeni dinle eskisi arasında bir bocalama yaşanmasına neden olabilirdi. Heykel konusunda katı tutuma sahip olan inançlı Hristiyanlar, resim konusunda farklı düşünerek, resimleri öğretici ve akılda kalıcı olması bakımından yararlı görüyorlardı. Kilise, üyelerini eğitmek için resimlerden faydalanmanın, okuma yazma bilenler için yazının önemli olduğu kadar, okuma yazma bilmeyenler içinde resmin önemli olduğuna vurgu yaparak, sanat tarihinde resmin önemli bir yer edinmesinde pay sahibi olmuştur.

İnsanlar bilmeleri gerekenleri imgelerden öğrenmek zorundaydı – yaratılışından itibaren dünya tarihi, dini dogmalar, azizlerin vaazları, erdemler hiyerarşisi, bilimler, güzel sanatlar ve el sanatları sıralaması: bütün bunları insanlara ya kilise pencereleri ya da portikteki (üstü örtülü, önü sütunlu açık galeri) heykeller öğretti (Briggs&Burke, 2011: 17). Ortaçağ'da resimler yoluyla bir iletişim dili geliştirilmiştir. Bu hem resimlerin hafızada daha uzun sürede ve etkili bir biçimde kalıcılığından faydalanılarak, hem de ikonik figürlere atfedilen kutsallıkla ilgili olarak görsel kültürün gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Papa Gregory sanatı bir propaganda aracı haline getirmiştir. Ve kiliselerde resimsel temsilin şu amaçlarla yapılabileceğini ifade eder: Harfleri bilemeyenler, kitaplarda okuyamadıkları şeyleri en azından duvarlar bakarak okuyabilirler. Harfleri bilmeyenler böylece bir tarih bilgisi edinebilirler ve insanlar bir resimsel temsile tapınma günahına hiçbir suretle girmeyebilirler. Yazının okurlara sunduğu şeyi bu resimler eğitimsizlere gösterecektir, çünkü en cahil kişi bile bunlarda izlenmesi gereken

şeyin ne olduğunu görebilir. Eğitimsizler bunlar sayesinde okuyabilir. Bu yüzden ve özellikle uluslara… Okumak yerine resmi tercih etmelerini önerir (Burke ve Ornstein, 2007: 17).

İlerleyen dönemlerde sanatın kiliselerde nasıl kullanılacağı sorunu, büyük tartışmalara ve Doğu ve Batı kiliseleri arasında ihtilafa düşülmesine neden olmuştur. Doğu kilisesi dinsel sanata karşı çıkarken Batı tarafı ise imgelerin yarardan da öte kutsal sayıldığı fikrine sahipti. Batı, Doğu'nun düşüncesini İkonoklast (put kırıcı), Doğu ise Batı düşüncesini İkondul (İkona seven) olarak tanımlıyordu.

İkonkırıcılık, görsel olanın yeri ve önemi konusunda tarihte yapılmış en büyük tartışmanın ve mücadelenin genelleşmiş adıdır. İkonkırıcılık başarısız olunca, "resimsel bir aşırılık"ın da yolu açılmış olur. Bizans'ın batısında resim, yazıyı sonuna kadar silmek, paganlaştırmak üzere belirgin bir ifade aracı olurken, Bizans'ın sınırında durduğu Doğu'da yazı, resmin "bozucu" etkisinden biraz olsun uzak kalır. Bizans'ın doğusunda, modern zamanlara kadar resim yazının gölgesinde kalır ve yazılı metnin bezemesi, kenar süsü olmaktan öteye gidemez. Öyküleyici, kendi anlatısı ve söyleyecek sözü olan türden bir "resimsel ifade", ikonkırıcılık girişiminin bir devamı olarak bastırılır. Bizans'ın batısı bir bakıma kendi paganlığıyla uzlaşırken, doğusu "resimsel köken" ini bastırma yolunu seçer (Taburoğlu, 2008: 137- 141).

İkonkırıcıların bu yenilgisi Bizans'ın batısında dinle resimsel ifadenin iç içe geçmesine neden olmuş ve bu anlatım biçimini daha da güçlendirmiştir. Resimlere olan aşırı inanç, sevgi ve sadakat resimsel aşırılığın yolunu açmış ve bu yol Rönesans'a kadar soluksuz devam etmiştir. Rönesans'ta bu aşırılık devam eder, fakat resim, ikon sevgisi dini olandan dünyevi olanın ifadesine kaymıştır. Bu kayma Rönesans'a keskin bir geçişle gerçekleşmemiş, Ortaçağ'ın sonlarında belirmeye başlamıştır. Bu duruma neden olan ise sadece dini veya maneviyat alanındaki değişimler değil, aynı zamanda yeni ortaya çıkan burjuva sınıfının ısmarladıkları resimlerde görmek istedikleri gündelik yaşamdan görüntülerde etkili olmuştur.

İmgelerin kullanımında daha sınırlayıcı bir davranış sergileyen İslam dini ise inanç bakımından etkili olduğu coğrafyalar üzerinde sanatın farklı bir şekilde gelişmesine neden olmuştur. İmgelerin/suretlerin kullanımın yasak olması nedeniyle motifler ve biçimlerle birleştirilen renkler, doğuya özgü bir kültürün oluşmasına katkıda

bulunmuş ve Avrupa'nın da halı ve kilimler üzerindeki bu çeşitliliğe hayran kalmasına neden olmuştur. "Eğer bugün Doğu halklarındaki zarif motiflere ve zengin renk çeşitlemesine hayran kalabiliyorsak, bunu, son çözümlemede, sanatçının kafasını gerçek dünyadaki objelerden, çizgi ve renklerin düş dünyasına yönlendiren Muhammet'e borçluyuz" (Gombrich, 1994: 146). "Resim ve heykel gibi tasvirlerin yerine Müslüman sanatçılar, soyut biçimleri getirmişlerdir; bu desenler, Arapça yazılı, çoğunluğu Kuran'dan alınmış ayetlerin süslenmesiyle ve değişik biçimlere sokulmasıyla elde edilir. Büyük ustaların elinde, yazı sanatı, başka herhangi bir estetik ve dinsel gelenekte yetişmiş kişilerin kolay kolay ulaşamayacağı bir sanatsal başarı doruğuna erişmiş bulunmaktadır" (Lewis:176). İmgelerin veya suretlerin resmedilmesi veyahut heykel olarak şekillendirilmesinin yasaklanması, ancak daha sonra farklı dönemlerde düşüncelerdeki yumuşamalar sonucunda dinsel olmayan imgelerde ve yazılı metinlerin süslenmesinde kullanılması İslam dünyasının da hat alanında zirveye ulaşmasını sağlamıştır.

Uzak Doğu'da ise sanat, özellikle Çin'de din kaynaklı eserlerde kendi kültürünün izlerini yansıtan çizgilerde bulunur. Çin'de sanatçılara derin bir saygı duymakla beraber, önem atfettikleri meditasyonla zihin egzersizleri yaparak, doğa üzerinde derin düşüncelere dalma sonucunda üstün manzara resimlerinin ortaya çıkmasına öncülük etmişlerdir.

Ancak "bir konuda Batı sanatı daima Doğu sanatından farklı olmuştur. Doğu'da bu üsluplar binlerce yıl sürüyordu ve bunları değiştirmek için hiçbir neden görülmüyordu. Batı hiçbir zaman bu durağanlığa düşmedi. Daima kıpır kıpırdı, durmadan yeni çözümler, yeni düşünceler peşindeydi" (Gombrich, 1994: 185).

Doğu ve Batı arasındaki farkı Aristo ve Platon felsefeleri üzerinden okunacak olursa, Platon mağara alegorisiyle nesnelerin ve dış dünyanın görünen yapısını, duyularla algılanması halinde onların gerçeklikleri vermediğini, onların yerine ideaların ikinci elden birer taklidi olduğuna vurgu yaparak Doğu düşünce biçimini yansıtan bir felsefe ortaya koyar. Aristo ise, nesneler ve sanat eserlerinden hareketle, bunların özlerinden ayrı düşünülemeyeceği kanaatindedir. Örneğin; güzellik ideasını bulmak için güzel nesnelerin olması gerektiğini söyler. Maddeyi ideanın zorunlu desteği olarak

görür ve sanat eserlerinin de doğrudan mimesise dayandığını söyleyerek Batı sanatının düşünce temellerini ortaya koyar.

Şerif Mardin, Doğu'yla Batı kültürü ve her ikisinin sanatları arasındaki farkı, daemonic görüşe bağlar. Bu düşünceye bağlı olan Batılı kültürler çoğul bakış açısına sahiptirler. Batılı olmayan kültürler ise tanrısal olandan ayrı bir dünya düşleyemezler. Daemonic düşünce de ikili yani düalist bir düşünce yapısı ortaya çıkar. Yeryüzü ve gökyüzü, tanrısal ve seküler ayrışma, nesneler dünyası ve metafizik alan gibi ayrımların gerçekleşmiş olması, Doğu ve Batı arasındaki görüş farklılıklarının da temelini oluşturur.

Cinsiyetin kudreti, yaratıcının inadı, kızgınlığın yakıcılığı, iktidar hırsı insanın "daemonic" uzantılarının örnekleridir. "Daemonic" bir nesne olmaktan çok, saklı bir güç, insanın yaratıcı ve kahredici gücünün müşterek kaynağıdır. İnsan davranışının derinliklerine nüfuz etme insanın "daemon" unu şuurunda kabul etmeye ve anlamaya bağlıdır. " Daemon"un kabul edilmediği, maskelendiği ve yalnız "kötü" ile bir tutulduğu uygarlıklarda edebiyat ve sanat yüzeysel kalmaya mahkûmdur. İslam kültüründe ve bu arada Osmanlı kültüründe, daemon: şer-şeytanla bir tutulduğundan yaratıcı bir güç olarak ortada yoktur. Daemon, bizde yalnız dış şekliyle tanınmıştır (Mardin, 1984: 14).

Daemonik düşünce yapısını barındırmayan Doğulu kültürler için ise Mardin, naif (çocuksu) sıfatını kullanarak, alçak gönüllülük duygusunun ağır bastığı ve düalist anlayışın aksine tanrısal olmayandan başka evrenin varlığının düşünülemediğini ifade eder. Özgür Taburoğlu (2008: 74) ise, Dünyevi ve Kutsal" kitabında Mardin'in düşüncelerine şu cümlelerle karşı çıkar: Demonik düşünceyi mutlak bir olumluluk, tüm medeniyetlerin kaçınılmaz bir yazgısı gibi dile getirir. Demonik bakış açısının doğrudan uzantısı olan düalist düşünceyi yararlı bir motifmiş gibi işler. Oysa düalist düşünce eğilimi ve Kartezyen dünya görgüsü, modernlik sonrası Avrupa düşüncesinin yükünden kurtulmak istediği bir ağırlıktır.

Ortaçağ'a gelince, bu dönemde sanat konuları ve sanatçılar dini konular dışında pek ürün verememişlerdir. Çünkü bu dönemde doğa onlar için yabancı bir konu olduğu gibi, aynı zamanda olaylara soyut ve akılcı bir üslupla yaklaşma tarzı benimsenmiştir. Buradaki akıl, elbette Aydınlanma Dönemi akılcılığı değildir. Ortaçağ aklı sorgulayan değil, sorgulamadan kabul eden, dinsel öğretileri kavrayıp içselleştiren ve çıkarsama

yoluyla bilgi üretebilen akıldır. Aslında üretici değil de tüketici akıl demek daha doğru olur.

12. yüzyılın ikinci yarısında Roman sanatının değişmesiyle beliren Gotik Sanat, Latin sanatına bir tepki olarak ortaya çıkmış, Fransa başta olmak üzere pek çok yerde, 15. yüzyıl ortalarına dek sürmüştür. Rönesans'a kadar gelişen Gotik Sanat, kutsal öyküleri daha etkili ve inandırıcı bir biçimde, akılla birlikte metafizik dünyayı yüzeye çıkarmayı amaçlamıştır. Batı XIV. yüzyılda zarif bir sanat geliştirip, Giotto'nun perspektif kısaltımı ile resimde yeni bir tarzla tanışmaya başlamış ve bu yeni tarz bir sonraki yüzyılda Rönesans'la birlikte perspektif kurallarının katı bir şekilde uygulanmasıyla sonuçlanmıştır.

Florenski (2001:22), perspektif anlayışını eleştirirken " …natüralist ve merkezi perspektife dayalı bir resim, dünyayı kendi merkezi durma noktasından seyretmekle kalmamakta, kendini tek gözlü bir dev olarak ortaya koyarak varoluş bütününün hareketsiz ve tümüyle değişmez olduğunu varsaymakta; kendini arzın merkezi zannederken aslında kendi edilgenliğini savunmaktadır. Oysa belki çok merkezli ve değişken bir –tersten perspektifler bütünü, gözü bedenle ve insanı varoluşla barıştırmaya kadir olacak, onu dünyaya –ve içinde yer aldığı mekâna- açabilecektir."

Florenski, tersten perspektif kavramını kullanarak bir bakıma karşı eleştiri getirmiştir. Perspektifle amaçlanan mükemmel çizim karşısına tersten perspektifi yerleştirerek, böyle bir tanımla bir çocuğun çizdiği resimlerdeki hayal dünyasını veya dünyayı algıladığı biçimi özdeşleştirir. Çünkü çocuklar bu tersten perspektifi kaybettiklerinde kendilerine verili olan algılarla düşünmeye başlarlar ya da bunu tersinden ifade edecek olursak; çocuklar kendilerine zorla yüklenen şemayla uğraşmaya başladıklarında tersten perspektifi kaybeder ve dünyayla kurdukları doğrudan ilişki de ortadan kalkar. Florenski, Mısır kültüründe, Antikite' de veya Ortaçağ'da da insanların perspektif kurallarını bilmediğini öne sürmek yerine, onların bu kuralı bilinçli olarak uygulamadığını, o günkü düşünce yapısına göre, var olmanın zorunluluklarına dayandığı kanaatini taşır.

Rönesans sanatçılarının Antikite'ye duyduğu ilgi, Batı'da tarihin az gördüğü bir zihniyet değişmesine yol açmıştır. Buna paralel olarak tabiat ilimlerindeki hızlı gelişme de sanatçıları etkisi altına almış, nihayet aynı etkiler altında doğan Pozitivizm, sanatı

mimesis yoluyla yansıtmanın en katıksız uygulamalarından biri olan Natüralizme kadar götürmüştür. Kısacası, Rönesans'tan sonra Batı'da sanatın tarihi, ne kadar farklı çehrelerle ortaya çıkarsa çıksın, mimesis yoluyla yansıtmanın yani gerçekçiliğin taklididir (Ayvazoğlu, 1996:43).

Rönesans, öncelikle Avrupa sonrasında ise tüm dünya için bir dönüm noktasıdır. Özellikle ana toprağı sayılan İtalya'da belirmesinin nedeni, bu halkın milliyetçi duygularla eski Yunan-Roma geleneğini bir ideal olarak görmesi, Roma kültürü içinde yaşaması ve onu kendi kültürü olarak görmesi gibi etkenler, "yeniden doğuş" un gerçekleşmesine olanak vermiştir. Bu nedenle Antikite 'nin canlandırılması, daha doğrusu antik ideallerin rehber olması, Rönesans belli başlı karakterlerini oluşturmuştur. Rönesans'ı, modern Avrupa'yı yaratan bu fikir ve sanat atılışını Antikite yaratmıştır (İnalcık, 2013: 59). O çağda halk, bir şairi ya da bir sanatçıyı övmek istediği zaman, yapıtının, antik çağın yapıtlarından hiç de aşağı olmadığını belirtirdi" (Gombrich, 1994: 224). Ayrıca İtalya'nın dilinin doğrudan Latince'den geliyor olması, dönemin İtalyası'nda kent yaşamının ve burjuvazinin yükselmesi sonucu feodal yapıyı zayıflatması gibi unsurlar, Rönesans'ın bu coğrafyada doğmasında temel nedenler arasındadır.

Yine bu dönemde hareket noktası Antik Yunan olan Hümanizm hareketi belirmiş, aşk, doğa vb. konular gerçekçi bir şekilde ele alınarak şiirlerde resimlerde konu olarak işlenmiştir. Daha önceleri bir "süs" olarak kullanılan resim, bu dönemde bağımsız olarak, perspektifin ön plana çıktığı, dini konular yanı sıra manzara resimlerinin de tuallere taşındığı, bir bakıma ressamın fırçasına özgürlük sunulan bir dönem olarak görülmektedir. "Rönesans ressamı, bunları ayrıntısına kadar yansıtmaya, resmine realist bir güç vermeye çalışır. Onun sanatı yaşanmış bir sanattır. Dış dünyanın tam ve doğru betimlemesini verebilmek için bilimsel gözlemlerde bulunur. İnsanı bir anatomi uzmanı gibi inceler" (İnalcık, 2013: 74). Bu dönemde ressam, ince hesaplar yapan bir matematikçi, beden ölçülerinde mükemmel uyum ve zarafeti ortaya koyabilmek için bir anatomi bilgini kadar tecrübe edinmek durumundaydı.

Ponty (2012: 53-4), Rönesans düşüncesinden etkilenerek resim çizenler için "Onlar resmi, özgürce, derinlik deneyimleri ve genel olarak da Varlık sunumları üretmeye teşvik etmişlerdir. Onlar, arayışı ve resim tarihini bitirme, doğru ve yanılmaz

bir resim temellendirme iddiasında olduklarında yanlıştılar ancak. Panofsky, Rönesans insanları konusunda şunu göstermiştir: Bu coşku, kendine-yalandan yoksun değildi. Rönesans perspektifi, yanılmaz bir "çare" değildir: O ancak, kendisinden sonra devam eden, dünyanın şiirsel bir bildirişiminde, özel bir durum, bir tarih kaydı, bir andır" diyerek, perspektifin vazgeçilmez bir kural olarak algılanışını eleştirmektedir.

Avrupa'da 16. yüzyılda yaşanan eşsiz dönem, ne yazık ki yüzyılın sonlarında yerini bunalıma bırakmıştı. Almanya, Hollanda ve İngiltere gibi kuzey ülkelerinde sanatçılar İtalya ve İspanya'daki meslektaşlarına oranla çok daha ciddi bir bunalımla karşı karşıyaydı. Güneyin sanatçılarının tek sorunu, nasıl olup da yeni ve şaşırtıcı bir tarzda resim yapabilecekleriydi. Kuzeyde karşılaşılan sorun ise, artık resim sanatına devam edilip edilemeyeceğiydi. Bu büyük bunalım Reform ile ortaya çıkmıştı. Protestanların çoğu, azizlerin kiliselerdeki resimlerine ve heykellerine karşı çıkıyor, bunları Katolik putperestliğinin bir işareti sayıyordu. (Gombrich 1994: 356).

16. yüzyıl sonlarında Rönesans sanatı içinde doğan ve kuralcılıktan öznelliğe yönelen Maniyerizm biçimi, önceki dönemin zirveye ulaşmasında büyük katkısı olan Michelangelo'nun tarzının taklit edilmesiyle eleştiri alan bir dönem olarak anılmasına neden olmuştur. "Dünyanın her yerindeki sanat galerilerinde de görüleceği gibi Rönesans resminin patlayıcı dehası, bugün bile gücünden bir şey kaybetmemiş olan sanat kuralları ve standartlarını belirlemekle kalmayıp Orta Çağ'ların bin yıllık tarih ve kültürüne bir son vermiş ve modern çağın kapılarını açmıştır" (Conti, 1982: 60). Bu açıdan bakıldığında, Maniyerizm döneminde bir taraftan Rönesans Dönemi ustaları taklit edilirken diğer taraftan taklit edilen kurallara karşı çıkma durumu da pek yadırganacak bir durum değildir, aslında. Maniyerizm sanatçıları, bir bakıma geçiş dönemi eserleri vermekteydiler. Geçmişten tam kopmazken, sanat adına yeni bir şey ortaya koyma çabası içerisine girmişlerdir. Bu sanatçılar bir bakıma Rönesans'ın son halkası, Barok dönemin öncüleri gibiydiler.

On yedinci yüzyılın ilk yarısında Avrupa'da Barok üslubunun geliştiği görülür. Rönesans'ı takip eden bu dönemin en belirgin özelliğini belirlemek daha önceki dönemlere göre pek kolay değildir. Barok bir bakıma bir eleştiri sanatıdır. Sanatçı, Klasik dönemde kralın yanında, saray konuları çizerken Barok dönemde halkı da resmetmeye başlar. Yani, Barok Çağ'da saray ve kent hayatının resimleri yanı sıra daha

alt seviyede görülen halk kesimi olarak adlandırılan insanların yaşamlarının da resimlerde yer bulması "janr" (günlük yaşam) resminin doğuşuna neden olur.

Her üslubun etkisinin her coğrafyada aynı şekilde görüldüğünü söylemek mümkün değildir. Kültürel, siyasal, ekonomik yaşam biçimlerine göre değişiklik görülmesi muhakkaktır. "Eğer toplum, tanrı-kral, kral ve imparator düzenlerine sırasıyla varmışsa, bu üslup gelişimi gözlemlenebiliyor. Bazı ülkelerin uygarlıklarında, örneğin Mezopotamya'da ise, sanatın yalnız arkaik üslup devresinde kaldığı ve bir türlü klasik üsluba varamadığı saptanmaktadır. Fakat Osmanlı İmparatorluğu'nda bütün üsluplar sırasıyla yaşanıyor. Çünkü Osmanlı toplumu yukarıda belirtilen devlet aşamalarının hepsini yaşamıştır. Mısır, Yunan ve Avrupa sanatları da bu aşamaları gösterirler" (Turani, 2010: 20).

On sekizinci yüzyıl sonlarına gelindiğinde, Avrupa'nın kalbi sayılabilecek Fransa'da yaşanan sosyo-ekonomik değişimlerle birlikte aristokrasi yerinden edilmiş, sonrasında kilise ve asillerin tutucu tutumlarına karşılık burjuvanın yönetimde yerini almasıyla güçlenen ve değişen siyasi yapı, sadece Fransa'da değil tüm dünyada etkileri görülür bir ihtilalin olmasına neden olmuştur. Bu tarihten itibaren Batı dünyasındaki taşlar yerinden oynamış ve eskiye ait her şey yeniyle yer değiştirmek zorunda kalmıştır.

Fransız İhtilali sonrası Avrupa'da sanatın, politikanın ve dinin ne minvalde yürüyeceğini Jacques-Louis David, şu sözlerle dile getiriyordu: "Antikite'yi etüt ederek, ahlakı olduğu kadar edebiyatı ve sanatı da yeniden yaratmak " (Turani, 2010: 500).

Tarihi araştırmaların derinleştirilmesi ve geçmişin incelenmesi on dokuzuncu yüzyılda, Antikite 'nin kaybolmuş olan eserlerinin kopyalarını yapmak hususunda bütün Avrupa'da ortak bir eğilim doğurdu. Romantikler, Gotik Ortaçağ'da bir ideal görüyorlardı; fakat bu ideal, geçmişe ait eserlere olan hayranlıktan ileri geliyordu. Klasisistler ve Romantikler bu eski çağların eserlerine ideal anlamda hayrandılar. On dokuzuncu yüzyıldan itibaren geçmiş çağların üslup formları; moda biçimleri gibi daha çabuklaşan bir süratte kullanılıp harcandı (Turani, 2010: 526). Aslında bu yüzyıl, bugüne ulaşan, dünyanın özellikle ekonomik gidişatına yön veren bir değişimin ayak sesleriydi. Çağın en önemli özelliği olan endüstrinin devrimsel niteliği, sanatsal alanda olduğu gibi coğrafi, kültürel, siyasal ve tabi ki ekonomik yapıların da farklılaşmasına neden olmuştur.

Yirminci yüzyılda Sanayi Devrimi, sanat alanında bilinenlerin unutulmasına veya geleneksel yapıdan kopmaya neden olmuştur. Çünkü mekanik üretim biçimi, el işçiliğinin yerini alıyordu. Bilimsel olarak yaşanan gelişmeler, yapı ve sanat alanında da değişikliklerin yaşanmasına imkân veriyordu. Örneğin Alman mimarlarından *Kari Friedrich Schinkel*eski*yi* kopya hususunda, antik yapı anlayışıyla on dokuzuncu yüzyıl anlayışını birleştirip, bir çeşit senteze gitmeyi denedi: "İnsan nerede yeni yaratırsa, o canlı oluyor, Niçin biz daima eski bir çağın stilinde inşa edelim?" (Turani, 2010: 527). Elbette her çağın kendine özgü siyasi, ekonomik, sosyal yapısı ve dolayısıyla bundan etkilenen bir görme biçimi olması kaçınılmazdı.

Teknoloji çağında ise sanat geleneksel yapıdan tam anlamıyla kopamasa bile gözle görülür derecede bir farklılık yaşandığı aşikârdır. "Aydınlanma öncesi, dinsel sanat ruhani ve törenseldi. Aydınlanmadan sonra ise sanat, dinin yerine yeni bir ritüel sanatsal biçimselliği gerekli kılan, kendine ait bir dünya yaratmak zorunda kaldı" (Paglia, 2014: 42). İlerleyen dönemde zaten Modern olarak adlandırılan bu yeni sanat tarzı belli bir grup, toplum veya topluluğa atıfta bulunmadan, insan aklının ön plana alındığı bir çalışma alanında kendini gösterecektir.

İnsanoğlu, çok eski olan her yerde var olma düşünü on dokuzuncu yüzyılda gerçekleştirmeye başladı. Daha sonra telekomünikasyon diye adlandırılacak bu olgunun tarihi, 1837'de elektrikli telgrafın bulunmasına kadar gider. Bu tarihten ancak birkaç yıl önce, Avrupa'nın ve Kuzey Amerika'nın büyük günlük gazeteleri, haberi, yeniçağın unsurları arasına sokmuşlardı: Haberler ilk kez aynı anda milyonlarca okura yayılıyordu. Bundan sonra medyaların tarihi sanayinin maceralarıyla hep iç içe oldu. Sinemanın, radyonun ve televizyonun yaygınlaşması, en azından 1960'a kadar, büyük tüketim mallarının geçtiği klasik yolu, bir tekniğin bulunmasıyla onun üretilmiş mal olarak piyasaya görülmesi arasında kat edilen yolun giderek kısalması yolunu izledi (Balle&Eymery, 1991: 15-16).

On dokuzuncu yüzyılın en önemli buluşlarından biri olan fotoğraf, sözlü kültürden yazılı kültüre, yazılı kültürden de görsel kültüre geçişin devamı gibi okunabilir. Ancak hareketsiz görüntünün açtığı çığır sonraki yıllarda görüntülerin devinim kazanmasıyla görsel kültürün farklı bir boyuta taşınmasını sağlamıştır. Artık görselden kasıt mağara duvarlarından resme, sonrasında fotoğrafa uzanan sürecin de

ötesine geçmiş; aynı anda farklı yerde aynı görüntünün izlenmesini olanaklı kılan yeni medyaların ortaya çıkmasına ve toplumsal yapının değişmesine neden olmuştur.

Sözlü kültürden sonra görsel kültürün ilk aşaması olarak sayılabilecek yazılı kültüre geçilmesinde sert eleştiriler yapılmış olsa da bu duruma Paglia (2014: 48), şöyle bir açıklama getirir: “Kitle iletişim araçlarının zaferi ne çöküşe ne de felakete yol açmıştır; bu yalnızca sözden imgeye geçiştir- başka deyişle, Batı kültürünün Gutenberg'ten ve Protestanlıktan önceki Pagan resimselliğine bir geri dönüştür"

Zeynep Sayın, Florenski’nin "Tersten Perspektif" kitabının önsözünde Merleau-Ponty'nin ifadesiyle, eğer göz-merkezcilik eleştirisi Avrupa'ya yeni bir düşünce gibi değil de herkesin uzun zamandır beklediği ve hazırlıklı olduğu bir tavır gibi yayılıyorsa, bu, kimi beklentilerin artık uyanmış olmasından kaynaklanmıştır. Yeni Çağ'a özgü görme ve düşünme biçimlerinin bir önceki yüzyılın ortalarından bu yana alttan alta sarsıldığı bir iklimdir bu. Ne var ki Yeni Çağ'a özgü görme biçimi derken ilk aşamada kastedilen, kaçınılmaz olarak merkezi perspektiftir. Resim mekânında neyin önde, neyin arkada ve neyin uzakta neyin yakında olduğunu belirleyen bu sanatsal yöntem, Kartezyen egemenliğin uzantısıdır: Onun sayesinde dünya ehlileştirmekte, karşıdan bakılabilir ve denetlenebilir bir uzama dönüştürülmektedir. Ehlileştirilen bu uzama, gözün karşısında ve gözün nesnesi olarak konumlandırılan "beden"de dâhildir. "Canlı bir dokunuşla "resmin" içinde yaşayarak ve hissederek" gerçekleşen bir ilişki değildir göz ile beden arasındaki ilişki; göz, resim mekânının onun karşısında duran bitmiş bir beden olarak algılanmaktadır”der.

Eski Yunan’da ve Batı’da, Andre Bazin’in "mumya kompleksi" dediği varlığı görünüş yardımıyla kurtarma çabası, bütün Batı sanatlarının "dominant" karakteridir (Ayvazoğlu, 1996: 29). Bazin, eski Mısır dininde ölümü geride bırakmak için ölen kişilerin mumyalarının yapılarak, vücudun bu sayede maddi olarak süreklilik kazandığı inancına atfen, varlığın görünüş yoluyla kurtarıldığını ifade etmektedir. "Ölüm zamanın zaferinden başka bir şey değildir. Varlığın maddi görünüşlerini yapma bir şekilde saptamak, varlığı süre ırmağından çekip almaktır, yaşama kavuşturmaktır” (1966: 30-1). Bazin'in bu tespiti, Doğu ve Batı arasında sanatın işlevselliği veya sanatın toplumların kendilerini ifade etme biçimlerindeki farklılıklardan kaynaklanan; buna bağlı olarak Göz'ün Söz'e karşı kazandığı zaferin aynı zamanda Doğu ve Batı kültürleri arasındaki

keskin ayrımı ortaya koyması bakımından temel önem arz ettiğine de dikkat etmek gerekir.

Batı'da görsel sanatların yükselişe geçmesine rağmen aynı hızın Doğu'da özellikle İslam dünyasında görülmediğine değinilerek eleştiri getirilir. Bu durumun sebebi ise genellikle İslam'ın putperestliğe karşı çıkmasına dayandırılır. Elbette bu görüşün doğru olmasının yanı sıra İslam'ın eşya üzerinde hâkimiyet kurmaktan ziyade mutlak hakikatin bilgisi arayışında olması, nihayetinde dünyevi ve cismani arzulardan arınmış "insanı kamil"e ulaşmayı başarması; baktığı eşyada, yaşadığı evrende "Kadir-i Mutlak"ı araması temel esastır. Aynı şekilde Avrupa'da Rönesans öncesi döneme bakıldığında Hristiyanlık'ta da Romanesk ve Gotik sanatta tabiatı bilinçli olarak taklit etmeme anlayışı, Doğu'daki gibi doğaya bağlı olmaktan kurtulmuştu. Ancak Rönesans'la birlikte Batı sanatının Antikite'ye yönelmesiyle, iki dünya arasındaki fark gitgide açılmıştır. Ayvazoğlu (1995: 80) bu düşünceyi şu şekilde ifade eder: Doğulu sanatçı, yeni yollar aramaktan ziyade bulduğu ile yetinmiş, fakat derinleşmeye ve çeşitlemeye yönelmiştir. Batılı sanatçı ise, belki de Hristiyanlığın "trajik" özünden kaynaklanan bir tedirginlik içindedir ve yeni çözümler peşinde koşar. Avrupa'nın Müslümanlar vasıtasıyla tanıdığı Antikçağ düşüncesine ve sanatına daha fazla açılması bu arayışın ve aydınlarla kilise arasında önce gizli cereyan eden ve gitgide açık bir çatışmaya dönüşen düşmanlığın bir sonucu olarak ele alınabilir.

Görme tarihi, biçimi veya kültürüne ilişkin bahsederken Batı temelli olarak bu konuların ele alınışı genellikle eleştirilmektedir. Görselin öne çıktığı sanat dalları elbette sadece batıda başlayıp orada gelişen bir seyirde devam etmemiştir. Ancak Ortaçağ Avrupası'ndan sonra kilise ve feodal yapının çökmesiyle birlikte yaşanan toplumsal değişim her alanda olduğu gibi sanatta da dini düşüncelerden bir nevi dünyevi düşünceler alanına kaymıştır. Bunun nedeni de Avrupa düşünce biçiminin temellerini Antik Yunan'da aramasından kaynaklanmaktadır. Doğu'da ise daha çok ruhsal güçlerle beslenen mistik dinler veya tek tanrı inancını esas alan, Allah'ın âlemde sadece "vahdet" sıfatına haiz olan tek hakem olduğu, eşi benzeri olmayan, doğurmayan ve doğrulmayan özellikleri esaslarına sıkı sıkıya bağlı İslam inancının puta tapmayı yasaklaması, sanatın daha farklı alanlarda gelişmesini sağlamıştır. Ancak yadsınamayacak bir gerçek vardır ki; Doğu söz ise, Batı göz'dür.

1.1. GÖRME BİÇİMLERİ

Görme biçimleri temel olarak üç başlık altında ele alınabilir. Medyanın toplumsal tarihine bakıldığında genellikle birincisi sözlü kültür, ikincisi yazılı kültür ve üçüncüsü elektronik kültür olarak sınıflandırılmaktadır. Bu sıralamayı takip ederken bireysel veya toplumsal bakış açısını şekillendiren görmeyi, bu üç kültürel dönemden ayırt etmek imkânsızdır. Zira bir durum, kavram veya imgenin ifadesi, ancak bakarak veya dokunarak algılama sonucunda kelimelere dönüşür. Aynı şekilde bu kültürel dönemlerin, başta ekonomik, siyasal, sosyal vb. birçok unsurdan etkilenerek şekillendiği de yadsınamaz. Bütün bu unsurlara bağlı olarak görmenin, her yeni ve farklı toplumsal gelişmelerden veya olaylardan etkilenerek çeşitli biçimlerde kendini gösterdiğini söylemek mümkündür.

Görme tek başına insan hayatını biçimlendirebilecek bir yeti değildir, olmamalıdır. Görmenin tahakkümü ve iktidarı, düşünce tarafından ve diğer yetiler tarafından sınırlandırılabilir. Bu ise kültürel süreçlerle daha ilgilidir; çünkü görme, anlamını kültür içinde kazanır, kültür de ekonomi politik yapıdan yalıtık ve izole değildir. Binlerce yıl boyunca insanlar hep görüyorlardı, ama görme, kültürün merkezini oluşturmuyordu. Çünkü birilerinin toplumdaki diğer insanların bilmediği görülmeye ve bilinmeye değer bir şeyleri yoktu. Her şeyin açık ve şeffaf olduğu bir toplumda, görme biçimi de gizli olanı, örtük olanı, bilinmeyeni aramıyor, bu yeti kendi doğallığı içinde yaşanıyordu. Oysa sosyal dengeler bozuldukça görme, büyük bir dönüşüm geçirdi ve tıpkı insanın toplumsal ilişkileri gibi doğallığını kaybetti. Yaşanan topluma ve kültüre bağlı olarak görme, hep değişti (Çakır, 2014: 31-32).

Görme, Lascaux'ta mağarada çizilen bir resim, Antik Yunan'da bir destan, Ortaçağ'da metafizik âlemin yansıması olarak beliren ikonik bir figür, yine Rönesans'ta kilise duvarlarını süsleyen; özellikle perspektifin yoğun şekilde kullanılmasıyla merkeze bireyi koyan ve artık görmenin dinsel boyut haricindeki bir dünyada yaşam alanı bulabildiği, estetiğin vazgeçilmez olduğu bir resim, Aydınlanma döneminde yavaş yavaş "iktidarın gözü"ne dönüşen bir araç, bugün ise "gözün iktidarı"nı kolaylaştıran fotoğraf, sinema, internetle kitlelerin iletişimini sağlayan zaman ve mekândan azat edilmiş siber-ortam olarak adım adım değişen bir süreçte ilerlemiştir.

Her görme biçimi, yaşadıklarımızı ve beklentilerimizi karşılayan, onlara yanıt arayan bir hedefi öne çıkarmak içindir (Karadağ, 2004: 27). Bu nedenle tarihsel dönemler içinde çeşitli görme biçimleri, toplumların yapısal özelliklerine göre şekillenmiştir.

Sözlü kültür döneminin genel yapısı göz önüne alındığında, sözün göze galibiyeti öne çıkmaktadır. Göz, kulağın duyduğundan fazlasına gördüğünü de ekler. Bu yanıyla söz ve göz arasında kesin bir ayrım yapmak söz konusu değildir. Ancak tarihsel dönemlerde yapılan araştırmalar göz veya yazı kültüründen ziyade hitabet sanatının önemli bir alan olduğunu, hatta Rönesans'ta bile görselin öne çıkmasına rağmen yine de sözlü geleneğin ihmal edilmediğini ortaya koyar. Dönemler arasındaki keskin bir ayrım yapmak mümkün olmasa bile, yaşanan farklılıkların bakış açılarına da yansıması kaçınılmazdır. Örneğin; sözlü kültür döneminde dilden dile aktarılan hikâyeler, destanlar veya olaylar anlatıcının bakış açısından dile getirilmekte ve olaylar hitabet sanatının da gelişmiş olmasından kaynaklanan bir etkiyle toplumsal hafızaya kolayca alınmaktadır. Dolayısıyla kolektif bellek oluşturmak bu dönemde daha kolaydır. Ancak yazılı kültür döneminde ise bireyin ön plana çıkması, matbaanın gelişmesiyle herkesin tek başına okuduğu şeyi yorumlaması, eleştiri getirebilmesi toplumsal bakışta farklılık yaşanmasına giden yolu da açmıştır.

Sözlü kültür döneminden sonra ise okuma-yazma algılamayı tümüyle değiştirir. Okuryazarlığın azı çoğu olmaz. Azıcık okuma-yazma becerisi bile algılamayı değiştirmeye başlar. Neredeyse anında kişiyi topluluk düşünce tarzından uzaklaştırıp daha benmerkezci ve soyut bir dünyaya yerleştirir. Batı'da okuryazarlığın ilk gerçek temsilcisi Platon, Devleti'nde gerçeği doğrudan yansıtan şairlerin yerine, soyut düşünme becerisini geliştirmiş düşünür ve felsefeciler bulunmasını arzu etmiştir. Gelecek fikri eski yapıya bağlı kalmadan, siyasi alana ait olmadan ama siyasi yapıya katılabilen düşünürler onun için kıymetlidir (Sanders, 2010: 39).

Yapılan basit bir araştırma, görme biçimlerinin insanın yaşam biçimine göre şekillendiğinin de kanıtı olarak gösterilebilir. Şöyle ki okuma-yazması olmayan deneklere gösterilen bazı geometrik şekilleri, denekler daire, üçgen, kare gibi soyut ve kategorik olarak nitelendirmeyerek, daireleri tabak ya da ay, kareyi olsa olsa kapı ya da ev ya da kayısı kurutma tahtası olarak görmüşlerdir. Onlara göre bu şekillerin somut bir

ihtiyaca hizmet etmesi gerekiyordu. Akılları başka türlü çalışmıyordu: Onlar için yakın çevrelerinde gördükleri yuvarlak bir cisim soyutlaşarak *yuvarlaklık* kavramına dönüşmüyordu. Bir daire, tadılamayacağına, dokunulamayacağına ya da koklanamayacağına göre, var da olamazdı. Bir daire ancak somut bir hale bürünebilirdi. (Sanders, 2010: 34-5). Bu deney, insanın bilişsel yapısının, kültür, inanç, toplumsal vb. yapılar tarafından etkilendiği ve gözünün gördüğünden ayrı bir dünyanın ötesine geçmekte zorlanacağı düşüncesini uyandırmaktadır. Ancak bu konuda şöyle bir soru akıllara gelebilir: Sözlü kültür sözcüklere dayanıyorsa ve yazılı kültür de sözcükleri kalem, kâğıt yardımıyla kitapta ete kemiğe büründürüyorsa, neden yazı soyut düşünmede öncelleniyor? Burada akılda tutulması gereken şey; sözlü kültür, insanların, sadece duyduklarına ve gördüklerine inanmasını sağlarken, yazılı kültürde bireyselleşmenin getirdiği farklı bakış açılarının belirmesiyle tek kişinin (anlatıcının) değil, aynı zamanda herkesin bilişsel ve zihinsel dünyasını harekete geçirebilmesi avantajı yanı sıra, eskiden nesnenin şeklinin kayda düşülmesiyle yapılan okuryazarlık yerine, artık nesnelerin ifade edildiği seslerin bir işarete dönüştürülerek yazının bugünkü biçimini (soyut halini) almasıdır.

Kâğıda dökülen sözcüklerinizi okuyabildiğinizde düşünce derinleşir, daha araştırmacı, belki daha disiplinli olunur. Başkalarının düşünceleri de, "görünür dil" de sunulduğunda farklı bir inceleme hissi verebilir. Burada sadece alfabenin kullanılması değil, aynı zamanda sadece kil tabletlerin olmadığı, farklı malzemelerle, yazının birçok sanatsal ve entelektüel alana yaygınlaştırılıp kullanım alanının genişletilmesi de söz konusudur. Bu sayede okuryazarlık alanı daha da yaygınlaştırılıp, aradaki fark kapatılmaktadır (Goody, 2012: 42). Okuma-yazmanın öğrenilmesi özellikle Batı'da geleneksel yapıların kırılmasını ve yeniden doğuşun emekleme dönemine girilmesi için bir başlangıçtı. Bu durumla her yeni okuma öğrenen bir kişi, farklı bir dünyanın kapılarını da aralayarak, yeni bir bakış açısı geliştiriyordu. Bu ise tek otoriteye bağlı kalmak yerine birden fazla düşünceye yer vererek entelektüel gelişime zemin hazırlıyordu.

Her yeni öğrenme, dünyayı anlama ve algılama biçimi yeni bir bakış açısı kazanılmasını sağlamaktadır. Ancak aynı zamanda öğrenme biçimi görme biçimi üzerinde de etkin bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin; bir müzede gezinti yaptığınızda okur-yazar yetişkinlerin, neyi göreceklerinden emin olmak için, tablolardan

önce, bu tabloların altındaki tanıtıcı kartları okuduklarını göreceksiniz. Bir çocuk okur-yazar hale geldiğinde, artık geriye dönüş imkânsızdır. Öyle ki resme bakmadan geçen kişilerin varlığı bile söz konusu olabilmektedir. Okuma- yazmanın kişilere yeni kapılar açtığı doğrudur, ne var ki bu kapılar bir kez açıldığında, bu kapılardan bakmaksızın dünyayı görmek neredeyse imkânsızdır (Zerzan, 2103: 71).

Bu düşünceyi desteklemek adına Berger ‘in, Van Gogh’un ölmeden önce yaptığı son tabloyu gösterdiği iki şekli örnek verilebilir. İlk önce aşağıdaki resme bakmamızı söyler.

Şekil 1.6. Ekin Tarlası ve Kargalar, Van Gogh 1853-1890

Daha sonra ise,

Şekil 1.7. Ekin Tarlası ve Kargalar, Van Gogh 1853-1890

"*Bu Van Gogh'un kendini öldürmeden önce yaptığı son resmidir*" diye not düşülen bu resmi aktarır. Devamında "Eklenen sözün imgeyi nasıl değiştirdiğini açıklayabilmek güç, ama değiştirdiği kuşkusuz. Arık imge, sözü aydınlatıyor" (2013: 28) diyerek yazının görme biçimini ve duygu durumunu ne derecede etkilediğini vurgulamaya çalışır.

Okuma-yazma derken insanın aklına resim veya fotoğrafta olduğu gibi ilk olarak görsel bir algı malzemesi gelmez. Oysaki okuma-yazma için ilk önce görmek gerekir. Yani görsel kültürden bahsederken okuma-yazmayı da bu alan içine dâhil etmek gerekir. Anlama ulaşmak için gözün devamlı taraması ve görme alanının içinde kalan her şeyi yakalaması gerekir. Algılama anlamaya, anlama da algılamaya biçim verir. Ancak her organ gibi gözün de sınırları vardır. Gözün görmediği şeyi insan ancak tahmin edebilir (Sanders. 2010: 29-30).

Bir toplum veya kişinin fikri, düşüncesi, duygusu, toplumsal olaylara ve değişimlere verdiği tepkisi veya tepkisizliği dahi bir görme biçimini ortaya koyar. "…görme öz olarak, doğal haliyle çoğu canlıda bulunan duyusal bir yetidir. O yetinin ne amaçla, nasıl kullanılacağı sosyal, siyasal, kültürel süreçler içinde şekillenir, değişim geçirir" (Çakır, 2014: 33). Meşhur ve klişe bir ifade olan bakmak başkadır, görmek başka sözü de görme biçimlerini anlatabilmenin bir yolu olarak seçilebilir. Her bakılan şeyde aynı etkinin hissedilmemesi ya da herkesin bakınca kastedilen aynı anlamı görememesinin nedenini kültürel, ekonomik, sosyolojik, siyasal, toplumsal ve bireysel yapılar arasındaki farklara bağlamak mümkündür.

Okuma-yazma, okuryazar aklı için en önemli alıştırmayı sunmuş ve günlük deneyimlere karşı daha eleştirel olunmasını sağlamıştır (Sanders, 2010: 27). Okumanın gelişmesi bireyciliğin ön plana çıkmasıyla paralel ilerler. Bir sonraki adımda ise matbaanın seri olarak kitap, gazete veya dergi basmasıyla birlikte bireyci akıl daha fazla önemsenir duruma gelmiştir. Sözellikte daha iyi duyabilmek için "yakın durma", "dokunuş" veya "göz göze gelme" gibi eylemleri, okuma sayesinde elinde tuttuğu metinde, "sahip olma" durumu ile gerçekleştirir.

İletişim kurulurken veya bir ağa dönüşürken, kullanılmaya başlanan iletişim modeli daha önceki modellerden faydalanılarak oluşturulur. Yani bir öncekinden daha kapsamlı, geniş olanaklar sunsa da onu tamamen dışta bırakmaz, yeni eskinin yerini tümüyle alamaz. Bir iletişim tarzı diğerinin üzerine bina edilir; yenisi eski biçimi tümüyle kullanım dışı bırakmaz, ama bir dizi farklı yoldan değişikliğe uğratır. Aynı süreç, önemli bir "devrim" olarak görülen matbaanın doğuşunda da gerçekleşmiştir. Matbaada yazı gibi bir devrim niteliği taşıyor olsa da, insanlar yazmayı bırakmamışlardır. Zihniyetler değişiyor olsa da idrak teknolojileri aynı kalmıştır (Goody, 2012: 39).

Medyanın toplumsal tarihi ve tarihsel dönemler içerisinde yazı önemli bir iletişim aracı olmuştur. "Yazı görmeye dayalıydı ve görmeye hitap eden araç olarak yalnız kalmadı. Ya da görmeye dayalı araçlar arasında yazı çok masum ve zararsız kaldı" (Çakır, 2014: 33). Toplumsal değişime öncü olan yazı, gözün yükselişi için ilk basamak olurken ardından gelen, yine görme duyusuna hitap eden farklı araçlar gelişmiştir. Bunlar yazıdan daha etkin bir konuma gelmişlerdir. Ancak bir anda yükselişi söz konusu olmadığı için bu adım yavaş yavaş atılarak gerçekleşmiştir. Yazıdan sonra ve yazıyı daha da güçlendirecek olan matbaanın gücü ise dünya tarihinin seyrini değiştirmiştir.

Matbaanın bulunuşu, insan aklının gelişimi için de çok önemli olan "kamuoyu" kavramının gelişmesine neden olmuştur. Her zaman için yerel, değişken, kuşkulu nitelikteki özel düşüncelere karşı "kamuoyu", istikrarı, doğruluğu ve evrenselliği temsil eder ve bütün bu özelliklerini de matbaanın bulunuşuna borçludur (Chartıer, 1998: 200). Matbaanın bulunuşu devletlerin yönetim biçimlerinde de değişikliklere neden olmuştur. Anlaşmaların veya toplumsal hakların yazının garantisi altına alınması veya örneğin;

"18. yüzyılda Finlandiya'da okuryazar olmayan köylülerin İsveç ordusu tarafından askere alınmamak için hükümetle yazılı iletişim kurmaları gerekti"ği (Briggs, Burke, 2011: 42), artık yazının devlet otoritesi tarafından benimsendiği anlamına da gelmektedir.

Matbaayla başlayıp, birbiriyle bir araya gelmesi imkânsız olan bireylerden bir kitle oluşturarak, bu kitlelerin aynı anda örgütlenmesini ve harekete geçmesini sağlayan bir "kamuoyu" oluşturma gücü, dönemsel özelliklere göre farklı araçlarla sağlanmıştır. Bu sayede insanlar, kendileri adına karar veren otoritelerin kararları hakkında bir fikir sahibi olmakta ve gerektiğinde toplumsal platformlarda itiraz edebilmektedirler.

Başta Avrupa olmak üzere dünyanın kaderine etki eden Reform'un yapıldığı sürece bakıldığında matbaanın gücünün, toplumsal değişimlere, ilerlemelere vs. ne ölçüde etki ettiğini görmek mümkündür. Ancak burada dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli husus, bu gücü daha da katlayacak olan diğer etkilerin de bu süreç içinde yer bulmasıdır. Şöyle ki; "Reform'da hem sözlü hem de görsel propaganda için de önemli bir rol vardı. Reform'un yayılışını anlamak için tek başına matbaaya değil, aynı zamanda bir bütün olarak medya diye adlandırılan şeye bakmak gerekir. Her ne kadar matbaayla paralel yol aldığı veya matbaanın etkisinin çok büyük olduğu söylense de Reform 'un ilk yıllarında vaazın ayrı bir önemi vardı" (Briggs, Burke, 2011: 85). Birbirinden tamamen izole edilemeyen bu iletişim araçları, tarihsel süreç içerisinde yine birbirlerinin desteğiyle bugünkü işgal ettikleri konuma ulaşmayı başarmıştır.

Bu argümanı destekleyecek olan görüş ise Ellul'un şu düşünceleriyle ifade edilebilir: Görme ve işitme arasındaki ilişki koparılamaz şekilde birbirine bağlıdır. Bu ikisi arasında sürdürelebilir denge kişinin dengesini de sağlar. Her ne kadar görselin günümüzde zaferine tanıklık ediyor olsak bile, ikisi arasındaki bağı mutlak surette koparmamak gerekir. Çünkü ne sadece görme ne de işitme tam olarak verilmek istenen anlamı tek başına sağlar. Bu iki farklı duyunun birleşmesi, birbiriyle yüz yüze gelen farklı evrenlere kapı açar. Bu iki evren, varoluşun her düzeyinde karşı karşıya gelirler (2012: 3). Göz, algılamak için sürekli tarama yapar. Ancak bu durumda göze sınırsız güven duyulması, diğer duyuların ihmal edilmesi anlamını taşımaz.

Gözün gördüğüne inanılması, diğer duyuların duyumlarına kapıları kapatmasını gerektirmez. "Antik dünyada yaşayanlar kulağın görme kapasitesinin farkındaydılar.

Ortaçağ'da doktorlar hastaların vücuduna girebilmek için kulakla göz arasındaki o hassas ilişkiden yararlanırlardı. Hastanın vücuduna hafif darbelerle vurarak hastanın ne derece "sağlıklı" olduğunu anlarlardı. Vücutta dolaşan dört salgının her biri kendine özgü bir sesle yankılanırdı. Örneğin, içinde çok fazla kara safra dolaşan bir vücut, sarı safra fazlası olan bir vücuttan farklı bir ses çıkarırdı. Doğru tanı koyabilmek için doktorun kulağını hastaya "uydurması" gerekirdi" (Sanders, 2010: 29-30). Göz veya sözü öne alarak birinin diğeri üstündeki hâkimiyetini kabul etmek sağlıklı bir iletişimin gerçekleşmesi önünde büyük bir engel olarak belirir. Örneğin; "Geleneksel, "yapısal bellek yitimi" sürecinin önünü kesen okuryazarlık, geçmiş ile şimdi arasına mesafe koyma duygusunu özendirdi. Sözgelimi, tarihsel anakronizm duygusu, on dört ve on beşinci yüzyıldan itibaren giderek daha keskin bir hale gelmiş gibi görünmektedir (Briggs, Burke, 2011: 43). Bu durum gözün giderek artan hâkimiyeti için bir başlangıç noktası olarak görülebilir.

Görmenin ve görselin değişimi, bakışın ve otoritenin de değişimi demektir (Çakır, 2014: 11). Örneğin; Rönesans, Reform hareketleri veya Fransız İhtilali, özellikle Avrupa'da görme biçimleri için önemli bir değişimin öncüsüdürler. Çünkü her üçünün de yaşandığı dönemde eski yönetim, kültürel yapı, dini inanç, ekonomik yapı, iktidar sahipliği vb. konularda keskin farklılıkların yaşandığı yadsınamaz. Dini yapıdaki meydana gelen başkalaşım, mülkiyet yapısının, sosyo-ekonomik- siyasi dengelerinde bu değişimlerin doğal sonucu olarak ortaya çıkmasını kaçınılmaz kılmıştır.

Bir iletişim tarihi, iletişimin gerçekleştiği dilsel aracı ihmal edemez (Briggs, Burke, 2011 :44). Dilsel araç, bulunduğu, yaşadığı döneme göre insanlar için bazen öncü bir söz, bazen bir heykelin duruşuyla ifade ettiği toplumsal veya dini anlam, bazen fırça izleriyle duygu ve düşüncelerin aktarıldığı bir resim, bazen eline aldığı gazetede gördüğü veya okuduğu bir metin, bazen beyaz ekran karşısında tahayyül sınırlarını aşan ama bir o kadar da hayal dünyasını sınırlayan hazır görüntüler, bazen de akıllı olarak adlandırdığı aklına yön veren bir cihazın dili olarak tanımlanabilir. Dilsel aracın içinde yaşandığı döneme göre değerlendirilmemesi o dönemde kurulan iletişim biçimlerini, toplumsal yaşam tarzını, kültürel örüntüleri eksik olarak algılanmasına neden olur.

Görme biçimlerini değerlendirirken, onu kültürel yapılardan ayırmak olanaksız görünmektedir. Bir topluluktaki her birey ait olduğu toplumun özellikleriyle

yoğrulmaktadır; dolayısıyla görme biçimi de bu toplumun kültürel yapısına göre şekillenmektedir. Kültürel yapılardan kasıt sadece yaşam biçimi, sanatsal ifade biçimleri değildir; aynı zamanda cinsiyet/toplumsal cinsiyet, politik ve sosyal eğilimler, ideoloji, ekonomik yapı, sınıfsal farklılıklar, uyruk, dini inançlar, toplumsal dönemler arasındaki düşünce biçimleri hatta son yüz yıldır medyanın sahiplik yapısı gibi öğeleri de görme biçimlerini şekillendiren etmenlere eklemek gerekir.

Gözün yükselişi Avrupa'da toplumsal yapıların yeniden düzenlenmesiyle bambaşka bir boyuta taşınmıştır. Gözün hâkimiyetiyle merkez ve çevre arasındaki ilişki merkez lehinde seyreden bir süreçte ilerleme göstermeye başlamıştır. Robins'in ifade ettiği gibi; "Vizyon alanındaki ilerleme, rasyonalite gücünün atmasıyla ölçülür. Cisimden ayrılmış, aşkın (transcendental) vizyon mantığının sürekli işlenmesi anlamında Kartezyen mantığın ölçüsüdür bu. Bu anlayışa göre, yeni imaj teknolojileri, dünyanın görsel olarak kuşatılması, manipülasyonu ve denetimi için daha geniş kaynaklar sağladığı ölçüde değer kazanmaktadır. Düzen ve rasyonalizasyon yoluyla aşkınlama mantığını izleyen bir toplumsal ve insani proje bağlamında yeni imajlar üstün olarak kabul edilmektedir" (1992: 23). Her ne kadar duyular arasındaki uyumlu ilişkiler sağlandığında en olumlu sonuca ulaştıracağı düşüncesi taşınsa da bugün gelinen noktada gözün veya görselin her alanda hâkimiyetini inkâr etmek imkânsızdır.

Rasyonalitenin egemenliğini ilan etmeye başlaması sadece gelişen teknolojik araçlara bağlı olarak gelişmemiştir. Özellikle Rönesans ile başlayan, mimari, din ve sanat alanında köklü sayılabilecek değişimlerin yaşanması, hümanizmanın gelişmesi, "insan" ın ön plana çıkması, sanatın da bir görme ve algılama modeli olarak ifade biçimlerinde kullanılabileceğinin keşfi, perspektif ve resimde doğallığın yükselişine neden olmuştur. Sanatın gerçeği arama tutkusu, insanı araştırma yapmaya yöneltmiş ve fiziki dünya hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilme şansını yakalamasına fırsat vermiştir. Aklın ön plana çıkmasıyla görme biçimleri artık toplumsal bakış açısından bireysel bakış açısına doğru kayma göstermiştir. Mutlak özgürlük getireceği sanrısından hareketle din geri plana itilerek, pozitif ilimlere yönelme sonucunda "insan"ın etkin bir varlık olarak doğa üzerindeki hâkimiyeti sağlanmaya çalışılmıştır.

Pozitif bilimlerin her geçen gün artan bir şekilde güçlenerek gelişmesi endüstri toplumun temellerini de atmayı sağlamıştır. Aynı şekilde yeni teknolojilerin yeni bir

dünya ve alternatif bir gerçeklik yarattığı düşünülmektedir. Olması istenen şey, alternatif bir "cisimsiz doğa" gerçekliğidir. Dokunamayacağımız, onun da bize dokunamayacağı bir gerçeklik. Bu denetleme isteği aynı zamanda , "fiziksel şeylerin" kusurlarından ve düzensizliklerinden kaçma isteğinin bir ifadesidir (Robins, 1992:38). İnsanın mükemmeli arayışı, kusursuz bir dünya kurma isteğinin tezahürüdür.

Teknolojiyle gelişen yeni bakış açıları ve toplumsal hareketlenmeler alışılmış olan görme biçimlerinin de değişmesine neden olmuştur. Özgürlük adına olumlu yaşanan gelişmeler olsa da bunun aksi örnekleri olduğunu söylemek de mümkündür. Turani'nin, "Teknoloji çağının modern sanatı, yüzyıllar boyunca edinilmiş olan görüş alışkanlıklarının tersine bir anlayıştadır. Modern sanatın en kesin karşı koymayla karşılaştığı ülkeler, Hîtler rejiminin Weimarası ile Sovyet Rusya ve onun boyunduruğu altında tuttuğu Doğu Bloku idi. Bu devletler, sanatçıları memleketlerinden çıkarıp atmakta yahut çalışma yasağıyla faaliyetine meydan vermemekteydiler. Katı rejimlerle idare edilen memleketlerde sanat, devletin bir propaganda aracıdır ve oralardaki sanatın gerçek amacı da insanın iç ifadesi değildir" (2010: 554) diye verdiği örnek, görme biçimlerinin neye göre şekillendiğini göstermesi bakımından dikkate değecek hususlardan biridir.

Berger, düşünülen ve inanılan şeylerin, görme biçimimizi etkilediğini söyler. Aslında hiçbirimiz etrafımızdaki şeyleri tamamen objektif bir gözle görüp algılamadığımız, bu nedenle gördüğümüz şeyi başkalarına anlatırken orada sunduğumuz şeyin, tamamen kişisel bir yaklaşımın ürünün olarak belirir. En başında neyi gördüğümüz, neye bakmayı seçtiğimizi doğrudan etkiler. Yani görme bir seçimle beraber gerçekleşen bir şeydir. Seçme ise yine sahip olduğumuz düşünce ve inançların etkisiyle ortaya çıkmaktadır (1999).

Bugün görme ilerleyen teknolojik araçlara bağlı olarak daha da farklılaşmıştır. Yine bugün çağımızın çehresini biçimlendiren endüstridir. Endüstrinin sadece mekanik aletlerle üretimi etkilediğini düşünüp, toplumsal çevreyi, dolayısıyla insan hayatını, dünya politikasını, dünya görüşlerini etkilemediğini düşünmek yanlış bir yaklaşım olur. Endüstrinin hızla gelişmesi, hatta atomun parçalanmasının problem olduğu yaşadığımız yüzyılın başlangıcında plastik sanatlarda da objeyi parçalama eğilimi belirmiştir (Turani, 2010: 555). Yani, tek bir alanda hareket yaşanması, toplumun tüm alanlarında

kelebek etkisi yaşanmasına neden olmaktadır. Endüstrinin gelişmesine bağlı olarak gözetim teknolojilerinin gelişmesi gözün daha da önem kazanmasına yol açmıştır. Gözün gördüğünün en doğru, en sağlam bilgi olduğuna dair inanç, gözetim teknolojilerinin yaşamın her alanına girmesiyle daha da yükselişe geçmiştir.

Virilio'nun "görmenin sanayileşmesi" tanımı, kültürün endüstrileşmesi sürecinde görme biçimlerinin, algılama biçimlerinin nasıl sanayinin mantığına ve işleyişine benzemeye başladığını tespit etmesi anlamında çarpıcıdır. Bir anamda kitle iletişim araçları görmeyi satarak aynı şekilde kendi gerçekliği içerisinde bakış açısını satmakta, aslında bunu dayatmaktadır. Bir bakıma görmenin sanayileşmesiyle önemli konuları sıradanlaştırarak, bir benzerlik etrafında oluşturduğu kitleleri yönlendirebilmektedir. (Çakır, 2014: 69). Medyadan öğrenilen hayatlar çerçevesinde kendi dünyasına yön veren insanlar ise algıları kör bir şekilde, kendileri yerine düşünecek olan medyaya güven duymakta bir beis görmemektedirler. Bu noktadan itibaren görme biçimlerinin sanayileşme sürecinde değerlendirilmesi mümkündür.

Görme biçimlerini ele alırken küreselleşme olgusunu da hesaba katmak gerekir. "Çünkü bu alanda tüm dünyayı sarmalayan, birbiriyle iç içe geçmiş ağlar sistemi, küresel bakışa ve düşünce sistemlerine yaslanmakta, küresel davranmayı teşvik etmekte ve beklemektedir " (Çakır, 2014: 77). Artık 1980'lerden sonra McLuhan'ın tanımladığı "evrensel köy" ün tam anlamıyla yaşandığı bir dünya vardır. Hayatın her alanının dönüşüme uğradığı ve bir daha asla geri dönülemeyecek bir yolda ilerlemesi insanın duyularını, dolayısıyla görme biçimlerini de etkilemiştir. Özellikle internetin ortaya çıkmasıyla küreselleşme büyük bir ivme kazanmıştır.

Görmek için aslında ilk önce algı kavramına bakmak gerekir. Çünkü insanın algısı görmesini de etkiler. Algıyı sadece göz ile sınırlandırmak yanlıştır. Arnheim, " Bir algı edimi, asla yalıtılmış değildir; geçmişte yapılmış ve bellekle yaşayan sayılamayacak kadar çok benzer edimden oluşan bir akışın en son evresidir sadece. Keza, geçmişin ürünleriyle birlikte depolanan ve bu ürünlerle karışan şimdiye ait deneyimler, gelecekte algılanacakları da önceden koşullandırır. Bu yüzden, daha geniş anlamıyla algı, zihinsel tasavvuru ve onun duyusal gözlemle olan ilişkisini de içermelidir" (2004: 98) şeklindeki ifadesiyle, algının sadece gözün gördüğünü değil, görmenin biçimlenmesini, hatta bakılan şeyin görülüp görülmediğinin bile tek başına bir edim olmayıp, fiziki var oluş

veya bakış ötesinde psikolojik, sosyolojik, kültürel, toplumsal alanlardan yalıtık olmadığına vurgu yapar.

1.2. GÖRSEL KÜLTÜR

Görsel kültürü tanımlarken, aynı zamanda görselin nasıl bir "kültür" haline geldiğine birlikte bakmak gerekir. Bunun için ilk olarak Lascaux'taki mağara resimlerine başvurulabilir, ancak sadece bu resimlere bakarak cevap aramak yeterli değildir. Görsellik henüz bir kültür haline gelmeden önce, insanoğlu ilk olarak hayatta kalmak için basit aletler üreterek kendini geliştirmiştir. İlerleyen süreçlerde yerinde saymamış, her geçen gün yeni bir buluşla doğayı ve kendini yeniden keşfetmeye başlamıştır. Yıllar içerisindeki bu birikimler bir kültür ortaya çıkarmıştır. Bir kültürün oluşması ise insan ve oluşturduğu toplumdan ayrı düşünülemeyeceği gibi, insandan insana toplumdan topluma, sonraki kuşaklara aktarılarak ilerlemiştir. Bu sürekliliğin devam edebilmesi için çeşitli ifade biçimleri ve iletişim kanallarının kullanılmasına ihtiyaç duyulmuştur. İletişim kanalı kimi zaman sözle ifade edilen bir destan, kimi zaman yazıyla dile getirilen bir kitap, kimi zaman da kutsal mekânlarda çizilen bir resim, fresk veya bir hat yazısı olabildiği gibi kimi zamanda ise bir fotoğraf, sinema filmi vs. olabilmektedir. İşte görsel olarak tanımlanan yazı, resim, fotoğraf, video, film vb. gibi araçlarla, gözü doğrudan muhatap alan kanallar yoluyla görsel iletişim sağlanabilmiş ve kullanılan araçlar zaman içerisinde kaçınılmaz olarak bir kültür üretmiştir.

Görsel kültürün tanımıyla ilgili net bir şey ortaya koyulamamıştır. Bunun sebebi ise Görsel kültür nedir? sorusuna cevaben, Barnard, çeşitli tanımlar üzerinde durmuş ve ilk olarak en kapsamlı olan, görsel kültürün görülebilen "Her Şey" olduğunu ifade eden tanımı yapmıştır. Ancak bu tanımda görülebilen her şeyin doğayı da kapsayabileceğini bu nedenle de problem ortaya çıkacağı görüşündedir. Çünkü görülebilen her şey doğayı da içermelidir. Doğal olaylar, manzaralar ve her çeşit bitki örtüsü ve hayvan çeşidini de içermelidir. Bu tanımla ilgili sorun ise, doğanın kesin olarak kültür olmayan şey olduğudur (2010: 26).

Henderson (1999 :26), görsel kültürü "baktığımız ve gördüğümüz şey" olarak tanımlar. Çoğunlukla terim, örneğin Bryson'un (1994) sanattan ziyade görüntüler gibi,

Jenks'in (1995) görsellik gibi, Bird'in(1996) sanatın materyalist bir analizi gibi veya Heywood ve Sandwell'in (1999) görsel deneyimlerin bir yorumu gibi farklılıklarla tanımlanmıştır. Pratikte nasıl kullanıldığını anlamaya ihtiyacımız vardır. Llewellyn'in işaret ettiği belirli insan faaliyeti ve tarihsel dönemlerle ilgili "baskılar ve resimler" aynı zamanda "görsel eserler" olarak da kabul edilmektedir.

Görsel kültür, asla tamamen *görsel* değildir. Bugün, her zamankinden daha fazla, görsel imajlara, görme dışındaki diğer duyu modlarının ilgisini çeken diğer temsil biçimleri de eşlik etmektedir. Görsel kültür, sadece *tüketim kültürü* de değildir. Görsel kültürün alanı, öncelikle doğa ve bilimsel ve en iyi ihtimalle marjinal sanat eğitimcilerinin ilgisini çeken mikroskobik, topoğrafi, körlük, rüya gibi bir çok alanı kapsar. Peki nasıl ayrımını yaparız? Açıkçası, elbette sanat eğitimcilerini eğlendiren her görsel şey değildir. Görüntülerin çok geniş yelpazesi, tüm görüntüleri içerdiği anlamına gelmez.

Bu yüzden görsel kültür tanıtıcı metinler aşağıdaki iki tanımda görünür:

1- ... Önemli ölçüde görme duyularını adres gösteren, pratik, fonksiyonlar veya ideolojik-politik, törensel/ritüelistik, sembolik, estetik hizmet veren uçları olan, insan emeği ve hayal gücüyle üretilen, artı medya tabanlı ve işlevli, maddi eserler, binalar ve görüntüler...

2- Barnard'ın tanımıyla iletişimsel veya estetik niyetle, fonksiyonel, verilen, sahip olunan, insanlar tarafından oluşturulan veya yorumlanan, görsel olarak üretilen her şey (Duncum, 2005: 154-5).

Görsel kültür aniden yükselen bir hız göstermemiştir. Aşama aşama gelişen ve toplumun dilinden, dininden, yaşam şekillerinden beslenerek bir kültür haline gelmiştir. "Görsel kültürün yaygınlaşmasını irdelerken görme duyusunun özelliklerini ve görmenin günümüzde nasıl bir çehreye büründüğünü açıklamak gerekmektedir: Görme duyusu, çok etkin bir algı ve uğraştır (Çakır, 2014: 22). Görmek için bakmak gerekir, ancak sadece bakmak yetmez görüneni algılamak gerekir." Algı, anlamaya katkıda bulunur. Algıda durum çift yönlüdür: Anlamaya katkıda bulunabildiği gibi, onu kısıtlayabilir de. Bir nesneyi uzam içinde görmek onu bağlam içinde görmektir. Bir nesne bağlamından koparılırsa anlamında da değişimler meydana gelir. Bu nedenle bağlam görsellik için vazgeçilmezdir (Arnheim, 2004: 71). Bağlam, bakılan şeyi

diğerleri arasında farklı kılandır. Bağlamından ayrı düşünülerek bakılan nesne veya bakılan şey ne ise, anlatılmak istenen anlamın dışında bir anlama bürünebilir.

Görsel kültürün temelleri ilkçağ mağara resimlerine dayandırıldığı gibi "Çağdaş görsel kültürün kökleri, yüzyıllardır uygulanagelen baskı yapma teknolojisine uzanır. Kökeni Çin olduğu anlaşılan baskı gelişimi, ilk kez "tam tekrarlanabilir resimsel ifadeler" i oluşturmayı mümkün hale getirmiştir. Bu anlamda, ilk görsel kitle iletişim araçları, görüntülerin basılı kopyalarıdır" (Messaris, 2001: 179).

Ivıns, 1953 yılında yazdığı "Prints and Visual Communication" kitabında, on beş ve on altıncı yüzyılda Avrupa'da gravür ve oyma, tahta baskı gelişimi hakkındaki çalışmaların olduğunu; botanik, anatomi, coğrafya gibi alanlardan mühendislik ve mimarlık gibi farklı alanlara kadar uzanan tüm fikri çabaların, büyük bir destek sağlanarak, bunların resimsel bilgilerinin birebir kopyalarını üretmek için yeni bir yetenek alanın ortaya çıktığını ifade eder. Büyük çoğunlukla bitkisel farmakoloji ders kitaplarının illüstrasyonu/gösterimi veya ayrıntılı planlarının yapımı gibi özel baskı uygulamaları olduğuna değinir. Ancak bu tür ayrıntıların ötesine geçerek, aynı zamanda görsel kitle iletişim araçlarının daha dolaysız şekilde maddi gerçekliğin biçimlerine uydurulmuş muhakeme türlerine kayış ve eski dünyanın sözlü soyutlamalarından uzakta, insanın bilişsel yeteneklerinde daha genel bir değişimin sorumlusu olduğuna inanır. Bir bakıma görselliğin yükselişiyle daha somut anlatım yollarının kullanıldığına işaret eder.

Görsel olarak adlandırılan film, fotoğraf, bunlardan önce resim çizimi insanların dünyayı görme biçimlerinin değişmesinde çok etkili olmuştur. Rönesans'ta sadece Grek felsefesinin yeniden keşfi değil, aynı zamanda perspektifin de öne çıkması kültürel değişim ve görmenin farklılaşmasına etki etmiştir. Görsel ne zaman farklı veya yeni bir boyuta girse gerçekliğinde o ölçüde değiştiği gözlenmektedir.

Özellikle perspektif anlayışıyla gözün daha da önem kazanması, bakan kişinin görüş açısına göre nesnelerin merkezi bir yapıya sahip olmasına neden olmuştur. Perspektif oran ve kurallarına göre yapılmış her resim, bakan kişiye dünyanın merkezinin tek ve biricik olarak kendisini görmesini sağlamıştır. Bu duruşa karşı çıkan mekanizma ise fotoğraf ve kameradır. Çünkü bu aygıtlar sayesinde imgelerin, nesnelerin bağlı oldukları zamana göre algılandığı anlaşılmıştır. Görme, görünen şeyin

tek bir odak yerine, hareket eden bir araçla nesnelere yaklaşma ve nesnelerden uzaklaşabilme kabiliyetiyle esneklik kazanmıştır. Görme eyleminin tek bir merkezden yönlendirilmesinin ortadan kalkması, görsellerin de kültürel değişimlerden etkilenerek farklı görme biçimlerinin gelişmesine neden olmuştur. Bu daha da ilerleyen süreçlerde üretilen görsel malzemenin gündelik hayatta etkin olarak kullanımının artması sonucu, adım adım nasıl bir kültür haline geldiğinin göstergesidir.

Görsel kültür, resimlerin kendilerine bağlı değildir, fakat resmi veya varlığı görselleştirmek modern eğilimdir. Bu görülebilir hale getirme, modern dönemi, eski ve ortaçağ dünyalardan radikal bir biçimde farklı kılar. Böyle görülebilir hale getirme, modern dönem için yaygın olsa da artık hepsi için zorunlu hale gelmiştir (Mirzoeff, 1999: 5-6).

Modern kültür, kuvvetli bir şekilde “görme” ayrıcalığıyla elde edilir ve bu iletişim için birincil ortamdır, aynı zamanda birikmiş sembolik hazinemize tek giriştir. Modern dünya yerden göğe kadar "görülen" bir olgudur (Jenks, 1995:2). Görselliğin bu kadar öne çıkması doğa ile kültür arasındaki kavgadan kaynaklanmıştır. Doğal sürecin korkunç vahşetini, maddenin ağır ve kör yuvarlanış ve öğütüşündeki zihne yöneltilmiş aşağılamayı Doğu değil Batı görmüştür (Paglia, 2014:41).

Modernitenin tarihi söz'ün fiilen düşüşünün de tarihidir der Hüsamettin Arslan, "Söz'ün Düşüşü " kitabına önsöz yazarken. "Nesnelerin özüne ve gerçeğine nüfuz eden şey gözdür. Bu anlamda vizyonun üstünlüğüne inanmak mümkün hale geliyordu, yani vizyon teknolojileri Batı uygarlığı içinde saklı üstünlüğünü yansıtıyordu" (Robins, 1992:109). Özellikle 19. yüzyılın başında gözün artan önemi ve görme biçimlerinin yavaş yavaş değişmeye başlaması bir kaymaya neden olmuştur. İmgenin, sanatın veya temsilin değiştiği ortamda bu kayma da doğal olarak gerçekleşmiştir. Aslında bu dönem, önceki dönemlerden bir kopuş gibi görülse de gerçekte olan şey bu kopuşun olmamasıdır. Çünkü bir kopuş gibi görünen bu durum, perspektifin bulunduğu günden başlayıp bugüne kadar olan ilerleyişin vardığı bir noktadır.

Görsel kültürün kayması birçok nedenden dolayı gerçekleşmektedir. Bu ister ekonomik olarak gelişmiş toplumlarda görüldüğü üzere Debord'un "gösteri toplumu" veya Foucault'un "gözetim toplumu” olsun, isterse Harvey'in " kültürel dönüş toplumu” olarak aldığı, Jay'in "görsel bir dönüş" veya Mitchell'in "resimsel dönüş" olarak farklı

adlandırmalar verdiği tanımlamalar olsun, sonuçta aralarında görsel kültür üzerine temel bir kabul vardır (Duncum, 2001: 102). Debord'un gösteri toplumunu, modern yaşamın hâkim olduğu, her şeyin yerini temsile bıraktığı; Foucault'un "gözetim toplumu"nun egemenliği sağlayan bir güç olarak iktidarın gözetim teknolojilerini baskı aracı olarak kullandığı; Mitchell'in (1994: 16) "Ne olursa olsun resimsel dönüşün naif taklide bir dönüş, temsilin benzerlik kuramları veya kopyaları veya resimsel "varlık"ın yenilenen metafizik biçimi olmasından daha ziyade, resmin yeniden keşfinin cihazlar, kurumlar, söylemler, kuruluşlar, biçimler arasında karmaşık bir etkileşim olarak bir anlam sonrası, dil sonrası olması" biçimindeki ifadeleri bu kaymanın temel noktalarına işaret eder.

Görsellikle desteklenen veya görselden beslenerek var olan kültür, ait olduğu toplumun kültürel göstergeleriyle ifade edildiğinde asıl anlamını yansıtır. "Görselliğe dayalı kültür, genel anlamda içinde yaşadığı tarihsel dönem ve toplumsal form dışında da ele alınamaz" (Çakır, 2014: 15). Kendi dışında bir bağlamda ele alınan görsel öğe, anlatmak istediği dışında bir manaya gelebilir. Örneğin insanoğlu, sahip olduğu bir nesne/eşya ile maddi ihtiyacını, ikonik bir figür ile manevi ihtiyacını ya da doğadan bir parçayı kendi eliyle kâğıda aktarması, beğeniyi arzulamasından ötürü hazza yönelik ihtiyacını gidermede tek başına bir anlam taşımaktadır. Ancak bunların hepsini kapsayacak bir bütün içinde değerlendirildiklerinde ise kişisel özellikler ve hatta toplumun değer yargıları hakkında bir fikir edinme imkânı da verecektir. Bu nedenle görsel kültür tanımı "her şey" olabilirken, aynı zamanda "bir şey" de olabilir. Ancak önemli olan bağlamından koparılmadan anlam verilmesidir. Dolayısıyla görsel kültürü sadece görsel üzerinden değerlendirmek yerine, toplumun tüm katmanlarıyla harmanlanmış bir kültür olarak görmek daha sağlıklı bir sonuca varmayı sağlar.

Görsel kültür tanımı kesin şekilde yapılamadığı gerekçesiyle Duncum (2001: 103), herhangi bir tanımın geçici ve itiraz edilebilir görülmesi gerektiğine vurgu yapar. Sanat tanımları önemli ölçüde değişkenlik gösterebilir. Görsel kültür bir kök-sap gibidir, yani rizomatiktir. Bir köksap paradigma örneği, sürekli büyüyen yeraltı karmaşık sistemi bir çim gibi, aralıklarla yan filizler veya kökler veya yumrularla dışarı atılır. Farelerin yuvaları, karınca kolonileri ve internet örnek olarak verilebilir.

Görsel kültür, elbette anlamlar oluşturulan ve itiraz edilen bir alan olarak görsele odaklandığından dolayı yenidir. Görsel kültürün ortaya çıkması bilimin, dünyanın görünümünü metinden ziyade resimsel benimsemesi ve Mitchell'in "resim teorisi" olarak adlandırdığı duyuyu geliştirmiştir (Mirzoeff, 1999: 5-6). Görselliği, sadece sanatla, modern yaşamın öngördüğü biçimdeki gözetleme yoluyla toplumu disipline etmeyle, etkili bir iletişim kurma yoluyla, reklamcılıkla vb. alanlarında değil, yaşamın tüm pratik alanlarında görmek mümkündür. Yani kültürel bir dönüşüm yaşanırken, bu değişime görselliğin büyük oranda etki ettiğini söylemek gerekir. Bu noktada ise Mitchell'in "resimsel dönüş" kavramına değinmek, belki de görselliğin hangi aşamalardan geçerek, niçin bu kadar yoğun kullanıldığını anlamayı sağlayacaktır.

Mitchell, "Resim Teorisi veya "Resimsel Dönemeç" olarak adlandırdığı kavramı, kültürün yazılı kültür dönemecinden, imgeler aracılığıyla görsel kültüre dönüş olarak tanımlamaktadır (1994: 11). Görsellik elbette sadece modernlikle başlayan bir süreçte kendini göstermemiştir. Ancak görselliğin bu dönemde başlayıp, özellikle günümüzde kullanıldığı yoğunluğu kadar başka bir dönemde daha kullanılmamıştır. Kitle iletişim araçlarının özellikle basılı-görsel medya devamında sinema, televizyon ve internetin ulus aşırı mekânlara ulaşması bu süreçte aktif rol oynamıştır. Görsellik veya görselin bir kültür haline gelmesinde sadece görselin artan oranda kullanımı değil, bunun yanı sıra dünyaya hâkim olan bakış açısı, ekonomik ve kültürel yapılar, kapitalist sistemin belirgin bir şekilde kendini göstermesi, toplumların modern dönemin eleştirilen kavramı olan "bahçıvan" kültürüyle tek tipleştirilerek gözetim altında tutulması ve daha birçok nedenden ötürü gözün/görmenin/gözetimin yükselişi hız kazanmıştır.

Antik Yunan'a kadar söz merkezli kültür şiir, destan, mitlerle yüzyıllar boyu güçlü bir geleneksel yapıya sahipken Antik Yunan'da göz merkezli bir yapının varlığını göstermeye başlamasıyla bir kırılma yaşanmıştır. Bu dönemde görsele yönelmiş olunması paganik bir kültürün gelişmesine neden olmuştur. Zeynep Sayın'ın Tersten Perspektif kitabının sunuş yazısındaki "İmgelerin satılabilir ve satın alınabilir meta değeri taşımaya başlaması, merkezi perspektifin yeniden keşfi ve camera obscura'nın icadıyla koşut gitmektedir" (2001: 11) ifadesi, kitle iletişim araçlarının gündelik hayatta önemli bir yer işgal etmeye başlamasıyla bu cümleyi daha anlaşılır kılmıştır.

Kitle iletişim araçlarının yükselişe geçişi, fotoğraf, sinema, gazete, televizyon, bilgisayar ve mobil teknolojiler görsel kültür alanında zenginleşmeyi sağlamıştır. Teknolojik gelişmelerle, görsel kültür alanına değişen görsellik ve dijitalleşen, sayısallaşan imge de girmektedir. Yeni medyanın önümüze açtığı uçsuz bucaksız bir dünyada her türlü değişiklik, kopyalama, hızlı şekilde en uzağa ulaştırma imkânı görsel kültürün gelişmesi için önemli bir basamaktır. Ulus aşırı imkânlara ulaşmaya zemin hazırlayan yeni iletişim teknolojileri sayesinde, görselliğe dayalı kültür bundan fazlasıyla etkilenmiştir (Çakır, 2014: 14-16). Gözün söz üstündeki hâkimiyetinin giderek artması sonucu, görsel malzemenin gelişen teknolojik araçlar yardımıyla kültürel, sosyal, ekonomik, siyasal vb. alanlarda da etkili şekilde kullanılmasına imkân vermiştir.

Görsel kültür, görüntülerin kullanımında önemli bir belirleyici özellik gösterir. Görsel kültür çeşitli kaygıların olduğu, görüntünün yepyeni bir kültür olarak tanımlandığı, görsel imgeler aracılığıyla bugün tarihte herhangi bir zamandan daha fazla yaşadığımız, ama çoğu için ortak algılanan bir odak noktasıdır. Çağımızın bir açıklaması olarak görüntü kültürü iki fenomene atıfta bulunur: Tüm hayata veya imgeler ve imge kültürünü yakından görüp geçiren yaşam tarzına (Duncum, 2005: 151).

Görsellik, eskiden toplumların kültürlerini oluşturan birçok öğeden biri olarak görülürken, bugün ise bütün toplumsal yaşamın veya yapıların nerdeyse bütününün görsellik üzerinden şekillendiği görülmektedir. Görsellik ilkçağlarda etkili bir iletişim kanalı olarak kullanılırken, günümüzde ise kitle iletişim araçlarının gücünden yararlanarak özellikle sinema, televizyon, basılı-görsel iletişim alanında giderek artan bir önem kazanmıştır. Başka bir ifade ile görsellik, sadece sanat alanında değil, gündelik yaşam içinde de etkili iletişim için önemli bir faktör olarak belirmeye başlamıştır.

Farklı görsel medyalar, genellikle bağımsız olarak çalışırken, şimdi günlük hayatta görselin postmodern küreselleşmesini yorumlamaya ihtiyaç vardır. Sanat tarihi, film, medya çalışmaları ve sosyoloji gibi yaygın olarak disiplinler arasında değişen eleştirmenler, gelişmekte olan bu alanı görsel kültür olarak tanımlamaya başladılar. Görsel kültür, görsel teknoloji ile bir ara yüz içinde müşteri tarafından bilgi, anlam, zevk olarak aranan görsel olaylarla ilgilidir (Mirzoeff, 1999: 2). Mirzoeff görsel kültürün, günlük hayatta edinilen deneyimler ve görsele olan eğilimlerden ötürü, günlük

yaşamın sıradan, yadsınamaz bir parçası olduğu gibi küresel kapsamda da değerlendirilmesi gerektiği düşüncesindedir.

Post-modern bir kültürde “Resimsel Dönemeç"in başladığını belirten Mitchell, yirminci yüzyılın ikinci yarısında bir ikilemle karşılaşıldığına dikkat çekerek, "Bir taraftan benzeri görülmemiş derecede güçlü yeni biçimler ortaya çıkmakta, video ve sibernetik teknolojisi dönemiyle, elektronik yeniden üretim çağındaki yanılsamalar ve görsel simülasyonlar, bu yeni biçimlerin gelişimini hızlandırmakta; öte yandan da, imgenin bu kadar egemen olmasının yarattığı korku ve endişenin ortaya çıktığını dile getirir. Adı geçen "görüntülerin gücünden" duyulan korku, kaygı, nihayetinde bizzat imajın yaratıcılarını, işletenlerini bile yok edebilirler. Mitchell, putperestlik, ikonoklazm, ikonofili ve fetişizmin, benzersiz "postmodern" bir fenomen olmadığını ifade eder. Tam şu ana özgü paradoks, görüntüler tarafından tamamen bir kültürün hâkim olduğu resimsel dönüş fantezisi, şimdi küresel bir ölçekte gerçek teknik bir olasılık haline gelmiştir. Marshall McLuhan'ın "global köy"ü şimdi bir gerçektir ve bilhassa rahatlatıcı değildir (Mitchell, 1994: 15-6).

Görüntülerin kesin olarak kabul edilen üstünlüğü, dünyayı algılamada, yorumlamada ve hissetmede çok etkili bir güce sahiptir. Görsellik, sadece düşünme, sanat, estetik alanda bir dönüşümün değil, aynı zamanda disipinlinlerarası bir alanda dönüşüm ve değişimi de sağlamıştır. Özel veya kültürel etkinliğin olduğu gibi, genel olarak iletişimin temel bir parçası, günlük yaşamın hemen her alanında görüntülerin egemenliği görselin kuramlaştırılması gerekliliğini de beraberinde getirmiştir. Çünkü görsellik, özel bir alanda sıkışıp kalmamış, bir kültür oluşturma potansiyeli taşıdığı fark edilmekle birlikte, sosyal koşullar çerçevesinde ele alınma mecburiyetini de gündeme getirmiştir.

Yeni görsel kültürün en çarpıcı özelliklerinden biri, görülemeyen şeyleri görselleştirme eğiliminin büyümesidir. Bu entelektüel hareketle birlikte insan gözünün yardımsız göremediği şeyleri görünür yapmak için büyüyen teknolojik kapasite, 1895'te Röntgen'in X-ray'i tesadüfen keşfinden Hubble'nin ine gözün tespit edemediği uzak galaksilerin resmine kadar uzanır. Bu gelişmelere ilk dikkat çeken, bu durumu "dünya resmi"nin yükselişi olarak adlandıran Martin Heidegger'dir (Mirzoeff, 1999: 5). O, "Bir dünya resim... Dünyanın resmi anlamına gelmez, fakat dünyanın bir resim olarak

tasavvur edildiği ve kavrandığını dile getirir. Dünyanın resme dönüşmesi insanın var olanın ortasında özneye dönüşme süreciyle aynıdır" (Heidegger, 1977: 130-1) Yani modern çağın özünün ayırt edilmesinde, dünyanın tasarlanan ve kavranan bir resim olarak algılandığını savunur. Başka bir deyişle insan gözünün yükselişi sadece görsel ürünlerin, sanatın veya edebiyatın, veyahut sözlü kültürden yazılıya, yazılı kültürden görsele basit bir geçişi veya değişimi değil, toplumsal, ekonomik, kültürel ve hatta siyasal alanda değişimlerin de nedeni olduğu anlamını taşımaktadır.

Mitchell görsel kültürel alakalı olarak doğru sonuçlar elde etmek için on maddelik mit ve buna karşı tez sunar (2002: 169-170):

Görsel Kültür Hakkında 10 Mit:

1- *Görsel Kültür, bildiğimiz gibi sanat tasfiyesine yol açar. Sanatı paraya çevirmeye yol açar.*

2- Görsel kültür, sadece optik (görme-bilim, görüşbilim) fakültelerinin çalışmaları aracılığıyla tanımlanan sanat görüşünü sorgusuz sualsiz kabul eder.

3- Görsel kültür, görüntülerin tarihi içinde sanat tarihini dönüştürür.

4- Görsel kültür, edebi bir metin ve bir resim arasında bir problem olmadığı anlamına gelmektedir. Kelimeler ve görüntüler, farklılaşmamış/ayrışmamış temsil içinde çözülür/ erir/ dağılır.

5- Görsel kültür, maddesiz görüntülerin, bedensiz yeğlenmesi (ruhani) anlamına gelir.

6- Biz görsel çağın baskın olduğu dönemi yaşıyoruz. Modernlik, görsel medya ve görmenin hegemonyasını beraberinde getirmektedir.

7- Görsel medya olarak anılan şeylerin tutarlı bir tarafı kalitesi/üstünlüğü vardır.

8- Görsel kültür, temelde görme alanının toplumsal inşaası ile ilgilidir. Gördüğümüz şey ve şekil, gördüğümüz oranda doğal yeteneğin basit bir parçası değildir. Yani görsel kültür, toplumsal bakış açısından ayrı düşünülemez.

9- Görsel kültür, antropolojik ve dolayısıyla tarihsel bakışa yönelik yaklaşımı beraberinde getirir.

10- Görsel kültür, siyasi eleştiriler/tenkitler tarafından devrilen gizemli/mistik görüntüler ve scopic rejimlerden oluşur.

Görsel Kültür Üzerine 8 Karşi Tez

1- *Görsel kültür, farklı duyular ve göstergebilimsel modeller arasındaki, sanatsal ve sanatsal olmayan arasındaki, görsel ve sözel işaretlerin arasındaki farklılıkların yansıması üzerine düşünmeye teşvik eder.*

2- Görsel kültür, hem körlük; görünmez, görünemeyen, görülemeyen ve gözden kaçan, hem sağırlık; hareketin görünür diline, hem de dokunma duyusuyla ilgili dikkati zorlayan; dokunma, işitsel, sinestezi (duyum ikiliği/renkli işitme) olgusu üzerine bir düşünceye dalmayı gerektirir.

3- Görsel kültür, sadece medya veya görüntü çalışmalarıyla sınırlı değildir, aynı zamanda özellikle aracısız veya anında yapılabilen günlük gösteri ve görme pratiklerine kadar uzanmaktadır. Yaşamlar ve aşklar dışında görüntülerin anlamıyla daha az ilgilidir.

4- Görsel medya yoktur. Tüm medya, kayıt tipleri ve duyuların değişen oranlarıyla birlikte karışık ortamlardan oluşur.

5- Görsel kültür diyalektiğinde, bedensiz (manevi, tinsel) görüntüler ve somutlaşmış eser kalıcı unsurlardır. Görüntüler, biyolojideki elde edilen örnekler gibi sanat çalışmaları ve resimlerdir.

6- Biz benzersiz bir görsel çağda yaşamıyoruz. Görsel veya resimsel dönüş, sözde görsel medya ve görüntüler üzerinde yerini alabilen, politik ve ahlaki paniğin tekrarlanan bir mecazıdır. Görüntüler, günah keçisi olarak uygundur ve saldırgan göz ayinsel olarak eleştiriler tarafından koparılıp atılır.

7- Görsel kültür, sadece toplumsal bakışın inşaası değil, toplumun görsel inşaasıdır. Görsel doğanın bahsi, seyirci ve görüntüler gibi hayvanların rolüyle birlikte kaçınılmaz ve merkezi bir konudur.

8- Görsel kültürün politik görevi, yerleşmiş inançların rahatlığı olmadan eleştiri yapmaktır.

Görsel kültürün bütün yapılan tanımlamalarına karşın Mitchel (2002: 170) yine "Görsel kültür kavramı içinde tanımlanan bir an varsa, ben o anda sosyal yapıya dayalı kavramın kendisini merkez alan yaptığına inanıyorum. Hepimizin aşina olduğu Evreka! Anı" na değinerek, aslında tam ve net bir tanımın yapılamayacağını ifade eder. Aynı zamanda görsel kültürün çeşitli tanımları yapılsa da varılan en temel nokta, sadece görsellik üzerinden hareketle yol almak değil, aynı zamanda diğer toplumsal öğelerin; dil, din, etnik yapı, kültürel formlar, yaşam biçimleri, özellikle göz kültürünün egemen yapısından kaynaklanan gözetim kültürünün ortaya çıkışı ve daha bir çok sayılabilecek unsurları da dahil ederek, en doğru ve en kapsamlı tanımı yapmaya çalışmaktır.

1.3. GÖRSEL TOPLUM

Görsel toplum veya toplumun görsel üzerinden düşünmesini sağlamak, sadece resim, fotoğraf, televizyon veya bugün yine görsel ağırlıklı olarak yeni medya olarak tanımlanan bilgisayar ve internet destekli araçlarla değil, aynı zamanda ilkçağ mağara resimlerinin ve "görsel dil" olarak adlandırılan yazının çeşitli evrelerden geçmesi sonucunda gerçekleşmiştir.

İnsanın iletişim kurma ihtiyacı, tarihin çeşitli dönemlerinde farklı şekillerde bir kültür oluşmasını sağlamıştır. Mağara duvarlarına çizilen resimler, görsel kültürün başlangıcı sayılabileceği gibi, sözün öne çıktığı dönem ve sonrasında yazının sözün önüne geçmesi ile başlayan, matbaayla birlikte ulus aşırı sınırlara ulaşan tipoğrafik kültür dönemi de dâhil olmak üzere, uzay veya bilişim çağı olarak adlandırılan elektronik devrimle birlikte, görsellik, adım adım ilerleyen bir süreçte toplumların ve dolayısıyla insanların hayatlarının her alanında aktif bir rol oynamaya başlamıştır.

İnsanın kendini anlatma, ifade etme, gördüklerini, öğrendiklerini bir başkasına aktarma isteği veya zorunluluğu, dünyayı, inandığı dini, sahip ve ait olduğu kültürü vb. yorumlamak için bir işaret dili, bir gösterge sistemi veya imajlar oluşturmasına, sembolik-simgesel bir dil geliştirmesine imkân sağlayan insani bir eğilimin, bir eylemin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

İnsanların görsele olan rağbeti, görülen şeyin akılda daha fazla kalıcı olması ve nihayetinde gözüyle gördüğüne olan inancından ileri gelmektedir. "Grekler, duyulara güvenmemeyi öğrenmişlerdi, ama doğrudan görünün, bilgeliğin ilk ve nihai kaynağı

olduğunu da asla unutmadılar. Akıl yürütme tekniklerine incelik kazandırmışlardı, ama Aristoteles'in sözcükleriyle "ruhun bir imge olmadan asla düşünemediğine" de inanıyorlardı" (Arnheim, 2004: 27).

Görmenin, görselin değişimi ve hatta toplumsal bir değişim yaşanması "perspektif" in bugünkü anlamda kullanılışına denk gelir. Perspektifin önemli derecede farklılık yaratması ve ses getirir şekilde kullanılmaya başlanması sadece görme alanında değil, hayatın tüm alanlarında bireyi merkeze alması, bireyin farklı bakış açılarıyla dünyayı yeniden keşfetme dürtüsünü uyandırması, hazır öğretiler yerine bilginin önem kazanması ve bilgiye erişilebiliyor olması, insanların kendi hayatları hakkında karar verebilir duruma gelmesine zemin hazırlaması bakımından önemlidir. "Perspektif bir anlamda, adına kahraman denilen bireyin bakışıdır" (Çakır, 2014: 35).

Toplumsal alanda yaşanan değişimler, algının veya gerçeğin algılanış biçiminde de değişime sebep olur. İlkçağ'da algılanan gerçeklikle Ortaçağ'da algılanan gerçeklik arasında büyük farklar vardır ve sonrasında Rönesans'la özellikle sanat alanında meydana gelen kökten değişikliler, tüm dünya toplumları ve tarihi üzerinde radikal değişimlerin yaşanmasına imkân vermiştir. Sanatın öncülük ettiği, akabinde teknolojik ilerlemelerle hız kazanan bu değişim süreci, bugün görsel bir toplumun oluşmasına kaynaklık etmiştir. Toplumun görsele olan düşkünlüğünde ise fotoğrafın öncelikli rolü vardır. Bununla birlikte ilerleyen dönemlerde basılı medya ve özellikle televizyonun her eve ulaşmasıyla, görselin hızla yükselişe geçtiği ve geri döndürülemez bir sürece girildiği gözlemlenmektedir. Fotoğraf, film ve televizyonun yaygınlaşmasıyla, görsele olan inanmışlık eğiliminde artış olmuş, bunun yanı sıra yirminci yüzyılda daha güçlenerek, yirmi birinci yüzyılda ise hegemonik görselliğin zirve yaptığı bir dönem içerisine girilmiştir.

19. yüzyılın başında klasik görme modellerinin terk edilmesi, imge ve sanat yapıtlarının görünümünde ya da temsil gelenekleri sistemlerinde yaşanan türden bir kaymanın, değişimin çok ötesine geçiyordu. Yaşanan bu kırılmayı, bilgi ve sosyal uygulama alanındaki kapsamlı bir yeniden yapılandırmadan aynı tutmak mümkün değildir ki bu yeniden yapılandırma sonucunda insanın üretken, bilişsel yetileri ve arzuları çok çeşitli şekillerde değişime uğramıştır (Crary, 2004: 15). Çünkü on

dokuzuncu yüzyıl sanatta fotoğrafı, bilimde de sosyolojiyi ortaya çıkarmıştır (Dora, 2003: 15).

Görsel kültür veya toplumların görselleşme sürecine bakıldığında Batı'nın gözü merkeze koyması ve teknolojiyi üretmesi önemli bir etken olarak belirmektedir. "Apollon, muzaffer Batılı gözdür. Doğanın zorbalığına karşı insanın gücünü genişleten Apollonca nesneleştirme, faşist ama yücedir. Apollon'un Batılı gözü, bizi görünür kılarak bize kimlik verir (Paglia, 2014: 119). Paglia'ya göre ahlaki açıdan içi boş, ancak ritüel anlamında derin olan Paganizm yeniden canlanmış, sanata ve tüm düşünce biçimlerine egemen olmuştur. Bu ise Batılı bir göz olan sinema ve onun perdesi olan televizyon aracılığıyla gerçekleşmektedir.

İnanıyorum ki, görmeyi ilk öğrenmemiz sinema aracılığıyladır. Görmenin verdiği keyif uyandırılmıştır. Artık ağırbaşlı harfleri söyleyerek ve zihinsel bir çaba gerektiren şekilde anlamlarını belirleyerek kelimeler oluşturmayı değil, ciddiye almadan ve çabukça görüntülerin okunmasını seviyoruz (Dencker, 2006). Teknolojik olarak yaşanan değişimler sadece fiziki, sosyal veya kültürel alanlarda değil, aynı zamanda zihinsel süreçlere de etki etmiştir. Kitap veya sözel anlatımla hayal gücünün sınırlarını zorlayan aktarımlar, görsel bilgilerle artık zihnin düşünmesine dahi ihtiyaç bırakmamıştır.

Bugün dünya toplumlarının neredeyse tamamı, görsel kodlar üzerinden ortak bir dil etrafında iletişim kurma şansına sahiptirler. Mesajlarda kullanılan emojiler, fotoğraflarda anlatılmak istenenin bir karede görüntülenmesi bu dilin evrensel bir nitelik kazanmasına imkân vermektedir. Bunun yanı sıra gelinen son noktada insanın etrafında gördüğü veya maruz kaldığı görüntülerin bir kültür geliştirdiğini söylemek mümkündür. Görseller üzerinden geliştirilen bu dil, sözlü veya yazılı metinlerden ziyade görüntülerin egemenliğine yol açmış ve küresel görsel bir toplumun oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Sanayi devrimi sonrası görsel alan kazanmaya, televizyonda anındalık, oradalık ve hatta anlılık etkisi uyandıran görüntü ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu etkiyle izleyici, samimi ve bir aradaymış gibi bir izlenim edinmektedir (Akdoğan, 1995: 104). Aydınlanma sanat ve din aracılığıyla görsel kodları yazılı kültüre dönüştürürken, modernizm, fotoğraf makinesi ve televizyonun icadı yani medya yoluyla görsel kültürü küresel kültüre dönüştürür. Örneğin, o gün matbaanın icadı kültürel açıdan neyse

yirminci yüzyılda televizyonun icadı aynı değer dönüşümsel, paradigmik bir etki yarattığı söylenebilir (Akay, 2007: 7).

İletişim alanında son iki yüz yılda yaşanan hızlı dönüşümler, semiyotik alanda da etkiler bırakmıştır. Yeni bir düşünce veya anlatı biçimi, sadece görsel alanda değil, sosyal, kültürel alanlarda da farklı anlatı biçimlerinin gelişmesine neden olmuştur. Farklı toplumlarda farklı şekillerde gelişen bu görsel dil, özellikle teknolojinin üst seviyede yaşandığı toplumlarda daha etkili olarak kullanılmaktadır. "Homojen toplumlarda, dil görüntülerden yararlanma çeşitiliğine imkan vermediğinden dolayı, okur yazar iletişimin egemen iken, heterojen toplumlarda, görüntüler kendi kendine oluşur. Bir mesaj tüm kesime ulaşmak için ideolojik yapılar, görüntüler ve bu talebi karşılamak için kültürel çeşitliliğe adapte olmak zorundadır. Kapitalist toplumlar karmaşık, çeşitli hatta bölünmüş olduğundan, görüntüler tamamen okuma-yazma tabanlı olandan daha farklı şekilde, ortak bir kültür anlayışı sağlamaktadır" (Duncum, 2005: 152-4). Görsel, sadece sanat alanında değil, bilgi, yazı, ekonomi, kültürel, siyasi vb. alanlarda bir bakıma disiplinlerarası bir iletişim biçimi olarak belirmeye başlamıştır. Görsel sadece bu alanlarla da sınırlı kalmamış, gündelik hayatın bir parçası konumuna gelmiştir.

Toffler'ın Üçüncü Dalga adlı eserinde bugüne atfen dile getirdiği gibi, insanlar eskiden beri aralarında iletişimi "enfosfer" olarak adlandırdığı bilgi ile sağlıyordu. Ancak Üçüncü Dalga, bu araçların imkân ve çeşitliliğini artırmakla kalmamış makineyle haberleşme sonucunda "enfosfer" devriminin daha üst düzey ve kapsamlı şekilde yaşanmasına neden olmuştur (2008). Bugün aynı noktadan bakıldığında ise, o gün önemli olan bilgi, bugün yine sözlü ve yazılı kültür için ne kadar önemliyse, farklı bir mecra olarak beliren görsel kültür için de "görüntülü bilgi" o kadar önem arz etmektedir. Yazılı kültürün yaygınlaşmasıyla bireyselliğin yükselişi, görsel kültürle birlikte tekrar kitleselliğe yönelmiştir. Görsel kültür, bilgiyi elde ederken metalaştırma ve ikonlaştırma yoluyla daha da kolaylaştırır. Bu şekilde teknolojiyle birleşen bilgi, toplumda etkisini yoğun şekilde göstermekte ve daha geniş alana yayılma imkânı bulmaktadır.

Güncel teknoloji araçları görseldir. Sadece sinema ve tv, 19. yüzyıl sonu ve 21. yüzyılın seri üretim teknikleri sayesinde edindiğimiz çoğu medyanın aynı anda her

yerdeliği ile birlikte fotoğrafik ortamların yaşam görüntüsünün sadık birleştiricisidir (Messaris, 2001: 185). Bunun yanı sıra, televizyon, akıllı telefonlar, bilgisayar ve bunları daha da aktif hale getiren internet sayesinde, kitle iletişim araçları Castells'in tanımıyla "ağ toplumu" nun doğmasına imkân vermiştir

Toplumun, görsel nitelik kazanmasında en önemli rolü, yaşanan teknolojik değişimler, ilerlemeler oynar. Ancak ikinci sıraya da teknolojinin yarattığı bağımlılığı koymak gerekir. "Bir an için medyaların, yani televizyon, radyo kitap ve gazetenin yaşamımızdan çekildiği düşünüldüğünde, tüm ilişkilerimizin kopma noktasına geleceği görülecektir. McLuhan'ı izleyerek medyaların, modern toplumların sinir sitemini oluşturduğu söylenebilir. Yani kısacası, medyaların farklı düzlem ve boyutlarda da olsa bilincimizi, kimliğimizi oluşturduğu, hislerimiz ve düşüncelerimiz de yönlendirdiği açıktır" (Kaplan, 1991: 2).

Günde dört beş kez, halk kendi belleğinin, vicdanının ve tahayyülünün sesine nasıl kulak tıkayacağı yolunda televizyondan dersler alınmakta (Robins, 1992: 121). Televizyon veya görsel medya üzerinden edinilen bilgilerin kalıcı olması avantajı yanı sıra, görüntülerin alıştırmaktan kaynaklanan bir uyuşukluk etkisi yapması da söz konusu olabilmektedir. İnsan ilk gördüğü görüntü karşısında dehşete kapılırken, aynı görüntüyü sıklıkla görmesi halinde verdiği tepkide farklılıklar oluşmaktadır. Savaş kareleri bu konuda ilk akla gelen örnektir.

Mitchell'in, "Cnn bize halk belleğinden hızlı bir şekilde silme ve kötülüğe karşı iyi bir zafer kazanmanın basit bir anlatısıyla birlikte, muhteşem bir tv melodramından daha fazla bir şekilde Arap ulusunun kitle imhasına, eğitimli nüfusun(örneğin Amerikan seçmeni) güya şahit olabileceğini gösterdi. Daha da dikkat çekici olan, medyanın gücü "nazik, sevecen bir ulusa" önceki çarpıcı bir savaşın hafızasını veya tüm suçluluk duygusunu silmek ve yıkımı/tahribatı defetmenin görüntüsünü, suçluluk ve pişmanlık duymadan, masum insanların imhasını kabul edecek şekilde düşünmeyi sağlar" (1994: 16) şeklindeki ifadesiyle, görüntülerle zihinlere yön verilen ve korku üretilerek baskı altında tutulan bilinçlerin, vahşet karşısında nasıl sessiz kaldıklarını göstermesi bakımından önemlidir.

İnsan gözünün yerini alan, dünyayı optik algılayıcılarla algılayıp matematik verilerine dönüştüren imgelerin varlığı söz konusudur, artık. Giderek daha soyutlaşan

görsellik ve onun dili, küresel ölçekte elektronik olarak tüketime sokulmaktadır. Bu yaşanan süreç veya dönem "süper" olarak adlandırılmaktadır. "Süper, fiziksel olarak üstün bir konum veya diğeri üstünde olan bir şeyin rütbe, mevki, kalite, miktar, derecesini bildiren bir şeydir. Süper medya da süper kültür gibi geleneksel yapılardan daha üst bir yapıda görünür. Üstelik "süper kültür" ler, süper medya aracılığıyla uygun hale getirilen sembolik içeriğin bir parçası olarak düzenlenirler" (Real, 1989: 18). Süper kültür, aynı zamanda teorik olarak süper moderniteye denk gelir.

Daha doğrusu geç modernliğin somut özeti, süper-modernitenin, toplumsal tarihte organik toplumun antropolojik yerlerden daha çok, süpermarketler, yüksek hızlı trenler, uluslararası hava-alanı, ATM makineleri gibi mekânsız olarak karakterize edilen bir döneme işaret etmesidir. Süper kültür, sıklıkla postmodern dünya olarak adlandırılan kültürel enkaz içinde dağılmış, fakat aynı zamanda asli kültürel özellikleri ve gelenekleri daha kalıcı olan ve görünüşte "süpermodern" dünyadan gelen özellikleri somutlaştırır (Tomlinson, 1999: 109).

Daha açık ifadeyle, Mirzoeff'in dile getirdiği gibi, "Modern yaşam ekranda yer alır. Endüstrileşmiş ülkelerde hayat giderek ATM nakit makineleri, otoyol ve köprüler, alış veriş merkezilerinde ve otobüslerde sürekli olarak kameralarla gözetim altında yaşanmaktadır. Giderek daha fazla kişi, geleneksel kameralardan Webcam ve video kameralar arasında değişen cihazları kullanarak geçmişe bakar. İnsan deneyimi, her zamankinden daha çok uydu fotoğrafından, insan vücudunun iç kısmının tıbbi resimlerine kadar görülebilir ve görselleştirilmiştir. Tipik bir karayolu üzerinde bir sürücü düşünün. Araç ilerlerken, bilgilerin bombardımanına maruz kalır: trafik ışıkları, yol işaretleri, dönüş sinyalleri, reklam panoları, benzin fiyatları, mağaza tabelaları, yerel saat, sıcaklık vb. oysa insanların çoğunun düşünün ki, sıkıcılıktan kurtulmak için(sürüş esnasında) müzik çalarlar. Bu olağanüstü yetenek ve görsel bilgileri yorumlamak, sanayi toplumun temelini oluşturmaktadır ve bilgi toplumunda daha da önemli hale gelmektedir. Bu doğal bir insanın özelliği değil nispeten yeni öğrenilen-veya öğrenilmek zorunda kalınan bir beceridir (Mirzoeff, 1999: 1-5).

Toplumun görselleşmesinde, kapitalizmin büyümesi ve gelişmesi sonucu tüketim ve dolayısıyla reklam ve reklamlarda kullanılan imgelerin, imajların toplumsal hayatta daha fazla yer bulması etkili bir faktör olarak belirmektedir. Bütün bunlara teknolojinin

gücü de eklendiğinde kitlesel üretim ve kitlesel tüketim sonucu, kitle kültürünün ortaya çıkması kapitalizmin yükselişiyle aynı ana denk gelir. Başta görsel medya olmak üzere tüm medya organlarında reklamların tüketime yönelik insanları eyleme geçirmek için bir "tüketim toplumun" oluşturduğu görülmektedir. Dört bir yanı imge ve imajlarla dolu olan insanın, zihinsel çerçevesinin sınırları çizilmekte ve istenilen yönde eyleme geçmesi sağlanmaktadır.

Kitle kültürünü tükettiğimiz anlar, realiteyi değiştiremeyeceğimizi düşündüğümüz anlardır. Gerçeğin asıl yüzünü görmek istemeyeceğimiz anlardır. Unutma ve amneziye sığındığımız anlardır (Çakır, 2014: 240). İmajların çoğalması, bir tuhaf yeni evren yaratır. Sözlerin çoğalması, onların içeriklerini ve değerlerini boşaltır. İmajlar eylemin dilidirler. Fakat seyirciye dönüşen varlığımız, imajların etkisini kökten değiştirir. Gerçekliği görme normalde bizi eyleme yöneltir ve imajlar genellikle eylemin dilidir. Ancak seyirciye dönüşen varlığımız herhangi bir eylemde bulunma imkânımızı felce uğratır (Ellul, 2012: 163). Sunulan imajlar insanlara gerçekmiş gibi verilir. Bir noktadan sonra imajlar gerçekliğin kendisi olarak algılanmaya başlar. İnsan bu kadar bolluk içerisinde gerçekten kendi özgür iradesiyle seçim yapıyor hissine kapılmaktadır. Tüketim kültürünün önemli bir argümanı olarak kullanılan özgürlük kavramı, insanların sahip olunan nesneler sayesinde yüksek kültür seçkinleriyle aynı aidiyet bağını kurduğu düşüncesine kapılmasında, kitlesel tüketim ve kitle toplumunun oluşmasında önemli rol oynamaktadır.

Bugün dünyanın geneline bakıldığında görmenin ve dolayısıyla görselin sunduğu bilgiye inanma eğilimi daha baskın konumdadır. Görsellik veya görseller üzerinden aktarılanlar, özellikle çocuklar ve gençler üzerinde önemli bir öğrenme deneyimi sunmaktadır. Kitle iletişim araçlarından çıkan bilgi, haber veya eğlence içerikleri temsillerle bezeli bir dünya içerisine herkesi davet etmektedir. "Bu temsiller, keyfi güç ilişkileri, etki uygulamaları, bilgi alışverişi, memnuniyeti sağlayan ideolojik metinlerdir. Bu metinler, dünyanın kuralcı/egemen bir "görüş" inşası ve gerçeklik algısı, çoğunlukla sınırlandırılan ve şekillendirilerek çağdaş toplumun maddi ortamı ve temsilinde önemli bir rol oynamaktadır" (Tavin, Anderson, 2003: 21).

Her şeyin değişir göründüğü ancak hiçbir şeyin değişmediği, sadece yeniden çevirimle tekrar sunulduğu bir evrende sürekli imge üretilerek insanlar tüketime

zorlanmaktadır. İmgeler gerçek ve gerçek dışı anlatımlarda; aslında insanın hayal dünyası, düşünceleri, arzu ve isteklerinden beslenerek çeşitli yollarla bir ifade biçimi olarak kullanılırlar. “İmge organik bir şeydir, değişkendir. İnişleri çıkışları vardır. Düşüncelerden, dış dünyadan, kişinin öznel yaşam deneyimlerinden, psikolojik durumlardan etkilenir. Bellek, hatıralar ve hafızadaki birikimler imgeyi etkiler (Çakır, 2014: 86-7). Paglia da imgenin zahiri anlamıyla gerçekte kastedilen anlamı arasında fark olduğunu dile getirerek, Batı kültürünün imgesel ilişkiler üzerinden yönettiği algıya eleştiri getirir: "Sırf imge diye bir şey yoktur. Batı kültürü algısal ilişkiler üzerine kurulmuştur. Antik gök kültürünün uçan tanrılarından, ticari Amerikan tanrılarına kadar tüm Batı kimliği hiyerarşik yönetimin karizmatik cinsel personaları etrafında düzenlenmiştir. Her tanrı bir put, kelimenin gerçek anlamıyla bir "imge"dir. İmge, ima edilen görüle bilirliktir. Görsel olan, modern bilim tarafından küçümsenir" (2014: 47). Bireyin düşünde, düşüncesinde veya zihninde beliren bir kavramın karşılığı imgelerde belirir. Tüm imgelerin insan kaynaklı olduğu düşünülürse, imgelere toplumsal veya bireysel olarak üretilen anlamlar yüklenerek kolektif bir bilinç oluşturulduğu söylenebilir.

Görsel kültürün toplum hayatında bu kadar önemli hale gelmesi, dokunma duyusunun geri planda tutulmasına neden olmuştur. Görmenin, dokunma duyusundan yalıtılarak, mekân kavramının ortadan kaldırılmasıyla, on dokuzuncu yüzyılda görme nitelik değiştirmiştir. Dokunma ve görme birbirinden ayrılarak görme duyusu özerkleştirilmiştir. Aslında görme, dokunmaya karşı bir hamle olarak belirmeye başlamıştır.

Dokunmaktan hoşlanmamanın kökenini, insanın ilkel kültürüne dayanmakta, bulaşma ve kirlenme fikrine bağlanmakta" olduğunu fikrinden hareketle bilinmeyenin temasından daha çok korkulan hiçbir şey yoktur. Yeni vizyon teknolojileri, böyle bir görsel egemenliği sağlamak üzere sürekli olarak geliştirilip mükemmelleştirilmektedir. Vizyonun ilerlemeci bir anlamda rasyonalizasyonu, karanlığı dağıtarak içindeki yabancılığı görünür hale getirmeyi amaçlar. Dokunuşa karşı görüş (Robins, 1992: 47-8). Görme duyusunun diğer duyulara göre çok fazla öne çıkarılışı, gözetleme, iktidar ve güç aracı olarak görülmesi, her geçen gün ilerleyen teknoloji sayesinde görsel toplumun temellerinin atılmasını sağlamıştır.

Mirzoeff yaşanılan çağı; yirmi birinci yüzyılı "şebeke toplum" (network society) olarak ifade eder. Teknoloji sayesinde kimse yalnız ve bağımsız değildir, her şey programlanmış her şey birbirine bağlıdır (Akay, 2007: 22). Bu bağlılık, bir bakıma birbirine atıf yapan medya araçları için kullanılan kavram olan "medyalararasılık" la ifade edilebilir. Bu kavram, birbirinden farklı medyalar arasında birbiriyle bağlantılı olarak gerçekleşen, birbirlerini karşılıklı olarak etkileyen veya birbirleriyle birleşmesinden kaynaklanan etkiyi ifade etmek için kullanılır. Medya ve ya kitle iletişim araçlarının hayatın her alanında yadsınamaz varlığı hesaba katıldığında toplumun ne oranda görselleştiği ortaya çıkmaktadır.

Toplumun görsellikte hızla ilerlemesi, çeşitli eleştirileri de beraberinde getirmektedir. Yaşamın sadece görsel üzerinden tanımlanası veya görsele dayalı olarak anlamlandırılması, görüntülerin epistemolojik olarak yetersizliğini düşündürmeye başlamıştır. Gerçek yerine "kendi gerçekliği"ni ikame ettiren medyanın güvenilirliği de sorgulanmaktadır. Özgürlük, demokrasi ve ortak bir bilinç üretmede sivil toplumun teminatı olarak görülen medya, bugün bu baş döndürücü haliyle bir tehlike olarak görülmektedir. Çünkü uzun süre maruz kalınan görüntüler, insanlarda farkında olmadan tepkisizliğe neden olmakta, algılama biçimimizi dahi etkilemektedir.

Görsel, basitçe kitle kültürü ve bilginin aracı değildir. Basılı medyanın boy ölçüşemeyeceği kadar bedensel dolaysızlık sunar: Her türlü farklı metinlerden ılımlı görüntüler yapar. Görüntülerin sıra dışı yayılması, çoğalması entelektüel tasavvura ilişkin tek bir resim içinde değerlendirilmez. Görsel kültür, günlük yaşam içerisinde aşırı görsel ve bilginin krizidir (Mirzoeff, 1999: 7). Bugün çoğu teorisyen, akademisyen görüntülerin dünyamıza egemen olduğu noktasında hem fikirdir. Özellikle internetin her yerdeliği ve gerçekliğin iğdiş edilmesi; film, kaset, televizyon, görsel-basılı medyanın giderek popülaritesinin artıracağını göstermektedir.

Toplumu görselden veya görseli toplumdan soyutlamak mümkün olamayacağı için, görselin dilini öğrenmeye çalışarak; ideolojisini, vermek istediği fikri, zihinleri yönelendirip-yönlendirmediğinin ayırdına varmak için eleştirel bir gözle okuma yapmak gerekir.

İKİNCİ BÖLÜM

TOPLUMSAL BELLEK

Toplumsal bellek, bir toplumun yaşadığı anılar, acılar, sevinçler, değişimler, devrimler, ihtilaller gibi birçok tecrübenin bireysel zihinlerden ziyade kolektif bir bellek etrafında bilinçli olarak bir araya gelmesini ifade eder. Toplumsal bellek, aniden ortaya çıkan bir özelliğe sahip değildir. Toplumsal bellek, tek tek bireylerin zihinlerinde yaşayan anılardan çok, bir grup veya topluluğun sahip oldukları ortak anıların bir araya gelmesinde asıl anlamını bulur.

Toplumsal belleğin tanımı yapılırken ilk önce belleğin ne anlama geldiğini, belleğe neden ihtiyaç duyulduğunu, hangi durumlarda bilinçli veya bilinçsiz olarak belleğe başvurulduğu, bireysel, toplumsal veya sosyal olarak nitelendirilmesindeki nedenleri bilmek gerekir.

Aristo, bellek kavramını, "mnéme ve anamnésis ayrımı yaparak, "basit akla geliş" ve "hatırlama çabası" olarak ortaya koymaktadır. Anamnesis'in işlevi Lehte Irmağı'nın akıntısına karşı durmaktır. "Lehte Irmağı, rivayete göre Hades'in Lethe nehrinin suyundan içinler geçmiş acıları unuturlarmış. Eski Yunanca'da unutmak anlamına gelen "letea"dan türetilmiştir lethe. Unutuş. Hakikat, unutuşun örtüsüyle örtülüdür. Bu durumda, ilk olarak işaret edilecek şey, dil-dünya-anlam ilişkisinde "bellek "in kazandığı önemdir. Hafıza bir anlamda zamanın mahfazası ve mahfaza hakikatin açıklığı ve gizinin imkânıdır" (wordpress.com). Hafıza burada bir bakıma unutuşa meydan okumadır. Lehte Irmağı'nda geçici ya da sürekli olarak unutulduğu sanılan bir şey aranır; sıradan hatırlama deneyimini sunduğu temel üzerinde unutuşun kökenine dair iki varsayım arasında kesin bir seçim yapılamaz (Ricoeur, 2012:38-46). Aristo'nun hatırlama olarak adlandırdığı çabayı, Cevizoğlu ise (2005:109), anımsama olarak ifade eder ve anımsamanın bilinçli bir faaliyet sonucu ortaya çıktığını öne sürer. Buna bağlı olarak geçmişte yaşanan bir olayın hatırlanması ve bu hatıranın somutlaştırılmasıyla bellek aktifleşir. Aristo, hafızanın konusunu geçmiş üzerinden değerlendirir. Hafızanın konusu geçmiştir, ancak hafızanın yapısından kaynaklanan asıl özellik, geçmişi bugünde "hatırlatabilir, hatırlanabilir" şekilde tekrar gün yüzüne çıkarmasında saklıdır. Hatırlama, mitler, ritler, anma günlerinde kolektif bir yapıda ortaya çıkabileceği gibi

bellek mekânları olarak nitelendirilebilecek müzelerde, anıtsal yapılarda toplumsal bir eyleme dönüşebilir.

Bellek, şimdinin algılanması üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Algılanan kendine özgü bir kimlik taşımadıkça hiç kimse onu tanıyamaz (Arnheim, 2004: 98). Ancak bu demek değildir ki, algılanan şey sadece bugüne ait, bugünde oluşmuştur. Geçmişten gelen bir öyküsü, imgesi, düşüncesi yoksa hiçbir şekil, şimdi görülen hiçbir şeye uygulanamaz. Algılanan şekil, anı, nesne her ne ise geçmişten gelen bir hikâyeyi bugün açığa çıkarır. Bellek, şimdiki zaman içerisinde kolektif olarak oluşturulmuş biçimleri, toplumsal kimlikleri, tarihsel süreçleri de dâhil ederek, kültürel, politik, sanatsal vb. birçok unsurun katkısıyla onlara yeni bir anlam vererek yapılandırır. İşte bu noktada toplumsal belleğin varlığı, unutuşa bir karşı koyuş olarak belirmeye başlar.

Benjamin de belleğin tanımını yaparken "aktarılan deney" ve "yaşanmış deney" ayrımı üzerinde durur. Aktarılan deney" (Erfahrung) ile "yaşanmış deney" (Erlebnis) arasındaki farkı, ilkinin doğal bir süreç içerisinde kuşaktan kuşağa aktarılarak, uzun vadede gelişen, biriken bir yapıda grup veya toplumsal bir kimlik oluşturduğu; yaşanmış deneyimin ise, bireysel olmakla birlikte dayanıksız, uçucu ve geçici olmakla tanımlar. Bununla birlikte aktarılan deneyi geleneksel toplumların bir özelliği olarak görürken, aynı zamanda Modernite'yi de "aktarılan deney"in çöküşünde temellendirir. Hasan Bülent Kahraman'ın ifadesiyle (2010:140), Modernite bir anlamda belleklerin silinmesi, geçmişin unutturulması demektir. Modernitenin yıkıcı gücü olarak "hız", geleneksel yapıdaki toplumları süpürerek, geçmişte birbirine karşıt zıt hikâyelerin birbirini engellemek yerine kaynaşmalarını sağlayarak, yeni kapsayıcı alanları bağlama olanakları da sunmuştur (Giddens 1990:53).

Toplumsal bellek veya toplumsal hafıza çalışmalarının tarihsel süreç içerisindeki yerine bakıldığında Modern Dönem sonrasında ivme kazandığı görülür. "*Toplumsal hafıza modern hayatı nitelendiren değişiklik akımı içinde bir istikrar ve normatiflik alanı sunar. Toplumsal hafıza çerçeveleri modernlik akışı içinde sığınılacak bir liman olarak görülür ve geçmiş ile şimdi, ben ile öteki arasında dolayımda bulunur*" (Halbwachs, 1992: 182). Yirminci yüzyılın son yüz yılında uzun bir ekonomik bunalım ve kriz döneminden sonra, burjuva çağı olarak adlandırılan Victoria çağının sonuyla birlikte, Avrupa toplumları modernleşmeyi zirvede yaşamaya başlamıştı. Ancak Fransız

İhtilali'yle ulus bilincinin gelişmesi, Sanayi Devrimi'yle makineleşme ve sermaye gücünün birikimi yanı sıra kitle imha silahları, emperyalizmin yayılması, faşizm, militarizm, şovenizm, milliyetçilik duygularıyla birlikte modernizmin vadettiği barışçıl ve bütüncül yapının pek de beklenildiği sonucuna ulaştırmadığı ortaya çıkmıştır.

Modernleşmenin beklenen etkiyi gösterememesi, barış ve refah getireceği umudu yerine kitlesel savaşlara ve ölümlere yol açması, modern dünyadan beklenenin aksine büyük bir hüsran yaşanmasına neden olmuştur. Bireyselliğin ön planda olduğu, bir üstünlük mücadelesine sahne olan dünyada, Hitler Faşizmi, Stalin'in ve Amerika'nın toplu kıyımları, emperyalizmin yayılmasıyla, Afrika gibi üçüncü dünya ülkelerine demokrasi götürme adına yapılan haksızlık ve sömürüler, savaşlar ve en önemlisi yirminci yüzyılda tüm dünyayı kasıp kavuran Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nın hepsi, modernlik adına yapılan ileri teknolojilerin dehşet verici sonuçlarıdır. Toplumsal bellek de umutla beklenen ama aksi yönde gelişen olayların yaşandığı bir dönem sonrası, yaşanan acıların gün yüzüne çıkmasında ve gelenekselin moderne karşı bir savunma mekanizması geliştirmesi amacıyla, bireysel anıların kolektif bir bilinç etrafında örgütlenmesiyle yavaş yavaş kendini göstermeye başlamıştır.

Toplumsal bellek, 1920'li yıllarda Fransız sosyolog Maurice Halbwachs tarafından ortaya atılmış bir kavram olmasına rağmen, öncesinde "toplumsal" olarak adlandırılmasa da yukarıda değinildiği üzere "bellek" kavramı etrafında çeşitli görüşler beyan edilmiştir. Halbwachs'ın belleği, nörolojik veya bilişsel olarak değil, sosyolojik olarak ele alması, ona toplumsal bir nitelik kazandırmasına neden olmuştur. Halbwachs, bireysel belleği dışta bırakmadan bir "sosyal çerçeve" çizer ve bireysel belleğin toplumsal bellekle bütünleştikçe güçleneceğine vurgu yapar.

Halbwachs, toplumsal hafızanın oluşumu aşamasında bir uyku halinden bahseder ve toplumu bu uykudan uyandıracak gücün kendi düşüncelerini sürdürecek ve destekleyecek insanların gerçekleştireceğini vurgular. Ayrıldıkları noktaya tekrar döndüklerinde, topluluğu yeniden kurduklarında bu uyku hali son bulacaktır. Bilinçler bireysel olarak tek başlarına harekete geçmede yetersiz kalabilirler ve sadece bir geçit işlevi görürler. Bireysel bilinçler, kolektif zamanların karşılaştığı yerdir. Bu karşılaşmadan doğan birlik ile bu uyanma gerçekleşir (Halbwachs, 2007: 59-74). Halbwachs'ın " bireysel bilinçlerin uyanması "nı, Sarlo (2010: 26), kolektif bellek ve

bellek çalışmalarıyla öznelerin eyleme geçişleriyle ifade eder ve bu durumu "öznenin dirilişi" olarak adlandırır.

Wood ise, özellikle bilinçsiz şekilde yasalara tabi olan "bireysel hafıza" ile, bireylerin sahip oldukları, böylelikle kucaklayacakları geçmişin temsillerini inşa etmek, seçme yetkisine sahip olmak veya bazı sosyal grupların isteği veya iradesi ile karakterize edilen, herkese açık "kamusal hafıza " arasında açık bir ayrım yapar (1999: 1). Toplumsal hafıza öncüsü olan Halbwachs da bireysel belleği yok saymamakla birlikte bir gruba üyelikleri, akrabalık veya dinsel bağları, ait oldukları sınıflar yoluyla edindikleri anıları, belleklerinde yer bulduğunu ortaya koymuştur. Bellekte tutulan anılar, benzerlik ya da yan yana olmakla değil, ilgi ve düşüncelerdeki ortaklıkla kolektif bir yapıya bürünür. Yani düşünceleri çağrılabilmesi onların benzer olmaları nedeniyle değil, aynı grup üyelerinin bir arada tutulan anılarla ilgilenmesi halinde ortaya çıkar.

Toplumsal hafızanın en büyük göstergesi, birden çok insanın deneyimlediği herhangi bir olayın belleklerde bıraktığı izlerdir. Farklı kişiler tarafından farklı şekillerde anımsanmasına rağmen tecrübe edilen olay tektir. Eş zamanlı olarak yaşanmasa da geçmişin bilgisi ve aktarımı, toplumsal hafızanın oluşumu için yeterlidir. Aile, grup, kitle iletişim araçları gibi bilgi akışının kaynağı farklı da olsa bir süre sonra grubun kolektif hafızasının oluştuğu görülebilir (İnce, 2010: 11). Toplumsal hafıza kavramı, kültürel değerler etkisi olan kolektif bilinç ve kolektif nesneleri birleştirir. İnsanlar birbirleriyle etkileşimde bulunurken toplu olarak uzlaşılan anlamlar üzerinden geçmiş ve gelecek için paylaşımlarda bulunurlar. Bu yönüyle toplumsal bellek sınırlara meydan okuyan bir özellik gösterir (Fine, Beim, 2007: 1-2). Toplumsal bellek için harekete geçirici, eylemselliği sağlayıcı bir güce ihtiyaç vardır. Bundan ötürü toplumsal bellek onu oluşturan aktörlerin eylemlerinden ayrı değerlendirilemez.

Kolektif hafıza, sistemi olmayan, karmaşık ama yine de insana deneyiminin fenomonolojisini tarif etme olanağı veren, disiplinlerin sınırlarına karşı çıkmakla birlikte, bizi hem akademik hem de sanat eserlerine bakmaya yönelten bir yapı içerir. Yeniden inşaya dönük, sadece sahte hatıraların hatırlanabileceği gibi Freud'un bahsettiği kişisel travmanın ya da hakikatin ortaya çıkış anının o unutulmuş sahnesini gölgeleyen "perde anı"yı ortaya çıkarması da söz konusudur (Boym, 2009: 94-5). Freud, "*sıradan anılar, korunmuşluklarını içeriklerine değil de, kendi içerikleriyle,*

bastırılmış bir içerik arasındaki çağrışımsal ilişkiye borçlu olduklarından, bunlara "perde anılar" denilebilir; ben bunları bu adla tanımlıyorum" der. *Perde anıların oluşması olgusu temeli, daha önemli izlenimlerin unutulmasına dayanmaktadır.* (1996: 77-79). Perde Anı, Freud'un psikanaliz kavramlarından biridir. Perde anı sahnelerindeki olaylar olağan, sıradan ve göreceli olarak masum içeriklere sahiptirler. Bu kavramla bazı insanların önemsiz olarak görülen olayları net olarak hatırlamalarına rağmen, daha önemli olan anıların bunların gölgesinde kalarak hatırlanmadığını öne sürer. Yani hatırlamaya konu olan, saklanan olay veya nesne değil, onu arka planda bırakan komşu sahnedir. Aslında bir değiştirme gerçekleşmektedir. Bu da ona göre hatırlanmayan, sakıncalı olan sahnenin bastırma ve yer değiştirme ile birlikte yürümesidir. Perde benzetmesi burada, hakikatin, yani bu önemsiz veya komşu anı olarak tanımladığı anının arkasında, nesnenin tül perdenin arkasında olduğu gibi belli belirsiz şekilde görülmesidir. Freud, Perde Anı'yı, diğer anıları engelleyerek veya değiştirerek gizleyen tek boyutlu bir bellek olarak incelemiştir.

Freud'dan sonraki bellek çalışmalarında bireysellik tamamen dışta bırakılmamış, daha ziyade toplumsal bir düzlemde ele alınmaya başlamıştır. Örneğin Freeman ve arkadaşları, belleği sadece anıların bir yığını, geçmişin çıkıntılarıyla gizlenmiş bir biçimde değil, kültürel ayrıcalıkları olan, ayırıcı bir mekanizma olarak görürler. Anılar, travmalar, algılanan benzerlikler veya bağlantılara da ışık tutmak için belleğin toplumsal olarak incelenmesi noktasına önemle vurgu yaparlar (2013: 1-4).

Her ne kadar hatırlama, anımsama temelde bireysel bir eylem olarak görülse de, hatırlamayı ne bireysel var oluştan kaynaklanan etmenlerden ne de toplumsal yapılardan ayrı düşünmek doğru değildir. Çünkü bireysel belleğin canlı tutulması için kişinin çevresinde başka kişilere, tekrarlara ihtiyacı olduğu kadar, toplumsal belleğin de canlanması için bireysel anıların ve hafızaların diriliğine ihtiyacı vardır. Her iki bellek türünün de açığa çıkması için birbirlerine olan ihtiyaçlarından kaynaklanır. Halbwachs, toplumsal belleğe günün koşullarına, ihtiyaçlarına göre yeniden kurgulanan bir sosyal inşa olarak bakar (1992). Her yeniden hatırlayış, hatırlanan günün düşünce ve algısı içinden yeniden oluşur. "Anımsamak, hatırlamak geçmişe ait bir imgeyi elde ettiği anda işi bitmez; aynı zamanda o imgeyi aramak da anımsamaya dâhildir. "Anımsamak" fiili, "anı" adının ötesine geçer. Bu fiilin ifade ettiği şey hafızanın "uygulamaya " geçirilmesidir" (Ricoeur, 2012: 75).

Toplumsal bellek, toplumu oluşturan insanların yaşadıkları deneyimler veya anıların bir araya gelmesiyle oluştuğu için bireyin aidiyetleri üzerinden de okunabilir. Başka bir deyişle toplumsal belleği oluşturan unsurlara bakoldığında "grup kimliği" gibi ortak duygu, düşünce, inanç veya kanaat etrafında toplanan insanların, zaman zaman birbirlerini yönlendirebilme, etkileyebilmeleri nedeniyle aralarında toplumsal bir ilişkinin doğması söz konusudur. Bireyin, bir gruba veya bir cemaate aidiyeti kendisine bir kimlik kazandırdığını düşündürür. Grubun açıkça veya kapalı olarak tanımladığı bir kimliğe olan aidiyeti, kalabalıklar içerisinde yalnız olan bireye bir sığınak gibidir. Grup psikolojisi, kişiye güven duygusunu yaşamasına imkân verir. Hatırlama veya unutma eylemleri her ne kadar başlangıç aşamasında bireysel düzleme indirgense de bireylerin çeşitli grup veya toplulukların üyeleri olması nedeniyle karmaşık ve karşılıklı bağımlılık içerisinde bulunurlar ve bireyi bu anlamda toplumsal yapılardan ayırmak mümkün değildir. Toplumsal bağlamlar bireyin davranışlarını belirlemede etkili rol oynar.

Toplumsal belleğe etki eden bir diğer unsur da zaman ve mekânın hatırlama veya unutma üzerinde etkili bir güce sahip olmasından kaynaklanır. "*Hafıza kaynağını kaynaştırdığı bir gruptan alır. Ne kadar grup varsa o kadar hafıza vardır; hafıza, doğası bakımından değişik ve sınırsız, kolektif, çoğul ve bireyselleşmiştir. Hafıza somuta, uzama, harekete, imgeye ve nesneye kök salmıştır* (Nora, 2006: 19). Hafıza mekânları da unutuşa karşı koyma amacıyla arşiv, anma törenleri, yıl dönümleri, inşa edilen anıtlar yoluyla hafızanın korunması amacını taşırlar. "Mekânlar, hatırlamayı sağlayan koltuk değnekleri gibidir. Aynı zamanda unutuşa karşı koyulan yardımcı kuvvet, ölü hafızanın yerine geçen yedek hafızadır " (Ricoeur, 2012: 60). Toplumların kaderlerinde rol oynayan önemli olayların unutulmasına karşı koymak veya hatırlamayı sağlamak amacıyla, azınlık tarafından korunan "hafıza mekânları" aracılığıyla hafıza bir bakıma teminat altına alınmaktadır. "Belleğin, mekân üzerinden unutkanlık okuması, modernite ile birlikte gelişen ve değişen yapıların geçmişteki izleri kısmen veya tamamen yok etmesi sonucuna vardırır. Örneğin, Yeni Zelanda'da Maoileri'in 1850-1930 yılları arasında inşa edilen toplantı evlerinin amacı, kendi atalarını bu binaların anlam ve büyüklüğüyle somutlaştırarak, tüm toplumların atalarından üstün konuma getirmek ve rakiplerini bu yolla zedelemektir" (Connerton, 2011: 31). Özellikle hatırlama kültüründe zaman ve mekânın önemi büyüktür. Çünkü mekân, akışkan olan zamandan geriye bir kalan parçayı sahiplenerek hatırlamayı sağlayabilir. Örneğin; üç

semavi dinin Mescid-i Aksa'ya ayrı önem atfetmesi, aynı mekânın üç inanç içinde hem dini açıdan kutsal kabul edilmesi hem de bir bellek mekânı olarak değerlendirilmesine neden olmaktadır.

Mekân kadar bellek için zaman kavramı da geçmişin bugüne yön vermesi veya bugüne anlam katması açısından önemlidir. Zaman, anlamın belirleyiciliğinde önemlidir. Çünkü geçmiş ve gelecek "şimdi" yi belirler ve anlamlandırır. Andreas Huyssen (1999: 12-19) belleğin geçmişle şimdi arasında ince bir yarık oluşturduğunu, günün aydınlanma öncesindeki alacakaranlık haline benzediğini, görkemli bir zaman olarak ve şimdiki zamanın geçmişte kalan anıları gün yüzüne çıkaracağına, aydınlığa kavuşturacağına atıf yaparak, belleğe metaforik bir anlam yükler. Başka bir ifadeyle alacakaranlık anılar, zamanın geçmesine ve teknolojinin hızına bağlı olarak yitmekte olan anıların yavaşlatılmasını ve sonraki adımda aydınlanmış bir şekilde ortaya çıkmasını sağlamada işlevsellik kazanır. Aynı zamanda bellek için verilen mücadele, yüksek teknolojinin yol açtığı bellek yitimine karşı koymada güçlü bir etken olarak kullanılabilir. Çünkü modern yaşamın baş döndürücü hızına, bilgi işlem süreçlerini yavaşlatma, hatırlamanın sadece arşiv içinde çözülmesine direnme, kablo ağları evreni dışında bir düşünme tarzı geliştirebilme bir bakıma meydan okuma olarak değerlendirilebilir.

Toplumsal bellek, toplumsal hatırlama/hatırlatma veya toplumsal unutma/unutturma biçimleri olarak iki genel çerçevede ortaya çıkar. Grup kimliği veya aidiyeti, zamana ve mekâna bağlılık, tarihin yeniden inşa edilmesi başlıklarının hatırlatıcı işlevleri yanı sıra, teknolojik gelişmeler ve kitle iletişim araçlarının toplumsal, bireysel, sosyal, kültürel vs. yaşam üzerinde etkili bir konuma gelmesiyle, toplumsal belleğin unutturucu işlevlerinden de söz etmek gerekir. Bu noktada " teknolojik yenilikler olmadan önce unutma/unutturma gerçekleşmiyor muydu?" gibi haklı bir soru akla gelebilir. Ancak asıl mesele, geçmişte veya bugünde belleğin, siyasi bir kurgu olarak kullanılmadığı gerçeğini ortadan kaldırmamakla birlikte, kitle iletişim araçlarıyla bunun daha kolay ve rızaya dayanan bir yapıda gerçekleşmesidir. Başka bir ifadeyle kitle iletişim araçları yoluyla kurulan iletişimin özelliği, hatırlatırken unutturmayı, unuttururken hatırlamayı sağlamasıdır.

Medya ve bellek sürümlerinin çokluğu dolayısıyla olaylar, onları hiç yaşamamış insanlara deneyimlenmiş gibi sunulabilir. Ancak medya özgün olan ve özgün olmayan arasındaki çizgiyi bulanıklaştırabilmektedir. Kişisel anılar, aracı olan anılar ve psikolojik özellikler arasındaki "flaş bellek"i sorgulayan alana bakar (Neiger, Oren, Eyal, 2011: 13). Bu yaklaşım bir taraftan ortak hafızaya sahip insanların dikkatini çekerken öte yandan verilmek istenen mesaj alttan alta belleklere kazınır. İzleyicinin hem hatırlatılan olayın heyecanını duyması hem de istenilen doğrultuda (olumlu veya olumsuz anlamda) kanaatinin değiştirilmesi sağlanmaktadır. "Modern insanın fazla emek harcamadan kültürel, siyasal, sosyal vb. konularda kültürel birikime sahip olması, enformasyon kültürünün kaotik sonuçlarına neden olur. Enformatik kültürün en yaygın terapi yöntemi bireyin kendisi ile yüzleşmesini engelleyen amnezi (unutma) ve oyalamadır" (Güneş, 2006: 77).

Bellek, önceleri felsefi, psikoloji veya otobiyografik olarak merkezi bir yer işgal etmeye başlamış, ancak yirminci yüzyılda meydana gelen savaşlar, soykırımlara verilmeyen tepkilerin birikmesi sonucunda bu ilgi kültürel alana kaymıştır. Modernite ile birlikte bellek konusunda unutkanlık önemli bir sorun olarak belirmeye başlamıştır.

Connerton, unutkanlığı dört temel zamansallık olan, emek süreci, tüketim, kariyer yapıları, enformasyon ve medya üretimi üzerine oturtur ve birbiri içine geçmiş her bir zamansallık kategorisinin akışı hızlandırdığını, yani kültürel unutkanlık biçimini oluşturan şeyin bunların toplam etkisi olduğunu söyler (2011: 47). Emek sürecinde Marx'ın *yabancılaşma* kavramıyla kast edilen insanın emek verdiği ürünle herhangi bir bağı kalmamasıyla beliren bir tür unutkanlıktır. Tüketim de nesnelerin estetikleştirilerek bir meta haline getirilmesi, giderek kullanım değerinin yerine değişim değerine odaklanması, haz duygusunun şimdi 'de aranması, unutkanlığa yol açan bir diğer zamansallık katmanıdır. Kariyer yapılarında ise, bilişim kapitalizminin ortaya çıkması ve gelişmesi neticesinde egemen grup ile alt grup arasında bir eşitsizlik durumu meydana getirmekte, bu durumda kültürel tecrübelerin geri planda kalmasına veya piyasada tutunabilmek için kültürel değerlerin aşınmasına neden olmaktadır. Son katman olan medya zamansallığı ise tüketim zamansallığının iç içe geçmesinden ve sürekli görsel öğelerin gürültüsünden kaynaklanan bir kültürel unutkanlık ortaya çıkmaktadır. Bilişim teknolojilerinin yükselişe geçmesiyle birlikte bellek garanti altına

alınırken öte yandan, aşırı bilgi yığını ve bu yığının görsellerle sürekli göz önünde tutulması unutkanlığın ileri düzeyde yaşanmasına neden olmaktadır.

Aşırı şekilde yüklenen bilgi, unutkanlığı sağlayan en iyi yollardan biridir. Kitle iletişim araçlarının görünen yüzünde insanların toplumsal katılımı sağlanırken, diğer yüzünde paylaşımcı bir katılımdan daha çok bunu engelleyen bir yapı olduğu görülür (Türkoğlu, 2230: 54). Kitle iletişim araçları, kitlelerin toplumsal platformda söz hakkına sahip olmasını sağlamakla birlikte, katılımcı olarak nitelediği seyirciyi pasif bir konuma itmektedir. Kitle iletişim araçlarının olayları veya olguları sürekli tekrar ederek gündem oluşturması veya akılda kalıcılığı sağlaması da toplumsal belleği yönlendirmesinde etkili bir güç olduğu gerçeğini görmeyi gerektirir.

Toplumsal bellek, bireysel bellekle aynı anlama gelmeyen ancak bireysel bellekten beslenip onu daha da ileriye taşıyan, toplumsal müştereklerde bireyleri bir araya getiren ortak bir platform olarak düşünülebilir. Bireysel belleğin unutma karşısında düştüğü zor duruma karşı bir alternatif olarak ortaya çıkan toplumsal bellek, anıların bir deposu olmaktan daha ziyade var olan anıları toplumsal bir çerçevede ortaya çıkarması bakımından önemlidir. Bu nedenle belleği bir kişinin zihninde erişebileceği durumdan çıkarıp, bir grup veya toplumsal bir çerçeveye oturtmak daha yararlı sonuçlar doğurur. Bu çerçevede geçmişinin farkına varan grup veya toplum, bir farkındalık yaratarak sahip olduğu kimliğin farkına varır.

2.1. TOPLUMSAL BELLEĞİN GÖRSEL AKTARICISI: FOTOĞRAF

Fotoğraf, toplumsal belleğin kara kutusu gibidir. Geçmiş tarihlerde mağaraya veya tuvale çizilen resimlerin, yapılan heykellerin, dikilen anıtların "hatırlatıcı" olması gibi fotoğraf da on dokuzuncu yüzyıla gelindiğinde bilgilendirme, haber verme vb. işlevlerinin yanı sıra, sadece hatırlatıcı bir "an"ı veya zamanın sürekliliğine karşı sabitlenmiş bir kare olarak değil, geçmişten bugüne kadar gelinen süreçte toplumsal bir eylem, protesto, eleştiri gibi işlevsel özellikleri de beraberinde getirmiştir. Fotoğraf, on dokuzuncu yüzyılda ortaya çıktığında içinde yaşanılan çağın felsefi düşüncesi olan Pozitivist görüşe göre şekillenmesiyle bir bakıma Romantizm'e karşı bir duruş olarak sergileniyordu. Bu nedenle fotoğrafın, sosyolojinin bir bilim olarak ortaya çıkmasını sağlayan tarihsel süreçte aynı önemde belirmeye başladığına dikkat etmek gerekir.

Fotoğrafın toplumsal alana nasıl etki ettiğini anlamak için tarihsel gelişimine bakmaya ihtiyaç vardır. Fotoğraf aslında milattan önceye dayanan, ilk olarak Aristo tarafından "iğne deliği görüntüsü" olarak sonraki dönemde ise karanlık oda, yani Camera Obcsura olarak adlandırılan, perspektifin bulunuşu sonrasında Rönesans'ın sanatın yolunu iyice açması ve özellikle 19. Yüzyılda bilimsel olarak dünyanın yüzünü bilime çevirdiği bir ortamda büyümeye başlamıştır.

"Teknik olarak, 18. Yüzyılda Almanya'da Schultze (1687-1744), Cenevreli J. Senebiler, İngiliz W. Lewis'le, 19. Yüzyılda ise T. Wedgwood gibi isimler ışığa duyarlı yüzeyler veya kâğıtların gelişimi için çaba sarf etmişlerdir. Bu nedenle fotoğrafın gelişimini sadece on dokuzuncu yüzyılla sınırlandırmak yerine, insanın var olduğu günden beri hayali kurulan düşün gerçeğe dönüşmesi olarak okumak daha doğru bir değerlendirme olur" (Bajac, 2004: 14-6). Ancak buna görüntüyü kayda geçiren ilk kişi olmasıyla bilinen Nicephore Niepce şu şekilde karşı bir düşünce ileri sürer: Bugün fotoğraf sanatı biliniyor ve eskiden beri zihinlere yerleşmiş gibi görünse de aslında fotoğrafın ortaya çıkışı çok eski yöntemleri ve düşünceleri alt üst etmiş gibidir. İnsanlar on beş ya da yirmi bin yıldan beri resim yapıyorlar ve bunun elle çizilmesi dışında bir yöntemi olacağını düşünmemişlerdi. Ancak fotoğrafı bulmak için gösterilen çabaya denk gelecek şekilde görüntünün yerine simgesini getirmişler ve resmi yazıya dönüştürmüşlerdir (Bellone, 2010: 13).

Nicephore Niepce'nin çalışmaları tam anlamıyla amacına ulaşamasa da sonraki aşamada Daguerre'nin çalışmalarına yol göstermesi bakımından önemlidir. Daguerre, Niepce ile birlikte çalışmış ve Niepce'nin ölmesi üzerine onun bıraktıklarını daha ileriye taşımıştır. Ancak Daguerre'nin, fotoğrafik görüntü elde etmek için "dagerreyotipi" adını verdiği yöntemle, görüntülerin sadece tek kopyasının alınması mümkündü. Öte yandan yıllarca bu alanda çalışmış bir isim olan Talbot, geliştirdiği negatif-pozitif yöntemiyle görüntüleri ışığa kavuşturmuş ve fotoğrafın çoğaltılmasına olanak sağlamıştır. Bu gelişmelerin yaşandığı sırada takvimler 1839-1840'ları gösterirken, "*kamuoyu, tüm izleri koruyan bu kalıcı aynaya büyük bir hayranlık gösterir*" (Bajac, 2004: 31). Fotoğrafın icadı bir bakıma ilkçağ hiyeroglifinin çok ileri aşaması olan helyografi'ye (güneşle yazı yazmak) dönüşmesidir.

Teknik alanda bu tip gelişmeler ve dönüşümlerin ayak seslerinin duyulmaya başlaması bir yana, 19. yüzyılda dünyanın her anlamda keşfiyle başlayan, modern yaşam ve bugünkü yaşam biçimlerinin temelinin atılması, kültürlerarası ve küreselleşmenin hız kazanması, iletişim biçimlerinin teknoloji yardımıyla daha ileri seviyeye ulaşması, görselin ve görmenin bir kültür haline gelmesine neden olmuştur. Fotoğrafın gelişmesi tek başına görsele olan yönelimden kaynaklanan bir durum veya bir iki kişinin buluşu sonucu ortaya çıkmamıştır. Birbirini besleyen süreçler; ilk çağ mağara resimleri, yazı, matbaa, diğer basım teknikleri, fotoğrafın gelişmesi ve yaygınlık kazanmasında etkin bir rol oynamışlardır ve bu rolleri bugün hala devam etmektedir. Ancak görmenin bir iletişim biçimi olarak kullanımında fotoğrafın rolünü küçümsememek gerekir. Özellikle içinde bulunulan bu dönemde görselin sözle olan yarışı, görselin inandırıcılığından dolayı bir adım daha öne geçmesini sağlamaktadır.

Fransa'da 1850"li yıllarda III. Napolyon'un refah seviyesini yükseltme çabaları, yeni işletmeler kurulması, demiryollarının giderek artan önemi, burjuva sınıfının zenginleşmeye başlaması ve artık zenginleşen insanların görünür olma isteğiyle birlikte fotoğrafın önemi giderek artmaya başlamıştır. 1839'da milletvekili Arago'nun Bilimler Akademisi'nde yaptığı fotoğrafın tanıtımı sadece sanatçılar, bilim adamları veya seçkinlerin ilgi alanına girerken, 1855'e gelindiğinde "Büyük Sanayi Sergisi"nde fotoğraf, geniş bir alanda büyük yankılar uyandırmaktadır. Ancak fotoğrafın hem çektiren hem de çeken için yüksek maliyete neden olması, kartvizit fotoğrafların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu şekilde boyutları ve fiyatları küçülen fotoğraflara olan rağbet artmaya başlamış ve giderek fotoğraf stüdyolarının sayısı yükselmiştir. Fotoğrafın toplumsal olarak taşıdığı önem, ekonomik açıdan her kişiye veya kitleye ulaşabilmesinde yatar. Bundan sonra fotoğraf, herkes için popülerlik kazanmış ve büyük müşteri kitlesine sahip bir sanayi koluna dönüşmüştür. Sanayi koluna dönüşmesi ise sadece fotoğrafın gücünün keşfiyle değil, aynı zamanda endüstriyel üretim süreçlerinin değişmesine bağlı olarak gelişme göstermiştir.

Endüstrileşme sürecinin ilk aşaması olan kömürle çalışan makinelerin artan gücü, ikinci endüstri devriminde elektrik, petrol ve kimyasal maddelerin üretim süreciyle içten yanmalı motor, telefon, mikrofon, gramofon, telsiz, lamba, araba lastiği, ucuz gazete kâğıdı, daktilo gibi ürünlerle her alandaki değişikliklerin sinyalini vermekteydi (Sander, 2003: 211-2). Bu durumların doğal sonucu olarak endüstri devriminin ikinci aşamasında

sanat anlayışında da değişiklikler yaşanmıştır. Ancak yine de yeni olan bu araca temkinli yaklaşmak gerekmiştir. Çünkü "Fotoğraf, gerçekçi olması yönüyle, gerçekliğin anlaşılmasında etkilidir, fakat bu durum her fotoğraf için geçerli değildir. Çünkü endüstri toplumunda gerçeklik parçalanmış bir haldedir" (Dora, 2003: 155).

Tarihsel süreçlerde, yaşanılan dönemin özelliğine, düşünce yapısına, politik ve ekonomik şartlarıyla birlikte değişen birey ve toplumsal yaşam biçimlerine bağlı olarak sanatsal anlatım biçimleri de değişkenlik veya şartlara uygunluk gösterir. Karadağ, fotoğrafın tanıklık ettiğinden hareketle, fotoğrafçının insanları gerçekleri görme arzusu için kışkırttığını dile getirir. Çünkü tanıklığın bir anlamda sayısız var olan görüntüler arasından, çarpıcı ve kendisi için gerekli olanların varlığını kanıtlaması anlamı taşıdığını dile getirir (2004b: 89). Bu noktadan hareketle fotoğrafın, toplumsal belleği harekete geçirici bir unsur olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim fotoğraflar, yaşamla doğrudan ilintili oldukları kadar kolektif olarak yaşamaya mecbur olan toplum üyelerinin davranışlarını değiştirmede etkili bir güce sahiptirler.

İlerleyen dönemlerde fotoğrafın gerçeklik ve sanatsal alanda olan tartışması bir yana bırakılarak, öte taraftan güvenlik ve basın alanında kullanılmaya başlaması, görselin yükselişe geçmesi ve toplumun görselleşmeye olan eğilimindeki artışa neden olmuştur. Fotoğrafın Rönesans etkisiyle dinsel alan dışında farklı konuları ele alması, portrenin yaygınlaşması ve ticari bir metaya dönüşmesi, teknolojik ilerlemeler neticesinde her bireye ulaşması sebebiyle yaygınlığını artırmıştır. Fotoğrafın gücünün sadece sanat alanıyla sınırlı kalmayıp, iletişim alanındaki etkin gücünün keşfedilmesiyle birlikte, özellikle basında fotoğraf kullanımının aralıksız o günden bugüne değin varlığını sürdürmesine imkân tanımıştır.

Fotoğrafın ilk ortaya çıktığı dönemde pozlamanın sekiz saate varan bekleme süresi daha çok sabit yapıların kareye alınmasına imkân verirken ilerleyen zamanlarda pozlama süresinin dakikalar hatta saniyelere düşmesi portre fotoğrafçılığının doğuşuna imkân vermiştir. Portre fotoğrafı, Fransa'da gelişme gösterirken, basında fotoğraf ise Almanya'da diğer Avrupa ülkelerinden daha önce kullanılmıştır. Almanya'nın Birinci Dünya Savaşı ekonomik durumunun kötüye gitmesi, Weimar Cumhuriyeti'nin kısa ama etkili olan liberal anlayışının sanata ve edebiyata olan yansımaları, Kafka, Einstein,

Freud, Piscator, Brecht, gibi edebiyat, bilim ve sanat alanında yaşamış olan kişilerin bu topraklara bıraktığı miras, doğal olarak iletişim alanına da büyük katkılar sağlamıştır.

Fotoğrafların baskın bir şekilde kullanımı yirminci yüzyılda iki dünya savaşının gerçekleştiği ara döneme denk gelmektedir. Her şeyi yakından gören tanık konumuna yükselen fotoğraf, demokratik bir mecra olarak görülmüştür. Ne var ki, bu durum onu propaganda aracı olarak kullanılmasına engel olamadı (Berger, 2016: 78). Özellikle basında kullanılmaya başlaması, ilerleyen dönemlerde propaganda aracı olarak fotoğrafın ne derecede etkili bir araç olduğunu görmeyi sağlamıştır. "Fotoğrafın basında kullanılmaya başlaması, kitlelerin dünya görüşünü değiştirmesi bakımından çok büyük bir olaydır. O güne değin, insanlar sadece yanı başında cereyan eden olaylara tanıklık ederken veya haberdar olurken, fotoğrafla birlikte dünyayı görmeye başladı. Bakışın genişlemesiyle dünya küçüldü. Soyut olan sözcükler yerine somut olan fotoğraf geçti, artık. Bireysel portrenin kolektif portreye dönüşmesiyle birlikte fotoğraf, görsel medyanın temellerini attı. Görsel medyanın gücü keşfedilerek, büyük bir propaganda ve yönlendirme aracına dönüştü " (Freund, 2006: 96-7).

Fotoğraf, aynı zamanda demokratik bir eylem veya ifade biçimi olması açısından da ele alınmıştır. Fotoğraf, özgürlüklerin kazanılması mücadelesinde ön ayak olmuş, modern çağı sembolize eden tipik bir iletişim aracı haline gelmiştir. Bugün birçok görüntü kayıt aracının atası olan fotoğraf aracılığıyla kaydedilen görüntüler, insanların ve toplumların kendi geçmişlerinin yok olmasında önleyici bir misyon üstlenmiştir (Karadağ, 2004b: 143).

Fotoğraflar aracılığıyla tarihe tanıklık etme durumu söz konusudur. Fotoğrafların kimi zaman hatırlatıcı bir öğe olarak kullanıldığı, kimi zaman belge niteliği kimi zamanda bir uyanış veya farkındalık yaratma amacı taşıdığı görülür. Fotoğraf toplumbilimin hizmetine girdiği günden beri bir takım değişimlerin veya farkındalıkların yaşanmasına da olanak sağlamıştır. Örneğin; on dokuzuncu yüzyılın başında New York'ta "Danimarka kökenli Jacob Riis, en ünlü fotoğrafı olan "Malbury Street' te birbirine çok yakın olduğu için ışık sızmayan, bir odada altı-on kişinin kaldığı, duşu bile bulunmayan evlerin varlığını gündeme taşımış bu sayede hem kamuoyunu bu evlerin varlığından haberdar etmiş hem de devlet kurumlarının harekete geçmesini sağlamıştır" (Gezgin, 1994: 16). Bir başka örnek, Vietnam Savaşı'nda savaşın dehşetini

yaşayan halkın bilinçlenmesi veya daha yakın bir örnek olarak Amerikalı askerlerin Irak işgalinde Ebu Gureyb cezaevinde Iraklı vatandaşlara yaptıkları aşağılayıcı hareket ve işkence görüntüleri farkındalık oluşturma, olayın seyrinin az da olsa değişmesine veya hiç olmazsa dünya gündeminde yer bulmasına neden olmuştur.

Fotoğrafın, toplumsal bellekle olan ilişkisini daha iyi açıklayabilmek için fotoğrafın gerçekliğine de değinmek gerekmektedir. Özellikle iki dünya savaşı arasında etkili bir yol olarak kullanılan ve belge niteliği taşımaya başlayan fotoğraf, şu anda yeni seçenekler sunmak yerine, kullanımı ve "okunması" alışkanlık haline gelen modern algılama biçiminin sorgulanamayan bir parçası haline gelmiştir (Berger, 2016: 78). Fotoğraf makinesiyle dondurulan görüntü, gözün görsel olarak algıladıklarından ve daha önce bellek sayesinde gerçekleştirdiklerinden çok daha fazlasını sonradan somut bir gerçeklik olarak ortaya koyabilmektedir. Ancak burada gözden kaçırılmaması gereken önemli bir nokta vardır: Fotoğraflar, bellek gibi anlamlı görüntüler değil, anlamından koparılmış, geçmişteki öyküsünden yoksun, anlık olan görüntüleri sunarlar. Oysaki bellek, unutulmuş olanı açığa çıkaracak bir yetidir. Fotoğraf makinesi, unutulmaya yüz tutmuş, gerçekliğinden şüphe ediliyor olsa bile belleğin unutma tehlikesine karşı bir koyuş olarak tahtını sağlamlaştırmıştır.

Toplumsal bellek için geçmişi bugüne taşıyan "Fotoğraf da an'ı süreklileştirmesinin yanı sıra, tarihe ettiği tanıklıkla şimdiyle başa çıkmanın bir yolu olarak görülebilir. Fotoğraf makineleri, geçmişe dönük görünümlerle bugünde bir gerçekliğe ulaşmaya çalışır. Bir taraftan başkalarının hayatına yabancılaşmayı sağlarken, öte yandan katılmayı kolaylaştırır (Sontag, 2008: 196-8). Toplumsal belleğin, özellikle Modern Dönem sonrası, unutma ve yıkıma karşı bir panzehir olarak görülmesi, şimdiyle başa çıkmanın bir yolu olarak algılanmıştır.

Işık aracılığıyla görüntülerin kalıcılığının sağlandığı fotoğraf, icat edildiği günden beri tarihe görgü tanıklığı yapmaktadır. Bu sayede mekân ve zaman kavramları da değişime uğramıştır. Mekânın taşınabilirliği ve zamanın dondurulması fotoğrafın keşfiyle sağlanmıştır. "Mekân, fotoğraf sayesinde her yere taşınan bir mekândır. Fotoğraf bir mekân, bir olay, bir eşya, dünya hakkında vs. fikir sahibi olmamızı sağlayan bir iletişim biçimidir. Bu yolla kurulan ve görsel olarak adlandırabilecek iletişim biçimi bilgi aktarmanın en dolaysız yoludur." (Karadağ, 2004a: 35-7). Fotoğraf,

zaman içinde bir kesit, konu aldığı zaman gerçek bir zamandır. Ancak görüntü kayda düştükten sonra anın gerçekliği kalmaz. Bu nedenle, fotoğraf içinde yaşanılan zamanı durdurmaz, öldürür. Yani, fotoğrafın çekildiği anın hemen sonrası "geçmiş" olur. Zaman fotoğrafın dışında kalarak, gerçekliğin elden kaçıcılığını bir an elde tutmaktır (Derman, 2008: 91-93).

Fotoğrafın vaadi, olaya erişim sağlar ve ikonik ve sembolik gücün varsayımı, onu olayların aktarımı için hayal edilemeyecek kadar kendine özgü güçlü bir araç yapar. (Hirsch, 2008: 108). Fotoğraf ortaya çıktığı coğrafyada tek başına bir icat sonucu değil, bir düşünce akımının on dokuzuncu yüzyıla damga vurmasına bağlı olarak da gelişmiştir. Avrupa'da Skolastik düşünce sonrası sanat ve edebiyat alanında yaşanan ileriye taşıyıcı gelişmeler geçici bir refah getirmiş ancak iki yüzyıl sona mutlak monarşinin yıkılmasına giden sancılı süreçte ulus devlet yapısının ortaya çıkmasıyla parçalanmalar yaşanmıştır. Bu durumun sonucu ise kapitalist sistemin ve sömürgeciliğin ortaya çıkmasıdır. İşte fotoğraf da böyle bir ortamda doğmasına bağlı olarak, savaşın ve yıkımın dehşetini gözler önün sermesi yanı sıra, ilerleyen dönemlerde kuşaklara bir aktarım aracı işlevi görüp, tarih ve toplumsal bilincin gelişmesine de yardımcı olmuştur.

Berger, fotoğrafların alternatif kullanımıyla bağlamları sözcüklerle, başka fotoğraflarla kurmak için çok sayıda çağrışımla bunu yapmak gerektiğine vurgu yapar. Yani fotoğrafın tek çizgisel biçimde kullanımıyla değil, bellekle ilişkili olarak hepsi aynı olaya giden çok sayıda çağrışımıyla eskiden ve şimdi olan'ın şaşırtıcı sürekliliğinin bir parçası olmasını söyler (2016: 88). Berger'in temelde vurgulamak istediği nokta, fotoğrafın düz çizgisel düzlemde ilerlemesine karşılık belleğin dönüşümlü bir yapısı vardır; bellek, fotoğraf gibi çizgisel olarak ilerleyemez. Çünkü bellek sadece tek bir etken tarafından şekillenmez, aynı olaya giden birden çok etken tarafından, yani sanat, kültür, coğrafya, psikoloji vb. şeyler de bellek üzerinde etkilidirler.

Toplumsal bellek, özellikle bilinçli bir farkındalık oluşturma söz konusu olduğunda toplumsal alanda daha fazla işlevsellik kazanacaktır. Bir milletin herhangi bir zaman diliminde yaşadığı ve kaderine yön veren olayların su yüzüne çıkmasıyla devrim gibi değişikliklerin yaşanması mümkün olur. İlkçağ mağara resimlerinin duvardaki suretleri, ilk basılan fotoğraf veya ilk kayda alınan görüntülü hareketler,

dünyanın hafızası olma niteliği taşırken, toplumların hafızalarının da içinde yaşadıkları coğrafyanın siyasi, ekonomik, demokratik, sosyal ve kültürel hafızasını ortaya koyma potansiyelini taşıdığı görülecektir. Toplumlar, bir aile gibi düşünüldüğünde onların anılarına şahitlik eden görüntüler aracılığıyla belli başlı fikir sahibi olunabilir. Aile fotoğrafları gibi medyadaki fotoğraflar da ait oldukları toplumların geçmişlerinin göstergesidir.

Toplumsal belleğin oluşmasında fotoğrafı "Postmemory" bir unsur olarak ele alarak, toplumsal bellek üzerinde ne derece etkili olduğunu görmek mümkündür. Postmemory ile anlatılmak istenen şey geçmişle olan bağın bugünde açığa çıkarılmasıdır. Marianne Hirsch, Postmemory' "*ikinci kuşak*" bellek olarak adlandırdığı kavramla," hatırlama yoluyla değil, yaratıcı kuşatma ve oluşturma ile arabuluculuk eden kaynak veya nesne bağlantısından dolayı ortaya çıkan güçlü bir hafıza şekli tanımını yapar. Postmemory, ne tam olarak anlaşılabilir ne de yeniden yaratılabilir; travmatik olaylarla şekillenen, önceki neslin öyküleriyle hapsedilen kendi gecikmiş hikâyeleri, doğumlarından önceki anlatıların hâkimiyetiyle büyüyen deneyimleri karakterize eder (Hirsch, 1996: 559).

Postmemory, bellek ile aynı değildir, fakat belleğe aşağı yukarı yaklaşır. Konu tam olarak geçmiş nesiller ve travmatik kişisel bir vesayet ile bazılarımızın sahip olduğu "yaşayan bağlantı" ve geçmişin geçmişini içermesidir. Mevzu bahis sadece kişisel/ailesel/nesiller boyu mülkiyet ve koruma duygusu değil, aynı zamanda kuşaklararası aktarma eylemleri, hafıza, travma çalışmaları hakkında da teorik bir tartışmadır. Hoffman, "kozmozun merkezinden ilk bilgiden türeyen bir masal gibi aldım: Gizemli ama gerçek bir masal. Savaş deneyimlerinin anıları -sadece anılar değil aynı zamanda ortaya çıkışlar- imge küllerinin içinde patlamaya devam ettiler; aniden fakat çatlayarak. Vücut dili yoluyla iletilen "imge külleri" ve "çatlaklar" içinde bu "asla olmayan aktarılan anılar", diyerek bunların Postmemory'nin esasları olduğunu söyler (2004: 6-9). Postmemory, sonraki neslin, önceden gelen neslin sadece hatırladıkları, büyüdükleri yetişmelerindeki hikâyelerin, fotoğrafların, davranışların anlamları aracılığıyla olan tecrübelerine/deneyimlerine dayandığı kültürel veya kolektif travmaya şahitlik etmesidir (Hirsch, 2008: 104-109). Postmemory'nin güçlü bir hafıza şekli olduğunu söylemek, belleğin aracı olmadığını söylemek değildir, fakat kaynağa veya nesneye daha doğrudan bağlı olduğunu söylemektir.

"Postmemory", daha önce yaşamış olanların kişisel, kolektif ve kültürel travmaları, kişilerin "hatırladıkları" deneyimlerini yalnızca büyüdükleri hikâyeler, imgeler ve davranışlar aracılığıyla "nesilden nesile" taşımaları ve geçmişle sonraki nesil arasındaki ilişkiyi tanımlar. Postmemory'nin aslında sadece hatırlama değil, aynı zamanda yaratıcı yatırımlar, öngörüler aracılığıyla geçmişle olan bağlantı arasında arabuluculuk eder. Geçmişte yaşanmış fakat etkisi halen günümüzde devam eden olayları ifade eder. Postmemory daha ziyade travmatik bir bilgi ve deney aktarımı olarak tanımlanmaktadır.

Bu durum ise doğal olarak kişinin kendi doğumundan dahi önce yaşanmış anılar olabileceği için, kendi özgün hikâyesine sahip olma noktasında önceki kuşağın anılarının hâkimiyetinin riski altındandır. Postmemory'nin oluşum süreci geçmişte olan olayların etkilerinin bugünde de var olması bellek üzerinde durmayı gerektirir. "Travma sonrasını tanımlayan, bilgideki boşlukları, kuşaklar arası kesiklikleri ve bağlantıları, Postmemory'nin psikolojisine aracılık eden yönelimler, kurumsal ve estetik yapılar nedir? Postmemory, ailenin sınırlarında mı kalır, yoksa daha uzak, üvey tanıklıklarda var mıdır? Ve özellikle fotoğraf bu süreçte arabuluculukta önemli bir rol oynar mı? "(Hirsch, 2008: 107).

Elbette fotoğraf, sonraki kuşaklarda acılara veya olaylara referans olarak kuşaklar arası bağı sağlayan etkili bir unsurdur. Fotoğrafın ikonik ve sembolik gücü onu, aktarılması hayal edilemeyecek olayların benzersiz bir paylaşımını sunar. Ve doğal olarak fotoğrafik bir anlamın varlığını ortaya çıkarma gücünü taşımaktadır. Travmatik geçiş bağlantılarını kurmak ve Postmemory hafıza için fotoğraf önemli bir araçtır. "*Fotoğraf makinesi icat edilmeden önce fotoğrafın yerini ne tutuyordu? Bu soruya gravür, resim ve yağlı boya diye yanıt verilmesini bekleriz. Daha aydınlatıcı bir yanıt belki şu olabilir: bellek. Fotoğrafların dışarıda, uzamda yaptıkları, önceleri düşüncede yapılıyordu"* (Berger, 2016: 79). Bugün ise fotoğraflar, belleğin yaptığı hatırlama işlemini yerine getirmektedir. Ancak Kracauer'ın bu konuda düşüncesi farklıdır. İlk olarak bellek ve fotoğraf arasında bir ayrım yapar. Fotoğraf, belleğin bölük pörçük olan anılarını belki keyfi olarak, belli eğilim ve amaçlara göre, konunun belli başlı kısımlarını bastırarak, çarpıtarak veya vurgulamak istediği noktayı oluşturabilir. Fotoğraf mevcut olanı bir süreklilik olarak kaydederken bellek imgeleri ise anlamlı bulduklarını muhafaza eder. Bu nedenle bellek imgeleri fotoğrafik temsile aykırıdır.

Bellek, açısından fotoğraf kısmen çerçöp de içeren bir karışım gibidir (Kracauer, 2011: 26-7). Kracauer, belleği, fotoğraftan ayırt ederken anlam üzerinde özellikle durur. Sadece zaman ve mekâna indirgenemeyen bellek, anlamlı bir geçmişi saklar ve bugüne kadar sıyrılıp gelen son görüntü unutulmaz olarak saklanır. Fotoğrafın insanın geçmişini üzerin kapatarak sakladığı düşüncesinden hareketle, yüzeysel tutarlılığının tahrip edilerek geçmişe ancak bu şekilde ulaşılabileceğini söyler.

Kracauer'in üzerinde durduğu konunun önemi, içinde bulunulan çağın temel meselesi olan kitle iletişim araçlarının "unutmayı mı? hatırlatmayı mı?" sağladığı noktasındaki tartışmayı gündeme getirmesindedir. Kitle ileştim araçları, görüntü bombardımanıyla sürekli zihinlere pompalanan imgelerle insanların algılarını yönetmedeki başarısıyla, onları özgür birey, düşünen birey olma özelliğini yitirme tehdidiyle karşı karşıya getirirken, öte taraftan toplumsal olarak hatırlamayı sağlaması bakımından da övgüler alabilmektedir. Kitle iletişim araçlarının toplumsal dönüşüm ve değişimlere neden olması, düşünme, yaşama, görme biçimlerindeki değişimler, hafızayı da etkisi altına almaktadır. Hafızanın hatırlatıcı işlevinin toplumsal belleği ayakta tutan bir güç olarak algılanmasına karşılık, sürekli şekilde akan görüntülerle zihinlerin bulandırılarak hafızanın toplumsal bellek için negatif yönleri de aynı zamanda tartışma konusu olarak ele alınmaktadır.

Bellek, kimi zamanlarda Postmemory niteliğinde unutmaya karşı panzehir olarak hatırlatıcı işleviyle, kimi zamanlarda da Modern Dönem'in temel sorunu olan, amnezi etkisi gösteren bir nitelikte, yani "*Postmnemonik Hafıza*" tanımıyla karşılanmaktadır. On yedinci yüzyıla kadar mekân üzerinden yapılan kodlamalarla düz çizgisel zaman düzleminde hatırlama sağlanıyordu. Belleğin yükünü azaltmak ve hatırlamayı güçlendirmek için özellikle bilinen mekânların seçilmesi önerilirdi. *Ars memoria* olarak adlandırılan bellek temsillerinden biri olan bu hatırlama şekli, Modern Dönem öncesi mekân üzerinden zihinsel pratiklerin gerçekleşmesine olanak vermekteydi. Ancak Modern Dönem'e gelindiğinde siyasal ve ekonomik nedenlerle değişen mekânların, aslında bütün bir dünyanın yeniden dizayn edilme şekli bu tip hatırlamaya çok fazla olanak vermiyordu. Mekânsal istikrar ve mekânın strateji sonucu siyaset ve ekonomiye bağlı olarak yeniden düzenlenmesi sonucu ortaya çıkan modern ve küresel toplumun hatırlama kapasitesi de dönüşüme uğramıştır. Bu toplumu Connerton (2011: 140), yeniden düzenlenmiş mekânda öngörülen deneyime yönlendirilen ve yeni mekânsal

stratejilerin, belli bir amaca göre görsellerle konumlandırılmış yoğun akışı içinde unutmak; sürekli unutuş ve unutuşun bıraktığı boşluğu dolduracak hatırlama stratejilerine tâbi olan öznenin içinde bulunduğu "Postmnemonik (bellek sonrası toplum)" olarak tanımlar. Çünkü sürekli hareket eden devasa makinalar bilinçli bir bellek ortaya çıkarmayı bırakın, bir süre sonra sürekli akış içinde kaybolup gitme riskini beraberinde getirir. Bu durumu Russell Jacoby (1996: 29) ise "toplumsal bellek yitimi" olarak adlandırır ve Marksist "şeyleşme"nin başlıca biçimi olduğu söyler: Bütün şeyleşme ise bir unutmadır.

Bellek kurucusu olarak "Fotoğraf, adil bir dünyanın kurulmasındaki önemli araçlardan birisidir. Ancak fotoğraf, enformasyona açık özellikler gösterdiği oranda kitleleri harekete geçirir, aynı zamanda kendi çağının özelliklerini yansıtır. Fotoğraf bellekle hesaplaşmak, tarih ve siyasete karşı da güçlü bir muhalefet geliştirmeye de sevk eder" (Karadağ, 2004a: 132-5). Bu noktada fotoğrafın gerçeklik sorunu veya gerçekte olan şeyleri ne ölçüde yansıttığı konusu tartışılmaktadır. Postmemory unsurlar veya toplumsal belleği oluşturan anıt, yazı, resim veya fotoğraf gibi araçlar, hatıraların bugüne taşınmasını kolaylaştırırken yönlendirmeyle oluşturulmuş toplumsal bir hafıza riskini de beraberinde getirir. Çünkü bunların bilinçli bir ideoloji etrafında yapılıp yapılmadığı tam olarak bilinemeyebilir. "Toplumsal bellek; bir toplumdaki bazı gruplar, kurumlar ya da kişilerin bazı deneyimlerinin, tanınabilir senaryolarla ve ahlaki bir boyutta (bir değerlendirmeye tabi tutularak) yapay bir biçimde anımsanmasıdır (Nerone, 1989: 2). Bu tanıma göre toplumsal bellek yapaydır çünkü her şeyden önce insanlar tarafından oluşturulmaktadır. Tüm anıların özel art niyetlerle bilinçli olarak hafızaya dâhil edilmesi söz konusu olmasa da bu "insan yapımı" yönünü vurgulamak özellikle geçmişin anımsanmasının doğal ve yansız bir işlem olmadığını belirtmek içindir" (Türkoğlu, 2000: 160).

Fotoğraf makinesiyle birlikte görünümler veya görüntülerin, bellekte değil, artık sabit levhalar veya kâğıtlarda saklanmaya başlamasıyla toplumsal algı ve düşünce yapısında da köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Köklü değişikliğin nedeni ise aktarılan olay, nesne veya görünümün, fotoğrafın kendinden önceki görsel iletişim aracı olan resim, heykel ve benzerinde olduğu gibi bir öykünme, taklit veya doğadaki bir parçadan esinlenerek çizilmiş veya yapılmış olması yerine, bu görünümlerin düşülen kaydı olan fotoğrafta gerçek bir iz haline gelmesinde saklıdır. Yani gerçeğin

yorumlanmış hali değil, bir izi vardır. Bu iz ise olayın veya görünümün etkisinin ne derecede derin olduğuyla doğru orantılıdır. “Mikroskopla yapılan araştırmalarda ünlü bir isim olan Hooke optik ve astronomi alanındaki her yasadan, bellek süreçlerinin bir analojisi gibi söz ederek "yukarısı nasılsa aşağısı da öyledir" yaklaşımıyla unutmanın yeni gelen bilgiler veya imgelerce engelleniyor olabileceğini düşünüyordu. Bunu da ay tutulmasına benzeterek, engel ortadan kalkar kalkmaz imgenin hemen ortaya çıktığını dile getiriyordu. Ayrıca ruha yakın olan imgeler ne kadar uzun zaman önce biçimlenmiş olsa da ruhtan kuvvetli ışınlar alarak, daha güçlü bir şekilde hatırlanıyorlardı. Çünkü güçlü izlenimler daha sık hatırlanıyorlardı“ (Draasima, 2007: 89-90). Yani bireylerin belleklerinde oluşan derin izlerin ortaya çıkması, toplumların yaşam biçimlerine de etki etme gücüne sahip olduğunu göstermektedir.

Kolektif hafıza sayesinde hafızanın izi “zihnin ötesinde” sürer. Unutuşa karşı koymak için bir mekân, bir nesne, bir söz veya bir fotoğraf, ajanda, bir iz, bir işaretin hatırlanışı yeterlidir. Veya bedendeki bir hastalıktan kalan acı bir hatıra, hastalık izi, yaralanma, zihinde yıkıcı etki bırakan bir anı, hafızayı doğrudan olaylara yönlendirirler ve bu durumda hafıza yeniden hatırlamayı “bedensel hafıza” da gerçekleştirir (Ricoeur, 2012: 56-9). Yani hafızanın bedensel veya zihinsel olması, bir bakıma zaman ve mekân farkı gözetmeksizin, duygusal hatıraların, toplumsal veya grup aidiyetin temellerini oluşturan nedenleri ortaya çıkarması önemlidir.

Fotoğraflar, geçmişin bugüne bıraktığı bir iz gibidir. Önemli olan ise bu izleri kapalı bir kutuda saklamak yerine, geçmişin geleceğe yön vermesinde anlamlı bir bütünsellik oluşturmasını sağlamaktır. Bir bellek görevi gören fotoğraf, geçmişteki acının, suçluluğun, sevincin sabitlenmesi ve bilincin duyarlı hale getirilmesi noktasında önem taşımaktadır. Alternatif olarak “ *fotoğrafın görevi, fotoğrafı toplumsal ve siyasal belleğin bir parçası kılmaktır; onu bu belleği felce uğratmaya götürecek bir şey olarak kullanmak değil*.” (Berger, 2016: 86). Aynı zamanda fotoğrafın yaptığı şey dünyaya sadece haber veya bilgi ulaştırmaktan öte, kayıt tutan bir aygıt olması nedeniyle canlı bir bellek işlevini yerine getirir.

Her fotoğraf bir minyatür hayattır (Karadağ, 2004b: 58). Gerçekliğinden veya doğruluğundan emin olunamayan herhangi bir konuda veya durumda, fotoğraflara başvurulur. Çünkü fotoğraflar geçmişin akışkanlığından çekilip alınmış bir

karenin/görüntünün bugüne yansımasıdır. Fotoğrafla geçmiş ve bugün arasından kurulan bağ, geçmişteki gerçekliği bugüne taşıma kapasitesine sahiptir.

Fotoğrafı, belleğin görsel bir taşıyıcısı olarak düşünmek, bir yandan belleğin unuttuklarını kayda düşerken bir yandan da bilinçli toplum üyelerinin toplumsal konular hakkında doğru bilgilere ulaşmasını sağlamayı amaçlamak demektir. Sadece bir sanat aracı olarak değil özellikle kitle iletişim araçlarının ortaya çıkışıyla birlikte basın alanında da fotoğrafın kullanılmaya başlaması, toplumların kendilerini tanıma adına önemli bir araçtır. Fotoğraf toplumsal olarak, vakalarla hesaplaşamaya götürecek güçlü bir araç olma niteliği taşırken, öte yandan olayların çarpıtılarak üzerinin kapanmasını sağlayan güçlü bir propaganda aracı da olabilmektedir.

Bellek, geçmişe yönelik bir anının bilinçli veya ani olarak ortaya çıkması sonucu toplumsal belleğe giden yolu açabilir. Fotoğraf da tıpkı aniden zihinde beliren bir görüntü gibi toplumsal belleği tetikleyici bir unsur barındırabilir. Herhangi bir görüntünün yapacağı sayısız çağrışım, aidiyet, kimlik gibi toplumsal ve kültürel unsurların da eklenmesiyle üzeri örtülmüş veya belleklerden silinmiş olayları bugüne taşıma kapasitesine sahip olması bakımından da önem taşıyabilmektedir.

2.2. GÖRSEL HAFIZA

Görsel hafıza dendiğinde akla gelen ilk şey, basit anlamda sinirsel yapılarla alınan görüntünün zihinsel olarak saklanmasıdır. Görsel hafıza, görüntü içerikli temsillerin zihinde yer tutması sonucu ortaya çıkan bir hafıza biçimidir. Veya görmeye dayalı duyu aracılığıyla alınan bilgilerin özelliklerinin korunduğu bir hafıza şeklidir. Yani herhangi bir nesne, eşya, olay vb. şeyin görsel bilgilerinin zihinde bir görüntü şeklinde saklanmasıdır. Temel olarak bilişsel bir eylem içermektedir. Bunun yanı sıra sadece görsel olanın görsellikle değil, sözel olanla bir araya gelmesi sonucu ortaya çıkan bir hafıza türüdür. Bu sayede sadece somut nesnelerin akılda tutulması değil, aynı zamanda soyut kavramların da somutlaştırılarak akılda tutulmasıyla unutmanın engellenmesi veya hatırlamanın kolaylaşmasını sağlayan bir yapının varlığı söz konusudur. Örneğin haritada ülkelerin yüzölçümlerinin veya hangi kıtada olduğunun bilinmemesi veya kolaylıkla hatırlanmamasına rağmen, İtalya'nın bir çizme şeklinde olduğunu akılda tutmak çok daha kolaydır.

Görsel hafızanın bir başka yönü de sürekli tekrarlarla hatırlamanın sağlanmasıdır. Ancak öte taraftan sürekli tekrarların, hatırlanması gereken olayın unutulmasına yol açma riski de vardır. Özellikle içinde yaşanılan devrin yapısına istinaden her yerde görüntü bombardımanına maruz kalınması, davranış ve tutumların belli eğilimlere göre şekillenmesine neden olabilmektedir. Görsellerin, günlük yaşamda çok yoğun ve hızlı şekilde belirmeye başlaması, teknolojik yeniliklerle birlikte doruğa ulaşmıştır. Hem görselin zihinde kalıcılığı hem de gelişen teknolojik araçların sağladığı avantajlarla görsel hafıza, sözlü ve yazılı kültür ürünlerine görsel kültür ürünlerini de ekleyerek zihinsel yoğrulmalarla karşı karşıya kalmıştır.

Görsel hafızanın oluşmasında öteki hafıza türlerinde olduğu gibi sürekli tekrarların veya herhangi bir olayın, durumun, konunun gündemde tutulması etkili bir unsurdur. Özellikle kitle iletişim araçlarında gündeme gelen konular halkın zihnini yönlendirmede önemli bir etken olarak rol oynar. Çünkü insanlar dünyada neler olup bittiğini öğrenmek için medya araçlarına bağlıdırlar. Kitle iletişim araçlarından yayılan bilgiler sayesinde insanlar herhangi bir konuda fikir veya bilgi sahibi olurlar. Medya organlarının kendi kurumsal yapıları gereği gündem konusu belirlemeleri veya farklı yapısal özelliklerinden kaynaklanan nedenlerden dolayı bir konuya daha çok önem vermeleri söz konusu olabilmektedir. Yani medyanın, insanların ne hakkında konuşacağına ve nasıl düşüneceğine karar vermesinde etkili olduğu söylenebilir.

İnsanların haber almak için her türlü kitle iletişim aracını kullanıyor olması, bu araçların etkisinin daha güçlenmesine olanak sağlar. Gündem Kurma Kuramı'na göre "Medya dünyada ve toplumlarda meydana gelen her olayı gündeme getirmez. Ancak bazı konu ya da olaylar diğerlerine göre daha sık olarak gündeme getirilir veya tekrarlanır" (Yaylagül, 2006: 79). Bu duruma bağlı olarak insanlar gündeme gelen konuları daha rahat hatırlarken gündeme gelmeyen konular hakkında herhangi bir fikir sahibi olamayabilirler. Hemen her evde televizyonun varlığı ve özellikle son yıllarda internetin artan kullanımıyla, bilgi akışına anında ve hızlı bir şekilde ulaşılması, medyanın öncelikli tuttuğu konuların akılda kalıcılığı sağlamasına yapabileceği katkıyı göz ardı etmemeyi gerektirir.

Gündem kurma kuramının temel prensibi, "*kitle iletişim araçları "halka ne düşüneceklerini söylemede" çoğu kez başarılı olamayabilir, fakat izleyicilerine "ne*

hakkında düşüneceklerini" anlatmada çok başarılıdır" (Tekinalp, Uzun, 2013:125). Bu kurama göre "bilme" yerine "farkında olma" eylemi gerçekleştirilmeye çalışılır. Bu sayede istenilen yöne dikkat çekilirken, belli konu veya konular hakkındaki anlayışın geliştirilmesine yönelik tutumlar beslenir. Bu tutumların geliştirilmesinde medya organlarında yer alan olayın öncelik sırası önem kazanmaktadır. Kurumun yapısına göre konular sıralanır, ön ya da arka sayfada yer alır; kullanılan resmin büyüklüğüne ya da küçüklüğüne göre konunun önemi değişir; tekrar edilen kelimelerin ya da seçilen kelimelerin ifade ettiği anlama göre şekillenen bilgi, okuyucu, izleyici veya dinleyiciye ulaşır.

İnsanlara ulaşan bu bilginin algıda yarattığı seçicilik, geçmişten gelen geleneksel, kültürel, sosyal, ekonomik, siyasi birçok unsurun etkisiyle farkında olunmasını sağlar. Bu noktada ise Lippmann, insanların olayları anlamak için belirli anlam haritalarına ihtiyaç duyması sonucunda, medyanın aktardığı bilgilerle bu anlam haritalarını oluşturduğunu söyler (1965: 119). Medyanın gücü onun gündem belirleyebilmesindedir (Yaylagül, 2006: 78). Gündemde yer alan haberlere göre kişiler, olayların önemini kavramakta ve gündemde daha fazla yer bulan konu hakkında bilgiye ulaşma gereği hissetmektedirler. Gündem koyma bir bakıma sosyal süreç içerisinde görsel hafızanın bilinçli veya bilinçsiz oluşumunu sağlamakla birlikte bir öğrenme biçimi olarak görülebilir.

Bir diğer görsel hafızayı oluşturan kuramsal temel ise Gerbner ve arkadaşlarının geliştirdiği " Kültürel Göstergeler ve Ekme Kuramı"dır. Gerbner ve arkadaşlarının araştırması, televizyonun yarattığı sembolik anlam ve sürekli tekrarlanan mesajlarla ortaya çıkan sonucu değerlendirmeye yöneliktir. Sadece televizyon değil, her türlü kitle iletişim aracı insanlara sözlü, yazılı ve görsel olarak veri akışı sağladığından sosyal yaşam ve bilinç bu verilere göre yapılandırılmaktadır.

Gerbner'e göre her mesaj, fiziksel ve toplumsal ilişkilerin tarihsel ve toplumsal olarak belirlenmiş somut bir ifadesidir. Toplumsal bağlamlar içinde yeniden oluşturulan mesajlar, kendilerini üreten pratik ve yapılara anlam vererek ve onları destekleyerek, sürekli ve kendilerini tekrarlayan bir şekilde işlevlerini yerine getirirler (Gerbner, 2014: 17). Gerbner'in kuramındaki "Ekme", bir şeyi yetiştirmek, toprağı eşmek, gübrelemek anlamında ve "kültür" ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Kültivasyon olarak da

kullanılan bu kavram, Türkçe 'de ekme, yetiştirme anlamında ele alınmakta ve medyada, özellikle televizyonu takip eden insanların toplumsal gerçeklik algılarının değişip değişmediği olgusu üzerinde dururken kullanılmaktadır. Yani, medyada yer alan bir olaydan haberdar olma durumu veya olayın medyada yer alma sıklığı, medyayı yakından takip edenlerle, daha seyrek takip edenler arasında bir fark olacağı varsayımından hareket eder.

Kültivasyon tek yönlü bir süreçte seyretmez. Mesajlar ve bağlamlar sürekli, dinamik ve tekrarlanan karşılıklı etkileşimlerle oluşur. Haberleri veya olayları medyadan takip etme konuyla ilgili yaşanan korkuya da bağlı olabilir. Örneğin; tüm dünyayı tehdit eden terör eylemlerinin gerçekleşmesi veya yaşanan büyük bir deprem, sel vb. felaketler sonrası insanlar ne yapacakları hakkında veya psikolojik olarak rahatlama adına daha fazla bilgi alma ihtiyacı hissedebilirler. Bu noktadan hareketle herhangi korkutucu bir olay sonrası günlerce gazete manşetleri, televizyon, radyo ve hatta internet üzerinden servis edilen haberlerin bu olaylarla ilgili çok sayıda görüntü ve bilgi paylaştığı görülür. Gerbner'in "*rezonans*" kavramı ile açıkladığı" *gündelik gerçekle televizyon gerçekliği arasındaki çakışma, kültivasyonu büyüten, "iki doz" veya rezonansa sahip bir mesaj yaratır."* İnsanların haber alma aracı olarak medyayı takip etmesi büyük olasılıkla, bu mesajlardaki değerlerin ve bakış açılarının ezberlenmesini, onaylanmasını ve emilmesini -kültivasyonunu- sağlar (Gerbner, 2014: 289-293). Kültivasyon (Ekme) analizi ise sürekli tekrarlarla, aynı imgelerin, konuların, görüntülerin, değerlerin ve bilgilerin izleyicinin, okuyucunun, dinleyicinin ulaşmak istediği içerikleri içerir. Yani sürekli tekrar edilen görüntü, söz veya yazılarla insanların dikkatleri çekilmekte ve sonrasında konuyla ilgili bir hafızanın oluşumu bu şekilde sağlanabilmektedir. Başka bir deyişle insanların veya toplumun bir konu hakkında haber veya bilgi almak için başvurduğu kitle iletişim araçlarından yansıyan imge, portre, imaj, sembollerle görsel bir hafızanın oluşumu gerçekleşmektedir. Toplumda var olan ortak imgelerin insanların zihinlerine ekilmesi, medyaya maruz kalan kitlenin gerçeklik ve gerçekliği algılayışına etki etmesi söz konusu olmaktadır. Kitle iletişim araçlarından akan bilgilerin gerçekliği her ne kadar görüntülerle destekleniyor olsa da yine o araçtan yansıyan sembol ve imgelerle bir olayın veya olgunun tanımını zihinlere yön verir.

Görsel hafıza, sinirsel işlemlerin zihinsel süreçte anlam ifade etmesi sonucu oluşur. Görsel hafıza, teknik olarak duyular yoluyla gelen görüntülerin veya bilgilerin

sinirler yoluyla beyne iletilmesiyle oluşur. Buraya gelen mesajlar elektriksel olarak "çok kısa süreli" olarak hafızada toplanır. Bu alanda 20 saniye kadar duran sinyaller yerini yeni gelen sinyallere bırakarak "kısa süreli hafıza "ya atılarak elektrokimyasal değişimlerle korunur. Bilginin bu alandaki yaşamı 20 dakika ile 1 gün arasında değişir. Şayet bu bilgiler sık veya yeterince tekrar edilirse uzun süreli belleğe yerleşir ve nöronlarda kalıcı kimyasal değişikliklere yol açar ve nöronlar yaşadığı sürece burada korunur (Şenel, 2003). Yani bilgi üst üste yinelenerek oluşmuşsa, sinir sisteminde kendine bir yol açarak, uyaran geldiğinde hatırlama da gerçekleşir.

Sinirsel bir işlemden zihinsel bir işleme dönüşen bilgilerin sık tekrarı veya yinelenerek verilmesi görsel hafızanın verili olan bilgilerle şekillenmesine yol açar. Gerbner 'in öne sürdüğü gibi sürekli kitle ileştim araçlarından yayılan görüntülere maruz kalma durumunda da aynı etkinin görülmesi muhtemeldir. Özellikle televizyonu bir ekme aracı olarak gören Gerbner, televizyon tarlasından giren her kültürün insanı ve dolayısıyla toplumu işlemesi mümkün olduğu kanaatini taşır. "*Her bağlayıcı yapının temel ilkesi tekrarlamadır* " (Assman, 2001: 21). İnsanları birbirine bağlayan değerleri sürdürmesinde kitle iletişim araçlarının büyük olan rolü, bu araçlara olan güveni, görsellerle desteklenmesi veya tekrar edilen mesajların yayılmasıyla daha da sağlamlaştırır.

Görüntüler, bilinç ve algı üzerinde doğrudan etki yapan uyarıcılardır (Karadağ, 2004a: 37). İnsanlar, teknolojik gelişmelerle paralel ilerleyen kitle iletişim araçlarından, yerel, ulusal veya ulus aşırı düzeyde edindiği haber ve bilgilerle dünyayı anlamaya ve anlamlandırmaya çalışır. Dünyada olup bitenleri kitle iletişim araçları sayesinde öğrenen insanlar ve çekirdeğini oluşturduğu toplumun üzerinde bu araçların muazzam derecede etkisini görmek de mümkündür. Kitle iletişim araçlarındaki insanları bilgilendirmeyi amaçlayan her metin, sözel, yazılı ve görsel öğelerle birlikte kullanılmaktadır. Sözün ve hatta yazının zihinlerden uçtuğu yerde görselin zihinlerdeki kalıcılığı, yaşanan bu çağda önemli bir hafıza oluşturucusu olarak ortaya çıkmaktadır.

Görüntülerin gücü, görüntülerin bir bellek gibi işlev görmesinden kaynaklanır. Görsel bellek, yaşamın suretlere, suretlerin de sonsuza dek saklanmasından veya yeniden üretilmesinden beslenmektedir (Karadağ, 2004a: 30).

Hafıza, çevrede görülen nesneler, kullanılan kelimeler ve resimlerden meydana gelir. İnsan hayatı boyunca neden bazı görüntüler kalıcılık gösterirken bazıları unutulup gider? Veya kalıcı olanların ayrıcalığı nedir? Bu sorulara cevap verebilmek için beyinde yer bulan hatıraların zihinsel olarak anıları nasıl sakladığına bakmak gerekir. "Beyinde üç tip görsel mesaj işler. Bunlardan birincisi düşünceler, rüyalar, hayaller gibi aklımızda yaşadığımız *zihinsel* olanlar; ikincisi medya müdahalesi olmaksızın *direkt* olarak zihnimizde bulunanlar; üçüncüsü matbu veya ekranda (sinema, televizyon, ya da bilgisayar) gördüğümüz *mediated (*ortamlandırılmış) olanlar" (Lester, 2006: 8). Yaşanılan, görülen, hatırlanan, hayali kurulan imajlar, kelimeler, görüntüler aracılığıyla zihin düşünme veya hatırlama işlevini yerine getirir. Hafıza da görüntü veya kelimelerin kullanılması sonucunda devreye girer. Yani kitle iletişim araçlarından gelen görsel ve metinsel mesajlar zihinde yer eder veya herhangi bir haber veya olayın fotoğrafı zihinde yer den bu imajlarla hafızaya kaydedilir.

Görsel hafızanın oluşmasında veya herhangi bir görüntünün hafızada yer etmesindeki temel nedeni anlamak için görsellerin anlamlarını iyi okumak ve göstergebilimden faydalanmak gerekir. Herhangi bir gösterge tek başına bir anlam ifade etmezken bir bütün içerisinde birçok farklı anlamı dile getirebilir. "Örneğin; bir gazete kimin ve neyin önemli haber olduğunu düşünmeye işaret ederken belirli göstergelerden yararlanır. Bir haber veya görüntü diğer göstergelerle ilişkisi içinde de anlamlandırma gerçekleşir. Anlamı oluşturan her zaman göstergelerin toplamıdır (Parsa, 2006: 21). Veya bir olay veya nesnenin medyadaki temsili algıyı yönlendirmede önemli bir araçtır. Çünkü "Temsil sadece gerçekliği temsil etmez, aynı zamanda gerçekliğin anlamına da katkıda bulunur (Laughey, 2010: 83–84). Şöyle ki daha önce hiç gidilmemiş, görülmemiş bir yerle ilgili fikir medyadan, filmlerden, kitaplardan, dergilerden yansıyan görüntü ve bilgilerle zihinde var olabilir.

Görsel hafızanın oluşmasında insanların şayet daha önce deneyim veya birikimlerinden edindikleri bilgiye sahip değillerse, bu durumda kitle iletişim araçlarından yansıyan bilgilere çok fazla direnç gösteremezler ve ilk algıladıkları görüntü, daha sonra o konuyla ilgili zihinlerini yokladıklarında beliren ilk görüntü olur. Mesela Michael Moore'nin Fahrenheit 9/11 belgeselinde 11 Eylül 2001'de New York'ta bulunan Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırıyla ilgili olarak uçağın kulelere çarpma anı karanlık görüntü olarak verilmektedir. Zaten haberlerde ve yüzlerce kez

izlenilmiş bu görüntülerle insanların bu karanlığı tamamlayacak görüntüler hafızalarında yer etmiştir. Bu görüntüleri daha önce hiç görmemiş birinin zihnindeki uçağın kuleye çarpma görüntüsünün tasavvuruyla, gerçek görüntülere şahitlik edenlerin zihinlerindeki imgelerin aynı olması mümkün değildir.

Görsel hafızanın oluşumunda görsel algının önemi etkili bir unsurdur. Görsel algı ise bireyin geçmişten getirdiği veya içinde var olduğu kültürel, siyasal, sosyal, toplumsal, psikolojik süreçlere bağlı olarak yürüyen bir bütünlük içinde oluşur. Bu etkenlere bağlı olarak seçici veya duyarlı olduğu konuda algı daha farklı çalışacaktır. Örneğin psikolojik bir durumda algının farklı şekilde çalıştığını Vampyr filminin yönetmeni Carl Dreyer, şu örnekle dile getirir: "Sıradan bir odada oturduğumuzu hayal edelim. Birden kapının arkasında bir cesedin olduğu söyleniyor bize. Bir anda oturduğumuz oda tümüyle değişiyor: İçindeki her şey, bambaşka bir görünüme bürünüyor; fiziksel olarak aynı oldukları halde ışık, atmosfer değişiyor…(Arnheim, 2004: 108). Yönetmenin dile getirdiği bu ifade, geçmişte meydana gelmiş bir anının veya edinilmiş bir görsel bilginin ilişkili olduğu durumlarda mevcut dünya görüşü üzerinde nasıl bir etkiye sahip olacağını açıklama noktasına dikkat çekmek için iyi bir örnektir. Bu örnekten yola çıkarak yine bir toplumun geçmişten getirdiği bilgi, deneyim veya bu bilgilerin, deneyimlerin bugün için toplumsal bellekteki karşılığına bakıldığında da benzer etkiyi görmek mümkündür. Örneğin, "terör" kavramını veya "terörist eylemleri" bilmeyen bir toplum için "terör sorunu" gibi bir sorunu anlatmak beyhude bir çabadır. Oysaki Türkiye' de "terör"ün tanımına yer vermeden geçen bir "terör" kelimesinde bile, insanların zihinlerinde televizyon, gazete vb. kitle iletişim araçlarında görmüş oldukları bir "terör" imajı beliriverirken, öte taraftan bu tip haberlere olan alaka veya duyarlılık daha farklı gelişebilmektedir. Çünkü tekrar algı üzerinden gidilecek olursa, terör sorunuyla karşılaşmamış bir toplum belleğiyle, tarihinin büyük bir kısmında terör olaylarına maruz kalmış toplumların bellekleri arasında, bu kavram için farklı algılar oluşması söz konusudur. İnsanların ilgilerini daha fazla çeken şeyleri görsel olarak algılamaları ve zihinlerine kazımaları durumu, toplumların zihinleri içinde geçerlidir.

Bazı evrensel olarak kabul edilen göstergeler, kitle ileştim araçlarında yaygın şekilde kullanılarak insanlar ve toplumlar tarafından iyi tanınmalarına neden olabilir. Örneğin; kovboy, astronot ya da eroin bağımlısı gibi klişe tipler, çoğumuzun günlük

yaşamda rastlanması mümkün olmadığı kişilerdir. Bunları bize tanıdık hale getiren kitle iletişim araçlarıdır (Parsa ve Parsa, 2002: 76).

2.3. FOTOĞRAFTA ANLAMIN İNŞASI

Fotoğrafın anlam oluşturması veya herhangi bir anlamı dile getirmesi onun en başta teknik özelliğinden kaynaklanan bir durumdur. Fotoğraf, bilimle olan yakın ilişkisinden dolayı sanat olmadığı veya olamayacağı noktasında çeşitli şekillerde eleştirilere maruz kalmış, bu nedenle gerçekten bir kesit, gerçeğin ta kendisi veya gerçeğin bir temsili olarak nitelendirilmiştir. Ancak bütün bunlara rağmen temelde unutulmaması gereken şey, fotoğrafın nasıl konumlandırılırsa konumlandırılsın bir varlığının olmasıdır. Sonrasında ise gerçeklikle olan ilişkisi tartışılmaktadır.

Fotoğrafın inandırıcılık sayesinde kazanmış olduğu güç, onu insanların neredeyse kendi gözlerinden bile önce en güvendikleri araç konumuna yükselmiştir. Bu nedenle gazeteler ve diğer kitle iletişim araçlarının vazgeçilmez unsuru olarak, olayların doğruluğunu pekiştirmek amacıyla görüntülere başvurması, görselin artan gücünü hızlandırmıştır. Yazılı basın aracı olan gazetelerde dahi fotoğraflar, dikkat çekmek için yoğun şekilde kullanılan bir öğe olarak ortaya çıkmıştır. Sözün tahtını sallayan yazının hükmü, gazetelerde görselin artan kullanımı ve görüntünün aranan bir unsur haline gelmesiyle son bulmamış, ancak yine de görüntüye oranla azaldığı dikkat çekmiştir. Görsellik, aslında yazılı basındaki kelimelerin sıkıcılığını veya akılda kalıcılığını sağlaması açısından önemli olduğu gibi aynı zamanda okurun dikkatini toplamakta ve yönlendirmektedir.

Bir fotoğraf, verili bir olayın gerçekleşmiş olduğunun su götürmez kanıtıdır (Sontag, 2008: 5). Fotoğraf resim gibi onu oluşturan kişinin öznelliğinin yansımasına çok fazla açık değildir. Bu fotoğrafın fiziksel bir süreç sonrasında meydana gelmesiyle ilgili bir durumdur. Her ne kadar fotoğraflar çarpıtılmış olsa bile yine de gerçeğin bir izini taşır, yani çarpıtılmış da olsa görüntüde var olanlar gerçekte bir yerlerde var olmuştur, bu nedenle bir iz'dir. Fotoğraflar da diğer düşünce aktarma biçimlerinde olduğu gibi dünyanın bir yorumudurlar.

Fotoğraf, görsel yolla düşünmeye izin verdiği ve dolaysız bir iletişim olanağı sunduğu için görüntü çağının hem bir sembolü, hem de en çarpıcı silahıdır (Karadağ,

2004a: 16). Fotoğrafta anlam ararken veya bir karenin fotoğrafını alırken tecrübe edilen bir takım bilinçaltı yaşantıların etkisini görmek mümkündür. Fotoğraf bir kültür oluşturma aracı olduğu için anlamının oluşmasında onu toplumsal yapılardan soyutlayarak düşünmek olanaksızdır. Hatta sanat olup olmadığı noktasında tartışmalar yaşansa da Kübizm, Pozitivizm, Modernizm gibi felsefi akımlardan etkilenmiştir. Bu nedenle fotoğrafı sadece teknik bir görüntü veya var olanın kâğıt üzerinde iz oluşturması olarak görmek eksik okumaya neden olur. Fotoğraf, toplumsal ve tarihsel süreçler içerisinden yansıyan olayları, olguları veya durumları okumaya yönelik olarak ele alındığında, asıl ortaya çıkarmak istediği mesajları algılamak daha kolaylaşacaktır.

Fotoğrafı çekici kılan tarafı, onun belleğimizin saklayamadığı o anı yakalamasıdır, gerçeğin kopyası değildir; ancak imgeleri aracı kullananın gözüyle yeniden yorumlar. Akıp gitmekte olan zamanı sabitlemesi ve imgesinin nesnesine nazaran daha kalıcı olması medya tarihinde onun en önemli gücünü oluşturmuştur (Parsa, 2016: 18). Kısaca görüntülemek anı dondurmaktan ibaret değildir. İçine aldığı öğelerin yapıları, aralarındaki ilişki, taşıdığı söylemler onu ilginç kılar. Görselde düşünsel ve estetik olanın yanı sıra doğru anı geçmek ve kendi gerçekliğimizi sadece gördüklerimizle değil, beynimizle hatta ruhumuzla yansıttığımız zaman fotoğraf nefes almaya başlar. Salt görselliği cezbedici olan görüntüler, görme kavramı üzerine düşündürmez bizi (İşlek, 2016: 27).

Fotoğrafın sanatsal olarak gerçekliğinin tartışılması bir yana, özellikle 1842 yılında İngiliz basınında fotoğrafın bir ihtiyaç olarak görülmesiyle başlayan süreçle birlikte, fotoğrafın "gerçek mi değil mi?" bahsinde geçen gerçekliğine olan inanca eğilim artmaya başlamıştır. Feyyaz Bodur (1990: 298), bu fikri şu cümlelerle ortaya koyar "Gazetelerin pencereleri olarak görülen fotoğraflar, insanları olay anına götürür. Bakan kişi durdurulmuş olan bu pencereden olaya bakar. Fotoğraf, yazının reklamıdır ve gazetelerin vazgeçilmez öğesidir. Belge niteliği taşıyan fotoğraf, haberin inandırıcılığını kuvvetlendirir. Fotoğraf, olayın doğruluğunun kanıtıdır."

Fotoğrafta anlam sadece kareye alınan olay veya olayların görüntüleriyle değil, bunların yanı sıra sayfa ve fotoğrafın düzenleniş biçimi, fotoğrafın konunun önemine göre büyüklüğü veya küçüklüğü, sayfa içerisindeki yeri, fotoğrafı destekleyecek, görme biçimini veya algıyı yönlendirecek biçimde yazılan altyazı, yayınlanan medya organının

sahip olduğu ideoloji, iktidar ile ilişkileri gibi unsurlar fotoğrafın önemli unsurlarını oluşturur. Bu nedenle basında kullanılan bir fotoğraf karesi, yazılmış sayfalarca yazıdan daha fazla anlam taşıyabilir.

Gazete, dergi gibi basılı araçlarda görselin önemli bir unsur olarak kullanıldığı bir diğer kitle iletişim aracı olan televizyon için de görüntüler önem arz etmektedir. Ancak fotoğraftaki anlam ile televizyondaki akışkan görüntünün anlamı arasında farklar vardır. Televizyon görüntüsü bir zaman akışı içinde bütüncül bir anlam içerirken, fotoğrafın tek görüntü üzerinden veya bütüncül görünen anlam üzerinden tek tek objelerin oluşturduğu anlamlı yapılara ulaşılması söz konusudur. Başka bir deyişle televizyondaki parçalı görüntüler, bütün bir yapıda birleşerek bir anlam ifade ederken, fotoğrafta bütün bir yapıdan tek tek anlamlar çıkarılması mümkündür. Bu konuyu daha anlaşılır kılmak için Barthes 'in fotoğraf alanına kazandırmış olduğu iki kavram olan "Punctum" ve "Studium" a bakmak gerekir.

Barthes, fotoğraf için iki özün olduğunu ve bu özlerin aynı zamanda fotoğrafı anlamak için zemin oluşturduğunu söyler. Bunlar, materyal özler ve bölgesel özlerdir. Materyal özler fotoğrafın fiziksel, kimyasal ve optik alanda incelenmesine işaret ederken, bölgesel özler ise fotoğrafın bir metin gibi okunmasını sağlayan estetik ve toplumsal bilim temelli zemine işaret eder (2011: 33). Fotoğrafın bölgesel özlerine yönelik olarak ele aldığı *studium* ve *punctum,* fotoğrafın teknik özelliklerini dışta bırakan tamamen kişiyle kurduğu ilişki neticesinde ortaya çıkan anlamı ifade eder. Bu iki kavram ile aynı zamanda fotoğrafların insanlar üzerinde bıraktığı etki veya dikkatini çekmesi durumuna da değinilir.

Latince, bir şeye uygulama, insanda bıraktığı tat, heves bir türe kendini verme ama özel keskinliği olmayan bir türe kendini verme anlamına gelen *studium*, fotoğrafa politik bir tanıklık veya keyif çıkarılacak tarihsel bir sahneye bakışta ortaya çıkar. Çünkü biçimlere, yüzlere, mimiklere, hareketlere, eylemlere kültürel olarak katılım söz konusudur ve bu çağrışım *studuim*'da vardır. *Studium'*un en önemli özelliği onun hemen hemen her fotoğraf içinde bulunmasıdır ve fotoğrafın tekil anlamını oluşturmasıdır. Bölgesel özlerin ikincisi ise yine Latince kelime olan, bir yaraya diken batması, batma, delinme sonucu delik deşik olmuş anlamına gelen *Punctum*' un bir nokta olarak ısırık, benek, kesik, küçük delik olarak insanı yaralayan, acı veren bir kaza

olmasıdır. *Punctum, studim*'u bozan bir öğedir (Barthes, 2011: 39-40). Punctum, fotoğrafa bakan kişinin ilk dikkatini çeken şeydir. Bu ifade bir obje olabileceği gibi kavramsal bir anlam da olabilir. Punctum fotoğrafçının kasıtlı olarak aramadığı bir anlam, seyircinin baktığında onu delen, yaralayan, onda iz bırakan anlamı ifade eder.

Studium, fotoğraf içerisindeki simgeler, semboller, anlamlar arasındaki ilişki ve bu ilişki sonucunda politik, kültürel, tarihi, estetik olarak gerçekleşen analizlerin sonucunda bir yorum yapılmasıdır. Bu analizler yapılırken daha önceki bilgilere dayandırılarak fotoğrafçının vermek istediği anlama ulaşmak mümkün olabilir. *Punctum* ise, tamamen kişisel ve açıklamaya gerek kalmayan, bir nevi fotoğrafın aurasını oluşturan şeydir. *Punctum* ile varılan anlam tamamen kişisel olduğu için fotoğrafçının müdahalesi söz konusu değildir. *Punctum* da analiz söz konusu değildir; çünkü analiz yapılıp, bu etkinin anlamının aranmaya başlandığı an *punctum*'dan çıkıp *studium*'a girilmiş demektir. Aşağıdaki örnekle Barthes studium ve punctum'u şu şekilde açıklar:

Şekil 2.1. G.W. Wilson Kraliçe Victoria 1863

Kraliçe Victoria ata binmiş ve eteği hayvanı örtmüştür ve bu tarihi ilgi Barthes'ın anlatmak istediği *studium'*u oluştururken, kraliçenin atının dizginini tutan İskoç etekli kişinin uşak olduğunun hemen anlaşılmasıyla *punctum*'u anlatır. Bu kişinin ait olduğu kültür bilinmese de onun uşak mı?, saray hizmetçisi mi? olduğu açıkça belli olmaktadır ve bu fotoğrafın *punctumu*'nu bu kişi oluşturmaktadır. Fotoğrafta *punctum, studium* ile ortaya konulan ortak alanı delen ve izleyiciye saplanan öğedir. Ancak bir ortak dil, kültür, sosyal, tarihle açıklanamayacağı için herhangi bir ortak alan oluşturmaz. Punctum fotoğraf içerisindeki kişinin ortak değerlerden arınmış şekilde tamamen kişisel görüsüne veya o görüntünün kişiye dokunmasına işaret eder. Bu noktada fotoğrafçı

yoktur; sadece fotoğraf ve kişi vardır. Bu nedenle *"studium her zaman kodlanmış, punçtum ise kodlanmamıştır*" Barthes, 2001: 67-73).

Barthes, fotoğrafı materyal ve bölgesel özler olmak üzere ayırıp, bölgesel özlerin teknik bağlamı dışarda bırakıp tamamen insan ve toplum odaklı ele alırken, Alan Sekula da fotoğrafı sosyal bağlam içerisinde değerlendirerek onun iki farklı gücünü ortaya koyar: Bilgilendirme gücü ve etkileme gücü. Fotoğrafın bilgilendirme işlevi, onun kanıt için meşru gücünü oluşturur ve bu işlev ampirizm ile temellenir. Bu görüş içerisinde fotoğraf, bir metonimi ile gerçeği basitçe temsil eder. Fotoğraf, bağlamsal olarak ilgili bir nesne veya olayı, zamansal ve mekânsal sınırları kısaltarak temsil eder. Örneğin, bir erkeğin yüzünün imgesi böylelikle bir erkek sınıfını temsil edebilir. Fotoğrafın biricik ve özel anlamı onun etkileme gücü ile teorileştirilirken, bilgilendirici değeri ise imajın kitlesel yeniden üretimiyle ilişkilendirilir (Sekula, 1982: 94-95).

Fotoğrafın anlamını belirleyen kavramlardan ikisi olan *Studium* ve *punctum*'un anlamlarının değişmesi söz konusu olabilir, ancak daha değişken olan *punctum* gibi *studium'un* değişimi, toplumsal, kültürel, sosyal yapılara bağlı olduğu için çok daha zordur. "*Basın fotoğrafları çoğunlukla tekildir (tekil fotoğrafın durgun olması gerekmez). Bu görüntülerde punctum yoktur: belli bir şok vardır (geçek anlamda olsa belki yaralayabilirdi) ama rahatsız etme değil; "bağırabilirler" ama yaralayamazlar*" (Barthes, 2011: 55). Basın fotoğraflarında *punctum*'un eksikliği fotoğrafın etkisini azaltmazken, genel ve tekil anlam taşıyan *studium* ise mesajı ileterek bu genel ve tekil anlam üzerinde yoğunlaşır. *Studium,* ussal bir okumadır ve kültürel ortak anlamlara yaslanır. Okuyucunun bu anlamlandırma biçimlerine ille de katılması gerekmez. Okuyucu bu anlamları ya kabul eder ya reddeder (İnal, 2003: 23).

Fotoğrafların anlamı sadece kişiye bağlı olarak anlam bulabileceği gibi toplumsal uzlaşımlar neticesinde daha farklı anlamlar içerebilir. Herhangi bir topluma ait olan kültürel değerler içerisindeki kod, sembol veya simgelerin anlamı çok başka anlamları ifade edebilir. Veya bir nesnenin, objenin görüntüsü tek başına bir anlam taşıyabileceği gibi diğer nesnelerle olan ilişki içerisinde veya bulunduğu mekânda farklı anlamlara bürünebilir. Örneğin; bayrak bir ulusun simgesi, özgürlüğün sembolü olarak tek başına bu anlamlara gelirken bir şehit cenazesinin bayrağa sarılmış olması bu anlamların yanı sıra milleti için çok önemli görevleri yerine getirmiş kişiyi de sembolize edebilir. Bu

nedenle bir fotoğrafın anlamı okunmaya çalışılırken sadece kişide bıraktığı izle *punctum*'un delici etkisinin hissedilmesi değil, bunun yanı sıra yine Barthes'in *studium* dediği ortak kültürel anlamlar veya Saussure'nin toplumsal uzlaşımlar noktasındaki düşüncelerini de göz önüne almak gerekir.

Saussure, anlam evrenini çözümlemeyi amaçlayarak göstergebilimin temellerini atar: Anlam oluşumu, anlam yaratmak, anlamlandırmak gibi soyut durumun dizgeleştirilmesi, açığa çıkarılması gibi konular anlamla ilgili ilk akla gelenlerdir. Bu yüzden anlamla ilgili her şey göstergebilimin alanına girer (Guiraud, 1999). Bağımsız bir bilim olmayan göstergebilim, kültürün farklı yanlarını da kapsayan dilbilim, edebiyat, sanat tarihi, arkeoloji, tarih, sosyoloji, iletişim bilimleri gibi birçok alanda kültürel göstergelerin karakterlerini inceler (Erdoğan ve Alemdar, 2002: 350). Göstergeler ve onların mesajları iletme biçimlerine olan ilgi ve merakın kaynağı Ortaçağ'a kadar dayanmaktadır. Ancak bu alanda öncü olan İsviçreli bili adamı Ferdinand de Saussure ve Amerikan düşünür Chares Saunders Pierce'nin çalışmaları kitle iletişim kuramları çalışmalarında önemli bir yer tutmaktadır (Geray, 2014: 165).

Göstergebilim, temel olarak bir metin veya görüntünün görünen anlamından öte, altında yatan anlamı açığa çıkarmaya uğraşan bir bilimdir. Anlamların ne olduğu bir yana nasıl oluştuğuyla ilgili olarak çalışma alanını genişletir. Anlamları değil, daha ziyade anlamın üretiliş biçimini, sürecini ortaya koymaya çalışır. "Göstergebilim nedir?" sorusuna, gösterge, bir başka şeyin yerini alabilecek nitelikte olduğundan, kendi dışında bir başka şeyi gösteren her türlü nesne, olgu ya da varlıktır. Bu tanımdan hareketle, göstergebilim sadece dilbilim için değil, mantık, felsefe ya da bir başka bilim dalları tarafından da kabul edilen ve kullanılan bir bilim dalıdır. *Değişik türde göstergelerden söz edilse de, hepsinin ortak yönü: İnsanla insan ve insanla doğa arasında İletişim sağlamaya yönelik olmasıdır*. Yani denizcilik, tanıtım, sinema, bilimsel bir anlatım, tutkularımızı belirtmede, bir anlatıdaki simgesel kullanımda, mimari bir öğe olarak, bedensel bir davranış biçiminde kullanılsa da, temel özelliği iletişim sağlamaya yönelik olmasıdır. (Günay, 2002: 181). Göstergebilimin öğelerinden olan gösterge, anlamı olan fiziksel bir varlığa işaret eder. Gösteren, göstergenin algılanan imgesidir, gösterilen ise zihinsel kavramlardır. Gösterenin fiziksel ve gösterilenin zihinsel varlığı anlamlandırmayı sağlar. Saussure bu anlamın ise göstergenin diğer göstergelerle ilişkisinde ortaya çıktığını ifade eder.

Anlamı ortaya çıkarmak için Pierce de üç gösterge kategorisi üretmiştir (Fiske, 2011: 131-133). Bunlar;

. *Görüntüsel gösterge*; nesnesine benzeyen, yani onun gibi görünen ya da onun gibi ses çıkartır. Örneğin; bir fotoğraf, harita ya da erkek tuvaletlerini simgeleyen yaygın göstergeler veya "şırıl şırıl sular akıyor" dizesindeki sözcüklerin su sesine benzetilmesi.

. *Belirtisel gösterge*, nesnesi ile gösterge arasından doğrudan bağlantı olan göstergelerdir. Örneğin; hapşırmanın soğuk algınlığı belirtisi olması gibi.

. *Simgesel gösterge* ise, gösterge ve nesnesi arasında hiçbir benzerliğin bulunmadığı göstergelerdir. Tek neden, simgenin nitelediği şey konusunda insanların anlaşılmış, uzlaşılmış veya kural haline gelmiş olmalarıdır.

Saussure, öncelikli olarak dilsel bir sistem ve bu sistemin göndermede bulunduğu gerçeklikle ilgilenirken, okur ve okurun sosyo-kültürel konumunu ihmal etmiştir. Cümle biçimlerinin cümlenin anlamını nasıl belirlediğiyle ilgilenirken cümlenin farklı insanlar için farklı anlamlara gelebileceği üzerinde fazla düşünmemiştir. Anlamın yazar/okur ve metin/görsel metin arasındaki etkileşimini ise Roland Barthes düz anlam ve yan anlam üzerinden incelemeye almıştır. Düz anlam bir bakıma Saussure'nin birincil düzey olarak aldığı ortak, görünen anlamları üzerinde durur. Yan anlam ise, anlamın özne düzeyine kaymaya başladığı, anlamın yorumcudan etkilendiği kadar görüntü veya nesneden etkilendiğini de ifade eder.

Düz anlam, bir görüntünün konuşma dilindeki anlamıyla bellekte eşleşen anlamı ifade ederken, yan anlam ise alıcının imgelem gücünde oluşturduğu imge kesin ve kati'liğini kaybettikçe anlamların sayısı artabilir (Kaptan, 2011). Yan anlam, öznel düzeyde işledikleri için çok fazla farkına varılamasa da, bir kültüre özgüdürler. Yan anlamsal değerleri düz anlamsal olarak okumak oldukça kolaydır. Bu nedenle göstergebilimsel çözümlemenin hedefi ise bu tür yanlış anlamayı önlemektir. "*Düz anlam, fotoğraf makinesinin doğrultulduğu nesnenin film üzerinde mekanik bir yeniden üretimdir. Yan anlam ise bu sürecin insani boyutudur; çerçeve içine neyin dâhil edileceğinin, odağın, ışığın, kamera açısının, filmin kalitesinin ve benzerlerinin seçimidir. Düz anlam "neyin", yan anlam ise "nasıl" fotoğraflandığıdır*" (Fiske, 2011: 182-3). Yani, aşikâr olarak beliren anlam düz anlamı ifade ederken, kullanıcı faktörünün

önemli olduğu, onun kişisel, duygusal ve kültürel değerleri ve yapısı ise yan anlamı ifade eder. Genellikle kültürel bir anlam taşıyan yan anlam, öznel düzeyde işledikleri için onları düz anlamsal okuma yanılgısına düşmek mümkündür. Bu yanlış okumayı önlemek için de ikincil anlam düzeyine sahip bir diğer öğe olan mit'lere de bakmak gerekir.

Mit'ler de üzerinde ortak anlam taşıyan kodlar ve toplumsal uzlaşımların sağlandığı, kültür ve kişiler arasında etkileşimin etkin olduğu ikincil düzey anlamlandırma içerisinde değerlendirilir. Örneğin, medyanın insanlara haber verme, bilgilendirme işlevi temel olan söylemdir, ama bunun yan anlamı incelendiğinde asıl söylemin "eğlence" olduğu ve bilinçli bireyler yerine zihinleri yönlendirilen medyaya bağımlı bireyler yetiştirdiği göze çarpar. Veya kadının toplumsal rolünün ev içerisinden çalışma alanına taşınmasında, toplumsal cinsiyet mitlerinin, ataerkil yapıya bir meydan okuma olarak tersten işletildiği görülür.

Görüntülerde anlam inşa edilirken metaforik anlatım, diğer adıyla eğretileme yoluna başvurulabilir. Özelikle reklam alanında kullanılan bu anlatım yoluyla anlatılması güç bir durumun veya nesne ile verilmek istenen anlamın basit bir şekilde kalıcı olarak aktarımı sağlanır. Veyahut metonomik anlatımla, yani bir parçanın bütününü temsil ettiği veya gerçeğin temsil edilmesi durumunda bir anlatım biçimi olarak kullanılabilir. "*Metaforik anlatım, nitelikleri bir gerçeklik düzleminden diğerine yer değiştirerek işlerken, metonomi yani düzdeğişmece ise aynı düzlemdeki anlamları birbirleriyle ilişkilendirerek işleme yolunu seçer*" (Fiske, 2011: 195). Metaforik anlatımın görüntülerde nasıl ortaya çıktığını" Pirelli Lastikleri" reklamının çözümlemesine bakarak aktarmak anlatımı daha anlaşılır kılması bakımından önemlidir.

Şekil 2.2. Pirelli Lastik Reklamı

Dilek İmançer ve Zuhal Özel'in göstergebilimsel çözüleme için seçmiş oldukları bu reklamın metaforik ve metonomik anlatımı ortaya koymaktadır. Metaforik açıdan Hz. İsa figürü yerine Ronaldo'nun konması, günümüzde mitlerin yer deriştirdiğini ve tanrısal mitler yerine insanların mitleştirildiği görülmektedir. Fotoğrafta gösteren futbolcu, gösterilen Pirelli lastiğidir. Futbolcu Pirelli lastiğinin bir metaforudur. Rio De Janeiro kenti ise teknolojik gelişmişliğin metaforudur. Ronaldo'nun şehrin tepesinde kollarını açmış uçmaya hazır bir vücut pozisyonu alması, en hızlı koşan futbolcu olarak geleceğe uçan en hızlı kuş olacaktır. Burada metafor olarak, en hızlı ve güvenli gidebilen lastik kavramı belirmektedir. Metaforda genel olarak, dünyada yeni bir teknoloji gelişmekte ve bu teknolojinin hızına ayak uydurabilmek için, ancak Pirelli gibi bir lastiğe gereksinim duyulduğu vurgulanmaktadır. Metonomik anlamda, Rio De Janeiro kentinin yukarıdan genel görüntüsü üzerinde, şehre hâkim pozisyonuyla Ronaldo, hız, güç, çeviklik, gelişmişlik ve yol hâkimiyetini çağrıştırmaktadır. Fotoğrafta Ronaldo miti kullanılarak, lastik teknolojisinin gelişmişliği ile birlikte teknoloji miti vurgulanmıştır (2014: 16). Bir fotoğraf ile herhangi bir anlamlı karşılaşma, mutlaka çağrışım düzeyinde olmalıdır. Mitin bilgisinin gücü yüksektir. Belgenin hukuki durumu ve referansı fotoğrafı yükseltir (Sekula, 1982: 87). Metaforik anlatımla, anlamın daha güçlü bir etki bırakması için bilinmeyen, aralarında herhangi bir benzerlik bulunmamasına rağmen bilinen şeye benzetilerek anlatılır.

Fotoğrafta anlam kurmanın bir diğer yolu olan metonomi (düz değişmece), bütünün küçük bir parçasının bütünü temsil ettiği durumlara işaret eder (Parsa&Parsa, 2002: 76). Düz değişmecede seçim çok önemlidir, çünkü gerçekliğin geri kalanının bu seçimden yola çıkılarak yapılır. Düzdeğişmeceler, gerçekliğin oldukça etkili aktarıcılarıdır, temsil ettikleri şeyin parçasıdırlar. Oldukça keyfi seçildikleri için seçim genelde gizlenir veya görmezden gelinir, doğal gibi görünür. Dolayısıyla sorgulanmasına gerek olmayan bir gerçek statüsüne sahip olur. Haber filmleri düz değişmecedir ve hepsinde keyfi seçimler söz konusudur.

Seçimin olduğu her yerde anlam vardır ve seçilmeyen şeyler seçilen şeylerin anlamını belirler. Saussure var olanlar içerisinde tek birini seçme işlemini *paradigma*, bu seçimlerin birleştirilmesini ise *dizim* olarak adlandırır. Göstergenin anlamını

dizimdeki diğer göstergelerle ilişkisi belirler. Yani, *paradigma*: seçim yapmadır, dizimsel: birleştirmedir. Sonuç olarak göstergeleri anlamanın yolu diğer göstergelerle olan yapısal ilişkide ortaya çıkar (Fiske, 2011: 146-7). Dünyanın anlamlı bir bütün olduğundan yola çıkan göstergebilim, anlam üreten süreçleri ve anlam yapılarını ortaya koymaya çalışır. Bunu yaparken de anlam ve anlam ilişkilerini sadece yapılara bağlı olarak değil, bağlam içerisinde de bütüncül bir yapıda ele almaya çalışır. Bağlamından koparılmış anlam, asıl verilmek istenen anlamdan çok daha başka anlamlara ve anlaşılmalara yol açar.

Fotoğrafın anlamı, kaçınılmaz olarak bir kültürel tanıma tabidir. Fotoğrafın anlamını, fotoğrafik söylem olarak adlandırabileceğimiz eleştirel bir şeyle meşgul olarak tanımlayabiliriz. İletişimsel etkinlikle birbirine bağlanmış taraflar arasında bir ilişki sistemi olarak, bir söylem bilgi alışverişinin arenası olarak tanımlanabilir. Söylem kavramının çok önemli bir anlamı sınır kavramı olmasıdır. Yani, genel söylem ilişkisi sınırlayıcı bir işlev olarak kabul edilir ki, anlam olarak ortak tahminlerin sınırlı bir alanını belirler. Anlamın olasılığını belirleyen bu sınırlı işlevdir (Sekula, 1982: 84). Anlamın ortaya çıkması için de metni bir söylem gibi okumak gerekir. Metnin söylem olarak ele alınması, görsel veya yazılı olan şeyin yorumlanması anlamına gelir.

Fotoğrafta anlamın inşası görüntü karesinin anlattığı olay, durum yanı sıra onları destekleyen yazı, söz, kullanılan görüntünün niteliği, çekim açısı, metaforik anlam, toplumsal ve geleneksel yapılar içerisinde değerlendirildiğinde en doğru anlamı vermesi açısından önemlidir. Bu düşünceden hareketle "Benjamin, geleceğin cahilliğinin okuma ya da yazma bilmemekten değil, fotoğrafı bilmemekten geçtiğini ileri sürer" (Cadava, 2008: 31). Keyfi ve tek başına bir anlam ifade etmeyen görüntüler, kültürel ve sosyal örüntülerle birlikte ele alındığında daha net bir ifadeye kavuşacaktır.

Fotoğraflardaki anlamın ortaya çıkarılmasında öncelikle görüntünün algılanması ve sonrasında da kodların deşifre edilmesi, görüntünün ortaya çıktığı coğrafya, kültürel, siyasal, psikolojik, tarihsel ve bilimsel unsurların etkisiyle gerçekleşir. Yine benzer şekilde fotoğrafın göstergebilimsel incelemesinde bu unsurların yanı sıra "yorumcu" gösterge ve nesne arasındaki ilişkiyi ortaya çıkaran bir diğer önemli unsurdur. "gösterge onu yorumlayacak bir kişi olduğunda da gösterge niteliği kazanır (Yücel, 2013: 78-79).

Kitle iletişim araçlarının yaygın ve yoğun olarak kullanılmasıyla birlikte bireyler günün her anında imgesel bir bombardımana maruz kalmaktadırlar. Yazılı basında da görselin kullanılması, sözün etkisini artırması bakımından önem arz etmektedir. Metinle görüntünün karmaşık ilişkisi aslında karşılıklı olarak gelişmektedir. Şöyle ki bazen sözün veya yazının etkisini artırmak için kullanılan bir görüntü, bazen de görselin etkisini artırmak veya görme biçimini etkilemek, fotoğrafın istenilen etkiyi yaratması için söze başvurulduğu durumlar söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle fotoğrafta anlam inşa edilirken fotoğrafın veya yazının etkin gücü yanında manipüle edici gücü de göz ardı edilmemelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TOPLUMSAL BELLEĞİN OLUŞUMUNDA ETKİLİ OLAN TERÖR OLAYLARININ MEDYADAKİ GÖRSEL TEMSİLİ

3.1. TERÖR KAVRAMI VE TÜRKİYE'DE PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN TARİHSEL GELİŞİMİ

Terör, siyasal nitelikli şiddet eylemi (Çınar, 1997: 198) şeklinde basit bir tanımı yapılabildiği gibi; aynı zamanda her türlü yıldırma, bezdirme, dehşet verme, korkutma gibi eylemleri de kapsayan bir yapıyı ifade eder. Veya örgütlü bir grubun veya tarafın, şiddet yolu kullanarak istediği sonucu sağlamaya yönelik yöntem veya kuram (Tacar, 1999: 44) olarak da tanımlandırılır.

Ülkemizde 3173 sayılı Terörle mücadele Yasası'nın 1. Maddesindeki tanıma göre; "terör; "cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni, değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığın tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir (http://www.mevzuat.gov.tr). Terörün, iç hukukta farklı ifadelerle tanımı yapılması yansıra uluslararası hukukta da tanımı yapılırken farklılıklar görülmektedir. Her toplumun kendi yasalarına göre tanımlama yapması zaman zaman sıkıntılara neden olabilmektedir. Örneğin; Türkiye'nin terörist ilan ettiği bir örgütü Fransa, Belçika, Almanya aynı şekilde kabul etmeyebilmektedir.

Türkiye'de terör/terörist eylemlere bakıldığında tarihte Selçuklu Sultanı Alparslan ile veziri Nizamülmülk ve Sultan I. Murat'a yapılan suikastlar sonucu öldürülmelerinden tutun da, 1880'lerin sonu 1890'ların başına kadar geçen dönemde Ermeni çetelerinin çeşitli baskınları veya Erzurum ve İstanbul gibi şehirlerde ayaklanma çıkarmalarına kadar bu süreç gerilere götürülebilir. 1896'da Osmanlı Bankası'nın bombalanması, 1905'te II. Abdülhamid'e karşı suikast girişimleri de bu terörist

faaliyetlere dâhil edilebilir. Eylemler bu dönemle sınırlı kalmamış 1970'li yıllarda tekrar etmeye başlamıştır. 1973'ten sonra meydana gelen terör hareketlerinde toplam 197 saldırı meydana gelmiştir (Özgen, 1989). Bunlara Ermenistan'ın kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu (ASALA) ve Ermeni Soykırım Adalet Komandoları'nın Türk diplomatlara yaptıkları eylemler eklenince sayı daha da fazlalaşmaktadır.

1968'de dünyanın birçok ülkesinde başlayan ve etkili olan öğrenci hareketleri, Türkiye'de karşılığını bulmuş, ancak eylemleri farklı şekilde bastırma yöntemi aksi yönde tepki gelişmesine neden olarak kutuplaşma meydana getirmiştir. 1970'lerde sağ ve sol görüşlü öğrencilerin karşılıklı insan kıyımları Türkiye'de 12 Eylül 1980 Darbesi'ne giden yolun da önünü açmıştır. "Türkiye'nin 1980'den sonra emek ve mesaisini en ciddi biçimde harcadığı terör, ayrılıkçı terör hareketidir. Ülkenin doğusunda ortaya çıkan etnik terör" (Altun, 2011: 101), otuz yılı aşkın bir süredir maalesef çözüme kavuşamamıştır.

1960'lı ve 1970'li yıllarda ayrılıkçı hareketler çeşitli dernekler bünyesinde faaliyet göstermiştir (Çora, 2004: 105). Bu süreçte Türkiye'de etnisite üzerinden başlayan terörist faaliyetler, terör örgütü PKK'nın (Partiya Karkeren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi), 27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır ili Lice İlçesi Fis (Ziyaret) Köyü'nde kongre gerçekleştirerek kurulması ve Abdullah Öcalan'ın lider olarak seçilmesiyle başlamıştır. Bölücü terör örgütü lideri Öcalan, üniversitede ilk çalışmalarına başlayıp, 1975'te ideolojik altyapıyı oluşturmuş 1976'dan itibaren de Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde faaliyetlerini sürdürmüştür (Özcan, 1999: 42).

80'li yıllara kadar yurt dışında çeşitli kamplarda eğitim alan Pkk'lı teröristler, 80'li yıllardan itibaren yurt içinde kangren olan bir yaranın ilk kanlarını akıtmaya başlamışlardır. İlk dönemlerde halktan destek alamayan bölücü örgüt daha sonra ilk olarak halk üzerinde şiddet uygulayarak zorla destek sağlama yoluna gitmiştir. Resmi olarak ise "Pkk, bilindiğinden farklı olarak ilk saldırısını 1984' de değil 1983' de Hakkâri'de yapmıştır. 10 Mayıs 1983' de Hakkâri ili Uludere ilçesi, Gülyazı köyünde devriye gezen bir askeri araca militanlar tarafından yapılan saldırıda 2 er şehit olmuş, bir üsteğmen ve 2 eri de yaralanmışlardır. Türk Dışişleri Irak ile temas kurmuş, yapılan anlaşma sonucunda, Irak sınırında bulunan Düğün Dağı bölgesine 28 Mayıs 1983

tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri "Huzur Operasyonu" adıyla anılan bir operasyon gerçekleştirmiştir” (Güçlüer, 20011: 235).

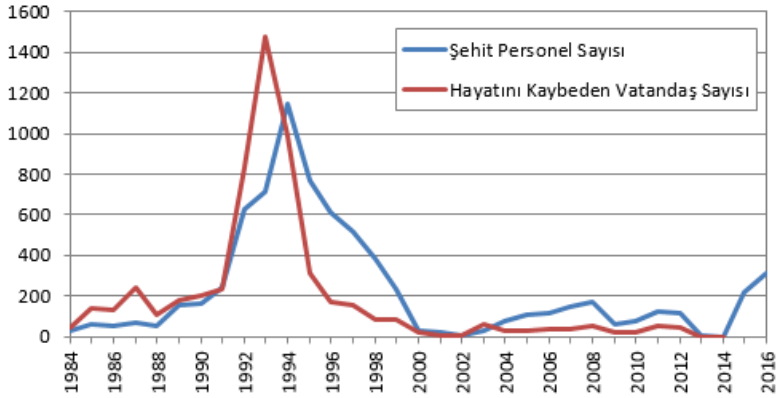
Şekil 3.1. Milliyet Gazetesi, 28 Mayıs 1983

80’li yılların sonunda bölücü terör örgütü artık sivil-asker-polis demeden her türlü kanlı eylemin yürütücüsü konumuna gelmiştir. 80’li yılların bir diğer açıdan önemi ise Türkiye’de gerçekleşen 12 Eylül Darbesi’nin toplum üzerinde travmatik bir etki bırakması sonucu toplumsal birlikteliğin yara almasıdır. Yine bu yıllarda Irak- İran Savaşı’nda Saddam Hüseyin’in Iraklı Kürtler’i İran’la işbirliği yaptıklarından ötürü suçlaması ve çok sayıda mültecinin de Türkiye’nin güney sınırından kabul edilmeleri, Irak’ın Türkiye’ye karşı bu örgütü desteklemesine neden olmuştur. Bu yılların sonunda “hareketli savaş” aşamasına geçen terör örgütü askeri karakollara saldırmakla kalmayıp, yöneticilere suikastlar düzenleyerek toplumsal infiale neden olacak eylemler gerçekleştirmiştir (Yılmaz, 2011: 259-261).

1990’lara gelindiğinde ise Birinci Körfez Savaşı’ndan sonra Türkiye’nin güney sınırında Saddam’dan kaçan Kürtler’den kalan barınma ve lojistik anlamdaki imkânlar bölücü terör örgütünün özgüven kazanmasını sağlamıştır. Kanlı eylemlerine devam eden örgüte karşı devletin aldığı yoğun güvenlik önlemleri, bölücü örgütün ateşkes kararına yönelmesini sağlasa da aynı yılın 24 Mayıs’ında Bingöl-Elâzığ karayolu kesilerek silahsız 33 asker ve 5 vatandaş şehit edilmesi, 13 asker, 1 polis ve 8 kişinin kaçırılması eylemi, örgütün çirkin yüzünü bir kez daha ortaya koymuştur. Terörle mücadelede yaşanan travmatik boyut 1993-1994 yılları arasında en yüksek rakama ulaşmıştır.

Tablo 3.1. Yıllara Göre Verilen Şehit Sayıları (beycan.net)

Yıllar	Şehit Personel Sayısı	Hayatını Kaybeden Vatandaş Sayısı
1984	26	43
1985	58	141
1986	51	133
1987	71	237
1988	54	109
1989	153	178
1990	161	204
1991	244	233
1992	629	832
1993	715	1479
1994	**1145**	**992**
1995	772	313
1996	608	170
1997	518	158
1998	383	85
1999	236	83
2000	29	17
2001	20	8
2002	7	7
2003	31	63
2004	75	28
2005	105	30
2006	111	38
2007	146	37
2008	171	51
2009	62	18
2010	72	20
2011	126	50
2012	117	40
2013	3	-
2014	9	-
2015	218	-
2016	314+	-

Şekil 3.2. www.globalanket.com

1995 yılına geldiğinde bölücü terör örgütü, terör alanını genişleterek büyükşehirlerde intihar saldırıları düzenlenmeye başladı. 28 Haziran 1996'da ilk intihar saldırısını Tunceli'de düzenlendi, 9 asker şehit oldu.

Şekil 3.3. Milliyet 1 Temmuz 1996

Yine aynı dönemde bölücü terör örgütü Pkk, doğu illeri üzerinden Karadeniz'e ve güney illerinden de Akdeniz'e ulaşmak için faaliyetlerini yoğunlaştırmaya çalışmış, 1997'de ise güvenlik güçlerinin aldığı tedbirlerle bu faaliyetler durdurulmuştur. Bu yıldan itibaren PKK, intihar eylemleri ve yurt dışındaki siyasi faaliyetlerine hız vermiştir (Yılmaz,2011: 271-273). Modern dönemde bir savaş biçimi şeklinde görülen terör saldırılarının ülkemizdeki yürütücüsü olan bölücü terör örgütü Pkk, 1998- 1999 yıllarında da şiddet eylemleri üzerinden hedeflere ulaşma ve politik açıdan yaptırım

gücünü artıran bir iletişim stratejisini devam ettirmekle birlikte, artık sadece arazide çarpışma teknikleriyle değil, aynı zamanda siyasi gücünü artırmak için de yurt içi ve yurt dışında da yasallaşma çabaları içerisine girmiştir.

1999 yılına gelindiğinde önemli bir gelişme olarak, bölücü terör örgütü lideri Abdullah Öcalan yakalanarak Türkiye'ye getirilmiştir. Ancak bölücü örgüt liderinin yakalanması da saldırıların son bulmasını sağlayamamıştır.

Şekil 3.4. Milliyet Gazetesi, Şubat 1999

Çatışma alanını metropollere taşıyan bölücü terör örgütü, kanlı eylemlerine ara vermemiş, liderlerinin yakalanmasından yaklaşık bir ay sonra İstanbul'da Mavi Çarşı'ya yaptıkları bombalı saldırı da 13 kişiyi katletmişlerdir.

2000'li yıllarda bölücü terör örgütü lideri Öcalan'ın yakalanması sonrası mümkün olduğu kadar eli kanlı örgütü barışçıl söylemlere vurgu yapmıştır. Bu dönemde Avrupa Birliği'nin PKK'yı terörist örgüt olarak kabul etmesi sonucu, bölücü örgüt PKK'nın Avrupa'da faaliyetlerini eskisi gibi rahatça yürütebilmesi için adını KADEK olarak değiştirme yoluna gitmesine neden olsa da eylemlerinde veya politikalarında değişiklik olmamıştır (Yılmaz, 2011: 286-290).

2003'te ise Amerikan- Irak Savaşı ile bu coğrafyadaki tüm dengelerin değişmesine neden olan gelişmeler yaşanmıştır. Irak ordusundan kalan silahların terör örgütünün eline geçmesiyle Türkiye'ye karşı saldırılarında artış olmuştur. 2003-2006 yılları arasında bölücü terör örgütü, bölgedeki karışıklıktan da faydalanarak Türkiye'deki saldırılarını devam ettirmiştir. 2003 yılında başlayan savaş, Ortadoğu'daki

sınırların ve denklemlerin değişmesine yol açmasıyla birlikte, ne yazık ki Türkiye'nin yıllar içerisinde daha fazla sıkıntıyla karşı karşıya gelmesine neden olmuştur. Türkiye, sınır içinde sağlamaya çalıştığı güvenliğini, Suriye'de iç savaşın patlak vermesi ve bölgede yeni terör örgütlerinin (DAEŞ) Türkiye'yi de hedef alması nedeniyle artık sınır dışında da sağlamak zorunda kalmıştır. İkinci Körfez Savaşı'yla başlayan ve aradan geçen 14 yılda her şeyin daha da kötüye gitmesi, bu bölgedeki karışıklıktan fayda sağlayan bölücü terör örgütünün saldırılarını artırmasına olanak sağlamıştır.

Temmuz 2009 tarihine gelindiğinde ise Türkiye açısından son derece önemli olan ülkede birlik ve beraberliğin güçlendirilerek sürdürülmesi ve Kürt sorununun çözümü maksadıyla "demokratik açılım" başlığı altında yeni bir reform süreci başlatılmıştır. Kürt kökenli vatandaşlar arasında memnuniyet hâsıl ettiği gözlemlenen süreçte, demokratik açılım ile ilk etapta Türkiye genelinde temel hak ve özgürlüklerin daha iyi korunması ve Kürt kökenli vatandaşların kültürel hak ve özgürlerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ancak süreç ümit edildiği gibi sürmemiş şiddet eylemleri sürecin son bulmasına neden olmuştur (Sandıklı ve Kaya, 2012: 25-28). Yine bu dönemde, 7 Aralık 2009'da Tokat'ın Reşadiye ilçesinde terör örgütü PKK'nın üstlendiği saldırıda 7 asker şehit edilmesi kanlı eylemlerin bitmediğini göstermektedir.

Bölücü terör örgütü Pkk, 2003-2010 yılları arasında bubi tuzağı niteliğinde eylemlerle 719 şehit verilmesine neden olmuştur. Bu dönemde Dağlıca, Aktütün/Zafertepe, Şemdinli/Gediktepe gibi sınır karakollarına yapılan saldırılarda 1990'lı yılarda verilen kayıplara göre daha az olmasına rağmen medyada yer bulmasıyla ilişkili olarak toplum üzerinde psikolojik etkisi daha yıkıcı olmuştur (Yılmaz, 2011: 309).

2009 yılında demokratik açılımla başlayan süreç, 3 Nisan 2013'te Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın resmen atadığı "akil insanlar heyeti" olarak çeşitli kesimlerden sanatçı, aydın, düşünür ve siyasetçinin de aralarından bulunduğu bu kişilerle yurdun yedi bölgesine heyetler gönderilmiş olması bile, ilerleyen süreçlerde beklenen etkiyi kısmen göstermiş olsa da ne yazık ki terörün bitmesini tam anlamıyla sağlayamamıştır. " 28 Şubat 2015'te ise bölücü terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın silahsızlanma için Pkk'ya çağrıda bulunmasıyla İmralı ve Kandil'in anlaşması, ancak Dolmabahçe'de yapılan görüşme sonrası siyasilerin anlaşamaması çözün sürecinden

adım adım uzaklaşılmasına neden olmuştur (Yanmış ve Hanili, 2016: 40-41). Ayrıca "Suriye'de devam eden iç savaş, Çözüm Süreci'nin önündeki en önemli engel olarak durmuştur" (Köse, 2017: 20).

2015 Türkiye Genel Seçimleri'nden sonra 20 Temmuz'un da Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde toplanan gençlerin Kobani'ye gitmek için açıklama yaptıkları sırada bir DAEŞ'li teröristin kendini patlatması sonucu 32 kişi ölmüş, ve bu saldırı karşısında hükümeti suçlayan bölücü terör örgütü Pkk'nın da misilleme olarak 22 Temmuz günü Şanlıurfa'nın Ceylanpınar ilçesinde Feyyaz Yumuşak ve Okan Acar isimli iki polisi yataklarında şehit etmesi, 2013'te fiili olarak başlayan Çözüm Süreci'nin rafa kalkmasına neden olmuştur.

Özellikle 7 Haziran 2015 seçimlerinden sonra bölücü terör örgütünün çatışmayı şehre taşıdığı; kazdığı hendek ve açtığı tünellerle çözüm sürecinde barış değil, savaş hazırlıkları yaptığı ortaya çıkmıştır. Bozulan barış süreci tarihinden itibaren medya organlarında hemen her gün şehit haberlerinin yer alması, Türk toplumunun zihninde derin etkiler bırakmış ve bırakmaktadır.

3.2. MEDYA VE TERÖR

Kitle iletişim araçları, ortaya çıktığı günden bu yana belki de kimsenin hayal edemeyeceği kadar insanlar ve toplumlar üzerinde büyük etkiye sahip olmuştur. Bu araçların sınır tanımazlığı ve insanlar üzerinde bıraktığı psikolojik etkiler göz önüne alındığında bu gücün ne kadar büyük olduğu gerçeği yadsınamaz şekilde ortaya çıkmaktadır. Terör örgütleri için medya, paha biçilemez değere sahip ve yaşadığımız çağ içerisinde özellikle de gelişen iletişim teknolojileri sayesinde bir can damarı gibi işlev görmektedir. Terör, cephede kaybettiği savaşı, insanları korkutmak ve daha önemlisi sinir uçlarıyla oynayarak, korku ve infial yaratarak, psikolojik bir harekât üzerinden, bunu da bulunmaz nimet olan kitle iletişim araçları sayesinde gerçekleştirebilme imkânı bulmaktadır. Çağın gereklerine göre stratejiler geliştiren terör örgütleri için sosyal medya gibi alanların çok fazla kontrol altında tutulamaması, geleneksel medyada yer almayan terörist faaliyetlerin bu sayede çok fazla kitleye ulaşma imkânı bulması ve kitleler üzerinde bıraktığı etki düşünüldüğünde önemli bir araç olarak kendini göstermektedir.

Medya organları bir taraftan kamuoyunu bilgilendirme işlevini yerine getirirken, öte taraftan varlıklarını sürdürmek için ekonomik kazanım elde etmek zorundadırlar. Her ne kadar özgür haber yapma fikri kurumlar tarafından idealize ediliyor olsa da realitede olan şey, kurumların sahiplik yapısı ve ekonomik yapısından ileri gelen düşünceler çerçevesinde bilgilerin dolaylı veya doğrudan şekilleniyor oluşudur.

Genel olarak basının iki amacı vardır, diri demokrasi diğeri ticari (Sığırcı, 2014: 155). Medya kuruluşlarının çok seslilik ilkesiyle hareket ederken, öte yandan ekonomik kazanç amaçlayan kuruluşlar olduklarını da göz önüne almak gerekir. Ekonomik kaygılar nedeniyle özellikle dikkat ve ilgi çeken haberlerin gündeme gelmesinde etkili oldukları söylenebilir. Şiddet ve toplumda büyük etki uyandıran olayların reyting getireceği düşüncesinden hareketle medya, terör olaylarına ayrıca ilgi göstermektedir. Terör haberleri olağan dışı ve ani oluşumlara dayandığı için bu da görsel yayıncılığın aradığı türden bilgileri içermektedir (Orhon, 2004: 171-173). Aslında medya terör haberlerine ilgi göstermektedir, çünkü varlığı ticari olarak güçlü olmasına bağlıdır, ilgi göstermek mecburiyetindedir çünkü o da kamuyu bilgilendirme görevini yerine getirmek içindir. Bu konuda medya hassas bir denge gözeterek bu görevini yerine getirmeli, ticari kaygıları nedeniyle kamu yararını göz ardı etmemelidir.

Terör olaylarının temel hedefi yaptığı saldırlarla bir taraftan korkutma, sindirme, devleti zayıflatma amacı güderken öte yandan nihai amacı geniş alanda sesini duyurmak istemesidir. Çağımızda bu işi eksiksiz yerine getiren kitle iletişim araçları da terör için bir nefestir. “İletişim araçları teröristin ikinci yaşam alanıdır; o olmadan bilgi elde etmesi, bilgi toplaması mümkün olamayacağı gibi korku üretmesi, tehdit etmesi de mümkün değildir. Kısaca medya olmadan terörist, terör yapamaz” (İlhan, 2008: 106). Günümüzde medya, siyasi gündemi belirleme ve toplumun bakış açsısı dilediği gibi şekillendirmede zorluk çekmemektedir. Medyanın bu işlevi ise terör örgütlerine istedikleri avantajı sağlamaktadır (Çakır, 2013: 13). Medyadan yansıyan olaylar, durumlar, bilgiler vb. her şey insanların zihinlerinde herhangi bir konu hakkında bir tasavvur veya fikrin oluşmasını sağlayabildiği gibi onların kanaatlerine yön verebilmeyi de mümkün hale getirmektedir.

Terör eyleminin medyada geniş şekilde haberleştirilmesi, tıpkı ağacın ormanda yakılması olayı gibidir; kimse olaydan haberdar olmamışsa belki de gerçekleşmemiştir

(Nacos 2000: 13). Terör, eylemleri oluşları itibariyle dramatik ve şok edici görüntülere yol açması, medyanın seyirciyi çekebilmesi açısından önem taşımaktadır. Diğer taraftan toplumu ileri derecede ilgilendiren bir konu olması bakımından terör olaylarında, medyanın halkı bilgilendirme işlevini yerine getirirken tekrar tekrar konuyu ele alması ve bu şekilde sıcak tutması, ülke gündemlerini belirlemede önemli rol oynamasına da imkân vermektedir.

Terör haberlerinin medyada yer almasının yararı, terör örgütlerinin aleyhine kamuoyunun oluşması ve toplumun bu bağlamda kenetlenmeyi sağlayabilmesidir. Fakat bunu sağlarken son derece dikkatli olunması gerekir. Haberlerde doğru söylem seçilip içerik olarak halkı kutuplaştırmadan terör hadiselerinin yanlış olduğu vurgulanırsa, faydalı sonuçlar alınabilir. Herhangi bir strateji taşımadan içerik ve söyleme dikkat edilmeden haberler verilirse, bu durumun terör örgütlerinin lehine sonuçlar doğurması muhtemeldir. Terörle mücadelenin önemli bir parçası da medyanın oynadığı roldür (Kazan, 2016: 126-127). Medya sadece terör haberlerinde değil, kamuoyunu ilgilendiren tüm haberleri resmi kaynaklara dayandırarak verdiğinde bilgilendirme işlevini yerine getirmiş olur. Aksi takdirde propaganda kaynaklı haberlerle, toplumda tedirginlik ve kafa karışıklığı yaratacak söylemler ortaya çıkacağı için dolaylı da olsa terörün ekmeğine yağ sürülür.

Sadece can veya mal kaybına odaklanarak değil, şiddetlerinin duyulması, duyurulması ve bu yolla psikolojik bir korkutma ile toplumu etki altına almak isteyen terör örgütleri, amaçları için kitle ileştim araçlarını kullanırlar. Aynı zamanda bu araçların yapıları gereği -bilinçli veya bilinçsiz olarak- bu havanın doğmasına neden olurlar. Örneğin; 5 Ocak 2008'de bölücü örgüt Pkk, Hakkâri'de Aktütün askeri karakoluna yaptığı saldırıyı videoya çekip sonra servis etmiştir. Bulunmaz bir fırsatı ele geçiren bölücü terör örgütü, her ne kadar geleneksel medyada sansüre takılsa da alternatif medyada bu görüntülerin önüne geçmek çok daha zor veya tedbir alınıncaya kadar geçen süre içerisinde insanlara ulaşması söz konusu olduğundan, kısmen amacına ulaşmıştır. Diğer taraftan ise medyanın "düzensizliğe karşı tepki göstermek için halkı birlikte hareket etmeye yönlendiren bir etkisi olduğunu da unutmamak gerekir" (Fidan, 2004: 75). Buna, yakın tarihte yaşanan 15 Temmuz darbe girişiminde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kitle iletişim araçları aracılığıyla halkı birlik olmak, darbeye

karşı durmak için sokağa çağırması ve bunun sonucunda darbenin güvenlik güçleri ve halk işbirliğiyle başarılı şekilde püskürtülmesi örneği verilebilir.

Terör örgütleri, eylemlerini daha güçlü göstermek ve toplumda geniş yankı bırakan etkiler uyandırmak için medyayı kullanır. Hatta çoğu kez bununla yetinmeyerek kendi medyasını kurarak kendi tabanına seslenerek görsel ve yazılı bilgiler paylaşmaktadır. Nihai hedef olarak belki şunu belirtmek gerekir: Teröristler eylemlerini bir gazeteci gözüyle değerlendirerek planlamakta ve gerçekleştirmektedir (Devran, 2015: 90). Bir de medyanın tiraj, reyting, tıklanma sayısı gibi ticari kaygıları eklenince toplumda ses getiren haberlere yönelik ilgi giderek artmakta bu da terör örgütleri için bir fırsat doğurmaktadır. Bu nedenle hangi kitle iletişim aracından haber verilirse verilsin, algı yönetimi yapacak, toplumda korku yaratacak ve toplumu baskı altına alacak biçimde olmamalıdır.

Görmek inanmaktır ve medya teröristlerin en iyi arkadaşıdır, der Livingstone (1992: 214). Şiddet haberleri medyada en fazla rağbet gören haberlerden olduğu için medyanın kayıtsız kalması düşünülemez. Medya bir taraftan haber yaparken öte taraftan bilinçli veya bilinçsiz olarak terör örgütünün mesajını topluma ulaştırmış olur. Devletin özellikle güvenlik birimleri tarafından yeğlenmeyen bu durum, gazeteciler için habercilik başarısı olarak nitelendirilebilmektedir (Kazan, 2016: 140). Medya bir güçtür ve bu gücün hangi yönde kullanılacağının iyi bilinmesi gerekir. Medyadaki bilgiler bir zehir olabileceği gibi karşı etki bağlamında bir panzehir olarak da işlev görebilir. Bu durum dikkat edilmesi gereken önemli bir husustur. Çünkü insan zihninde -doğru veya yanlış- edinilen ilk bilginin veya algının değiştirilmesi güçtür.

Medyanın toplumun algısını yönlendirmede oldukça etkili olduğunu anlamak için şu ilginç örnek verilebilir: 5 Eylül 1990 tarihli Daily Telegraph'ın haberine göre Kuveyt hastanesini basan Iraklı askerler, bebekleri kuvözlerinde fırlatıp atarlar. Bu haberle ilgili görüntü veya bebeklerin anneleriyle yapılmış bir röportaj yoktur, ancak Irak'ın Amerika'nın müdahalesiyle Kuveyt'ten çıkarılmasına yönelik bir kampanya için Amerika'nın büyük halkla ilişkiler şirketlerinden Hill&Knowlton ile 10 milyon dolarlık bir sözleşme imzalamıştır. Ekim ayından toplanacak olan ABD Kongresi'nin İnsan Hakları Komisyonu halkla ilişkiler şirketi Hill&Knowlton, tarafından kongreye bebeklerin hikâyesini anlatacak 15 yaşında Kuveytli bir kız ayarlamıştır. Genç kız, çok

başarılıdır, doğru zamanda gözyaşlarına boğulup sanki devam edemeyecekmiş gibi sesini titretir. Kongre komisyonuna, sadece "Neyyire" olarak kendini tanıtmış, soyadını ise Iraklı askerlerin ailesine zulmedeceği endişesiyle açıklamamıştır. Kongre üyelerinin yüzlerinde kızgınlık ve kararlılıkla onu dinlemeleri ve devam eden süreçte Başkan Bush'un, beş hafta boyunca Saddam rejiminin kötülüğünü anlatmak için tam altı kez bu hikâyeye göndermede bulunması ve Senato'nun, Saddam'ı Kuveyt'ten çıkarmaya yönelik bir askeri müdahaleyi tartıştığı oturumda, yedi senatör özellikle kuvözdeki bebekler hikâyesini hatırlatmıştır. Nihayetinde savaş yanlıları oylamayı sadece beş oy farkla kazanmıştır. Gerçek, iki yıl sonra ortaya çıkmıştır. Hikâye bir uydurma, bir masaldır. Hill&Knowlton'ın Kongre komisyonunda ifade vermesi için hazırladığı ve saldırının başladığı tarihte ABD'de olan Neyyire, Kuveyt'in ABD büyükelçisinin kızından başkası değildir. Bu gerçek gözler önüne serildiğinde savaş çoktan kazanılıp bitmiş, bunun da artık hiçbir önemi kalmamıştır (https://www.theguardian.com/education).

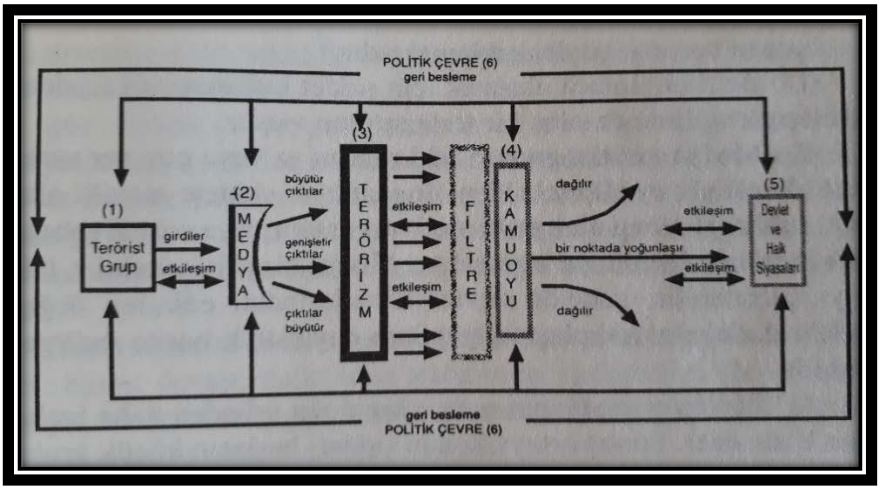
Medya, çağın iyileştirilemez yarası olan terörü kamu vicdanında mahkûm edebileceği bir yayın anlayışı üstlenebilir. Terörün nedenlerine, sonuçlarına, iç ve dış bağlantılarına ilişkin sağlıklı değerlendirmeler, derin gözlemler, analizler ve bilimsel araştırmalar medya tarafından desteklenebilir (Yüksel, 2006: 43). Medya ve terörizm arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, sadece medyanın terörist gruplar lehine olan faydasından bahsetmemek gerekir. Aynı silahı, yani kitle iletişim araçları kanalıyla devletler veya hükümetler de yasal sınırlar içerisinde karşı propaganda, daha doğrusu çarpıtılmamış gerçekleri ortaya çıkarmak için güçlü bir mekanizma olarak işletebilir.

Terör örgütlerinin amacı, fiziksel yıkımla birlikte psikolojik yıkımın toplumda çok daha fazla hissedilmesini sağlamak ve korkuyu pompalamaktır. "Geçen yüzyılın son çeyreğinde bilhassa teknolojik gelişmeler sayesinde medya; insanların duygu tutum ve davranışlarını en fazla etkileyen araçlar oldukları için teröristler tarafından halk üzeninde "psikolojik baskı" için kullanılmış ve kullanılmaktadır" (Süllü, 2016: 17). İçinde yaşanılan çağda iletişim teknolojilerinin olağanüstü şekilde hemen her bireye ulaşıyor olması, bireylerin gönüllü haber alma istekleri ötesinde her türlü içeriğe maruz kalmalarına neden olmaktadır. Terör örgütlerinin eylemleriyle bilhassa devletleri zayıf ve güçsüz göstererek pay elde etmeye çalışmaları, kanunsuz ve ahlaki hiçbir yönü olmayan eylemlere başvurmalarına neden olur. Bu noktada devletler, medyayı

toplumsal bir organize aracı olarak devreye sokarak aynı yöntemle karşı atak geliştirerek toplumsal bilinç ve toplumsal bellek oluşumunu sağlayabilirler.

Medya ve terör ilişkisinde, terör haberlerinin sunumunda olumlu ve olumsuz olmak üzere iki yönlü durum ortaya çıkar. "Medya, verdiği haber yoluyla, toplumun haber alma özgürlüğünü sansürsüz gerçekleştirilmesini, olaylardan sonra devlet ve güvenlik güçleri aleyhinde oluşabilecek dedikodu, fısıltı vb. propaganda faaliyetlerini engellemede ve medyanın anayasal hakkı olan özgürlük ilkesinin yerine getirilmesine katkıda bulunmuş olur. Bu görüntüleri izleyen vatandaşlarda güvenlik güçlerine olan güven duygusu pekişebilir" (Göksu, 2000: 365). Buna ek olarak kitle iletişim araçlarının, yetkililer ve geniş halk kitleleri arasında derin bağlar oluşturmasında, güvenlik güçlerine olan güveni tazelemede yardımcı olabilir. Öncelikle terör için oksijen işlevi gören medyanın diğer olumsuz yönleri arasında "propaganda, şiddet eylemlerinin yayılması, insanların başka insanlara düşman gözüyle bakması, hatta örgüt liderleriyle gizli görüşmeler yaparak güçlü kişiler olduklarını gösterme gibi olumsuz yönlerinin varlığını da ortaya koymak gerekir (Avşar, 1992: 57-63). Elbette olumlu veya olumsuz yönlerin ortaya çıkmasında medya kuruluşlarının yapısı, ideolojisi, kullandığı üslup ve dil, kamuoyunun bilgilendirilmesinde eğilimlerin, düşüncelerin, fikirlerin negatif veya pozitif olarak şekillenmesine katkıda bulunur.

Medya bağlantıları ve tüm iletişim kanalları istenilen doğrultuda yönlendirildiğinde hayati önem taşır. Ne görüyor ve ne işitiyorsak, onu algılıyoruz. Kavramlarımız bize öğretilenlerden ibaret. (Arıboğan, 2007: 91-101). Şöyle ki; terörist bir saldırı gerçekleştiren örgüt, her ne kadar medya aracılığıyla sesini duyuruyor olsa bile, medya eylemi hangi bağlamda ele alıyorsa insanların zihninde o şekliyle yer etmektedir.

Şekil 3.5. Terörizm ve Medya: İnteraktif Sistem. (Farnen, 1990: 120)

Medyanın, genel olarak insanlar için çok yararlı bir rolü olmadığı noktasında çeşitli görüşler ortaya koyulsa da, sonuçta toplumsal yapıda önemli işlevleri olan, topluma biçim vermede yöneticileri yönlendirmeye kadar geniş bir alanda güç sahibidir (Mutz ve Martin, 2001: 110). Medya, insanları dolayısıyla da toplumu ilgilendiren hemen her alanda gündem oluşturma ve gündemi elinde tutabilme potansiyeline sahiptir.

Kamuoyu oluşturma konusunda başrol oynayan medya, insanları sorumluluklar ve tehlikeler konusunda da uyarmakta, başvuru kaynağı olma niteliğiyle toplumsal bilinç oluşturabilmektedir (Cereci ve Özdemir, 2015: 5). Toplum içerisinde insanlar, her ne kadar kitle iletişim araçlarından duydukları veya gördükleri haberlerle ilgili olarak yüzde yüz kesin inanç taşımasa da, dünyaya açılan bir kapı işlevi gören bu araçlardan edinilen bilgilerle, dünya görüşlerine yakın olanlara daha fazla ilgi duyarlar. Medyada toplumsal duyarlılık veya farkındalık oluşturulan konularda ise bu duyarlılık düzeyi daha da fazlalaşır. Örneğin, Milli Mücadele Dönemi'ne bakıldığında Anadolu halkının birlik içinde savunmaya geçmesi ve mücadele için sistematik örgütlenmenin sağlanması konusunda yerel basın önemli bir role sahiptir. Bu dönemde "İstiklal Mahkemesi Başkanı Topçu İhsan'ın, *"Basın su ve ateş gibi bir unsurdur. Hem çok faydalı hem çok zararlı olabilir. Yapılacak şey iyi ilişkiler kurarak faydalarını en yükseğe, zararlarını en aşağıya indirmektir*" (1973: 37) sözleri basının kullanım amacına göre çift yönlü bir yapısının olduğunu ortaya koyması bakımından dikkate değer sözlerdir.

Önemli bir gücü elinde tutan medya bu gücü doğru zamanda ve doğru yöne kanalize ederek toplumda bütünleşmeyi sağlamalıdır. "Aksi takdirde toplum ve medya kendi yataklarında akan iki nehir gibi kalacaktır. Oysa bu iki nehrin birleşiminde elde edilecek enerji, kaçınılmaz olarak yine kendilerine dönecektir ve her iki tarafa da kazanımlar sağlayacağı muhakkaktır" (Gezgin, 2002: 20). Bu iki kaynaktan sadece birini öne çıkarmak, hem medya hem de toplumsal ilişkilerde sorun yaşanmasına neden olur. "*Terörizm kendi başıma politik bir eylem niteliğine sahip olamaz. Terörizm medyaların rehinesidir aynen medyaların onun rehinesi olması gibi. Bu zincirleme şantajın sonu yoktur, herkes herkesin rehinesidir, bu durum bizim "toplumsal" dediğimiz ilişkinin sonudur* " (Baudrillard, 1991: 61). Toplum ve medya arasındaki ilişki dengesi kurulamadığı takdirde medyanın "kamusal alan" işlevi pasifize olur veya medyanın topluma sunduğu görüntülerde veya bilgide duyarlılığın değil, aksine duyarsızlığın oluşmasına yol açar. Bundan dolayı Baudrillard, anlamı eksik görüntünün sadece gösteriye ve gösterinin de ticarete dönüşeceğinden endişe eder ve dolayısıyla bunun terörü besleyeceğini ima eder. Bu ifadeyi destekleyen Nacos (2002: 29), haberlerin eğlence ağırlıklı olması ve reyting, tiraj kaygısı nedeniyle terörizmi sömürdüğünü dile getirir.

Terör veya terörist eylemlerde medya ile olan bağında temel unsur, terörist hareketin kendisi değil medya, otoriteler ve halk tarafından olaya yüklenen anlamdır. Medyanın sürekli olarak geniş kitlelere ulaşabilmesi, medyanın konuyla ilgili yaptığı tanım, izleyicilerin olaya yüklediği anlamı etkiler (Çakır, 2013: 114). Medyanın durduğu nokta burada çok fazla önem arz etmektedir. Çünkü ayıklanmadan yapılan haber veya insanları görüntü bombardımanına maruz bırakmak toplumsal travmaların yaşanmasına ve olayın seyrinin aleyhte gelişmesine neden olabilir. Örneğin; "1994 yılında Takvim Gazetesi'nde yer alan " Apo'nun Öldürülmesi için tim hazırlandı" başlıklı haber bu operasyondan vazgeçilmesini gerektirmiştir (Öztürk, 2003: 82). Sorumlu yapılmayan haberlerde, terörist örgütlere saldırılarıyla ilgili geri dönüş sağlanmış olur ve planlarında aksayan yönleri göstermede ve terör örgütlerine bir sonraki saldırıyı hatasız yapma imkânı sunabilir.

Medya, meydana gelen olayları haberleştirirken verdikleri ilk haber veya görüntülerle zihnin ve algının şekillenmesine etki ederler. Anında aktarılan görsel-işitsel haberler, merak duygusundan hareketle insanların bu tip haberlere veya olaylara olan

ilginin artmasına neden olur. “Medyada yer alan terör olaylarında sosyal anlam tanımlanmak suretiyle içeriğin önemli bir parçası oluşturulur. Bu nedenle medyanın bu alandaki yayınlarında rol ve etkisi oldukça büyüktür” (Bilir, 2009: 159). Belirleyici ve olaylara yön verici etkisiyle medyada yer alan yazılı, basılı veya görsel haberler insanların zihinlerini yönlendirmeye ya da zihinlerinde bu görüntülerle tanımlar oluşmasına neden olabilir.

Terör haberlerinin söylem ve görüntülere ilişkin olarak medya organlarında geçmiş yıllara oranla daha bilinçli şekilde haber yapıldığı gözlenebilmektedir. Örneğin; “Türkiye’de Mavi Çarşı ve HSBC’ye yapılan saldırılardan sonra medya ve terör konusu yoğun bir biçimde tartışılmış ve terör haberlerinin nasıl hazırlanması gerektiği konusu üzerinde durulmuştur. Hatırlanacağı üzere bu saldırılarda yaşamını yitiren sivillerin vücutlarının parçaları dakikalarca ve tekrar tekrar televizyon ekranlarında gösterilmiştir. Bu tarz yayınların kamuoyunda korku ve panik yarattığı, teröristleri cesaretlendirdiği ve dolayısıyla terör örgütlerinin amaçlarına hizmet ettiği konusunda yaygın bir kanaat oluşmuştur” (Devran, 2015: 88).

Medyadaki görüntüler kadar söylemdeki ifadeler de terörü besleyen veya güçsüzleştiren önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. “Terörizmin amacı, hedef seçtiği unsuru dağıtmak, zayıflatmak ve moralini bozmaktır. En medyatik biçimleri seçen terör örgütleri bir eylemin duyulmasını, medyada yer almasını eylemden çok daha fazla önemli sayarlar “ (Süllü, 2016: 92-93). Medya, her ne kadar terör/terörizm için oksijen olarak değerlendiriliyor olsa da bu konuda tamamen medyanın terörü yükselişe geçirdiği söylenemeyeceği gibi, öte taraftan halk üzerinde kurmaya çalıştığı baskının daha geniş kitleler üzerinde medya sayesinde sağlandığını da göz ardı etmemek gerekir. Nitekim kitle iletişim araçları olmadan öncede devletleri zafiyete uğratma maksadıyla yöntemler farklı olsa bile yine de terör vardı. Bu nedenle terörü tırmandırdığı gerekçesiyle medya ya da kitle iletişim araçlarını suçlamak haksızlık ve hatta demokratik ülkelerde kamuoyunu bilgilendirici ve toplum yararını gözetici nitelikteki dördüncü kuvvet oluşunu yok saymak olur. Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus medya kuruluşlarının sırf ticari kaygı güderek değil de, toplumsal vicdanı yaralayacak görüntü ve haberlere de dikkat ederek, toplumsal yararı göz önünde bulunduracak şekilde hareket etmeleri gerektiğidir. Bu konuyla ilgili olarak yasal düzenlemelerin bir örneği olarak;

2011 yılı Nisan ayında Resmi Gazete ’de yayımlanan 6111 numaralı “Radyo Ve Televizyonların Kuruluş Ve Yayın Hizmetleri Hakkında” ki kanunda, kitle iletişim araçları vasıtasıyla ifade ve haber alma özgürlüğünün sağlanmasıyla ilgili olarak görev, yetki ve sorumluluklara ilişkin esaslar belirtilmiştir. Aynı kanunun üçüncü bölümünün sekizinci maddesindeki (d) bendinde belirtilen “ yayın hizmetleri, terörü övemez ve teşvik edemez, terör örgütlerini güçlü veya haklı gösteremez, terör örgütlerinin korkutucu ve yıldırıcı özelliklerini yansıtıcı nitelikte olamaz” ve aynı kanunun yedinci maddesinde ise olağanüstü durumların söz konusu olması halinde “ifade ve haber alma özgürlüğü esas olup, yayın hizmetleri önceden denetlenemez ve yargı kararları saklı kalmak kaydıyla durdurulamaz. Ancak, millî güvenliğin açıkça gerekli kıldığı hâllerde yahut kamu düzeninin ciddî şekilde bozulmasının kuvvetle muhtemel olduğu durumlarda, Başbakan veya görevlendireceği bakan geçici yayın yasağı getirebilir”(http://www.mevzuat.gov.tr) ifadesi ile yasal sınırlar belirlenmiştir.

Terörist eylemlerin gerçekleştiği durumlarda yasal düzenlemelerin getirdiği kurallara göre hareket etme zorunluluğu yanı sıra toplumsal kurumlar bazında da vicdani, ahlaki ve sorumluluk duygusunun geliştirilmesi gerekir. Bu alanda kamuyu bilgilendirirken kamu vicdanını yaralayacak görüntülerin verilmemesine özenle dikkat eden gelişmiş ülkelerdeki uygulamaların örneği olarak BBC’nin (British Broadcasting Corporation) terörle ilgili yayın ilkelerine bakıldığında şunlar görülür: Ceset görüntüsünden sakınılmalıdır. Ölü ve yaralıların yakın çekimi yapılmamalıdır. Terör haberleri ancak özenle verilmelidir. Medya, terörün propagandasına ve tanıtımına alet olmamalıdır.

İngiliz kamu yayıncısı BBC tarafından belirlenen kurallar şunlardır:

1. Ölüler saygıyla ele alınmalı, zorlayıcı nedenler olmadıkça yayınlanmamalıdır,
2. Yakın çekimden kaçınılmalıdır,
3. Kanlı sonuçlar üzerinde fazla durulmamalıdır,
4. İnsan hayatına ve onun acı çekmesine değer verilmelidir,
5. Terör haberleri sorumlu bir şekilde verilmelidir; terörizmle ilgili rivayetlerin öldürücü olduğu unutulmamalıdır,

6. Ulusal güvenliği ilgilendiren konularda resmi sırlar yasası göz önünde bulundurulmalıdır,
7. Teröristlerle mülakat, kamu çıkarı varsa yapılmalıdır, yapılmadan önce yayın politikası kontrolörüne başvurulmalıdır,
8. Teröristlerin propaganda ve tanıtım amaçlı gösterilerine BBC alet olmamalıdır,
9. Teröristlerin kullandığı dil, basın mensubununmuş gibi kullanılmamalıdır (Fendoğlu, 2010).

Mesleki anlamda hemen her alanda profesyonel olma özelliği aranıyor olsa da mekanik bir varlık olmayan insanın, insan haysiyeti ve onurunun söz konusu olduğu durumlarda profesyonellik yerine duygularını ön plana çıkarması yadırganacak bir durum değildir, hatta terör konusunda ulus çıkarlarını gözetmesi adına profesyonel bir tavır sergilediği dahi söylenebilir.

Türkiye'de ise 3984 sayılı yasa, terör ve medya konusunda çok önemli yayın ilkeleri içermektedir. Terörle ilgili yayın ilkeleri kısaca şöyle belirtilebilir;

1. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Atatürk ilke ve inkılaplarına aykırı yayın yapılmaması (3984/4-a).
2. Toplumu şiddete, teröre, etnik ayrımcılığa sevk eden veya halkı sınıf, ırk, dil, din, mezhep ve bölge farkı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik eden veya toplumda nefret duyguları oluşturan yayınlara imkân verilmemesi (3984/4-b).
3. Yayınların şiddet kullanımını özendirici veya ırkçı nefret duygularını kışkırtıcı nitelikte olmaması (3984/4-v).
4. Suç örgütlerinin korkutucu ve yıldırıcı özelliklerinin yansıtılmaması (3984/4-y) gerekir (http://www.rtuk.org.tr).

Kanunla belirlenen yasal çerçeveler dâhilinde yayınlar yapılıyor olsa da, her durumda terör haberlerinin haber değeri taşıması ve bu haberlere karşı olan büyük ilgiden kaynaklanan merakın karşılıklı olarak medyayı beslediği görülmektedir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, vicdani yükümlülüğün gereği olarak, kamuoyunu

bilgilendirme işlevini yerine getirirken teröre yakınlarını kurban veren kişilerin de duygularını hesaba katarak duyarlı bir yayın anlayışı geliştirmenin yanı sıra ulusal çıkarların gözetilmesi gerekliliğidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GAZETELERDEKİ TERÖR HABERLERİNİN FOTOĞRAFİK İMGELER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

4.1. YÖNTEM

Çalışmada terör haberleri, fotoğrafik imge merkezli olarak göstergebilimsel analiz yöntemiyle incelenmektedir. İncelemede egemen öge olarak haber fotoğrafı merkeze alınırken haber metni ise fotoğraftaki anlamın bağlamını oluşturan ikincil unsur olarak kabul edilmiştir. Göstergebilim, insan-doğa ve insan-insan ilişkilerini tanımlayan bir bilimdir. Önce çevresini tanıyan, anlayan insan, daha sonra bu var olan anlamları ortaya çıkarmaya çalışır. Önceden oluşturulmuş anlamlarla, anlamın ortaya çıkarılması için çaba sarf eden bir bilimdir (Sayın, 2014: 51). Göstergebilim çözümlemelerinde en doğru anlama ulaşabilmek için eylem sosyallik içermeli, yani toplumsal bir anlam taşımalıdır ki aralarındaki ilişki tutarlı olabilsin. Elbette bu tutarlılığın sağlanması için en başta aynı eyleme, toplumsal anlam ve davranışta bulunan aktörün aynı anlamı yüklemiş olması veya aynı amaç etrafında bu davranışın anlamlandırılması gerekliliği vardır.

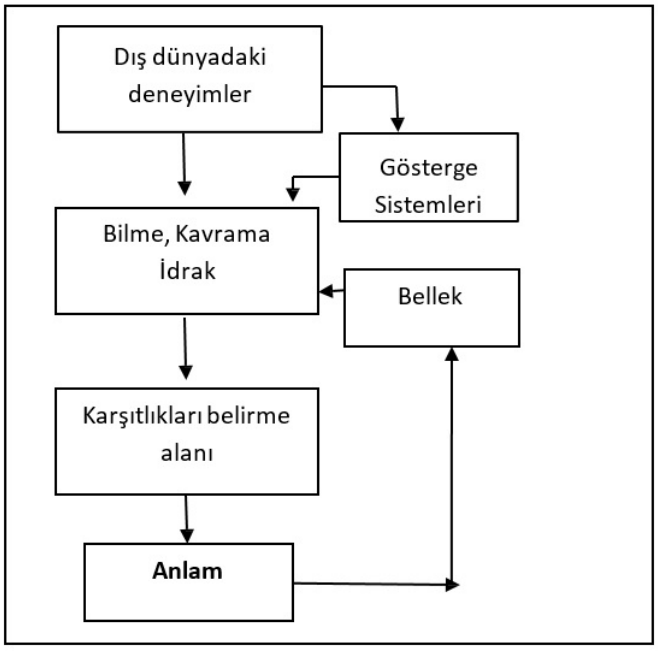
Göstergebilimin anlamını ortaya çıkaran yapı, sözcük, kelime, simge, işaret, jest, mimik, bakış, davranış şekilleri gibi, insanlar arasındaki etkileşimi ve iletişimi sağlayan göstergelerdir. Göstergelerden oluşan "göstergeler dünyası" atalarımızdan bize kalmış bir mirastır (Sayın, 2014: 53). İnsanoğlu, dünyaya geldikten itibaren hazır bulunan göstergelerle üyesi olunan toplumun anlam yapılarıyla, kodlarıyla zihinsel, psikolojik ve fizyolojik büyüme, gelişmesini gayri ihtiyari olarak gerçekleştirir. Kavramlar insanın zihninde yer alsa da anlamlama toplumsal boyuttadır. Tek başına nesnelere veya olgulara anlam vermek toplumsal boyutta herhangi bir şeye karşılık gelemeyebileceği için iletişimin gerçekleşmesi mümkün olamaz.

Toplumsal bağlamda iletişimi taşıyan ve sağlayan unsurlardan biri olarak "*toplumsal bellek, göstergelerin kasası sayılır*" (Sayın, 2014: 62). İnsan zihni tek başına kavramlar veya değerleri anlamlandıramaz. Bu anlamlandırma tarihsel süreç içerisinde toplumsal varlık olan insan tarafından gerçekleştirilir. Göstergelerin de bir anlam ifade etmesi için zihinsel anlamı gibi tarihsel bağlamından koparılması mümkün değildir.

Toplumsal belleği oluşturan öğeler içerisinde sayılabilecek gösterenler arasında geçmiş kuşak ile bağ inşa edilerek bugüne taşınır ve anlam bu bağa göre gerçekleşir.

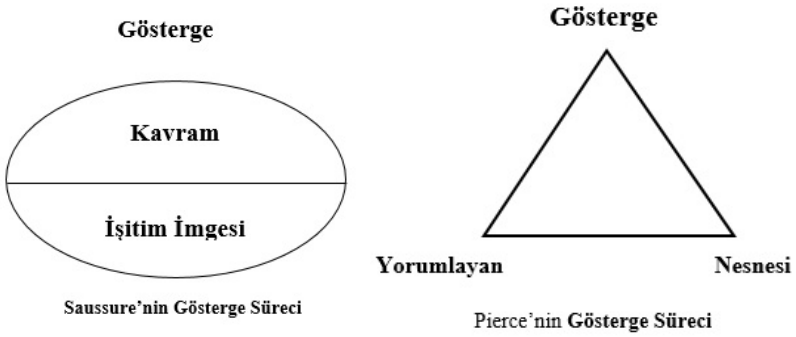
İnsanla ilgili her öğeyi anlamlandırmaya çalışan göstergebilim, bir metni inceleyebileceği gibi anlamsal değer taşıyan bir logo, film, davranış vb. öğeleri de inceleyebilir (Floch, 2002: 3). Yani, göstergebilim hem metinsel ifadeleri hem de görsel ifadeleri çözümlemede kullanılan bir yöntem olarak kullanılabilir.

Bir metin içinde var olan anlamlı dizgeleri göstergeler aracılığıyla okumak, kodları anlamlandırmak, dizi, dizim, metafor ve metonimi ile metinlerarası ilişkileri değerlendirmek, ima edilen anlamların altında yatan ideolojiyi ve kültürü arama yaklaşımlarıdır (Parsa ve Olgundeniz, 2014: 90). Anlamın oluşumu ve anlamın ortaya çıkarılmasında önemli olan göstergebilim analizlerinde, Saussure'nin "anlam karşıtlıklar içinde doğar" ilkesi ile Hjelmslev'in "anlam karşıtlıklarla oluşur" ilkesi çözümleme için önemli bir çıkış noktasıdır (Günay, 2012: 23). Gösteren ve gösterilen arasındaki ilişki evrensel olmayıp kültürel özellik taşıdığı için göstergebilimsel çözümlemeler kültürel değerler, yargılar, anlamlar çerçevesinde değerlendirildiğinde asıl mesajı ortaya çıkarır. Anlamın nasıl oluşturulduğunda hareketle anlam yapıları arasındaki ilişkileri ortaya çıkarır, göstergebilim.

Şekil 4.1. Bireyin Yorumlama Süreci Şeması (Pryluck, 1976: 36).

Göstergebilim Saussure'nin bir kavramla bir işitim imgesini birleştiren (1976: 36); gösteren (yani göstergenin fiziksel yönünü içeren; görüntü, nesne, ses) ile gösterilenden (yani göstergenin kavramsal boyutu) meydana geldiğini ifade ettiği gibi, Saussure'nin çalışmalarından habersiz Pierce'e göre de göstergebilim mantıkla aynı şey anlamına gelmektedir.

Şekil 4.2. Saussure ve Pierce'nin Gösterge Süreci

Peirce'ın göstergebilim anlayışında göstergenin temel özelliklerinden biri hep bir başka göstergeye göndermede bulunmasıdır. Böylelikle düşünce göstergeyi yorumlayan, bir başka düşünceye göndermede bulunan göstergedir (Kıran, 2006).

Pierce'nin gösterme sürecini daha iyi anlayabilmek için Charles William Morris'in gösterge sürecine bakmak gerekecektir. Morris, tren örneğini vererek yaklaşmakta iken duyulan düdük sesinin ona ait olduğunu anlamak için gösterge süreci içerisinde bu sesi şöyle değerlendirir:

1. Sözdizimsel Boyut: Tren düdüğü sesini diğer seslerle olan ilişkisi bağlamında inceler. Düdük sesi uyarıcı sesler dizgesi içerisindedir.
2. Anlambilimsel Boyut: Düdük sesi ile tren arasında kurulan ilişkidir.
3. Edimbilimsel Boyut: Tren sesini duyan kişinin vereceği tepki ile ilgilidir (Rifat, 1996: 120).

Bir diğer isim ise Roland Barthes de gösterenin gösterileni belirtmediğini, gösterilenin daha derinlemesine okuması için "yan anlam" kavramını ortaya koyar (1998: 182). Göstergebilimsel bir çözümleme yapabilmek için öncelikle gösteren gösterilen ikilisinin oluşturduğu göstergenin çözümlenmesi yapılmalıdır. Bunun için de sadece görüntülerin görünen anlamları olarak adlandırılan düz anlamları yanı sıra

kültürel veya toplumsal kodlar, dilsel öğeler, yorumlama süreci, metonomik ve metaforik kavramları içeren yan anlamaları da bu anlamlandırma süreçleri içerisinde göz önüne almak gerekir.

Okura önemli bir görev yükleyen göstergebilimci, anlamın üretiminde imgenin oynadığı önemli rol kadar okurun da önemli katkı sunduğunu göz ardı etmez. Okurun hâlihazırda bir ilgi düzeyine sahip olmasından ve toplumsal tutumlarından kaynaklanan art alan bilgisiyle metin ve okur arasında bir etkileşim gerçekleşir (Fiske, 2014: 211). Göstergebilimde alıcı/izleyici, okuyucu olarak nitelendirilir ve iletişim sürecinde okuyucuya özel önem atfeder. Okuyucunun kişisel deneyim ve tecrübeleri, yaşam biçimi, kültürel değerleri vb. metnin anlamlandırılmasına yardım eder (Atabek ve Atabek, 2007: 68).

Göstergebilim, aslında görünenin arkasında gösterilmek istenen bir şey olduğundan hareketle gerçekte neyin görülmek veya gösterilmek istendiğini araştırır. Bu yaparken de kendine özgü terimlerle analizini gerçekleştirir (Çiçek, 2014: 214). Medyada yer alan tüm verilerin bir metin olduğu değerlendirilirse, belirli bir düzen içindeki bu yapıları anlamlar ve kodlar üzerinden çözümlemek gerekir. Gazete haberlerinde yer alan soyut bir kavramın, örneğin acının somut yansıması, görselde yer alan bir kişinin beden dilinden okumak mümkün hale gelebilmektedir. Göstergebilimsel analiz yaparken, aslında bir metindeki anlamı ortaya çıkarmak için kelime, cümle, paragraf üçlüsü gibi düşünmek mümkündür. Eldeki verilerin temelde vermek istediği şey, anlamın bütünlükçü bir yapı içerisinde kendini ortaya koymasıyla belirir.

Medya metinlerini okumak gerekmektedir, çünkü bu çıktılar basitçe var olmamışlardır; bu metinler yapılandırılmış bir bütündür ve yaratıcılarının bilinçli seçimleri, tercihleri, değerleri ve ideolojileri ile donatılmışlardır. Böylece medya metinlerini okurken görünenin ardında görünmeyenleri, ima edilen anlamları da anlamlandırmak gerekir. Medya önemli bir ekonomik güçtür ve çıktılarının, anlam ve iletilerinin ne söylediği, nasıl söylendiği, bunların kime ulaştığı ve okurlarının, izleyicilerinin üzerindeki etkilerinin ne olacağını göstergebilimin temel inceleme alanıdır (Parsa ve Olgundeniz, 2014: 100).

Göstergebilim çözümleme yapmanın temel amacı, apaçık görünenin altında görünmeyen anlama ulaşma çabasından kaynaklanan ve çok sık kullanılan semboller,

simgelerle açık ve örtük olarak oluşturulmuş anlamları ortaya çıkarmaktır (Rifat, 2009: 11). Bir okuma yöntemi olarak göstergebilim, diğer okuma biçimleriyle ilişkili ve ilgili, kapsayıcı bir nitelik taşımaktadır. Göstergebilimin temel özelliği; sadece dilbilimsel kavramları dilin kendisine değil, diğer görüntü ve metinlere de uygulamak olmuştur (Berger, 1993: 14).

Göstergebilimin de içerisinde değerlendirilebileceği niteliksel veri çözümlemesinin ana ilgi alanlarından biri ise iletişim sürecinde belli bir temanın veya çevrenin tekrarlanmasıyla oluşan analizlerdir. Bu verilerin sınıflandırılması farklı izleyici gruplarının haberleri seçici olarak alımlaması ve yeniden kurmasına yönelik çıkarsamalar yapmak için girdi oluşturmaktadır (Geray, 2014: 163). Nitel veri analizi, bir problemin çözümüne ilişkin olarak gözlem, görüşme ve metin analizi gibi yöntemleri kullanarak, öznel-yorumlayıcı bir süreci de ifade etmektedir (Dey, 1993).

Nitel araştırmada sürecin önemli basamaklarında biri de örneklem seçimidir. Bu araştırmalarda kullanılan örneklem modeli "amaçlı örneklem"dir. Araştırma konusu da olay veya durum hakkında ve belirli bir amaca bağlı olarak derinlemesine bilgi toplamayı gerektirir (Maxwell, 1996). Nitel veriler yazılı metinler olabileceği gibi görsel veriler, gözlemlenmiş davranış biçimlerini de içerebilmektedir. Toplumun kendi oluşturduğu anlamları, anlamlandırmaları çözebilmek için nitel araştırma analizlerinden yararlanmak mümkündür. Nicel araştırmaya göre daha sübjektif bir özellik taşıyabilen nitel araştırma yöntemi ise insan ve toplumla ilgili değerleri, yargıları ve olguları sadece sayısal verilere indirgemeden onları anlam yapıları içerisinde ele almaya çalışan bir çözümleme sistemidir. Kısaca nicel araştırma yöntemleriyle nesnel bir varlık olarak ele alınan insan ve onun oluşturmuş olduğu anlamlar, nitel araştırmada insanın anlama ve kavrama kabiliyetlerini de işin içine katarak sonuca varmayı hedefler.

Nitel veriler, sağlamlaştırılmış ve zengin açıklamalarıyla yerel bağlamda ortaya çıkan süreçlerin açıklanmasında caziptirler veya tercih edilirler. Niteliksel veriler, verimli açıklamalar türeterek ve nedenselliğin değerlendirilmesinde kronolojik akışı sağlayabilirler... Bu ise araştırmacıların önyargı ve çerçevelerin ötesine geçmeye yardım eder. Bu sayede nitel araştırmalarda Smith'in belirttiği gibi "yadsınamazlık ilkesine" sahip olur (Miles, Huberman, 1984: 15). Miles ve Huberman nitel araştırma verilerinin iki aşamada belirdiğini söyler. Bunlar;

1. Veri azaltma: Niteliksel araştırma süresince ham veriler içerisinden elde edilen bilgiler azaltılarak süreç devam eder.
2. Veri Görüntüleme: ikinci akışı bu aşamadır. Sonuca varmaya veya harekete geçmeye izin verir. Verilerin görsel hale getirildiği bu aşamada, belirli sonuçlar çıkartmaya öncelik olarak verilerin örülerek görselleştirildiği ve daha anlaşılır biçime sokulduğu aşamadır (1984: 21). Bu şekilde görselleşen veriler insan zihninin kolay algılamasını sağlamaktadır.
3. Son aşama ise bulguları test etme ve onaylamadan oluşmaktadır. Bu aşamada temalar, kuralların nedenleri ve açıklamaları, insanlar arasındaki ilişkiler, teorik yapılarla verilerin ne anlama geldiğini anlamaya ve anlamlandırılmaya çalışılmaktadır (Miles, Huberman, 1984: 230-242). Sürecin başında henüz anlamsız veya belirsiz olan veriler artık bu son aşama ile belli bir noktaya ulaşmış ve anlamlı verilere dönüşmüştür.

Nihayetinde nitel veri analizi, merkezde insanın olduğu, onun çevresini nasıl algıladığı ve tanımladığını keşfetmeye yönelik çabaları anlamaya çalışır. Öznelliğin de işin içine karıştığı nitel veri analizinde benzer özelliklere sahip bilgiler kendi içerisinde kategorilere ayrılmaktadır. Tümevarımcı olarak tanımlanabilecek nitel veri analizi, bilginin üzerinde yükseldiği sosyal gerçekliği insan zihninden bağımsız olarak ele almamaktadır (Özdemir, 2010: 339-340).

4.2. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

Çalışma kapsamında ele alınan gazeteler 1984 ve 2016 yılları arasında her olayın incelenmesi mükün olmadığı için, genellikle şehit sayısının fazla olduğu dönemler dikkate alınarak seçilmiştir. Fakat bazen dönemsel özellikler ön plana çıktığı için şehit sayısının daha az olduğu dönemlerde yapılan haberler de analize tabi tutulmuştur. Toplumsal belleğin tek tek zihinlerden ziyade kolektif zihinler etrafında harekete geçmesi söz konusu olduğu düşüncesiyle, yıllara göre tirajı en yüksek üç gazetenin haberleri üzerinden analizler yapılmıştır.

BİMER (Başbakanlık İletişim Merkezi)'in verilerine dayanılarak 1984 yılında Hürriyet, Milliyet, Güneş; 1987 yılında Hürriyet, Günaydın, Güneş; 1993-1999 yılları

arasında Hürriyet, Türkiye, Sabah; 2007 ve 2008 yıllarında posta, Hürriyet, Sabah; 2014 yılında Posta, Hürriyet, Sabah; 2015 ve 2016 yılları arasında ise Hürriyet, Posta, Sabah gazeteleri sıralamaları dikkate alınarak inceleme yapılmıştır.

Gerçekleşmiş 28 olay üç ayrı gazetenin haberleri üzerinden ele alınmış, ancak kimi zaman bazı olaylar gazetelerde haber yapılmadığı için aynı olay daha az sayıdaki gazete haberleri üzerinden değerlendirilmiş ve toplamda 87 haber incelenmiştir. İncelenen haberler sadece gazetelerin yapmış oldukları haber metinleri ve görselleri üzerinden değerlendirilmiştir.

4.3. ÇÖZÜMLEME PARAMETRELERİ

Gazeteler analize tabi tutulurken geliştirilen metinsel, görüntüsel ve bağlamsal olarak ele alınmıştır. *Metinsel analizde*, haberin başlığı, terör veya terör örgütü tanımlaması ve metin içeriği parametrlerine işlişkin olan bilgilere yer verilmiştir.

Görüntüsel analizde, ana öğe yani haberle ilgili verilen fotoğraflardaki en çarpıcı veya dikkat çeken nokta, yardımcı öğe ile ana öğeyi destekleyen veya tamamlayan görüntüler, fotoğraf dışı görsel öğe ile infografik anlatım, olay anına ilişkin fotoğraf ile olayla özdeşleşen görüntüler, olay sonrası ana ilişkin fotoğraf ile olayın boyutları üzerine görsel verilerle haberlerin okunması amaçlanmıştır.

Yine *görüntüsel analiz* başlığı altında "enformasyon" parametresi 5N, 1K kuralına bağlı olarak, "görüntüsel ve metinsel enformasyon" olmak üzere iki farklı şekilde karşılaştırma yapılarak görüntü ve metin bütünlüğünün sağlanıp sağlanmadığına ve yine görüntülerdeki "duygusallık" durumu ile terörün yol açtığı sonucun travmatik boyutlarına değinilmeye çalışılmıştır.

Görüntüsel analiz bağlamında "simgesel öğeler" in kullanımıyla da, söze ihtiyaç duymadan insanların ortak kavramlar veya simgeler üzerinden toplumsal kabullerle veya tanımlarla bir olayı veya durumu anlamlandırma biçimleri üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Bir başka parametre olarak *bağlamsal analizd*e ise, haberin gazete sayfasındaki yeri, fotoğraf açısı ve fotoğrafın uygulanma biçimiyle yaratılmak istenen duyguya,

olayın önemine; fotoğrafın diğer haberlerle ilişkisi ele alınarak haberin yarattığı etkiye değinilmeye çalışılmıştır.

4.4. 15 AĞUSTOS 1984 SİİRT- ERUH SALDIRISI BAŞLIKLI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.3. Hürriyet, 18 Ağustos 1984

Tablo 4.1. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (18 Ağustos 1984)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Güney'de operasyon	Sol ayrılıkçı	Eruh ve Şemdinli'de eyleme kalkışan teröristler aranıyor.
		Teröristler, Jandarma karakolu, asker gazino ve subay lojmanlarına bombalı saldırıda bir jandarma erini şehit etti

		Halk üzerinde sindirme ve baskı eylemlerine başvuran teröristlerin yakalanması için bölgede geniş çaplı bir operasyona başlandı

Tablo 4.2. Hürriyet Gazetisi Görüntüsel Analiz (18 Ağustos 1984)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** 1 jandarma eri ve 1 subay, 7 er, 3 sivil **Ne?** Şehit ve yaralı **Nerede?** Siirt- Eruh ve Hakkâri- Şemdinli **Ne zaman?** 15 Ağustos **Nasıl?** Bombalı ve silahlı saldırı **Niçin?** -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Ayrılıkçı terör örgütü
	Mağdur	Asker ve siviller
Haberde Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili bir fotoğraf bulunmadığından metin-fotoğraf bütünlüğü yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.3. Hürriyet Gazetisi Bağlamsal Analiz (18 Ağustos 1984)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sürmanşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.4. Milliyet, 20 Ağustos 1984

Tablo 4.4. Milliyet Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 1984)

METİNSEL ANALİZ		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Saldırganlar çembere alındı Büyük operasyon	Sol ayrılıkçı	Mehmetçiğin soluğu enselerinde
		Teröristlerin 6- 7 kız olduğu, iki de doktor bulunduğu bildirildi
		Operasyon başarıyla sürdürülürken kuşkulu bazı kişiler gözaltına alındı
		Bölge halkı yaka silkiyor (6. Sayfada)
		Dış basın olaya geniş yer verdi BBC Amerika'nın Sesi Radyosu Tahran Radyosu (6. Sayfada)

Tablo 4.5. Milliyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (20 Ağustos 1984)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Operasyondaki Mehmetçiğin fotoğrafı	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Mehmetçik **Ne?** Operasyon **Nerede?** Dağlık arazide **Ne zaman? -** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Pkk **Ne?** Saldırdı **Nerede?** Eruh'ta **Ne zaman?** 15 Ağustos **Nasıl?** **Niçin?** -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Terör örgütü
	Mağdur	Jandarma karakolu çalışanları
Haberde Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olay sonrası ana ilişkin de olsa fotoğraf yer aldığından haber-fotoğraf bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Jandarma logosu (Komutan şapkasında)	

Tablo 4.6. Milliyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (20 Ağustos 1984)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, orta en alt kısımda		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.5. Güneş, 19 Ağustos 1984

Tablo 4.7. Güneş Gazetesi Metinsel Analiz (19 Ağustos 1984)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Güneydoğu'da operasyon sürüyor İki saldırgan yakalandı	Sol ayrılıkçı	Apo, "PKK" örgütüne mensup oldukları sanılan saldırganlardan bir bölümünün Irak ya da İran'a kaçtıkları, önemli bir bölümünün de Herakol Dağları'nda saklandıkları bildiriliyor
		Askeri helikopterler saldırganların yerini belirlemek amacıyla keşif uçuşu yapıyor
		Şırnak- Eruh arasındaki bir köprüde komando birliği asayişi sağlamakla görevlendirildi
		İçişleri Bakanı Tanrıyar: Bu hükümet sizin hükümetiniz. Sizinle her zaman beraber olacağız. Çok kısa zamanda buraları cennete çevireceğiz
		Teröristler, Aslı Erişim'i de yaraladı

Tablo 4.8. Güneş Gazetesi Görüntüsel Analiz (19 Ağustos 1984)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Pkk **Ne?** Saldırdı **Nerede?** Siirt- Eruh **Ne zaman?** 15 Ağustos **Nasıl?** **Niçin?** -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Terör örgütü
	Mağdur	Jandarma karakolu çalışanları
Haberde Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili bir fotoğraf bulunmadığından bütünlük yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.9. Güneş Gazetesi Bağlamsal Analiz (19 Ağustos 1984)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.10. Hürriyet, Güneş ve Milliyet Gazeteleri Ortak Analizi (19 Ağustos 1984)

	Hürriyet	**Milliyet**	**Güneş**
Ortak Manşet	✓		✓
Ortak Terör Tanımı	✓	✓	✓
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf			
Ortak Duygu			
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.11. Hürriyet, Milliyet ve Güneş Gazetelerinin Gösteren-Gösterilen İlişkisi (19 Ağustos 1984)

Gösteren	Gösterilen
Mehmetçiğin dağdaki fotoğrafı	Her koşulda vatanın koruyucusu
Üniformalı asker ve bakanın fotoğrafı	Devletin varlığı
Güney'de Oparasyon Güneydoğu'da Operasyon	Bilgi verme
Ayrılıkçı, sol vurgusu	Terör örgütünün nitelendirilmesi

15 Ağustos 1984 yılında bölücü terör örgütü Pkk'nın Siirt'in Eruh ilçesindeki Jandarma Karakolu ve lojmanlarına saldırısı sonucu nöbet tutan Süleyman Aydın isimli er şehit olmuştur. Bu olayın ardından yapılan operasyona ilişkin haberler gazetelerin ilk sayfalarında yer almıştır. Gazetelerde yer bulan bu haberle ilgili olarak fotoğraf kullanımı yoktur, ancak olay sonrası bölgeyi ziyarete giden İçişleri Bakanı ve Jandarma Komutanı'nın birlikte çekilmiş fotoğrafı, hükümetin bölge halkının yanında olduğunu, yine Bakan'ın " *Bu hükümet sizin hükümetiniz. Sizinle her zaman beraber olacağız. Çok kısa zamanda buraları cennete çevireceğiz*" cümlesiyle vurgulandığı görülmektedir. Fotoğrafı olmayan haberin Hürriyet gazetesinde "*Güney'de operasyon*" başlığıyla verilmesi ilk etapta Akdeniz Bölgesi'ni çağrıştırmakta ancak haberin detayında ayrıntılı bilgilerle saldırının nerede ve ne şekilde gerçekleştirildiği bilgisi verilmektedir. Güneş gazetesi ise "*Güneydoğu'da Operasyon*" başlığı doğrudan saldırının gerçekleştiği coğrafi konum hakkında zihinde bir tasavvur belirmesini sağlamaktadır. Saldırının gerçekleştiği günden birkaç gün sonra yapılan operasyonlarla ilgili olarak, askerin anında karşılık verdiği gibi Mehmetçiğin sarp arazideki görüntülerinin servis edilmesi, çetin şartlara rağmen devletin ve milletin bekası için yapılan fedakârlıkların bir göstergesi olarak "*Mehmetçiğin soluğu enselerinde*" söylemiyle güçlendirilmektedir. Terör örgütünün nitelendirilmesi noktasında "*ayrılıkçı sol*" ifadesi ise her üç gazetenin ortak söylemi şeklinde, vurgulu olarak ifade edilmekte ve henüz yeni bilinmeye başlayan bu örgüt hakkında "ayrılıkçı" yapıya istinaden "*birlik olarak"* karşı durulacağı yan anlamı okunmaktadır.

Ayrıca, günümüzde bu olay, gerçekleştiği dönemde bölücü terör örgütünün henüz adını duyurmaya çalıştığı dönem olması bakımından ilk katliamın yapıldığı saldırı olarak değerlendirilmektedir.

4.2. 23 OCAK 1987 BAŞYURTLAR KATLİAMI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.6. Hürriyet, 25 Ocak 1987

Tablo 4.12. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (25 Ocak 1987)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Pkk, çocukları taradı	Apo'cular Hain Canavar	Tüyler ürperten katliam: 10 ölü
		Apo'cuların kurşuna dizdiği 10 kurbandan 7'si çocuk
		Gözü dönmüş canavarlar…4 çocuğu acımasızca delik deşik ettiler
		Katliam yörede büyük infial yarattı
		Güvenlik güçlerinin hainlere karşı başlattığı operasyona, lanet yağdıran köylüler de katıldı

Tablo 4.13. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (25 Ocak 1987)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Terörist **Ne?** Saldırı **Nerede?** Mardin, Başyurt **Ne zaman?** **Nasıl?** Silahla **Niçin?**	**Kim?** Apo'cular **Ne?** Katliam yaptı **Nerede?** Mardin- Midyat- Başyurt Köyü **Ne zaman?** 23 Ocak **Nasıl?** Taradı **Niçin?** -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Terör örgütü
	Mağdur	Sivil halk, çocuklar
Haberde Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayın gerçekleştiği yerle ilgili infografik vardır, ancak olayla ilgili fotoğraf olmadığından kısmen metin fotoğraf bütünlüğünden bahsedilebilir	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.14. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (25 Ocak 1987)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, orta kısımda manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.7. Günaydın, 25 Ocak 1987

Tablo 4.15. Günaydın Gazetesi Metinsel Analiz (25 Ocak 1987)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Kahpece bir saldırı daha	Hainler Yasadışı	Mardin Midyat Dargeçit'te iki eve bombalı ve silahlı saldırı düzenleyen yasadışı Pkk militanları 7'si çocuk 10 kişiyi öldürdüler
		Saldırıdan sonra hainlerin yakalanması için geniş çaplı arama ve operasyon başlatıldı
		Sıkıyönetim komutanı ve vali helikopterle olay yerine gitti

Tablo 4.16. Günaydın Gazetesi Görüntüsel Analiz (25 Ocak 1987)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Yasadışı Pkk militanları **Ne?** Öldürdü **Nerede?** Mardin- Midyat- Dargeçit **Ne zaman?** 23 Ocak **Nasıl?** Bomba ve silahlı saldırıyla **Niçin?** -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Terör örgütü
	Mağdur	Sivil halk, çocuklar
Haberde Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili fotoğraf olmadığından metin fotoğraf bütünlüğü yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.17. Günaydın Gazetesi Bağlamsal Analiz (25 Ocak 1987)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, orta kısımda manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.8. Güneş, 25 Ocak 1987

Tablo 4.18. Güneş Gazetesi Metinsel Analiz (25 Ocak 1987)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Pkk kana doymuyor	Gözü dönmüş Vampir (kana doymuyor)	Midyat'ta 7'si çocuk 10 kişiyi öldürdüler
		Başyurt Köyü'nün Gündüzkörte mezrasında iki ayrı eve baskın düzenleyen gözü dönmüş Pkk militanları, bombalı saldırıdan sonra evleri makinalı tüfekle taradıktan sonra ateşe verdi
		Başyurt Köyü, Uludere'den sonra mateme bürünen ikinci köy oldu

Tablo 4.19. Güneş Gazetesi Görüntüsel Analiz (25 Ocak 1987)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Terörist **Ne?** Baskın yapmış **Nerede?** Mardin, Başyurt Köyü **Ne zaman?** **Nasıl?** Silahla **Niçin?**	**Kim?** Gözü dönmüş Pkk militanları **Ne?** 7'si çocuk 10 kişiyi öldürdüler **Nerede?** Midyat, Başyurt Köyü **Ne zaman?** 23 Ocak **Nasıl?** Bomba ve makinalı tüfekle **Niçin?** -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Terör örgütü
	Mağdur	Sivil halk, çocuklar
Haberde Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayın gerçekleştiği yerle ilgili infografik vardır, ancak olayla ilgili fotoğraf olmadığından kısmen metin fotoğraf bütünlüğünden bahsedilebilir	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.20. Güneş Gazetesi Bağlamsal Analiz (25 Ocak 1987)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada manşette, orta kısımda		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.21. Hürriyet, Günaydın ve Güneş Gazeteleri Ortak Analizi (25 Ocak 1987)

	Hürriyet	**Günaydın**	**Güneş**
Ortak Manşet	✓	✓	✓
Ortak Terör Tanımı	✓	✓	✓
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf			
Ortak Duygu			
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.22. Hürriyet, Günaydın ve Güneş Gazetelerinin Gösteren-Gösterilen İlişkisi (25 Ocak 1987)

Gösteren	Gösterilen
"Pkk, çocukları taradı" ifadesi	Pkk'nın korkak ve çocuk katili olduğu vurgusu Kan akıtmaktan çekinmeyen zalim örgüt olduğu vurgusu
"Kahpece bir saldırı daha" ifadesi	
"Pkk, kana doymuyor" ifadesi	
İnfografik	Olayın gerçekleştiği coğrafyanın tanıtılması

23 Ocak 1987'de Mardin'in Midyat ilçesine bağlı Başyurt Köyü'ne baskın düzenleyen bölücü terör örgütü, 7'si çocuk 10 kişiyi makineli tüfekler ve bombalarla katletmiştir. Olaydan bir gün önce Uludere'de meydana gelen katliamda "y*ine kahpece saldırı*" yla çoğu çocuk sivil halk öldürülmüştür. Bölücü terör örgütünün saldırılarını aralıksız olarak sivil halk üzerinde gerçekleştirmesi, halkı sindirme ve korkutma ile kendi tarafına çekme isteğinin bir göstergesi olarak okumak mümkündür. Gazetelerin ilk sayfasında yer bulan bu haber, bölücü terör örgütünün hiçbir ayrım yapmadan çoluk çocuk demeden kan akıtmaktan çekinmediğini, "*Pkk çocukları taradı*" ifadeleriyle tamamen infial yaratan bir saldırıyla halkı aba altından sopa göstererek, destek vermeye zorladığı ve bu yolla bu coğrafyada tutunmayı amaçladığı görülmektedir. "*Pkk'nın, kana doymadığı"* ise vahşi ve gözü dönmüş şekilde gerçekleştirmiş olduğu katliamın göstergesidir. Gazetelerde fotoğraf kullanılmamış olması, olayın kısa süreli bellekte yer edinemeyeceği gibi aynı zamanda toplumsal hafızada kalıcı bir etki bırakmasını sağlayamayacaktır. Ancak olayın gerçekleştiği coğrafyanın infografikle verilmesi anlatımı güçlendirmesi bakımından kullanılan önemli bir görsel öğedir.

4.3. 8 MART 1987 MARDİN, NUSAYBİN AÇIKYOL KATLİAMI

Şekil 4.9. Hürriyet, 9 Mart 1987

Tablo 4.23. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (9 Mart 1987)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Sınırda kritik 10 gün Kahpe katliam Çılgın plan	Bölücüler Hainler Kahpe Eşkıya	Bölücülerin azgınlık günleri olan Nevruz'da ses vermek isteyecekleri bildiriliyor
		Hainlerin Suriye'den sızdığı belirlendi. Bu ülkeyi uyardık
		Türkiye-Irak sınırında başı ezilen eşkıyanın dikkatlerin hava harekâtımıza çevrilmesinden yararlanarak bu kez de Suriye sınırından sızmaya başladıkları tespit edildi

		Gece karanlığında Açıkyol Köyü'nü basan hainlerin öldürdüğü 8 kişinin 4'ü çocuk…
		İçişleri Bakanı Akbulut: Üstüne basarak söylüyorum. En şiddetli şekilde cezalandırılacaklar

Tablo 4.24. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (9 Mart 1987)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Terörist **Ne?** Baskın yapmış **Nerede?** Mardin, Açıkyol **Ne zaman?** **Nasıl?** Silahla **Niçin?**	**Kim?** Hainler **Ne?** 4'üçocuk 8 kişiyi öldürdü **Nerede?** Nusaybin, Açıkyol Köyü **Ne zaman?** 8 Mart **Nasıl?** Bomba ve otomatik silah **Niçin?** -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Terör örgütü
	Mağdur	Sivil halk, çocuklar
Haberde Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayın gerçekleştiği yerle ilgili infografik vardır, ancak olayla ilgili fotoğraf olmadığından kısmen metin fotoğraf bütünlüğünden bahsedilebilir	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.25. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (9 Mart 1987)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sürmanşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.10. Günaydın, 9 Mart 1987

Tablo 4.26. Günaydın Gazetesi Metinsel Analiz (9 Mart 1987)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Bölücü eşkıya yine saldırdı	Bölücüler Eşkıya Gözü dönmüş Kahpe Çete	Saldırıyı Irak'tan Suriye'ye kaçan kahpeler yaptı
		21:00 sularında köye gelen bölücü maskeli eşkıya 6'sı çocuk 8 kişiyi öldürdü
		Katliamdan sonra kaçan bölücü çete mensuplarının yakalanması için yörede geniş çaplı arama ve operasyon başlatıldı
		İçişleri Bakanı Akbulut: Eşkıyaya layık olduğu ders verilecek

Tablo 4.27. Günaydın Gazetesi Görüntüsel Analiz (9 Mart 1987)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Teröristler **Ne?** Kaçmış **Nerede?** Irak'tan Suriye'ye **Ne zaman?** Uçak bombardımanı sonrası **Nasıl?** **Niçin?** Irak sınırı bombalandığı için	**Kim?** Hainler **Ne?** 4'üçocuk 8 kişiyi öldürdü **Nerede?** Nusaybin, Açıkyol Köyü **Ne zaman?** 8 Mart, 21:00'da **Nasıl?** **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Terör örgütü
	Mağdur	Sivil halk, çocuklar
Haberde Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Olayla ilgili fotoğraf olmadığından metin-fotoğraf bütünlüğü yoktur. Ayrıca olayın bahsedilen coğrafyada neden gerçekleştiğini açıklamak için kullanılan infografiğin ise haberle dolaylı bağlantısı vardır.	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.28. Günaydın Gazetesi Bağlamsal Analiz (9 Mart 1987)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sürmanşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.11. Güneş, 9 Mart 1987

Tablo 4.29. Güneş Gazetesi Metinsel Analiz (9 Mart 1987)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Eşkıya kana doymuyor	Bölücüler Eşkıya Çete Cani	Pkk'nın yeni katliamı: 6'sı çocuk 8 ölü
		Açıkyol Köyü'nü bomba ve otomatik silahla basan bölücü eşkıya mensupları…
		Son dört eyleminde kadın ve çocukları canice katleden bölücü çete mensuplarının yakalanması için bölgede geniş harekât başlatıldı

Tablo 4.30. Güneş Gazetesi Görüntüsel Analiz (9 Mart 1987)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Bölücü çete mensupları **Ne?** 6'sı çocuk 8 kişiyi öldürdü **Nerede?** Nusaybin, Açıkyol Köyü **Ne zaman?** **Nasıl?** Bomba ve otomatik silahla **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Terör örgütü
	Mağdur	Sivil halk, çocuklar
Haberde Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Olayla ilgili fotoğraf olmadığından metin-fotoğraf bütünlüğü yoktur.	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.31. Güneş Gazetesi Bağlamsal Analiz (9 Mart 1987)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sürmanşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.32. Hürriyet, Günaydın ve Güneş Gazeteleri Ortak Analizi (9 Mart 1987)

	Hürriyet	**Günaydın**	**Güneş**
Ortak Manşet		✓	✓
Ortak Terör Tanımı/Nitelendirme	✓	✓	✓
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf			
Ortak Duygu			
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.33. Hürriyet, Günaydın ve Güneş Gazetelerinin Gösteren-Gösterilen İlişkisi (9 Mart 1987)

Gösteren	Gösterilen
Azgınlık günleri olan "Nevruz"	Bugünlerde eylemlerin arttığı
"Kahpece katliam" ifadesi	Yapılan eylemin insanlık dışı olduğu vurgusu
"Irak sınırında başı ezilen eşkıyanın Suriye'den sızması" ve "Suriye'nin uyarılması" ifadesi	Suriye'nin gevşek davrandığı
"Bölücü eşkıya yine saldırdı"	Saldırının daha önce de gerçekleştiği
"Gözü dönmüş eşkıya" ifadesi	Hak, hukuk bilmezlik, sınır tanımazlık
"Eşkıya kana doymuyor" ifadesi	Kan akıtmaktan çekinilmediği
"Kadın ve çocukları canice katleden…" ifadesi	Savunmasız ve masum insanlara güç yetirdikleri
İnfografik	Anlatımda kalıcılığı sağlama ve dikkat çekme

8 Mart 1987'de Mardin'in Nusaybin ilçesi Açıkyol Köyü'ne bölücü terör örgütünün düzenlediği bombalı ve otomatik silahlı saldırıda çoğu çocuk 8 sivil öldürülmüştür. Saldırının gerçekleştiği bölge Türkiye'nin sınır komşusu olduğu Suriye'den sızma girişimi sonrası olduğu anlaşılmıştır. Gazete haberleri daha önce Irak'tan gelen saldırıların Türkiye'nin havadan gerçekleştirdiği operasyonlarla bertaraf edildiği ve bölücü örgüt üyelerinin buralarda barınma sıkıntısı çektiği için Suriye'ye kaçtığını dillendirmektedir. İnfografikle Hürriyet ve Günaydın gazetesinde anlatılan bu haber, saldırının gerçekleştiği yerle ilgili bilgi verirken neden bu tür olayların ülkenin sınır yerleşkelerinde meydana geldiği sorusuna cevap vermekte ve güvenliği tehdit eden unsurların sınır dışından kaynaklı olduğu noktasına dikkat çekmektedir. Baharın gelişini kutlama adına bayram olarak bir takım etkinliklerin yapıldığı "*Nevruz*" da bölücü terör örgütünün saldırılarını daha da ses getirecek biçimde artırması, sanki bu günlerin sadece belli bir ideoloji veya inanç kesimine ait olduğunun bir göstergesi gibi verilerek, toplumsal algının da bu doğrultuda yönlendirilmesine neden olmaktadır. Haber metinlerinde özellikle "*hain, bölücü, gözü dönmüş, eşkıya, cani*" nitelendirilmelerinin kullanılması, bölücü terör örgütü militanlarının her üç gazetede de aynı söylem üzerinden ortak tanımlama yaptığı görülmektedir. Medyanın bu tanımlamaları, elinde tuttuğu güç göz önüne alındığında ilerleyen dönemlerde bu tür saldırıları gerçekleştirenlerin, toplumsal algı ve toplumsal bellekteki nitelendirilme biçimine de etki ettiğinin bir göstergesi olarak görmek mümkündür.

4.4. 20 HAZİRAN 1987 PINARCIK KATLİAMI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.12. Hürriyet, 22 Haziran 1987

Tablo 4.34. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (22 Haziran 1987)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Haberli, katliam Yetti artık Kenan Evren: Avrupa sevinsin Devlet gücünü gösterecek	Bölücü Hainler Vahşi Katliamcı	Baba bizi kurtar
		Avrupa Parlamentosu'ndan bölücüye destek.. Apo'dan emir… Ve 30 ölü
		Pkk'cılar Türkiye'de birleşiyor
		Apo'dan sürekli saldırı komutu
		"Perişan" nine ve torunları
		Perişan Yavuz nine cesetlerin başında hainlere lanet yağdırdı
		Nine: "Bu kanlar yerde kalmamalı, devlet mutlaka hesabını sormalı" dedi
		En kanlı hain katliam

		Mermisi biten korucu, çocuklarının sesini duyuyordu: Baba bizi kurtar
		Bölücülerin, Suriye'nin Amada bölgesinden geldiği belirlendi. Pkk, sınırda yuvalanmış durumda
		Dünya bu vahşeti konuşuyor, ajanslar flaş haber olarak duyururken, BBC katliam olarak nitelendirdi

Tablo 4.35. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (22 Haziran 1987)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Çocuk cesetleri Öldürülen erkekler	
Yardımcı Öğe	Cesetlerin başında ağıt yakan nine, kadın ve çocuklar	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Saldırıda öldürülen çocuklar ve yetişkin kişiler	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Çocuklar ve siviller **Ne?** Öldürülmüş **Nerede?** Mardin, Pınarcık **Ne zaman?** **Nasıl?** Silahla **Niçin?**	**Kim?** Çocuklar ve siviller **Ne?** Öldürüldü **Nerede?** Mardin, Pınarcık **Ne zaman?** 20 Ocak **Nasıl?** Bomba ve otomatik silahla **Niçin?**	
Duygusallık	Acı, ağlama, üzüntü, çaresizlik	
Haber Aktörleri	**Fail**	Terör örgütü
	Mağdur	Sivil halk, çocuklar
Haberde Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Olayla ilgili fotoğraf yapılan katliamı yansıttığı için fotoğraf metin bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.36. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (22 Haziran 1987)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, tam sayfa		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	✓
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var /İlk sayfada yer alan bütün haberler bu olayla ilgilidir		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.13. Günaydın, 22 Haziran 1987

Tablo 4.37. Günaydın Gazetesi Metinsel Analiz (22 Haziran 1987)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Mardin'de katliam	Caniler Hunharca	Köy basan caniler 16'sı çocuk 30 kişi öldürdü
		Tam bir vahşet örneği sergilediler
		Köy meydanında topladıkları vatandaşları çocuk kadın ayrımı gözetmeden hunharca katlettiler
		3 eve de el bombası ve roketatarla saldırdılar
		Canilerin yakalanması için geniş çaplı operasyon başlatıldı

Tablo 4.38. Günaydın Gazetesi Görüntüsel Analiz (22 Haziran 1987)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Kadın cesetleri	
Yardımcı Öğe	Cesetlerin başındaki kişi	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Saldırıda öldürülen kadınlar	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Kadınlar **Ne?** Öldürülmüş **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** Kurşunlanarak **Niçin?**	**Kim?** Köylüler **Ne?** Öldürüldü **Nerede?** Mardin, Pınarcık **Ne zaman?** 20 Ocak, 22:00 sıralarında **Nasıl?** Kurşun, bomba ve roketatarla **Niçin?**	
Duygusallık	Üzüntü	
Haber Aktörleri	**Fail**	Terör örgütü
	Mağdur	Sivil halk, çocuklar
Haberde Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Olayla ilgili görüntü, yapılan katliamı yansıttığı için fotoğraf metin bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.39. Günaydın Gazetesi Bağlamsal Analiz (22 Haziran 1987)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sürmanşet		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.14. Güneş, 22 Haziran 1987

Tablo 4.40. Güneş Gazetesi Metinsel Analiz (22 Haziran 1987)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Bunlar insan değil	Eşkıya Elleri kanlı Vahşi	Avrupa Parlamentosu utansın
		Eşkıya 16'sı çocuk 30 kişiyi öldürdü
		Çocuklarını gözleri önünde öldürdüler
		Elleri kanlı vahşiler evlere ve okullara bombaları atıp ateşe verdiler
		Pınarcık Köyü yerle bir oldu
		Anarşide en büyük acıyı analar çekiyor
		Muhalefet vahşi katliamı nefretle kınadı, birlik olalım

Tablo 4.41. Güneş Gazetesi Görüntüsel Analiz (22 Haziran 1987)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Çocuk ve yetişkin cesetleri	
Yardımcı Öğe	Yakınlarının cenaze yanı başındaki fotoğrafları	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Var	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Saldırıda öldürülen çocuk ve yetişkinler	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Çocuklar ve yetişkin kişi **Ne?** Öldürülmüş **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** Kurşunlanarak **Niçin?**	**Kim?** Çocuklar ve yetişkinler **Ne?** Öldürüldü **Nerede?** Mardin, Pınarcık **Ne zaman?** 20 Ocak **Nasıl?** Kurşun ve bombalarla **Niçin?**	
Duygusallık	Üzüntü, acı	
Haber Aktörleri	**Fail**	Terör örgütü
	Mağdur	Sivil halk, çocuklar
Haberde Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Olayla ilgili görüntüde yapılan katliamın boyutu gösterilmekte olup, fotoğraf metin bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.42. Güneş Gazetesi Görüntüsel Analiz (22 Haziran 1987)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sürmanşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.43. Hürriyet, Günaydın ve Güneş Gazeteleri Ortak Analizi (22 Haziran 1987)

	Hürriyet	**Günaydın**	**Güneş**
Ortak Manşet	✓		✓
Ortak Terör Tanımı/Nitelendirme	✓	✓	✓
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf	✓	✓	✓
Ortak Duygu	✓	✓	✓
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.44. Hürriyet, Günaydın ve Güneş Gazetelerinin Gösteren-Gösterilen İlişkisi (22 Haziran 1987)

Gösteren	Gösterilen
Çocuk ve yetişkin cesetleri	Vahşetin çoluk çocuk demeden gerçekleştiği
"Avrupa Parlamentosu'ndan bölücüye destek" ifadesi	Terör örgütünün destek bularak şımardığı
"En kanlı hain katliamı" ifadesi	Önceki eylemlerde olandan daha fazla ölüm olduğu
"Bölücülerin, Suriye'nin Amada bölgesinden geldiği belirlendi. Pkk, sınırda yuvalanmış durumda " ifadesi	Komşu ülkelerde terörün beslendiği Sınırların tehlike arz ettiği
"Dünya bu vahşeti konuşuyor…" ifadesi	Olayın çok büyük oluşu ve göz ardı edilemezliği
"Avrupa Parlamentosu utansın" ifadesi	Avrupa'nın teröre destek verdiği
"Anarşide en büyük acıyı analar çekiyor" ifadesi	Analar ağlamasına vurgu
Çocuk cesetlerinin başındaki eli silahlı erkek	Terörün gücünün masum ve savunmasız insanlara yettiği İntikam duygusu

20 Haziran 1987 yılında Mardin, Pınarcık Köyü'nde bölücü terör örgütünün düzenlediği bombalı ve silahlı saldırıda 16'sı çocuk 30 kişi katledilmiştir. Saldırının Avrupa Parlamentosu'nda Ermeni yanlısı tasarıyı onaylaması sonrasında gerçekleşmesi, gazete haberlerinde "*bölücüye destek*" olarak okunmasına, yine yan anlam olarak da malum terör örgütünün Ermeni Asala örgütünün devamı niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu saldırı, "*En kanlı hain katliam"* olarak daha önceki saldırılarda öldürülen insan sayısından fazlasına gönderme yapmakta ve olayın yankısının dünyada önde gelen yayın kuruluşlarının ajanslarına haber olarak düşmesini "*Dünya bu vahşeti konuşuyor"* ifadesi ile göstermektedir. "*Bölücülerin, Suriye bölgesinden geldiği belirlendi. Pkk, sınırda yuvalanmış durumda*" ki ifade ise terör örgütünün beslendiği ve rahat hareket alanı bulduğu coğrafyaya müdahale edilmesi veya bu noktalarda önlem alınması gerektiği anlamını içermektedir. Katliamdan geride kalan görüntülerde kurşunlanarak öldürülen çocuk veya yetişkinlerin başında duran kişiler yaşanan acının bir ifadesi olarak belirdiği gibi elde tutulan silah da intikam duygusunu yansıtmaktadır. Cumhurbaşkanı Evren'in, gerçekleşen saldırıları anarşi olaylarına benzetmesi, bir süre önce sağ-sol karşıtlığından kaynaklı çatışmaların sebep gösterilerek yapılan 80 darbesine göndermede bulunmakla birlikte, yaşanan olaylarda en çok anaların acı çektiğini belirterek "Analar ağlamasın" a vurgu yapmaktadır.

4.5. 10 HAZİRAN 1990 ŞIRNAK GÜÇLÜKONAK ÇEVRİMLİ KÖYÜ KATLİAMI GAZETE HABERLERİ

Bu haber 1990 yılının en yüksek tirajı yapan Sabah gazetesinde yer almadığı için ikinci sıradaki Hürriyet ve Türkiye gazeteleri incelenmiştir.

Hürriyet'ten okurlarına SÜPER SÜPER armağan
Genç, güzel, hızlı İtalyan fırtınası
ALFA ROMEO ARABA
Hem de 2 X 100 wattlık müzik setiyle
YALNIZCA 3 KUPONA
İLK KUPON BU CUMA Hürriyet'te
Hürriyet
12 Haziran 1990 Salı
Kurucusu: Sedat Simavi 1896-1959
60'LARDAN GÜNÜMÜZE ROCK'TAN HEAVY METAL'E MÜZİKTE SEYİR DEFTERİ HER SAYFASI RENGÂRENK PERŞEMBE'YE Hürriyet'le
ROCK... HEAVY METAL MÜZİĞİN SEYİR DEFTERİ
Özal: 'Kesinlikle söylüyorum, Semra Hanım aday olmayacak'
Nihayet yalanlandı
Cumhurbaşkanı Özal, "Semra Hanım bu işe girecek değil, ama bu hadisenin tek iyi tarafı oldu. Dost bildiğimiz insanların maskesi aşağı düştü" dedi.
ANKARA'dan Ertuğrul ÖZKÖK
İki seçim arası hükümet değişmez
Özal ve Akbulut devleti dinamitliyor
13'ü çocuk 27 kişiyi katlettiler
PKK'DA VAHŞET taktiğine dönüş
Şırnak'a bağlı Çevrimli Köyü'ne saldıran PKK'lılar, roketatar ve otomatik silahlarla 4'ü korucu, 13'ü çocuk olmak üzere 27 kişiyi öldürdü. Bir terörist ölü ele geçti.
Mecliste 12 temsilci sokuyorlar
Bulgaristan'da Türk gerçeği
Suyun tadını çıkardılar
Yağışlı ve serin hava geliyor
Kayak emeklilik iptal edildi
Moskova, Almanya'dan rüşvet istiyor
TEK KUPONA 2 ÇİFTE 7 GÜN 7 GECE TATİL
BU HAFTA ÇEŞME TURBAN
İŞTE KUPONUMUZ
TATİL
17 100 TÜRK BÜYÜĞÜ

Şekil 4.15. Hürriyet, 12 Haziran 1990

Tablo 4.45. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (12 Haziran 1987)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Pkk'da vahşet taktiğine dönüş	Katil Vahşi	13'ü çocuk 27 kişiyi katlettiler
		Gerçekleşmeyecek hayaller uğruna ölüm kusan Pkk'nın eylemleri tüm yurtta tepkiyle karşılandı
		Evlerde çıkan yangın sonucu bazı vatandaşlar diri diri can verdi

Tablo 4.46. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (12 Haziran 1987)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yaralanma sonrası ameliyata alınan çocuğun fotoğrafı	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Çocuk ve siviller **Ne?** Pkk'lılar tarafından öldürüldü **Nerede?** Çevrimli köyü **Ne zaman?** 10 Haziran, 23:00'da **Nasıl?** Roketatar ve otomatik silahlarla **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Çocuklar ve siviller
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili bir fotoğraf bulunmadığından metin-fotoğraf bütünlüğü yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.47. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (12 Haziran 1987)

Bağlamsal analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, orta kısımda		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.16. Türkiye, 12 Haziran 1990

Tablo 4.48. Türkiye Gazetesi Metinsel Analiz (12 Haziran 1987)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Şırnak'ta katliam	Bölücü Gözü dönmüş Eşkıya	Teröristler kadın çocuk demeden 27 kişiyi öldürdü
		Bölücü militanlar, benzin ve yanıcı maddelerle saldırdılar
		4 evi ateşe veren teröristler bir yandan da köyü kurşun yağmuruna tuttular
		Hem cenaze yıkadılar hem de ağıt yaktılar
		Teröristlerden birini köy korucusu öldürdü
		Güneydoğu için Ankara'da toplantı
		Akbulut: Gözü dönmüş eşkıya mutlaka cezalandırılacak

Tablo 4.49. Türkiye Gazetesi Görüntüsel Analiz (12 Haziran 1987)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Cenaze	
Yardımcı Öğe	Cenazeyi yıkayan kişiler	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Saldırıda öldürülen kişilerin cenazesi	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Vatandaş **Ne?** Ölmüş **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Çocuk ve siviller **Ne?** Pkk'lılar tarafından öldürüldü **Nerede?** Çevrimli köyü **Ne zaman?** 10 Haziran, **Nasıl?** Mermi, benzin ve yanıcı maddelerle **Niçin?**	
Duygusallık	Acı, üzüntü	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Çocuklar ve siviller
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayda öldürülen kişilerin ve öldürülen bir teröristin cenaze fotoğrafı olduğundan metin-fotoğraf bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.50. Türkiye Gazetesi Bağlamsal Analiz (12 Haziran 1987)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, orta kısımda		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var		
Mahreç Kullanımı	Anadolu Ajansı		

Tablo 4.51. Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri Ortak Analizi (12 Haziran 1987)

	Hürriyet	**Türkiye**
Ortak Manşet	✓	✓
Ortak Terör Tanımı	✓	✓
Ortak Simge Kullanımı		
Ortak Fotoğraf	✓	✓
Ortak Duygu	✓	✓
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓

Tablo 4.52. Hürriyet ve Tükiye Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (12 Haziran 1987)

Gösteren	Gösterilen
Her tarafı sargılı çocuk	Pkk vahşeti
Yıkanmakta olan cenazeler	Acı ve sahiplenmenin karesi
Terörist cenazesi	Bedel ödetildiği
"Kadın ve çocukları katlettikleri" ifadesi	Acımasız oluşları
Güneydoğu için Ankara'da toplantı	Ankara'nın devletin zirvesinin bulunduğu yer olmasına yapılan atıf Önemli bir olayın gerçekleştiği
"Benzin ve yanıcı madde kullandıkları" ifadesi	Katliamların vahşet boyutunda olması

10 Haziran 1990 yılında Şırnak'ın Çevrimli Köyü'nde meydana gelen bölücü terör örgütünün saldırısında otuza yakın kişi can vermiştir. Gerçekleşen katliamın boyutu, gazetelerde yaralı olarak kurtulmuş her tarafı sargılı olan çocuğun ve yıkanmaya hazırlanan cenazelerin yer aldığı fotoğraflarla anlaşılmaktadır. Haber metinlerinde teröristlerin sıfatlandırılmasında kullanılan "*vahşi, gözü dönmüş, katil*" söylemleri yapılan saldırının dehşetini anlatmanın birer göstergesi olurken, terör örgütünün tanımlanmasında "*bölücü*" niteliğe atıf yapılması, örgütün ideolojik yaklaşımını ortaya koyan bir gösterge olarak belirmektedir. Özellikle kadın ve çocukların katledilmesi ön plana çıkarılarak haberin manşete taşınması, bölücü terör örgütünün orantısız güç kullanımı ve haksız yere masumların canına kıydığı için "vahşi" olarak nitelenmesinin nedeni olarak göze çarpmaktadır. "*Güneydoğu için Ankara'da toplantı*" ifadesindeki Ankara'nın, ülkenin başkenti olması, devletin buradan idare edildiği ve yönetimde merkezi bir ağırlığı olduğunu göstermektedir.

Toplumsal belleği oluşturucu bir unsur olarak tirajı en yüksek gazete olan Sabah'ta bu haberin yer almaması ise gündem maddesi olarak öne aldığı konu veya kendi kurumsal kimliği bağlamında farklı bir tartışmanın konusu olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır.

4.6. 30 AĞUSTOS 1992 ŞEMDİNLİ ALAN KARAKOLU BASKINI

Şekil 4.17. Sabah, 31 Ağustos 1992

Tablo 4.53. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ağustos 1992)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
43 Pkk'lı öldürüldü, 10 er şehit		Alan jandarma karakoluna Pkk'lıların saldırması sonucu 43 Pkk'lı ölü ele geçti, 10 er şehit oldu
		İran sınırından gelen teröristler…

Tablo 4.54. Sabah Gazetesi Görüntüsel Analiz (31 Ağustos 1992)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Var (Arazi arama, tarama görüntüleri)	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Asker **Ne?** Operasyon yapıyor **Nerede?** Sarp arazide **Ne zaman?** Gündüz vakti **Nasıl?** Askeri helikopterle **Niçin?**	**Kim?** Askerler **Ne?** Şehit edildi **Nerede?** Şemdinli, Alan karakolu **Ne zaman?** 30 Ağustos, sabah saatleri **Nasıl?** Kalabalık Pkk'lı grubun saldırmasıyla **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Askerler
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili görüntü, olay sonrası yapılan operasyonla ilgili olduğundan metin-fotoğraf bütünlüğü kısmen vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.55. Sabah Gazetesi Bağlamsal Analiz (31 Ağustos 1992)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sağ orta kısımda		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.18. Hürriyet, 31 Ağustos 1992

Tablo 4.56. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ağustos 1992)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Savaş gibi çatışma		Dün sabah İran'dan sızarak Alan jandarma karakoluna saldıran Pkk'lılar müthiş darbe yedi
		Bölge cehenneme döndü, 43 Pkk'lı öldü, 10 asker şehit oldu
		Tekrar İran'a doğru kaçtılar

Tablo 4.57. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (31 Ağustos 1992)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Askerler **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** Şemdinli, Alan karakolu **Ne zaman?** 30 Ağustos, sabah saatleri **Nasıl?** Roketatar ve otomatik tüfeklerle **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Askerler
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili herhangi bir görüntü, olmadığından metin-fotoğraf bütünlüğü yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.58. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (31 Ağustos 1992)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, orta kısımda		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.59. Sabah ve Hürriyet Gazeteleri Ortak Analizi (31 Ağustos 1992)

	Sabah	**Hürriyet**
Ortak Manşet		
Ortak Terör Tanımı		
Ortak Simge Kullanımı		
Ortak Fotoğraf		
Ortak Duygu		
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓

Tablo 4.60. Sabah ve Hürriyet Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (31 Ağustos 1992)

Gösteren	Gösterilen
Dağlık, kayalık arazi	Zor şartlara rağmen operasyon yapıldığı
Askeri helikopter	Devletin gücü
Savaş gibi çatışma	Olayın tahmin edilenden çok büyük oldğu
"İran'dan sızarak Alan jandarma karakoluna saldıran Pkk'lılar…" ifadesi	Tehlikenin nerden geldiğine dikkat çekme
"Bölge cehenneme döndü, 43 Pkk'lı öldü, 10 asker şehit oldu" ifadesi	İkili zıtlıkları üzerinden anlatım

30 Ağustos 1992 yılında Şemdinli'nin Alan Jandarma Karakolu'na yapılan saldırıda 43 terörist öldürülmüş, 10 er de şehit olmuştur. Sabah ve Hürriyet gazetelerinde ilk sayfada yer bulan habere ilişkin olarak herhangi bir bilgi Türkiye gazetesinde bulunamamıştır. Bundan dolayı inceleme iki gazete üzerinden gerçekleştirilmiştir. Verilen haberle ilgili olarak olay anı veya olay sonrası ana ait herhangi bir görüntü yoktur, ancak Sabah gazetesi olay sonrası operasyonla ilgili olarak sarp kayalıklar önünde askeri bir helikopterin bulunduğu görüntüleri servis ederek, arama tarama çalışmalarının arazinin zorlu şartlarına rağmen gerçekleştiğini göstermekte ve terörün zayıflatmaya çalıştığı devletin gücünün sarsılmazlığı alt okumasını yapmaktadır. Saldırıyı gerçekleştiren teröristlerin Türkiye'nin sınır komşusu olan İran'dan geldiği ve tekrar İran'a kaçtığı üzerinde özellikle durularak, İran'ın tehlike arz ettiği yan anlamı belirmektedir. Çatışma alanının "*cehenneme döndüğü*" ifadesi, gerçekleşen olayın basit bir saldırı olayından ibaret olmadığının göstergesidir. Haber metinlerinde saldırıyı gerçekleştiren Pkk'lılardan 43 'ünün ölmesi, teröristlerin aldıkları ağır darbeye vurgu yaparak zayiatlarını ön plana çıkarmakta, 10 erin şehit olması ise öldürüldü-şehit oldu ikili zıtlığı üzerinden, dini inanç temelinde bir mertebeye ulaşıldığı yan anlamının göstergesidir.

4.7. 20 EKİM 1992 BİNGÖL-SOLHAN KATLİAMI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.19. Hürriyet, 21 Ekim 1992

Tablo 4.61. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ekim 1992)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
19 ölü, 6 yaralı	Militan	Yolcu minibüsünü durduran Pkk'lılar 25 yolcuyu indirdi, taradı, 19 kişi öldü
		Bölgeye gönderilen birlikler, kaçan militanları yakalamak için operasyonlara başladı

Tablo 4.62. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (21 Ekim 1992)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Siviller **Ne?** Öldürüldü **Nerede?** Bingöl-Solhan'da **Ne zaman?** 20 Ekim **Nasıl?** Silahlarla tarayarak **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Siviller
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili herhangi bir görüntü, olmadığından metin-fotoğraf bütünlüğü yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.63. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (21 Ekim 1992)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sağ alt kısımda		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Milli Eğitime okul bağışladık

Türkiye
GÜNLÜK SİYASİ GAZETE
21 EKİM 1992 ÇARŞAMBA

Özal: Dört yıl daha istiyorum

Bingöl'de katliam

Dev-Sol'a bir darbe daha

Yeşillerin lideri evinde öldürüldü

"Osmanlı gitti istikrarsızlık başladı"

Şekil 4.20. Türkiye, 21 Ekim 1992

Tablo 4.64. Türkiye Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ekim 1992)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Bingöl'de katliam		Yolcu otobüsünü silahlarla taradıktan sonra yakan teröristler 19 kişiyi öldürdü

Tablo 4.65. Türkiye Gazetesi Görüntüsel Analiz (21 Ekim 1992)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Siviller **Ne?** Öldürüldü **Nerede?** Bingöl-Solhan **Ne zaman?** 20 Ekim **Nasıl?** Otomatik silahlarla taranarak **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Siviller
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili herhangi bir görüntü, olmadığından metin-fotoğraf bütünlüğü yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.66. Türkiye Gazetesi Bağlamsal Analiz (21 Ekim 1992)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sol orta kısımda		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.67. Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri Ortak Analizi (21 Ekim 1992)

	Hürriyet	**Türkiye**
Ortak Manşet		
Ortak Terör Tanımı		
Ortak Simge Kullanımı		
Ortak Fotoğraf		
Ortak Duygu		
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓

Tablo 4.68. Hürriyet ve Tükiye Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (21 Ekim 1992)

Gösteren	Gösterilen
"Yolcu minibüsünü durduran Pkk'lılar" ifadesi	Masum ve savunmasız olana yönelik
"Yolcu otobüsünü silahlarla taradıktan sonra yakan teröristler" ifadesi	Tamamen öldürmeye yönelik eylemi içermesi
" Katliam" ifadesi	Maksatlı ve planlılık içermesi

20 Ekim 1992 yılında Bingöl'ün Solhan ilçesi karayolunda yolcu minibüsünü durduran Pkk'lı teröristler, minibüsten indirdikleri 25 kişiyi tarayarak 19 kişiyi öldürmüş 6 kişiyi de yaralamış, sonrasında da minibüsü ateşe vererek kaçmışlardır. Ölümün çok olduğu bu haberi iki gazete; Hürriyet ve Türkiye gazeteleri ilk sayfada az da olsa yer vermiş, tirajı en yüksek olan Sabah gazetesinde ise bu olayla ilgili habere rastlanamamıştır. Gazete içeriklerine bakıldığında Türkiye gazetesi, boyut olarak az yer ayırmış fakat büyük puntolarla haberin başlığını vererek olaya bir noktaya kadar dikkat çekmeyi başarmıştır. "*Katliam*" başlığı ile olayın faillerine katil göndermesi yapmakta ve yapılan saldırının tamamen öldürmeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

4.8. 24 MAYIS 1993 BİNGÖL-ELAZIĞ KARAYOLUNDA 33 ER'İN ŞEHİT EDİLDİĞİ GAZETE HABERLERİ

SABAH

26 MAYIS 1993 ÇARŞAMBA TELERAMA İLE BİRLİKTE 6000 LİRA

TÜRKİYE'NİN EN ÇOK SATAN GAZETESİ 1 NUMARA

Geleceğinizin güvenliği için.

Alçakça katliam

Bingöl-Elazığ karayolunu kesen PKK'lı katiller otobüslerden indirdikleri 33 eri kurşuna dizdi

33 ŞEHİT

Kahreden pusu

Özel timler, teröristler tarafından kaçırılan 13 er ile bir polis ve 8 vatandaşımızı yıldırım operasyonla kurtardı. Kobra helikopterlerin katlidığı operasyonda 10 terörist öldürüldü

Kürdistan'ı sen paraları aldılar

Bilgi nasıl sızdırıldı?

Eşkıyaya kıskaç operasyonu

SABAH BÖLGEDE

Ramazan ÖZTÜRK, Nihat ALTINTAŞ, Oday TAN, Enver SEVİŞ, Adnan GERGER, A. Zafer ÖZTÜRK, Uğur SEFKAT, Necdet OLCAY

Demirel'le görüştü

Cumhurbaşkanı Demirel: Sükunet bozuldu

Af durduruldu

Başbakan Vekili Erdal İnönü Bingöl'deki pusu nedeniyle PKK'ya af kararnamesinin askıya alındığını açıkladı

"Cinayeti nefretle kınıyorum"

Milletçe kahrolduk

Apo ne demişti

SABOTAJ

GÜNERİ CİVAOĞLU Devamı 21'de

iki nokta

Şimdi ne olacak?

Hasan Cemal

Reuter: PKK'nın oyunu ortaya çıktı

BİZİMCİTY

Salih MEMECAN

Şekil 4.21. Sabah, 26 Mayıs 1993

Tablo 4.69. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (26 Mayıs 1993)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Alçakça katliam	Alçak Canavar Eşkıya	Karayolunu kesen Pkk'lılar 33 eri katletti
		Kahreden pusu
		Saat 18:15 sıralarında yol kesildi
		Kaçırdıkları 33 sivil elbiseli eri kurşuna dizdi

		Yolu kestikleri sırada durdukları 5 kamu aracını da ateşe verdi
		Düzenlenen yıldırım operasyonla kaçırılan sivil ve askerler kurtarıldı, 10 terörist öldürüldü
		Otobüslerde sivil ve silahsız askerlerin bilgisini kim sızdırdı?
		Eşkıyaya kıskaç operasyonu

Tablo 4.70. Sabah Gazetesi Görüntüsel Analiz (26 Mayıs 1993)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Teröristler **Ne?** Yolu kesti ve sivilleri taradı **Nerede?** Karayolunda **Ne zaman?** **Nasıl?** Silah ve roketatarla **Niçin?**	**Kim?** 33 sivil er **Ne?** Pkk'lılar tarafından şehit edildi **Nerede?** Bingöl-Elazığ karayolunda **Ne zaman?** 23 Mayıs18:15'de **Nasıl?** Roketatar ve otomatik silahlarla **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Sivil erler
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili bir fotoğraf bulunmamaktadır, ancak metni desteklemek için kullanılan infografik metin-fotoğraf bütünlüğünü sağlamaktadır	
Simgesel Öğeler	Puşi, şalvar (infografikte)	

Tablo 4.71. Sabah Gazetesi Bağlamsal Analiz (26 Mayıs 1993)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var /		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.22. Hürriyet, 26 Mayıs 1993

Tablo 4.72. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (26 Mayıs 1993)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Barışa dinamit	Alçak Canavar Eşkıya	Hükümet dağdaki eyleme karışmamış Pkk militanlarına af kararı alırken, Bingöl karayolunda silahsız ve korumasız 33 askeri şehit ettiler
		Koruma önlemi yoktu
		Geç gelen haber
		Hükümet, haberi sabah öğrendi
		HEP Muş milletvekili Sırrı Sakık'ın kardeşi Şemsin Sakık grubu tarafından gerçekleştirildiği bildirildi
		Militanlar özellikle erlerin yüzlerine ateş ederek tanınmaz hale getirdiler

Tablo 4.73. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (26 Mayıs 1993)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Saldırıdan kurtulan askerlerin yaralı fotoğrafları Yakılan kamu araçları	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Teröristler **Ne?** Yolu kesti ve sivilleri taradı **Nerede?** Karayolunda **Ne zaman?** **Nasıl?** Silahlarla **Niçin?**	**Kim?** 33 sivil er **Ne?** Pkk'lılar tarafından şehit edildi **Nerede?** Bingöl-Elazığ karayolunda **Ne zaman?** 23 Mayıs, 19:30'da **Nasıl?** Otomatik silahlarla **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Sivil erler
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili olarak saldırıdan yaralı kurtulan, yanmış kamu araçları ve ayrıca metni desteklemek için kullanılan infografik metin-fotoğraf bütünlüğünü sağlamaktadır	
Simgesel Öğeler	Puşi	

Tablo 4.74. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (26 Mayıs 1993)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		✓
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Türkiye
GÜNLÜK SİYASİ GAZETE
Gözyaşlarımız dinmiyor
ÜLKE KAN GÖLÜ
Bölücü terör örgütü PKK, Bingöl-Diyarbakır yolunu kesip, 33 erimizi şehid etti
Eskişehir'de 10 hacı adayı havaalanına gitmek için bindikleri otobüsün kaza yapması sonucu öldü
YOK OLMAYAN ACI TABLO
Vahşi pusudan hemen sonra başlatılan operasyonlarda, çembere alınan teröristlerden 14'ü öldürüldü
Operasyonlar neticesinde teröristler tarafından kaçırılanlardan 13 asker, 8 vatandaş ve 1 polis sağ olarak kurtarıldı
Diyarbakır-Geçit karayolunda pusu kuran bir başka terörist grubu ise 9 asker ile 8 sivil vatandaşı kaçırdı
PKK'ya af geri çekildi
TBMM'de "terör kavgası"
Özal'a 40. gün mevlidi
YORUM
YALÇIN ÖZER
BÖLÜCÜ TERÖR YİNE SAHNEDE
POLİTİKA GÜNLÜĞÜ
SEBAHATTİN ÖNKİBAR
Çılgınlık
Adaylar 'kabine' peşinde
Bilkent'e Nobel ödüllü profesör
spenco
Türkiye Mağazalarında

Şekil 4.23. Türkiye, 26 Mayıs 1993

Tablo 4.75. Türkiye Gazetesi Metinsel Analiz (26 Mayıs 1993)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Ülke kan gölü Gözyaşlarımız dinmiyor	Bölücü Eşkıya Vahşi	Bölücü terör örgütü Pkk, yol kesip 33 erimizi şehit etti
		Yok, olmayan acı tablo
		Gün geçmiyor ki bir Mehmetçik eşkıya kurşunlarına hedef olup şehit düşmesin
		Yıllardır sürüp giden acıya dün bir yenisi daha eklendi
		33 Mehmetçik, şer güçlerle ittifak içindeki eşkıya tarafından katledildi
		Bir yetkili teröristlerin askerleri acımasızca taradıkları için kimlik tespiti yapamadıklarını söyledi
		Vahşi pusudan hemen sonra başlatılan operasyonlarda 14 terörist öldürüldü

Tablo 4.76. Sabah Gazetesi Görüntüsel Analiz (26 Mayıs 1993)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Bayrağa sarılmış tabutlar	
Yardımcı Öğe	Şehit cenazelerindeki kalabalık	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Bayrağa sarılmış şehit cenazeleri Yakılan kamu araçları	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Askerler **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** Bingöl **Ne zaman?** **Nasıl?** Silahla **Niçin?**	**Kim?** 33 sivil er **Ne?** Pkk'lılar tarafından şehit edildi **Nerede?** Bingöl-Elazığ karayolunda **Ne zaman?** 23 Mayıs **Nasıl?** **O**tomatik silahlarla **Niçin?**	
Duygusallık	Acı, üzüntü	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Sivil erler
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haberde şehit cenazeleri ve yanmış kamu araçları, ayrıca metni desteklemek için kullanılan infografik metin-fotoğraf bütünlüğünü sağlamaktadır	
Simgesel Öğeler	Bayrak	

Tablo 4.77. Türkiye Gazetesi Bağlamsal Analiz (26 Mayıs 1993)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.78. Sabah, Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri Ortak Analizi (26 Mayıs 1993)

	Sabah	**Hürriyet**	**Türkiye**
Ortak Manşet	✓	✓	✓
Ortak Terör Tanımı	✓	✓	✓
Ortak Simge Kullanımı	✓	✓	
Ortak Fotoğraf		✓	✓
Ortak Duygu			✓
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.79. Sabah, Hürriyet ve Tükiye Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (26 Mayıs 1993)

Gösteren	Gösterilen
"Alçakça katliam" ifadesi	Yapılan saldırının insanlık vasfı dışında kaldığı
"Kahreden pusu" ifadesi	Eylemin sinsice yapıldığı
" Ülke kan gölü" ifadesi	Başka kanlı olayların da gerçekleştiği
"Barışa dinamit" ifadesi	Barış ümitlerini ortadan kaldırmak
Yakılan kamu araçları	Terör eyleminin yol açtığı zarar
Yaralı kurtulan kişiler	Görgü tanıkları
Bayrağa sarılmış tabutlar	Şehit cenazesi
Cenazedeki kalabalık	Birlik, beraberlik
İnfografik	Anlatımın görsellerle güçlendirilmesi

23 Mayıs 1993'te Bingöl-Elazığ karayolunun teröristler tarafından kesilmesi 33 sivil erin şehit edilmesi ve 12 kişinin kaçırılmasıyla sonuçlanan olay, gazete haberlerinde de görüldüğü üzere ülke gündeminde önemli bir yer işgal etmiştir. "*Kahreden pusu*" kurularak 33 silahsız erin şehit edilmesi, yapılan saldırıda bilgilerin nasıl sızdırıldığı noktasındaki soru işaretine gönderme yapmaktadır. Hürriyet gazetesinin "*Barışa Dinamit*" başlığı, hükümetin aynı günlerde eyleme karışmamış teröristler için af kararı alması sonrasında bu kadar çok şehidin verildiği bu saldırı, ekilmeye çalışılan barış tohumlarının söküldüğünün göstergesidir. Yol kesilerek kamu araçlarının yakılması, terör örgütünün geride bıraktığı tahribatı ve nitelendirildiği "*eşkıya*" lığın bir göstergesi olarak verilmektedir. Olayda canlarını kaybeden kişilerin bayrağa sarılmış olan tabutları "*şehit*"liğin göstergesi ve resmi görevli olarak tabut başında bulunan askerlerin varlığı ise şehit olanların *asker* olduğunun göstergesidir.

Genellikle görsele ulaşılamadığı durumlarda anlatımı güçlendirme adına başka bir görsel öğe olarak kullanılan infografikte çizilmiş olan terörist resmi, hedef kitlenin terörist algısının şekillenmesine de etki etmektedir. Şöyle ki sadece bu görsellerde değil, bölücü terör örgütü Pkk'nın simgesi olarak diğer medya organlarında da teröristlerin giydikleri yeşil renkli şalvarlar ve kullandıkları *puşi* adı verilen örtüler örgütle özdeşleştirilmiş bir gösterge olarak kullanılmaktadır.

4.9. 5 TEMMUZ 1993 ERZİNCAN-BAŞBAĞLAR KÖYÜ KATLİAMI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.24. Sabah, 7 Temmuz 1993

Tablo 4.80. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (7 Temmuz 1993)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Köy basan Pkk 28 kişiyi öldürdü	Vahşi Katil	Köyü basan teröristler 23 erkeği kurşuna dizdi
		Demirel: Tam bir vahşet
		Vali: Bir kişinin 7 saat yürüyerek kent merkezine haber ulaştırdığını söyledi
		5 kadını bir eve kapatıp yakan katiller…

Tablo 4.81. Sabah Gazetesi Görüntüsel Analiz (7 Temmuz 1993)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Teröristler **Ne?** Saldırdı **Nerede?** Köyde **Ne zaman?** **Nasıl?** Otomatik silahla **Niçin?**	**Kim?** 28 sivil vatandaş **Ne?** Pkk'lılar tarafından katledildi **Nerede?** Erzincan-Başbağlar Köyü **Ne zaman?** Gece saatleri **Nasıl?** Otomatik silahlarla ve ateşe vererek **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Sivil insanlar
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haberde olay anı veya sonrası ana ait herhangi bir fotoğraf yoktur, ancak metni desteklemek için kullanılan infografik metin-fotoğraf bütünlüğünü sağlamaktadır	
Simgesel Öğeler	Puşi, şalvar	

Tablo 4.82. Sabah Gazetesi Bağlamsal Analiz (7 Temmuz 1993)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, orta alt bölüme doğru		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Hürriyet
7 Temmuz 1993 Çarşamba
Kurucusu: Sedat Simavi 1896-1953
Anadolu Liselerini Kazandılar
TAM LİSTE ORTA SAYFALARIMIZDA
Çifte şampiyon
Kâbus gibi günler
yine yüreklerimizi yakan olaylarla dolu acı bir gün yaşadık. Sivas'ta caniler tarafından katledilen 36 ndaşımızdan 23'ünün cenazeleri hüzünlü bir törenle toprağa verilirken, Erzincan'da dağ köyünü ba- PKK'lılar kadın erkek, çoluk çocuk, genç ihtiyar demeden 32 vatandaşımızı vahşice kurşuna dizdiler.
Camiden çıkarıp kurşuna dizdiler
Hükümete öfke yağdı
Yine PKK, yine katliam: 32 ölü
DAĞ KÖYÜNÜ BASTILAR
DEMİREL: İNSANLIK SUÇU
KATLİAM NASIL GERÇEKLEŞTİ?
YÜRÜYÜŞE KATILMADI
Telsizde dakika dakika kriz anı
Hillary ve ben, sizi hayranlıkla izliyoruz
POLİTİKA
Erdoğrul ÖZKÖK
Bunu 70 yıl önce Ermeniler de denemişti
Meclis'te SHP DYP kavgası
İsviçre ile 4. adam krizi

Şekil 4.25. Hürriyet, 7 Temmuz 1993

Tablo 4.83. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (7 Temmuz 1993)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Kâbus gibi günler	Katil Vahşi	Camiden çıkarıp kurşuna dizdiler
		Yine Pkk, yine katliam:32 ölü
		Eylemin geç duyulması için elektrik kablolarını kestiler
		Demirel: İnsanlık suçu, tam bir vahşet
		Teröristler 50 haneyi ateşe verdi
		28 erkeği kadın ve çocukların gözleri önünde kurşuna dizdiler
		Olay Başbağlar Köyü'nden birinin yakındaki köye ulaşmasıyla öğrenildi

Tablo 4.84. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (7 Temmuz 1993)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Teröristler **Ne?** Saldırdı **Nerede?** Başbağlar **Ne zaman?** Karanlıkta/Gece **Nasıl?** Otomatik silahla **Niçin?**	**Kim?** 28 sivil vatandaş **Ne?** Pkk'lılar tarafından katledildi **Nerede?** Erzincan-Başbağlar Köyü **Ne zaman?** 20:00 sıralarında **Nasıl?** Otomatik silahlarla ve ateşe vererek **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Sivil insanlar
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haberde olay anı veya sonrası ana ait herhangi bir fotoğraf yoktur, ancak metni desteklemek için kullanılan infografik metin-fotoğraf bütünlüğünü sağlamaktadır	
Simgesel Öğeler	Puşi, şalvar	

Tablo 4.85. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (7 Temmuz 1993)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sağ orta bölümde		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.26. Türkiye, 7 Temmuz 1993

Tablo 4.86. Türkiye Gazetesi Metinsel Analiz (7 Temmuz 1993)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Korkunç katliam	Bölücü Hunhar	Erzincan'da bir köy, ahalisi ile birlikte yakıldı
		Bölücüler 23 erkeği kurşuna dizip, 5 kadını da diri diri yaktılar, hunharca öldürdüler
		Hayatını kaybedenlerin yakınları gözyaşı akıtarak lanet yağdırdılar

Tablo 4.87. Türkiye Gazetesi Görüntüsel Analiz (7 Temmuz 1993)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Kurşuna dizilen kişilerin üzeri örtülü cesetleri	
Yardımcı Öğe	Ağlayan cenaze yakını	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Kurşuna dizilen kişilerin üzeri örtülü cesetleri	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Vatandaşlar **Ne?** Öldürülmüş **Nerede?** Ağaçlık alanda **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** 28 sivil vatandaş **Ne?** Pkk'lılar tarafından katledildi **Nerede?** Erzincan-Başbağlar Köyü **Ne zaman?** 20:30 sıralarında **Nasıl?** Kurşuna dizerek ve ateşe vererek **Niçin?**	
Duygusallık	Ağlama, üzüntü	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Sivil insanlar
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haberde olay sonrası ana ait fotoğrafta katliamın boyutunu gösteren görüntüler vardır. Ayrıca metni desteklemek için kullanılan infografik metin-fotoğraf bütünlüğünü sağlamaktadır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.88. Türkiye Gazetesi Bağlamsal Analiz (7 Temmuz 1993)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sağ üst bölümde		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
			✓
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.88. Sabah, Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri Ortak Analizi (7 Temmuz 1993)

	Sabah	**Hürriyet**	**Türkiye**
Ortak Manşet	✓	✓	✓
Ortak Terör Tanımı	✓	✓	✓
Ortak Simge Kullanımı		✓	✓
Ortak Fotoğraf			✓
Ortak Duygu			✓
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.89. Sabah, Hürriyet ve Tükiye Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (7 Temmuz 1993)

Gösteren	Gösterilen
"Yine Pkk, yine katliam" ifadesi	Benzer olayların daha önce birçok kez meydana geldiği
"Camiden çıkarıp kurşuna dizdiler" ifadesi	İnanca saygısızlık Zararsız insanların katledildiği
Üzeri örtülmüş çok sayıda ceset fotoğrafı	Katliam yapıldığı
Cesetlerin yanı başında ağlayan kadın	Acı, gözyaşı ve çaresizliğin yansıması
İnfografikler	Olayın dakika dakika gerçekleşme anı
İnfografikteki puşi-şalvar-makineli tüfek	Pkk teröristlerinin simgesi

5 Temmuz 1993 yılında Erzincan'ın Başbağlar Köyü'nü gece saatlerine doğru basan bölücü teröristler köy meydanına topladıkları halka bir süre propaganda yaptıktan sonra dere kenarına götürdükleri erkekleri kurşuna dizerek, 5 kadını kapattıkları evi de ateşe vererek 25 kişiyi katletmişlerdir. Olay, Vali'nin ifadesiyle *"köyden bir kişinin 7 saat yürüyerek*" haber vermesi üzerine duyulduğunu açıklaması, teröristlerin kısa zamanda iletişimi sağlayacak tüm araçlara veya kişilere zarar verdiği anlaşılmaktadır. Her üç gazetenin de ilk sayfadan haber yaptığı bu olay, yine de iki gün önce meydana gelen Sivas-Madımak Oteli olayları sonrasında gerçekleştiği için bu haberin gölgesinde kalmıştır. Haber başlıklarında "*Yine Pkk, yine katliam*" ifadesi, bölücü terör örgütünün yaptığı ilk katliam olmadığını göstermektedir. Olayla ilişkin sadece Türkiye gazetesinde fotoğraf bulunmakta ve yaşanan katliamın izleri sırayla dizili, üzerleri örtülmüş cesetler başında ağlayan bir kadının gözyaşlarında görülmektedir. Diğer iki gazete ise fotoğraf yerine olayın güçlü anlatımını sağlamak için infografik resim kullanarak, aşamalı olarak olayın meydana gelişini anlatmaktadır. İnfografik resimde puşi, şalvar ve ellerinde ağır makineli olduğu anlaşılan tüfeklerle çizilmiş olan terörist imgesi, simgesel bir anlatım olarak birbirini tamamlayan unsurlar olarak kullanılmıştır.

4.10. 18 TEMMUZ 1993 VAN- SÜNDÜZ KATLİAMI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.27. Sabah, 20 Temmuz 1993

Tablo 4.90. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (20 Temmuz 1993)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Apo, Hitler gibi	Gözü dönmüş Katil Kana susamış Saldırgan	Sündüz mezrasını basan teröristler çoğu çocuk ve kadın 26 kişiyi katlettiler
		Gözü dönmüş katiller, halka korku vermeyi amaçlayan dehşet verici eylemlerine bir yenisini daha ekledi
		Kana susamış teröristler göçebe çadırlarına yaptıkları iğrenç saldırıdan sonra kaçtılar
		Tahran'ı Pkk için uyardık

Tablo 4.91. Sabah Gazetesi Görüntüsel Analiz (20 Temmuz 1993)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Kurşuna dizilen çocukların cesetleri	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Kurşuna dizilen çocukların cesetleri	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Çocuklar **Ne?** Öldürülmüş **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** Kurşunlanarak **Niçin?**	**Kim?** 26 sivil vatandaş **Ne?** Pkk'lılar tarafından katledildi **Nerede?** Van, Bahçesaray, Sündüz mezrası **Ne zaman?** 18 Temmuz **Nasıl?** Kurşuna dizerek **Niçin?** Korkutma ve baskı kurmak için	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Sivil insanlar
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haberde olay sonrası ana ait fotoğrafta katliamın boyutunu gösteren görüntüler metin-fotoğraf bütünlüğünü sağlamaktadır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.92. Sabah Gazetesi Bağlamsal Analiz (20 Temmuz 1993)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sağ üst bölümde		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var /Tahran'ın uyarılması		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.28. Hürriyet, 20 Temmuz 1993

Tablo 4.93. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (20 Temmuz 1993)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Erkeksiz köyde Pkk barbarlığı	Katil İğrenç Barbar	Pkk, tarihinin en iğrenç katliamını Sündüz Yaylası'nda yaptı
		Savunmasız 15 kadın ile 9 çocuğu delik deşik etti
		Çay içme ve sohbet etme bahanesiyle herkesi çadıra topladılar
		Tümü Kürt kökenli kadın ve çocukları yakın mesafe kalaşnikofla tarayarak öldürdüler

Tablo 4.94. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (20 Temmuz 1993)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** 15'i çocuk 9 kadın **Ne?** Pkk'lılar tarafından katledildi **Nerede?** Van, Bahçesaray, Sündüz mezrası **Ne zaman?** 18 Temmuz, saat 01:00 sıraları **Nasıl?** Kalaşnikofla tarayarak **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Sivil insanlar
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haberde olaya ilişkin olarak herhangi bir görüntü olmadığı için metin-fotoğraf bütünlüğü yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.95. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (20 Temmuz 1993)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sağ üst bölümde		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.29. Türkiye, 20 Temmuz 1993

Tablo 4.96. Türkiye Gazetesi Metinsel Analiz (20 Temmuz 1993)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Eşkıya, Van'da 16'sı çocuk 26 kişiyi katletti	Bölücü Eşkıya	Bölücü eşkıya silah zoruyla çadıra toplayarak propaganda yaptı, sonra makineli tüfekle taradı

Tablo 4.97. Türkiye Gazetesi Görüntüsel Analiz (20 Temmuz 1993)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** 15'i çocuk 10 kadın **Ne?** Pkk'lılar tarafından katledildi **Nerede?** Van, Bahçesaray, Sündüz mezrası **Ne zaman?** 18 Temmuz, gece geç saatlerde **Nasıl?** Makineli tüfeklerle tarayarak **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Sivil insanlar
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haberde olaya ilişkin olarak herhangi bir görüntü olmadığı için metin-fotoğraf bütünlüğü yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.98. Türkiye Gazetesi Bağlamsal Analiz (20 Temmuz 1993)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, orta sağ bölümde		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.99. Sabah, Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri Ortak Analizi (20 Temmuz 1993)

	Sabah	**Hürriyet**	**Türkiye**
Ortak Manşet	✓	✓	✓
Ortak Terör Tanımı	✓	✓	✓
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf	✓		
Ortak Duygu			
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.100. Sabah, Hürriyet ve Tükiye Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (20 Temmuz 1993)

Gösteren	Gösterilen
Kurşuna dizilen çocukların fotoğrafı	Masumiyetin yok edilmesi Katliamın boyutu Olayın dehşet verici olduğu
"Apo, Hitler gibi" ifadesi	Soykırıma benzer katliamlar gerçekleştiği
"Tahran'ı Pkk için uyardık" ifadesi	İran'la Pkk arasındaki ilişki
"Erkeksiz köyde Pkk barbarlığı" ifadesi	Orantısız güç kullanımı ve korunmaya muhtaç kişilere yönelik olması
"Pkk, tarihinin en iğrenç katliamı" ifadesi	Daha önceki saldırılarından daha dehşet verici olması
"Tümü Kürt kökenli kadın ve çocukları taradılar" ifadesi	Haklarını savunduklarını iddia ettikleri kesimi de katlettikleri
"Kalaşnikofla yakından tarayarak" ifadesi	Acımasızca ve tamamen öldürme amacıyla eylemin gerçekleştirildiği

18 Temmuz 1993'te Van'ın Sündüz Yaylası'nda bölücü teröristlerin önce halkı toplayıp propaganda yaparak sonrasında ise kadın çocuk demeden kurşuna dizdiği saldırıda 26 kişi can vermiştir. "*Halka korku vermeyi amaçlayan" ifade* terör örgütünün bu tavrı bölgede tutunmak için geliştirdiği bir stratejinin göstergesi olarak okunabilir. "*Tarihinin en iğrenç katliamını Sündüz Yaylası'nda yaptı*" ifadesi ise daha önce de yaptığı kanlı saldırıların olduğu, ancak bu son katliamın ise diğerlerinden daha kötü olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle haberlerde erkek bulunmadığı belirtilen yaylada savunmasız ve hiçbir direnç geliştiremeyecek olan "*kadın ve çocuklar"*ın varlığı, terör örgütünün vahşi ve acımasız yüzünü işaret eden bir gösterge olarak belirmektedir. Öldürülen kişilerin tümünün Kürt kökenli olması noktasına vurgu yapılırken, bu söylemin yan anlamı, haklarını savunduklarını iddia ettikleri kesimi de katlederek, aslında kendileriyle çeliştikleri ve tamamen kan dökmeye yönelik eylem gerçekleştirmeleridir. Gazete haberlerinde geleceğin ve masumiyetin sembolü olarak çocukların kurşunlanmış cesetleri ise bir toplumun kaybedilen değerlerini ortaya koyan bir göstergedir. Aynı şekilde savaşta dahi önce çocuk ve kadınların kurtarılması önceliğine karşılık bu saldırınn doğrudan bu iki kesimi hedef alması, haber metinlerinde teröristlerin "*katil, kana susamış, barbar*" gibi sıfatlarla nitelendirilen bir gösterge olarak kullanılmıştır.

4.11. 2 EKİM 1993 SİİRT- DERİNCE KATLİAMI GAZETE HABERLERİ

SABAH

6 EKİM 1993 ÇARŞAMBA — TELERAMA İLE BİRLİKTE 7000 LİRA

Yüzsüzlüğün böylesi!

Devlete SSK primi, vergi ve kredi borçlarından 500 milyar takan işadamı Emin Hattat şimdi de devlete ait İzmir Büyük Efes Oteli'ne talip oldu

Devlete yok düğüne var

Milletin parasıyla muhteşem düğün

Borcunun faizi yetiyor

BIRIMCITY — RUS COCUĞU!

Annesinden zor ayırdılar

"Anneciğim beni babama verme"

Ağlaya ağlaya gitti

PKK yine köy bastı: 33 ölü

Siirt'in iki köyüne saldıran teröristler çoğu kadın ve çocuk olmak üzere 33 kişiyi meydanda kurşuna dizdi

Gazioğlu gezisini kesti

iki nokta — Ekonomide herşey aynı — Hasan Cemal

Clinton'dan birlikleri çekmesi isteniyor

Pilotu yakaladılar, helikopteri parçaladılar

Amerikalılar'a Somali şoku!

İşyanın iki lideri cezaevinde

Ankara'da sıkıyönetim tartışması

Fatih ÇEKİRGE yazıyor

Komünist avı!

SABAH DÜN

SABAH içinden

Çiller'e doktorluk

Silahlanma korkutu

İSKİ'ye araştırma

Şekil 4.30. Sabah, 6 Ekim 1993

Tablo 4.101. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (6 Ekim 1993)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Pkk yine köy bastı:33 ölü		Çoğu kadın ve çocuk 33 kişiyi meydanda kurşuna dizdiler
		Pkk militanları roketatarla saldırdı

Tablo 4.102. Sabah Gazetesi Görüntüsel Analiz (6 Ekim 1993)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Teröristler **Ne?** Baskın yaptı **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** Saldırdı, evleri ateşe verdi **Niçin?**	**Kim?** 33 sivil ve çocuk **Ne?** Pkk'lılar tarafından katledildi **Nerede?** Siirt, Şirvan'da **Ne zaman?** 2 Ekim **Nasıl?** Roketatarlarla **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Sivil insanlar
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haberde olaya ilişkin olarak herhangi bir görüntü yoktur, ancak infografikte eylemin gerçekleşme biçimine ilişkin bilgiler bulunduğundan metin-fotoğraf bütünlüğü kısmen de olsa vardır	
Simgesel Öğeler	Puşi, şalvar	

Tablo 4.103. Sabah Gazetesi Bağlamsal Analiz (6 Ekim 1993)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sağ orta bölümde		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.31. Hürriyet, 6 Ekim 1993

Tablo 4.104. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (6 Ekim 1993)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Alçaklar	Alçak Katil Acımasız	Bu masum bebelere nasıl kıydılar
		Çoğu çocuk ve kadın 33 kişiyi acımasızca katlettiler
		Yine kan yine gözyaşı
		Olağanüstü Hal Valisi olay yerine geldiğinde roketatarlarla yanan evlerden hala dumanlar tütüyordu
		Cami avlusuna topladılar
		Olağanüstü Hal Valisi: Teröristlerin telsiz konuşmalarında 1915'lerin intikamını alacağız ifadeleri var, dedi

Tablo 4.105. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (6 Ekim 1993)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Kurşunlanmış çocukların cesetleri	
Yardımcı Öğe	Elinde silahla çocukların cesetlerine bakan kişi Yakınları için ağlayan kişi Yangından geriye kalan eşyalar	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Kurşunlanmış çocukların cesetleri Elinde silahla çocukların cesetlerine bakan kişi Yakınları için ağlayan kişi Yangından geriye kalan eşyalar/köy	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Çocuklar **Ne?** Öldürülmüş **Nerede?** Köyde **Ne zaman?** **Nasıl?** Kurşunlanarak **Niçin?**	**Kim?** 33 sivil ve çocuk **Ne?** Pkk'lılar tarafından katledildi **Nerede?** Siirt'in Daltepe Köyü ve Kalkancık mezrasında **Ne zaman?** 21:00'da **Nasıl?** Roketatarlarla ve kurşunlanarak **Niçin?**	
Duygusallık	Ağlama, acı,	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Sivil insanlar ve çocuklar
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haberde olaya ilişkin olarak eylem sonrasında öldürülen çocukların cesetleri ve köye ilişkin görüntüler yer aldığından metin-fotoğraf bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.106. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (6 Ekim 1993)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓	✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		✓
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.107. Sabah ve Hürriyet Gazeteleri Ortak Analizi (6 Ekim 1993)

	Sabah	**Hürriyet**
Ortak Manşet		
Ortak Terör Tanımı	✓	✓
Ortak Simge Kullanımı		
Ortak Fotoğraf		
Ortak Duygu		
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓

Tablo 4.108. Sabah ve Hürriyet Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (6 Ekim 1993)

Gösteren	Gösterilen
İnfografik	Olayın görsel olarak anlatımı güçlendirmesi
Kurşunlanmış çocukların cesetleri	Masumiyet ve savunmasız kişilerin yok oluşu Olayın vahşet boyutu
Yakınları için ağlayan kişi	Acının, üzüntünün yansıması
Yangından geriye kalan eşyalar/köy	Tarumar edilmiş hayatlar
Çocuk cesetleri başındaki kadın ve elindeki silah fotoğrafı	İntikam duygusunun göstergesi
"Pkk yine köy bastı" ifadesi	Daha önce başka köylerinde baskına uğradığı
"1915'lerin intikamını alacağız" ifadesi	Sözde Ermeni Soykırımı

2 Ekim 1993 yılında Siirt'in Derince Köyü'ne yapılan bölücü terör örgütün baskınında 33 kişi can vermiştir. Bu haberle ilgili olarak Sabah ve Hürriyet gazeteleri verileri ele alınmıştır. En çok satan gazeteler arasından tercih edilen Türkiye gazetesinde ise olayla ilgili haber bulunamamıştır. Hürriyet gazetesinde yerde yatan kurşunlanmış çocukların fotoğrafı olayın dehşetini anlatmak için kullanılan bir gösterge olarak söze fazla gerek duymadan ilk sayfadan verilmiştir. Sözün geride kaldığı görüntünün zihinlere kazındığı bir diğer fotoğraf karesinde ise tahrip edilen köyün görüntüsü, terörün kelime anlamı olarak dehşete düşürme, yıldırma, canı malı yakıp yıkma gibi tanımlarla dile getirildiği gibi zihinlerdeki terör imajına karşılık gelmesi bakımından önemli bir gösterge olarak kullanılmıştır. Bölücü terör örgütü militanlarının, 19 Ağustos 1992'de Lice'de kundaktaki bebeği dahi makineli tüfekle taramaları sonrasında lider olarak kabul ettikleri Abdullah Öcalan'ın ilk kez ve sonrasında "Bebek katili" olarak nitelendirilmesine sebep olmuş ve bu sıfat bu örgütle özdeşleşmiştir.

Bölge Komutanı'nın telsiz dinlemelerinde geçtiğini öne sürdüğü konuşmalarda "*1915'lerin intikamını alacağız*" ifadesi, "Sözde Ermeni Soykırımı" ndan hareketle yapılan saldırıların, bölücü terör örgütü Pkk'nın aslında Ermeni terör örgütü Asala'nın devamı olduğunun bir göstergesi şeklinde okunmuştur.

4.12. 12 EYLÜL 1994 TUZLA SALDIRISI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.32. Hürriyet, 13 Şubat 1994

Tablo 4.109. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (13 Şubat 1994)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
1 Haftada 7 bomba	Sırplar gibi	Tuzla istasyonuna yerleştirilen bomba 5 yedek subayın ölümüne neden oldu
		Patlama gücü yüksek bomba bir anda çevreyi kan gölüne çevirdi
		İstasyon kan gölüne döndü

		Kiminin bacağı koptu, kiminin kafası paramparça oldu
		Tanıklar: Bunların Sırplar'dan farkı yok
		Askerlerden bazılarının elleri ayakları kopmuştu, yerde iki kişinin kafaları kopmuştu
		Bunları yapan insan olamaz
		Emniyet müdürü: Bunlar hemşeri dayanışmasından yararlanıyorlar, bir yerde paket ya da çanta görünce hemen 155 Polis İmdat'ı arayın

Tablo 4.110. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (13 Şubat 1994)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	İstasyondaki kanlar	
Yardımcı Öğe	Yaralı asker ve onu taşıyan arkadaşları Başından yaralanmış, kanlar akan bir sivil	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	İstasyondaki kanlar Yaralı asker ve onu taşıyan arkadaşları Başından yaralanmış, kanlar akan bir sivil Bilgi veren yetkililer	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Askerler ve siviller **Ne?** Yaralı veya ölmüş **Nerede?** İstasyonda **Ne zaman?** Gündüz saatleri **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Askerler ve siviller **Ne?** Bomba patlatıldı **Nerede?** Tuzla İstasyonu'nda **Ne zaman?** Sabah saatleri **Nasıl?** Çöp kutusuna konan bomba patlatılarak **Niçin?**	
Duygusallık	Korku, panik	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Askerler ve siviller
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haberde olaya ilişkin olarak patlama sonrasında yaralanmış kişilerin görüntüleri ve istasyonun normal haldeki görüntüleri yer aldığından metin-fotoğraf bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.111. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (13 Şubat 1994)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓	✓	✓
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		✓
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.33. Türkiye, 13 Şubat 1994

Tablo 4.112. Türkiye Gazetesi Metinsel Analiz (13 Şubat 1994)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Kanlı terör	Sırplar gibi Cani	Çöp kutusuna konan bombanın patlaması sonucu 5 yedek subay şehit düştü
		Yaralılar hastaneye kaldırılırken geriye kan gölüne dönmüş istasyon kaldı
		Bir vatandaş: Kiminin bacağı koptu, kiminin kafası paramparça oldu
		Mübarek Ramazan'ın birinci gününde hain pusuda…
		Genç yaşlı bütün Tuzlalılar olay yerine yardıma koştu

Tablo 4.113. Türkiye Gazetesi Görüntüsel Analiz (13 Şubat 1994)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	İstasyondaki kanlar	
Yardımcı Öğe	Yaralı asker ve onu taşıyan genç ve yaşlı kişi	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yaralı asker ve onu taşıyan genç ve yaşlı kişi İstasyondaki kanlar	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Askerler **Ne?** Yaralı veya ölmüş **Nerede?** İstasyonda **Ne zaman?** Gündüz saatleri **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Askerler ve siviller **Ne?** Bomba patlatıldı **Nerede?** Tuzla İstasyonu'nda **Ne zaman?** Sabah saatleri **Nasıl?** Çöp kutusuna konan bomba patlatılarak **Niçin?**	
Duygusallık	Korku, panik	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Askerler ve siviller
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haberde olaya ilişkin olarak patlama sonrasında yaralanmış kişilerin ve istasyonun görüntüleri yer aldığından metin-fotoğraf bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.114. Türkiye Gazetesi Bağlamsal Analiz (13 Şubat 1994)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓	✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		✓
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.115. Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri Ortak Analizi (13 Şubat 1994)

	Hürriyet	**Türkiye**
Ortak Manşet	✓	✓
Ortak Terör Tanımı	✓	✓
Ortak Simge Kullanımı		
Ortak Fotoğraf	✓	✓
Ortak Duygu	✓	✓
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓

Tablo 4.116. Hürriyet ve Türkiye Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (13 Şubat 1994)

Gösteren	Gösterilen
İstasyondaki kanlar	Hayati bir durumun varlığı
Yaralı asker ve onu taşıyan genç ve yaşlı kişi	Herkesin yardıma koştuğu Teröre kaşı insanlık vurgusu
Başından yaralanmış, kanlar akan bir sivil	Korkunun yansıması
"Patlama gücü yüksek bomba" ifadesi	Zararı en yükseğe çıkarmak istendiği
"Kiminin bacağı koptu, kiminin kafası paramparça oldu" ifadesi	Patlamanın çok büyük şiddette olduğu
"Tanıklar: Bunların Sırplar'dan farkı yok " ifadesi	Zalimlik vurgusu
"Mübarek Ramazan'ın birinci gününde hain pusuda…" ifadesi	Terörün merhametsiz ve inanca saygısız olduğu
Emniyet müdürü: Bunlar hemşeri dayanışmasından yararlanıyorlar" ifadesi	Güvenlik alanında neden eksik kalındığı
"155 Polis İmdat'ı arayın" ifadesi	Hatırlatma ve yönlendirme

12 Şubat 1994 yılında Tuzla İstasyonu'nda bekleyen Askeri Piyade Okulu öğrencilerinin sabah saatlerinde çıktıkları çarşı izni sırasında çöp kutusuna bırakılan bombanın patlaması sonucu 5 yedek subay şehit olmuş ve içinde sivillerin de bulunduğu 20'yi aşkın kişi yaralanmıştır. Haber, tirajı en yüksek olan Sabah gazetesinin iç sayfalarında yer aldığı için çözümlemeye tabi tutulmamıştır. Diğer iki gazetede ise ilk sayfada manşette verilen haberde istasyondaki kan görüntüleri patlamanın boyutunu az çok tahmin etmek için yeterli bilgi sunmaktadır. Görüntülerle, haber metinlerinde geçen ifadeler birleştirildiğinde olay, görgü tanıklarının tabiriyle "*Sırp Katliamı*"na beznetilmiştir. 90'lı yıllarda, dört yıl süreyle süren savaşta Sırplar'ın Boşnak Müslümanları'na karşı gerçekleştirdikleri soykırım ve vahşetin aynısı olarak görülen bu terör olayı, "*Ramazan Ayı'nın ilk günü hain pusu*" ifadesiyle ilişkilendirildiğinde, terörün inanca saygısı olmadığı yan anlamını da vermektedir. Emniyet Müdürü'nün açıklamaları ise kırsalda yapılan terör saldırılarının dağda veya sınır ülkelerde barınarak Türkiye'ye sızma girişimi neticesinde olurken, metropolde terörist saldırı gerçekleştirenlerin ise hemşeri ilişkisi içerisinde rahat hareket alanı bulduğuna dikkat çekmekte, yardım edilmeden bireysel olarak bu saldırıların gerçekleştirilmeyeceği anlamı taşımaktadır.

Bu olay haricinde, istatistiki verilere göre 1994 yılı bölcü terör örgütünün en fazla sayıda insanı şehit ettiği yıl olmasına rağmen gazete haberlerinde geçmiş yıllara oranla terör haberlerine pek az rastlanmaktadır. Ocak 1994 yılında Savur katliamına değerlendirilen

gazetelerin hiçbirinde haber olmazken, Elazığ-Maden katliamı ise sadece Sabah gazetesinde çok küçük bir oranda yer bulmuştur.

4.13. 14 MART 1999 İSTANBUL MAVİ ÇARŞI KATLİAMI GAZETE HABERLERİ

Bu haber 1990 yılının en yüksek tirajı yapan Sabah gazetesinde yer almadığı için ikinci sıradaki Hürriyet ve Türkiye gazeteleri incelenmiştir.

Şekil 4.34. Sabah, 14 Mart 1999

Tablo 4.117. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 1999)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Millet yanıyor	Hain Maskeli	Terör bu kez çarşıyı vurdu
		Maskeli hainler ellerindeki molotofları pasaja atıp kaçtı

		Dumandan boğulan 11 kişi çatıda öldü
		Dünya da dehşete düştü
		Siz küsün beyler

Tablo 4.118. Sabah Gazetesi Görüntüsel Analiz (14 Mart 1999)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Duman ve alevler ortasında kalan pasaj	
Yardımcı Öğe	İtfaiye merdiveninden indirilen genç kız Kurtarılmayı bekleyen 3 genç	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Duman ve alevler ortasında kalan pasaj İtfaiye merdiveninden indirilen genç kız Kurtarılmayı bekleyen 3 genç	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Siviller **Ne?** Yangın ortasında **Nerede?** İş merkezinde **Ne zaman?** Gündüz saatleri **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Siviller **Ne?** Pasajda yangın ortasında kaldı **Nerede?** İstanbul, Mavi Çarşı'da **Ne zaman?** 14:30'da **Nasıl?** Molotof kokteyliyle **Niçin?**	
Duygusallık	Korku, panik, endişe	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Siviller
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili olarak farklı karelerden oluşan görüntüler anlatımla ilgili büyük oranda bilgi sağladığı için metin-fotoğraf bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.119. Sabah Gazetesi Bağlamsal Analiz (14 Mart 1999)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok/ İlk sayfada tek haber olarak verildiği için başka haber yok		
Mahreç Kullanımı	Ali Kılıç (AA) Kenan Korkmaz		

Hürriyet

14 Mart 1999 Pazar

Kurucusu: Sedat Simavi 1896-1953

İlk raunt küskünlerin

42 fazla oy çıktı

FP, dergeleri değiştirdi

PKK VAHŞETİ

Dün de Göztepe'de korkunç bir terör katliamı yaşandı. Molotofla kundaklanan 5 katlı mağazada 13 kişi cayır cayır yanarak can verdi.

13 ÖLÜ

Yangın merdiveni ve başka çıkış yok

Katliamdan kurtulan bir müşteri anlattı

Alevler bir anda yükseldi

11 kişi çatıda öldü

Mağaza müdiresi ağır yaralı

Uzun boylu, 18-20 yaşlarında

Mağaza bir anda cehenneme döndü

Oportünizm...

GÜNÜN YAZISI

Oktay EKŞİ

Can pazarında 3 kişi böyle kurtarıldı

HÜRRİYET'İN İNTERNET ADRESİ: www.hurriyet.com.tr

Şekil 4.35. Hürriyet, 14 Mart 1999

Tablo 4.120. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 1999)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Pkk vahşeti 13 ölü	Hain Maskeli	Molotofla kundaklanan pasajda 13 kişi cayır cayır yanarak can verdi
		Molotof kokteylerini parfüm reyonun fırlatıp kaçtılar

Tablo 4.121. Hürriyet Gazetesi Görüntüsel Analiz (14 Mart 1999)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Duman ve alevler ortasında kalan pasaj ve kurtarılmaya çalışılan genç kadın	
Yardımcı Öğe	Yardım etmeye çalışan itfaiye erleri	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Duman ve alevler ortasında kalan pasaj İtfaiye merdiveninden indirilen genç kız	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Siviller **Ne?** Yangın ortasında **Nerede?** İş merkezinde **Ne zaman?** Gündüz saatleri **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Siviller **Ne?** Pasajda yangın ortasında kaldı **Nerede?** İstanbul, Mavi Çarşı'da **Ne zaman?** 16:30'da **Nasıl?** Molotof kokteyliyle **Niçin?**	
Duygusallık	Panik	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Siviller
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili olarak farklı karelerden oluşan görüntüler anlatımla ilgili büyük oranda bilgi sağladığı için metin-fotoğraf bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.122. Hürriyet Gazetesi Bağlamsal Analiz (14 Mart 1999)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok/ İlk sayfada tek haber olarak verildiği için başka haber yok		
Mahreç Kullanımı	Ardıç Aytalar		

Şekil 4.36. Türkiye, 14 Mart 1999

Tablo 4.123. Türkiye Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 1999)

Metinsel analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Çarşıda katliam	Caniler	Terör dağdan şehre indi
		Caniler bu defada Mavi Çarşı'yı ateşe verdi

Tablo 4.124. Türkiye Gazetesi Görüntüsel Analiz (14 Mart 1999)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Duman ve alevler ortasında kurtarılmayı bekleyen gençler	
Yardımcı Öğe	Yangın merdiveninden kurtarılmaya çalışılan insanlar	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Duman ve alevler ortasında kalan pasaj İtfaiye merdiveninden indirilen genç kız	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Siviller **Ne?** Yangın ortasında **Nerede?** İş merkezinde **Ne zaman?** Gündüz saatleri **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Siviller **Ne?** Pasajda yangın ortasında kaldı **Nerede?** İstanbul, Mavi Çarşı'da **Ne zaman?** **Nasıl?** Molotof kokteyliyle **Niçin?**	
Duygusallık	Korku, panik	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Siviller
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili olarak farklı karelerden oluşan görüntüler anlatımla ilgili büyük oranda bilgi sağladığı için metin-fotoğraf bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.125. Türkiye Gazetesi Bağlamsal Analiz (14 Mart 1999)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	✓
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Mükremin Özkaya		

Tablo 4.126. Sabah, Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri Ortak Analizi (14 Mart 1999)

	Sabah	**Hürriyet**	**Türkiye**
Ortak Manşet	✓	✓	✓
Ortak Terör Tanımı	✓	✓	
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf	✓	✓	✓
Ortak Duygu	✓	✓	✓
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.127. Sabah, Hürriyet ve Tükiye Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (14 Mart 1999)

Gösteren	Gösterilen
Yangında kurtarılmayı bekleyen gençler	Korku ve ümidin görüntüsü
Yangında ilk olarak genç bir kadının kurtarılması	Savunmasız ve fiziki olarak güçsüz olana öncelik
Yanmakta olan pasajın yangın ve dumanda kaybolmuş görüntüsü	Saldırının boyutu
"Siz küsün beyler" ifadesi	Serzeniş
"Terör dağdan şehre indi" ifadesi	Örgütün taktik değiştirdiği

13 Mart 1999'da İstanbul Göztepe'deki Mavi Çarşı'ya teröristler tarafından yapılan molotof kokteyli saldırı sonucu meydana gelen yangında 13 kişi can vermiştir. Bölücü terör örgütünün saldırı alanını kırsaldan şehre taşıdığı bu olayın gazetelerde manşette verilmesi ülke gündeminde önemli bir yer işgal ettiğinin göstergesidir. Türkiye gazetesinde "*Çarşıda katliam"* başlığının mavi renkli olarak verilmesi yakılan çarşının ismine gönderme yaparken, Hürriyet gazetesinde "*13 ölü*" ifadesinin kırmız renkte verilmesi ise kırmızının kanı ve ölümü çağrıştırması nedeniyle tercih edilen göstergeler olmasındandır. Her üç gazetenin farklı foto muhabirlerin kareleriyle ilk sayfadan verdiği haberin fotoğrafında, kurtarılmayı bekleyen gençler yaşanan korku ve dehşeti anlatmak için kullanılmış görüntüsel göstergelerdir. İlk kurtarılan kişinin genç bir kız olması, ilk adımda savunmasız ve korunmaya muhtaç gibi görünse de aslında bir yandan toplumsal olarak ataerkil bir yapının varlığına işaret etmekte öte taraftan pozitif ayrımcılık göstergesi olarak da okunabilmektedir. Yanmakta olan pasajın dumanlar içerisindeki görüntüsü, meydana gelen olayı söze gerek bırakmadan anlatan bir göstergedir. Molotofla saldıran bölücü militanlar için "*Terör dağdan şehre indi*" ifadesi, terörün kırsaldan şehre indiği ve taktik değiştirdiği anlamını içermektedir. Aynı günlerde devletin idare mekanizmasında yaşanan anlaşmazlığa atfen "*Siz küsün beyler*" ifadesi ise siyasilere serzenişte bulunularak, teröre karşı önce onların birlik olması gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

4.14. 22 MAYIS 2007 ANKARA ANAFARTALAR SALDIRISI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.37. Hürriyet, 23 Mayıs 2007

Tablo 4.128. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (23 Mayıs 2007)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Kalleş bomba	Kalleş	Patlamaya Pkk'nın sıklıkla kullandığı A4 tipi bombanın neden olduğu açıklandı
		Başkentin en işlek merkezlerinde Ulus'ta gerçekleşen patlamanın ardından Anafartalar Çarşısı'nın önü savaş alanına döndü

Tablo 4.129. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (23 Mayıs 2007)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Tahrip olmuş bina, patlamış camlar	
Yardımcı Öğe	Patlamada yaralanan üstü başı parçalanmış kişi Çarşı önündeki insan kalabalığı	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Tahrip olmuş bina, patlamış camlar Patlamada yaralanan üstü başı parçalanmış kişi Çarşı önündeki insan kalabalığı	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? **Ne?** Patlama **Nerede?** Kent merkezi **Ne zaman?** Gündüz saatleri **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Pkk **Ne?** Bombalı saldırı yapıldı **Nerede?** Ankara, Ulus, Anafartalar Çarşısı **Ne zaman?** 18:50'de **Nasıl?** A4 tipi patlayıcı **Niçin?**	
Duygusallık	Korku, panik	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Sivil insanlar
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haberde olaya ilişkin olarak patlayan bina ve olayda yaralanan kişilerin görüntüleri yer aldığından metin-fotoğraf bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.130. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (23 Mayıs 2007)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	İHA		

Şekil 4.38. Sabah, 23 Mayıs 2007

Tablo 4.131. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (23 Mayıs 2007)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Gün birlik günü	Hain	Türkiye, yeni bir terör saldırısıyla karşı karşıya
		Hain ellerin bombası yine masumların kanını döktü
		Liderler dayanışma istedi
		İnsan parçaları etrafa saçıldı
		Bir kız yandı kapkara oldu
		Büyükanıt: Bundan sonra büyük kentlerde böyle bir olay bekleyebiliriz
		Olay organize eylem

Tablo 4.132. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (23 Mayıs 2007)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Olay yerinde kanları akmakta olan ceset veya cesetler	
Yardımcı Öğe	Ceset başsındaki görevli kişiler	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Patlamanın meydana geldiği anda çıkan dumanlar	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamanın etkisiyle etrafa saçılan cisimler	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? İnsanlar **Ne?** Ölmüş **Nerede?** Kent merkezi **Ne zaman?** Gündüz saatleri **Nasıl?** Patlama etkisiyle **Niçin?**	**Kim?** Pkk **Ne?** Bombalı saldırı yaptı **Nerede?** Ankara, Ulus, Anafartalar Çarşısı **Ne zaman?** 18:45'de **Nasıl?** A4 tipi patlayıcı **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Sivil insanlar
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haberde olaya ilişkin olarak patlayan bina ve olayda ölen kişilerin görüntüleri yer aldığından metin-fotoğraf bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.133. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (23 Mayıs 2007)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓	✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.134. Hürriyet ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (23 Mayıs 2007)

	Sabah	**Hürriyet**
Ortak Manşet		
Ortak Terör Tanımı		
Ortak Simge Kullanımı		
Ortak Fotoğraf		
Ortak Duygu		
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓

Tablo 4.135. Hürriyet ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (23 Mayıs 2007)

Gösteren	Gösterilen
Patlamadan etkilenmiş binanın görüntüsü	Patlamanın boyutu
Olayda yaralanmış, parçalanmış giysili kişinin fotoğrafı	Patlamanın büyüklüğü ve patlamanın neden olduğu şok etkisi
Olayda ölen kişi ve ya kişilerin cesetleri	Eylemin can kaybına neden olduğu
Patlama anı	Olayın boyutu
Ambulanslar ve insan kalabalığı	Önemli ve acil müdahale gerektiren bir durumun söz konusu olduğu
"Patlamaya Pkk'nın sıklıkla kullandığı A4 tipi bombanın neden olduğu açıklandı" ifadesi	Belli bomba tiplerinden örgüt kimliklerinin tespit edildiği
"Liderler dayanışma istedi" ifadesi	Birlik beraberlik vurgusu
"İnsan parçaları etrafa saçıldı" ifadesi	Daha önce başka köylerinde baskına uğradığı
"Bir kız yandı kapkara oldu" ifadesi	Eylemin korkunçluğu
"Büyükanıt: Bundan sonra büyük kentlerde böyle bir olay bekleyebiliriz" ifadesi	İstihbarat duyumu
"Olay organize eylem" ifadesi	Eylemin nasıl gerçeleştiğine ilişkin bilginin elde edildiği

22 Mayıs 2007'de Ankara Ulus'ta Anafartar Çarşısı'da meydana gelen patlama sonucunda 6 kişi ölmüş, 80'i aşkın kişi de yaralanmıştır. Tirajı en yüksek gazete olan Posta gazetesinin verilerine ulaşılamadığı için analize tabi tutulamamıştır. Diğer gazetelerde kullanılan görüntülere bakıldığında tahribata uğramış bina ve yaralanmış insan görüntülerinden bir patlamanın gerçekleştiği sonucu çıkarılabilir. Bir diğer gazetenin görüntülerinde yer alan ve ana öğe olarak kullanılan kanı akmakta ve üzerleri örtülmüş olan ceset veya cesetlerin görüntüsü ilk anda trafik kazası olabileceği düşüncesini akla getirebilecekken öte yandan asfalt üzerine saçılmış nesneler bir patlamanın meydana geldiği düşüncesini kuvvetlendirir göstergeler olarak belirmektedir. Hürriyet gazetesinde 5 ölü 60 yaralı ifadesinin *kırmızı* patlama efekti içerisinde verilmesi, kırmızı rengi çağrıştırdığı kanın simgesi olarak ölümlü bi olayın meydana geldiğinin göstergesidir. Kullanılan patlayıcı tipinden elde edilen verilerle, terör örgütünün kimliğine ulaşılması ise haber metinlerinde kullanılan bir başka göstergedir.Yine Sabah gazetesinin fotoğraf kullanımıda gri rengin ağırlıklı olması "*Liderler dayanışma istedi*" ifadesi ile birleştirildiğinde, bu günlerde keskin ayırılıkların ortadan kaldırılması ve "kurt dumanlık hava bekler misali", bu dumanlı havanın birlik bütünlükle aşılacağı vurgusu belirmektedir. Olayla ilgili yetkili ağızların "*Bundan sonra büyük kentlerde böyle bir olay bekleyebiliriz*" ifadesi, yapılacak saldırılarla ilgili

istihbarati bilginin var olduğu gerçeğini paylaşarak teröre mesaj verirken, öte taraftan toplumda infiale yol açacak nitelikte dikkat edilmesi gereken söylemler olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı şekilde haberlerde yer alan ceset, kan görüntüleri yanı sıra görgü tanıklarının "*Bir kız yandı kapkara oldu*" ifadesinin gazete metinlerinde yer bulması, toplumun diğer üyeleri arasında korkuya neden olacak ve psikolojik harp diye tabir edilen propagandayla farkında olunmadan terörün ekmeğine yağ sürebilir niteliktedir. Bundan dolayı, bu tip ifadeler haber metnine taşınırken, toplumsal bellek oluşturucusu ve bilgilendirme işlevini noktasında önemli fonksiyonları olan yayın organlarının sorumlu bir yayıncılık anlayışı sürdürmesine özellikle ihtiyaç vardır. Çünkü medyanın gündem kurma potansiyeli düşünüldüğünde insanlar ve toplum üzerinde meydana gelecek travmalara izin vermemesi gerekmektedir.

4.15. 3 EKİM 2008 AKTÜTÜN SALDIRISI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.39. Posta, 5 Ekim 2008

Tablo 4.136. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
İçimiz kan ağlıyor	Katil Alçaklar	Ağır makineli silahlarla taradılar
		Kuzey Irak'tan geldiler
		Çatışma saatlerce sürdü
		Uçaksavar, ağır makineli tüfek ve havan toplarıyla saldırdı

Tablo 4.137. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Saldırıda tahrip olmuş evler	
Yardımcı Öğe	Şehit askerlerin fotoğrafları Evlerin bulunduğu çevre	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Saldırıda tahrip olmuş evler	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Askerler **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Askerler **Ne?** Saldırıda şehit oldu **Nerede?** Şemdinli, Aktütün'de **Ne zaman?** Öğle saatlerinde **Nasıl?** Uçaksavar, havan topu, ağır makineli silah **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Askerler
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili olarak fotoğraf yoktur, ancak olay sonrası ana ilişkin fotoğraf olduğundan kısmen de olsa metin-fotoğraf bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.138. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.40. Hürriyet, 5 Ekim 2008

Tablo 4.139. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Güpegündüz 15 şehit		Kuzey Irak'tan gelen teröristler ağır silahlarla saldırdılar
		1992-2008 yılları arasında 5 kez saldırdılar
		Ateş düştüğü yeri yakıyor

Tablo 4.140. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Feryat eden erkek ve kadın	
Yardımcı Öğe	Ağlayanları sakinleştirmeye çalışan kişiler	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Saldırıya maruz kalan evler	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** 15 asker **Ne?** Saldırıda şehit oldu **Nerede?** Şemdinli, Aktütün **Ne zaman?** Öğle saatleri **Nasıl?** Ağır silahlarla **Niçin?**	
Duygusallık	Ağlama, feryat	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Askerler
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olay anına ilişkin fotoğraf yoktur, ancak olay sonrası ana ilişkin fotoğraf olduğundan kısmen metin-fotoğraf bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.141. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sürmanşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.41. Sabah, 5 Ekim 2008

Tablo 4.142. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Kahpe baskın	Kahpe	Aktütün sınır bölüğüne düzenlenen saldırıda 15 asker şehit oldu
		Kaçan Pkk'lılar savaş uçakları, helikopterler ve toplarla ateş altına alındı
		Gül: Hesabı sorulacak
		Erdoğan: El ele verdikçe terörün üstesinden geleceğiz

Tablo 4.143. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Askerlerin taşıdığı yaralı arkadaşları	
Yardımcı Öğe	Yaralı askerleri taşıyan helikopter	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Helikopterle hastaneye taşındığı tahmin edilen askerler	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Askerler **Ne?** Yaralı ve şehit **Nerede?** Ülke sınırında **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Askerler **Ne?** Saldırıda şehit oldu **Nerede?** Şemdinli, Aktütün sınır karakolunda **Ne zaman?** Cuma öğleden sonra **Nasıl?** Ağır silahlarla **Niçin?**	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Askerler
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olay anına ilişkin fotoğraf yoktur, ancak olay sonrası ana ilişkin fotoğraf olduğundan kısmen de olsa metin-fotoğraf bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.144. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (5 Ekim 2008)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sürmanşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.145. Posta, Hürriyet ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (5 Ekim 2008)

	posta	**Hürriyet**	**Sabah**
Ortak Manşet	✓	✓	✓
Ortak Terör Tanımı	✓	✓	
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf	✓	✓	✓
Ortak Duygu	✓	✓	✓
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.146. Posta, Hürriyet ve Sabah Gazeteleri Ortak Görsel Analizi (5 Ekim 2008)

Gösteren	Gösterilen
Şehit askerlerin fotoğrafları	Tanıtma, bilgi verme
Feryat eden erkek ve kadın	Acının göstergesi
Saldırıda tahrip olmuş evler	Çatışmanın boyutu
İnfografik	Görsel anlatımı güçlendirme, hafızada kalıcılığı sağlama, yetersiz görüntü
"Ateş düştüğü yeri yakıyor" ifadesi	Acının tekilliği
"Kuzey Irak'tan geldiler " ifadesi	Tehlikenin nereden geldiği
"Gül: Hesabı sorulacak" ifadesi	Devletin gücüne vurgu, gözdağı verme
"Erdoğan: El ele verdikçe terörün üstesinden geleceğiz" ifadesi	Birlik-beraberliğe vurgu

3 Ekim 2008 yılında Şemdinli Aktütün karakoluna bölücü terör örgütü militanlarının ağır silahlarla saldırısı sonucu 15 er şehit olmuş ve çatışmada 43 terörist de öldürülmüştür. Gazetelerde yer alan fotoğraflarda harabeye dönmüş alan, çatışmanın ne derece göstergesidir. Çerçeve fotoğraf uygulamasıyla şehit olan erlerin kısa bilgileriyle birlikte gazetenin ilk sayfasında yer alması, görsel anlatımla metni destekleme, tanıtma ve bilgi verme amaçlı; duygusallığı artıran bir unsur olarak kullanılmıştır. Başka bir görselde feryat eden kadın ve erkeğin fotoğrafı, insanın yüreğini acıtan bir haber aldıklarının göstergesi olarak anlaşılmaktadır. "*Ateş düştüğü yeri yakıyor*" ifadesi, her ne kadar bütün ülke gündemine oturan bir haber niteliği taşısa da, temelde en büyük acının yakınları tarafından hissedileceğine gönderme yapmaktadır. Yine haber metinlerinde "*Kuzey Irak'tan geldiler "* ve "*Güpegündüz 15 şehit*" ifadeleri, teröristlerin rahat hareket alanı buldukları yere işaret etmekte ve gündüz olayın meydana gelmesi güvenlik açısından bir "zafiyet mi?" olduğu sorusunu akla getirmektedir. Cumhurbaşkanı, Abdullah Gül'ün "Hesabı sorulacak" ifadesi, devletin bu saldırı karşısında sessiz kalmayacağı yan anlamını verirken, Başbakan Erdoğan'ın "*El ele verdikçe terörün üstesinden geleceğiz"* ifadesi ile terörün panzehiri olarak gördüğü birlik- beraberlik duygusuna vurgu yaptığı görülmektedir.

4.16. 21 AĞUSTOS 2014 TEĞMEN EMRE AS'IN ŞEHİT EDİLDİĞİ BAŞLIKLI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.42. Hürriyet, 21 Ağustos 2014

Tablo 4.147. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Göreve 20 gün önce başlamıştı.		Şehit Teğmen As'a gözyaşı.
		Babası" Oğlumun ilk görev yeriydi, 20 gün önce gitti, zaten" dedi

Tablo 4.148. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Teğmenin Emre As	
Yardımcı Öğe	Bayrak	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Üsteğmen Emre As **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Üsteğmen Emre As **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** Van **Ne zaman?** Dün sabah **Nasıl?** Pusuda **Niçin?** Pkk saldırısı	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	**Mağdur**
	Bölücü terör örgütü	Teğmen Emre As
Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metninde olayla ilgili bir fotoğraf bulunmayıp, şehidin daha önce çekilmiş bir fotoğrafı olduğundan metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Bayrak	

Tablo 4.149. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, sağ en alt köşede yer alması		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.43. Posta, 21 Ağustos 2014

Tablo 4.150. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014)

Metinsel analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Barışa Dikkat		Şehit Teğmen As'a gözyaşı.
		Babası" Oğlumun ilk görev yeriydi, 20 gün önce gitti, zaten" dedi.
		Barışın başladığı 2013'ten beri şehit cenazesi kesilmişti
		Devriye gezen askeri time teröristler pusu kurdu
		Teğmen As, 20 gün önce atanmıştı
		1 ayda 3 kaygı verici olay
		"Gururumdun" diyerek şehit oğlunun fotoğrafına sarılıp ağladı
		21 Temmuz'da da Pkk'lılarla çıkan çatışmada 3 asker şehit oldu, 6 Pkk'lı öldürülmüştü

Tablo 4.151. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Oğlunun fotoğrafına sarılmış anne	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Üsteğmen Emre As **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Üsteğmen Emre As **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** Van **Ne zaman?** 21 Temmuz **Nasıl?** Pusuda **Niçin?** -	
Duygusallık	Ağlama, sarılma, gözyaşı, acı, keder	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Teğmen Emre As
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde olayla ilgili bir fotoğraf bulunmayıp, şehidin daha önce çekilmiş bir fotoğrafı olduğundan metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Bayrak	

Tablo 4.152. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfanın sağ en alt köşesi		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.44. Habertürk, 21 Ağustos 2014

Tablo 4.153. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
19 ay sonra pusuda ilk şehit		Emre As, süreçten bu yana ilk şehit düşen

Tablo 4.154. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014)

Görüntüsel Analiz	
Ana Öğe	Şehit Teğmen Emre As
Yardımcı Öğe	Bayrak
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok
Ola3y Anına İlişkin Fotoğraf	Yok
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok
Enformasyon	

Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Üsteğmen Emre As **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Üsteğmen Emre As **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** Van **Ne zaman?** - **Nasıl?** Pkk'lıların ateşiyle **Niçin?** -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Teğmen Emre As
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde olayla ilgili bir fotoğraf bulunmayıp, şehidin daha önce çekilmiş bir fotoğrafı olduğundan metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Bayrak	

Tablo 4.155. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (21 Ağustos 2014)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İk sayfada sağ en alt köşede yer alması		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.156. Hürriyet, Posta ve Habertürk Gazeteleri Ortak Analizi (21 Ağustos 2014)

	Hürriyet	**Posta**	**Habertürk**
Ortak Manşet	✓		✓
Ortak Terör Tanımı			
Ortak Simge Kullanımı	✓	✓	✓
Ortak Fotoğraf	✓	✓	✓
Ortak Duygu	✓	✓	✓
Haberin İlk Sayfadan Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.157. Hürriyet, Posta, Habertürk Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (21 Ağustos 2014)

Gösteren	**Gösterilen**
Bayrak	Vatan ve millet simgesi
Bayrak önünde üniformalı asker	Bayrağın koruyucusu, vatan bekçisi
19 ay sonra pusuda ilk şehit	19 aydır barış ortamı olduğu "Pusu" ile kalleşçe yapılan saldırıya gönderme Barış ortamını terör eyleminin tehdit ettiği
Şehidin fotoğrafına sarılarak ağlayan anne	Acı, keder "Analar ağlamasın"a yapılan vurgu

21 Ağustos 2014 tarihli her üç gazetede Van'ın Saray ilçesinde devriye gezen askeri personele Pkk tarafından kurulan pusuda Piyade Teğmen Emre As'ın şehit olduğu haberi vardır. Henüz yirmi gündür görevini yerine getirmekte olan teğmenin şehit edilmesi, 2013 yılında fiili olarak hayata geçirilen "Çözüm Süreci"nden sonra ilk silahın patlaması nedeniyle gazetelerin ilk sayfasında az da olsa yer bulmuştur. Haber metinleri içerisinde " *20 gün önce göreve başlamıştı, 19 ay sonra pusuda ilk şehit, Çözüm Süreci'nden bu yana ilk*" ifadeleri metinsel bağlamda değerlendirildiğinde olayın, Çözüm Süreci çerçevesinde haber değeri taşıdığı ve 19 aydan beri şehit haberinin gelmediği ve Çözüm Süreci'nin başarılı olduğu anlaşılmaktadır. "*Pkk'lılarla çıkan çatışmada 3 asker şehit oldu, 6 Pkk'lı öldürülmüştü*" ifadesi ise vatanın bütünlüğüne kast edenlerin terörist olduğuna, vatan için hizmet edenin ise şehitlik gibi yüce bir mertebeye ulaştığına vurgu yapmaktadır. Görselde *"Annenin şehit evladının fotoğrafına sarılması*" toplum yüreğinde duygusal bir etki bırakmakta ve empati yapmayı sağlamaktadır. Şehidin askeri üniformayla Türk bayrağı önünde çekilmiş fotoğrafı, bayrağın ve vatanın koruyucusu olarak simgesel bir anlam ifade etmektedir. Haberin, Posta gazetesinde kırmızı renk ve büyük puntolarla sayfanın tam ortasında "*Barışa Dikkat*" söylemiyle yer alması, diğer iki gazeteye oranla daha fazla dikkat çekmektedir. "Çözüm Süreci" sonrası gerçekleşen ilk saldırı, medya vasıtasıyla daha ses getirecek şekilde gündemde tutulup, toplumsal bellekte daha kalıcı bir yer edinmesi de sağlanabilirdi. Posta gazetesi "Barışa Dikkat" ifadesiyle bir noktaya kadar bu beklentiyi karşılamakta ve sürecin heba edilmemesi noktasına vurgu yapmaktadır. Siyah zemin üzerine metinlerin yerleştirilmiş olması matemi ifade ederken, haberin ağırlıklı olarak gazete sayfalarında "*sağ en alt köşede*" yer alması, başka olayların ilk sıraya konularak gündem konusu yapıldığı görülmektedir. Bu durum, 30 yıllık akan kanı durdurmak için verilen mücadelenin toplumsal tabana yayılmasında veya bu saldırılara karşı ortak bir bilinç oluşumu sağlanmasında etkili bir güç olarak kullanılabilecek medyanın işlevsiz kaldığının bir göstergesidir.

4.17. 25 EKİM 2014 HAKKÂRİ SALDIRISI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.45. Hürriyet, 26 Ekim 2014

Tablo 4.158. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Yüksekova'da hain saldırı		Yüksekova'da en merkezi yerde hain saldırı
		Maskeli kişiler sivil askerlere arkadan ateş açtı.

Tablo 4.159. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Şehit askerlerin fotoğrafları	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Şehit askerler **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** 1 uzman çavuş, 2 er **Ne?** Şehit edildi **Nerede?** Hakkâri,-Yüksekova, kent merkezinde **Ne Zaman?** - **Nasıl?** Kurşunla vurulmuş şekilde **Niçin**? -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit askerler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde olayla ilgili bir fotoğraf bulunmayıp, şehitlerin daha önce çekilmiş bir fotoğrafı olduğundan metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.160. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada sağ en alt köşede		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.46. Posta, 26 Ekim 2014

Tablo 4.161. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Kalleşler	Kalleşler	Yüksekova'da ilçenin en kalabalık caddesinde
		Askerler yüzleri maskeli 2 Pkk'lı teröristin saldırısına uğradı.
		Sokakta maskeli Pkk'lı teröristler 3 askeri şehit etti
		Başlarına sıkılan kalleşçe kurşunla şehit edildi.
		Maskeli teröristler olay yerinden kaçtı.

Tablo 4.162. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Şehit askerlerin fotoğrafları	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Şehit askerler **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** 1 uzman çavuş, 2 er **Ne?** Şehit edildi **Nerede?** Hakkâri,-Yüksekova, kent merkezinde **Ne Zaman?** - **Nasıl?** Kurşunla vurulmuş şekilde **Niçin**? -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit askerler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde olayla ilgili bir fotoğraf bulunmayıp, şehitlerin daha önce çekilmiş bir fotoğrafı olduğundan metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.163. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfa orta alt kısımda		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.47. Sabah, 26 Ekim 2014

Tablo 4.164. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Kalleş pusuda 3 şehit verdik	Kalleş	Caddede yürümekte olan 3 askeri yüzleri maskeli iki kişi arkadan taradı

Tablo 4.165. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014)

Görüntüsel Analiz	
Ana Öğe	Şehit askerlerin fotoğrafları
Yardımcı Öğe	Yok
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok
Enformasyon	
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**

Kim? Şehit askerler **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** 3 asker **Ne?** Şehit edildi **Nerede?** Hakkâri, Yüksekova'da caddede **Ne Zaman?** - **Nasıl?** Arkadan taranarak **Niçin**? -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit askerler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde olayla ilgili bir fotoğraf bulunmayıp, şehitlerin daha önce çekilmiş bir fotoğrafı olduğundan metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.166. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (26 Ekim 2014)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, orta alt kısma doğru yer alması		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.167. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (26 Ekim 2014)

	Hürriyet	**Posta**	**Habertürk**
Ortak Başlık	✓	✓	✓
Ortak Terör Tanımı		✓	✓
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf	✓	✓	✓
Ortak Duygu			
Haberin İlk Sayfada Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.168. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerini Ortak Görsel Analizi (26 Ekim 2014)

Gösteren	**Gösterilen**
Şehit askerlerin fotoğrafı	Bilme, tanıma
Kalleşler	Güvenilmeyen kişiler
Şehrin en kalabalık caddesinde saldırı	Çatışmanın kırsaldan kente taşınması, kentin güvensizliği
Yüzleri maskeli kişiler	Korkaklık, bilinmezlik
Arkadan taranarak, kurşunlanarak pusuda şehit edilmeleri	Kalleşlik
Caddede yürümekte olan sivil askerler	Masum ve savunmasız olmaları

Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinde çarşı iznine çıkan 3 asker, arkadan yüzleri maskeli iki kişinin saldırısı sonucu 25 Ekim 2014'te şehit edilmişlerdir. Saldırı haberi

bir sonraki gün her üç gazetede az da olsa haber konusu olmuştur. Haberlerde olay anına ilişkin görüntü olmadığı için haber-metin birliği yoktur, ancak şehit üç askerin fotoğrafı verilerek, vatan için kan dökenlerin kimler olduğu noktasında okuyucunun merak duygusu giderilmeye çalışılmıştır. Üç askerin sivil kıyafetlerle ilçenin en kalabalık ve merkezi yerinde arkadan saldırıya uğramaları çatışmasızlık ortamını tehdit ederken, öte yandan terör saldırısının ne taraftan geleceğinin belirsiz olduğunu göstermektedir. Gazetelerde yas'ın ifadesi olarak kullanılan siyah zemin üzerine bilgilerin verildiği bu haberde "*kalleşler*" ve "*hain pusu*" ifadeleri, yapılan şeyin namertçe ve alçakça olduğunu, aynı zamanda "*arkadan vuruldular*" ifadesiyle güçlendirmektedir. Bunu destekleyen bir diğer ifade ise "*yüzleri maskeli iki kişi*" nin korkakça saldırıyı gerçekleştirmeleri ve olay yerinden kaçmalarıdır. Arkadan gerçekleştirilmiş olan bu saldırıda göz göze ya da yüz yüze gelme ihtimali olmadığından hiçbir savunma mekanizması geliştirilemeyeceği için bu durum pusuya düşürülen kişinin masumiyetini ortaya koyarken, saldırıyı yapanların da korkaklığına gönderme yapmaktadır. Aynı şekilde askerlerin sivil giyimli olduğu vurgusu, yapılan saldırı eyleminin herhangi bir gerekçesi olmadığına ve art niyetli olduğuna işarettir. "*Kalleş pusuda 3 şehit*" verdik başlıklı haber metninde ise, birinci çoğul şahıs "*biz*" bağlamında sahiplenme duygusuna ve şehitlerin tüm ülkenin evlatları olduğuna gönderme yapmaktadır.

4.18. 30 EKİM 2014 DİYARBAKIR'DA NECDET AYDOĞDU'YA YAPILAN SALDIRININ GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.48. Hürriyet, 31 Ekim 2014

Tablo 4.169. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Hamile eşine meyve alıyordu		Yüzü maskeli iki kişinin silahlı saldırısı sonucu şehit oldu

Tablo 4.170. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Astsubay Üstçavuş Nejdet Aydoğdu'nun fotoğrafı	
Yardımcı Öğe	Şehit eşinin cenazedeki fotoğrafı	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Şehit Astsubay Nejdet Aydoğdu **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Astsubay Nejdet Aydoğdu **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** Diyarbakır **Ne zaman?** - **Nasıl?** Silahlı saldırı **Niçin?** -	
Duygusallık	Gözyaşı, üzüntü	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit astsubay
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde olayla ilgili bir fotoğraf bulunmayıp, şehitlerin daha önce çekilmiş bir fotoğrafı olduğundan metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.171. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfa orta en alt kısımda yer alması		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
		✓	
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.49. Posta, 31 Ekim 2014

Tablo 4.172. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Çok Acı	Kalleş	Hamile eşine meyve alıyordu
		Yüzü maskeli iki kişinin silahlı saldırısı sonucu şehit oldu
		Üstünde sivil kıyafetleri vardı
		Hamile eşi aşerdi
		İki teröristin kalleş saldırısına uğradı

Tablo 4.173. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Şehit eşinin cenazedeki fotoğrafı Şehit ve eşinin birlikteki mutlu fotoğrafı Şehidin, meslektaşlarının yakalarındaki fotoğrafı Arka plandaki rütbeli askeri kişiler	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Şehit Astsubay Nejdet Aydoğdu **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Astsubay Nejdet Aydoğdu **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** Diyarbakır **Ne zaman?** - **Nasıl?** Silahlı saldırı **Niçin?** -	
Duygusallık	Gözyaşı, üzüntü	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit astsubay
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde olayla ilgili bir fotoğraf bulunmayıp, şehitlerin daha önce çekilmiş bir fotoğrafı olduğundan metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Şehidin yakalardaki fotoğrafı	

Tablo 4.174. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfa orta en alt kısımda		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	✓
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.50. Habertürk, 31 Ekim 2014

Tablo 4.175. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Yaralı Astsubay şehit oldu	Adice, kalleşçe	Hamile eşine güçlükle ayakta durabildi
		Maskeli teröristin pazarda vurduğu astsubay şehit oldu
		TSK: Adice, kalleşçe
		TSK, şiddetle kınadı
		Hamile eşine güçlükle ayakta durabildi

Tablo 4.176. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Astsubay Üstçavuş Nejdet Aydoğdu'nun fotoğrafı	
Yardımcı Öğe	Şehit eşinin askeri yetkililerin koluna girerek destek olmaya çalıştığı fotoğraf Arka plandaki rütbeli askeri kişiler	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Şehit Astsubay Nejdet Aydoğdu **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Astsubay Üstçavuş Nejdet Aydoğdu **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** Diyarbakır **Ne zaman?** - **Nasıl?** Silahlı saldırı **Niçin?** -	
Duygusallık	Gözyaşı, üzüntü	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit astsubay
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde olayla ilgili bir fotoğraf bulunmayıp, şehitlerin daha önce çekilmiş bir fotoğrafı olduğundan metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Şehidin yakalardaki fotoğrafı	

Tablo 4.177. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (31 Ekim 2014)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfa sol orta alt kısımda		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	✓
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
		✓	
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.178. Hürriyet, Posta ve Habertürk Gazeteleri Ortak Analizi (31 Ekim 2014)

	Hürriyet	**Posta**	**Habertürk**
Ortak Başlık			
Ortak Terör Tanımı			
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf	✓	✓	✓
Ortak Duygu	✓	✓	✓
Haberin İlk Sayfada Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.179. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analiz (31 Ekim 2014)

Gösteren	Gösterilen
Şehit astsubayın fotoğrafı	Tanıtma, bilgilendirme
Şehit astsubay ve eşinin birlikte olan fotoğrafı	Mutlu ailenin sembolü
"Hamile eşe meyve alıyordu" ifadesi	Doğacak çocuğun yetim kalması
Şehit eşinin gözyaşları	Acının büyüklüğü
Şehit eşinin kollarına girmiş olan kişiler	Her koşulda birlik ve destek
Şehit cenazesindeki rütbeli kişiler	Minnettarlık, son görevi yerine getirme Birlik, beraberlik, sahip çıkma
Maskeli teröristler	Korkaklık
TSK'nın "Hunharca, adice, kalleşçe" kınama ifadesi	İnsani duyguların eksikliği, kan dökmekten çekinmeyiş, acımasızlık

29 Ekim 2014 günü Diyarbakır'ın Bağlar ilçesinde eşiyle birlikte Pazar alışverişinde olan Astsubay Üstçavuş Nejdet Aydoğdu, bölücü terör örgütü mensubu maskeli iki kişinin saldırısı sonucu ağır yaralanmış ve sonrasında şehit düşmüştür. Aydoğdu'nun gazetelerde "*yine maskeli teröristler saldırı gerçekleştirdi*" şeklindeki haberi, bu olaydan dört gün önce gerçekleşen üç askerin şehit edildiği saldırıya benzer eylem tipine dikkat çekmektedir. Haberde söylem olarak hamile eşe vurgu yapılmakta ve maskeli teröristlerin, kendilerini gizleyerek, kentsel yaşam içinde tehditlerini sürdüklerini göstermektedir. "*Aşerdi, hamile eşine meyve alıyordu*" gibi ifadeler, terörün aslında masum insanların canını yakarak, henüz doğmamış canların hayatlarını çalarak, eşleri birbirinden ve çocukları anne babadan ayırarak insani hiçbir haklı gerekçe ve yönü olmayan eylemsellik içerdiğini göstermektedir. Teröristlerin maske kullanarak, sivil olan astsubayı planlı şekilde ve eşinin yanında şehit etmeleri, TSK'nın söylemiyle bütünleştirilerek "*hunharca, kalleşçe ve adice*" olan bir saldırı eylemi niteliğiyle ilişkilendirilmiştir. Şehidin eşiyle birlikte mutlu aile fotoğrafları, şehit edildiği haberiyle birlikte verilirken yaşanmamış hayatların teröre kurban gittiğini göstermektedir. Askeri törenle şehide karşı yapılan son görevde, gazetelerde orta plan fotoğraf çekimi ile elde edilmiş olan eşin gözyaşı döktüğü görüntüler, okuyucunun olayla özdeşlik kurmasını sağlarken, öte yandan terörün acımasızlığına karşı, eşin kollarına girerek destek olan sağlık ve güvenlik güçleri personeli, arka planda şapkalarından rütbeli olduğu anlaşılan askeri yetkililerin varlığı, vatanın birlik ve beraberliği için her koşulda hazır bulunduklarını göstermektedir.

4.19. 22 TEMMUZ 2015 ŞANLIURFA- CEYLANPINAR'DA ŞEHİT EDİLEN İKİ POLİSİN GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.51. Hürriyet, 23 Temmuz 2015

Tablo 4.180. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Pkk, iki polisi evde şehit etti		Şanlıurfa, Ceylanpınar'da Pkk iki polisi evde şehit etti
		Kapıda zorlama yok Balkondan girildiği sanılıyor
		Pkk, Suruç saldırısına misilleme olarak duyurdu

Tablo 4.181. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	İki polisin şehit edildikleri evin bulunduğu binanın fotoğrafı	
Yardımcı Öğe	Olay yerinde görev yapan polisler ve insan topluluğu	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Şehit edildikleri binanın fotoğrafı	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Şehit polisler **Ne?** **Nerede?** Kaldıkları evde **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Polis memurları Okan Acar ve Feyyaz Yumuşak **Ne?** Şehit edildi **Nerede?** Şanlıurfa, Ceylanpınar, evlerinde **Ne Zaman?** Dün sabah (22 Temmuz) **Nasıl?** Kurşunla vurulmuş şekilde **Niçin**? Suruç saldırısına karşı Pkk'nın misilleme yapması	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit polisler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde olayın gerçekleştiği evin fotoğrafı bulunduğu için metin-fotoğraf birliği vardır.	
Simgesel Öğeler	Uzun namlulu silah, güvenlik bandı	

Tablo 4.182. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfa sol orta alt kısımda		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.52. Posta, 23 Temmuz 2015

Tablo 4.183. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Kan kanla yıkanmaz		İki polis evlerinde şehit edildi
		Susturuculu silah kullandılar
		Suruç'un intikamını aldık (Pkk açıklaması)
		Balkon kapısından girildiği belirlendi
		Teröristler, Pkk denetimindeki Rasulayn'a kaçtı
		Kan kanla yıkanmaz
		Şimdi sırt sırta verme zamanı
		Size bu ülkeyi yedirtmeyiz
		Sağduyulu ve birlik olmalıyız
		Ayrışırsak kan dökenlere güç katarız

Tablo 4.184. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	İki polisin şehit edildikleri evin bulunduğu binanın fotoğrafı	
Yardımcı Öğe	Olay yerinde görev yapan polisler ve insan topluluğu	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Şehit edildikleri binanın fotoğrafı	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Şehit polisler **Ne?** **Nerede?** Kaldıkları evde **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Polis memurları Okan Acar ve Feyyaz Yumuşak **Ne?** Şehit edildi **Nerede?** Şanlıurfa, Ceylanpınar, evlerinde **Ne Zaman?** Dün sabah (22 Temmuz) **Nasıl?** Kurşunla vurulmuş şekilde **Niçin**? Suruç saldırısına karşı Pkk'nın misilleme yapması	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit polisler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde olayın gerçekleştiği evin fotoğrafı bulunduğu için metin-fotoğraf birliği vardır.	
Simgesel Öğeler	Uzun namlulu silah, güvenlik bandı	

Tablo 4.185. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfa sol en alt köşede yer		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.53. Sabah, 23 Temmuz 2015

Tablo 4.186. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Pkk'dan iki polise evde kalleş infaz		Pkk terörünü kınıyorum
		Obama terörle mücadelede Türkiye'nin yanında olduğunu söyledi
		Elde silahla çözüm olmaz
		Eylemleri yapanlara karşılığı acımasız şekilde verilecek

Tablo 4.187. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Şehit edilen iki polisin fotoğrafları	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Şehit polisler **Ne?** **Nerede?** **Ne zaman?** **Nasıl?** **Niçin?**	**Kim?** Polis memurları Okan Acar ve Feyyaz Yumuşak **Ne?** Şehit edildi **Nerede?** Şanlıurfa, Ceylanpınar, evlerinde **Ne Zaman?** Dün sabah (22 Temmuz) **Nasıl?** Kurşunla vurulmuş şekilde **Niçin**? Suruç saldırısına karşı Pkk'nın misilleme yapması	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit polisler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde olayla ilgili bir fotoğraf bulunmayıp, şehitlerin daha önce çekilmiş bir fotoğrafı olduğundan metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.188. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (23 Temmuz 2015)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfa orta alt kısımda yer alması		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.189. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (23 Temmuz 2015)

	Hürriyet	**Posta**	**Habertürk**
Ortak Başlık	✓		✓
Ortak Terör Tanımı			
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf	✓	✓	✓
Ortak Duygu			
Haberin İlk Sayfada Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.190. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (23 Temmuz 2015)

Gösteren	Gösterilen
Şehit polislerin fotoğrafı	Tanıtma, bilgi verme
Polislerin şehit edilmesi	Devleti düzenini bozmaya kast etmek
Evde şehit edilmeleri	Planlanmış saldırı, güvenli alanların tehdit altında olması
Elleri arkadan bağlanmış şekilde şehit edilmiş olmaları	Eşitsizlik durumuna işaret
Elde silahla çözüm olmaz	Çözüm Süreci'ne yönelik tehdit
İktidar ve muhalefetin sağduyu çağrısı	Ortak kaygının vatan olduğu

Gazetelerin ilk sayfaya taşıdıkları iki polisin evinde şehit edildiği haber metinlerinde "*Pkk, evlerinde şehit etti, kapıda zorlama olmadığı, balkondan girildiği sanılıyor"* ifadeleri yapılan eylemin çatışmaya girilmeden, bir tarafın kendini savunma imkânı olmadan, "*kalleşçe*" saldırıya maruz kaldığına işaret etmektedir. Pkk'nın, Suruç saldırısına misilleme olarak bu infazı gerçekleştirdiğini ilan etmesine karşılık, sağduyu çağrısı yapılarak "*Kan kanla yıkanmaz, şimdi sırt sırta verme zamanı*" ifadeleriyle toplumun galeyana gelmesi önlenmek istenmektedir. Aynı şekilde bu konuyla ilgili muhalefetin "*Ayrışırsak kan dökenlere güç katarız*" ifadesiyle sorumlu bir anlayış ortaya koyulması gerektiğine vurgu yapılırken, öte taraftan yine muhalefetin "*Size bu ülkeyi yedirtmeyiz*" ve hükümet tarafının "*Elde silahla çözüm olmayacağı*" ifadeleri, bu saldırı karşısında farklı siyasi düşüncelerin ortak paydada birleştiklerini göstermektedir. Ayrıca devlet yetkilileri, bölücü terör örgütünün barışı sabote etmesine, art niyetli olmasına karşılık, susulmayacağının mesajını net olarak vermektedir. Fotoğrafta şehit iki polisin üniformalı fotoğrafları, devlet ve kamu düzeninin simgesi ve yapılan saldırınun da bu düzeni bozmaya yönelik olarak gerçekleştirildiğini göstermektedir. Aynı şekilde fotoğrafta yüzü kırmızı maskeli eli silahlı kişinin sokaktaki eylemlerin körükleyicisi ve bölücü terör örgütünün maşası olarak değerlendirilmesi, sokakta elde silah varken çözümden bahsedilemeyeceğini göstermekle birlikte yine saldırı yapan teröristlerin "*Rasulayn'a kaçması*", yurt dışından gelen tehdide dikkat çekmektedir. Dünyanın süper gücü olarak görülen Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Obama'nın Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ı arayarak terörü kınaması, bölücü örgüte karşı yapılan mücadelenin meşruluğuna ve uluslararası alanda destek bulduğuna işaret etmektedir. İki gün önceki olay ve onunla ilişkili olarak meydana gelen bu son olayın fotoğraflarının bir arada verilip, düşmanlıkların yok yere körüklendiği vurgusuyla, bu durumda dikkatli

olunması gerektiği konusunda uyarılar yapılmaktadır. Birbirinden farklı şekilde gerçekleşen iki terör saldırılarının, masum insanların canına kastettiğine vurgu yapmakta ve toplumu intikam ve kine yöneltmemenin altı önemle çizilmektedir. Ayrıca toplumsal ayrışmanın terörü besleyeceğine dikkat çekilmektedir. Haberle ilgili görüntülerin gazete sayfalarında oransal olarak az yer bulması ise, olayın önemli olmakla birlikte iki gün önce meydana gelen Suruç patlamasının etkisinin hala devam etmesiyle ilişkili olarak okunabilir.

4.20. 19 AĞUSTOS 2015 SİİRT SALDIRISI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.54. Hürriyet, 20 Ağustos 2015

Tablo 4.191. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Türkiye ağlıyor		Türkiye yine yasa boğuldu
		Bomba çukur açtı
		Zırhlı araç yolun kenarına uçtu

Tablo 4.192. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Patlayan zırhlı araç	
Yardımcı Öğe	Tahrip olmuş asfalt Olay yerindeki kişiler	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamanın tahrip ettiği zırhlı araç ve asfalt	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Şehit Askerler **Ne?** Patlama **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** Bomba veya mayın **Niçin?** -	**Kim?** Askerler **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** Siirt'te **Ne zaman?** Dün 14:10'da **Nasıl?** Tuzaklı bombayla **Niçin?** Terör saldırısı	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit askerler
Haberde Metin-Fotoğraf Bütünlüğü	Haber metni ile olayın gerçekleştiği yer ve olay sonrası elde edilmiş görüntüler, birbirini destekler nitelikte olduğundan metin-fotoğraf bütünlüğü vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.193. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada sürmanşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.55. Posta, 20 Ağustos 2015

Tablo 4.194. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Her gün ölüyoruz	Kalleş	Pkk'dan kalleş tuzak
		Son 24 saatte 12 şehit
		Terör kamplarına bomba

Tablo 4.195. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Patlatılan zırhlı askeri araç	
Yardımcı Öğe	Tahrip olmuş asfalt Olay yerindeki kişiler	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamanın tahrip ettiği zırhlı araç ve asfalt	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Şehit Askerler **Ne?** Patlama **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** Bomba veya mayın **Niçin?** -	**Kim?** Askerler **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** Siirt'te **Ne zaman?** - **Nasıl?** Uzaktan kumandalı mayın patlatılması sonucu **Niçin?** Terör saldırısı	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit askerler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metni ile olayın gerçekleştiği yer ve olay sonrası elde edilmiş görüntüler, birbirini destekler nitelikte olduğundan metin-fotoğraf birliği vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.196. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada sürmanşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.56. Sabah, 20 Ağustos 2015

Tablo 4.197. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Hainlerden bombalı tuzak	Hainler	Teröristlere anında operasyon
		Genelkurmay: Sabır diliyoruz
		Ya devlet ya örgüt

Tablo 4.198. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)

Görüntüsel Analiz	
Ana Öğe	Zırhlı araç
Yardımcı Öğe	Tahrip olmuş asfalt Olay yerindeki kişiler Şehit düşen askerlerin fotoğrafları
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamanın tahrip ettiği zırhlı araç ve asfalt

Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Şehit Askerler **Ne?** Patlama **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** Bomba veya mayın **Niçin?** -	**Kim?** Askerler **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** Siirt'te **Ne zaman?** - **Nasıl?** Uzaktan kumandalı mayın patlaması sonucu **Niçin?** Terör saldırısı	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit askerler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metni ile olayın gerçekleştiği yer ve olay sonrası elde edilmiş görüntüler, birbirini detekler nitelikte olduğundan metin-fotoğraf birliği vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.199. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (20 Ağustos 2015)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada sürmanşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.200. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (20 Ağustos 2015)

	Hürriyet	**Posta**	**Sabah**
Ortak Başlık	✓	✓	✓
Ortak Terör Tanımı			
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf	✓	✓	✓
Ortak Duygu			
Haberin İlk Sayfada Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.201. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (20 Ağustos 2015)

Gösteren	**Gösterilen**
Hasar görmüş yol fotoğrafı	Patlamanın şiddeti
Eriyen zırhlı araç fotoğrafı	
Şehitlerin resimleri	Tanıtma, bilgi verme
"Türkiye ağlıyor" ifadesi	Yaşanan olayın tüm yurttaşları üzdüğü
"Son 24 saatte 12 şehit" ifadesi	Durumun endişe verici olduğu Yaşanan kaybın çok olduğu
"Pkk'dan kalleş tuzak" ifadesi	Yapılan eylemin sinsice planlandığı
"Her gün ölüyoruz" ifadesi	Her gün şehit verildiği
"Teröristlere anında operasyon" ifadesi	Misilleme yapılacağı, yapıldığı
"Terör kamplarına bomba" ifadesi	
"Ya devlet ya örgüt" ifadesi	Vatandaşın tarafını seçmesi
Cumhurbaşkanı'nın işaret parmağını kaldırmış olduğu fotoğrafı	Uyarı, dikkat çekme

19 Ağustos 2015'te Siirt'te bölücü terör örgütünün yola döşediği bombalı tuzağın uzaktan kumanda ile patlatılması sonucu 8 asker şehit olmuştur. Her üç gazetenin de ilk sayfadan haberi yayımlaması devlet ve yurttaşlar için önemli olduğu anlamına gelmekte ve haber metinlerinin siyah zemin üzerine yerleştirilmiş olması yaşanan matemin bir göstergesi olarak belirmektedir. Olaya ilişkin ve olay sonrası görüntülerden elde edilen parçalanmış askeri araç ve harap olmuş asfalt fotoğrafları, yaşanan olayın dehşetini göstermesi bakımından önemli bir göstergedir. Gazetede kullanılan görsellerde şehit düşen askerlerin fotoğraflarına yer verilmesi, vatan uğruna canlarını feda eden kişilerin tanınması için kullanılan bir öğedir. "*Son 24 saatte 12 şehit*" ifadesi kayıpların fazlalığından dile getirilen endişenin, yine "*Türkiye ağlıyor*" ifadesi de yurt genelinde yaşanan acının ve üzüntünün büyüklüğüne, ülkenin topyekûn yaşadığı matemi dile getirmesi bakımından tercih edilmiş ifadelerdir. Kayıpların fazla olduğuna dikkat çekmek için Posta gazetesi, "*Her gün ölüyoruz*" başlıklı haberi, başka bir bölücü terör örgütü olan DHKP-C'nin İstanbul Dolmabahçe Sarayı'nın bulunduğu cadde üzerinde gerçekleştirdiği başarısız bombalı saldırısıyla ilişkilendirerek, "*Neler oluyor?*" başlığıyla her koldan artan terör olaylarına dikkat çekmiştir.

Gazete görsellerinde kullanılan askerlerin üniformalı fotoğrafları, gerçekleştirilen saldırının devlet düzeninin devamını sağlayan kişilere yönelik olduğunun göstergesi olmakla birlikte, terör saldırılarına karşılık devletin de operasyonlar gerçekleştirerek, şehitlerin kanını yerde bırakmadığına vurgu yapılmaktadır. Cumhurbaşkanı'nın yer aldığı fotoğrafta işaret parmağını yukarı kaldırdığı görselde "*Ya devlet ya örgüt*" ifadesi ile birleştirildiğinde, bir ülke veya milleti temsil eden en yüksek makamdaki kişi olarak devlet-örgüt karşıtlığı temelinde, vatandaşlara durdukları tarafa dikkat etmeleri noktasında uyarı yaptığının göstergesi olarak okunabilir.

4.21. 6 EYLÜL 2015 DAĞLICA SALDIRISI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.57. Hürriyet, 7 Eylül 2015

Tablo 4.202. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Dağlıca 'da alçak pusu	Hainler	Pkk'lı hainler önceden tuzaklanan 400 kilo bombayı patlattı
		Büyük acı, Türkiye yasta
		Yine şehit acısı
		21 Ekim 2007'de 12 askerimiz şehit olmuştu
		Bu son olaydan sonra farklı sürece girildi
		Geçen süreçte güvenlik güçlerimiz "Çatışmaya girmeyelim" dedi

		Ama bunlar silah stokladı
		F4 ve F16'lar
		Saldırı duyulur duyulmaz savaş uçakları havalandı
		Hain pusu sonrası kaçan Pkk'lı teröristler hedef alındı
		Buruk sevinç

Tablo 4.203. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Dağlıca karakolu fotoğrafı	
Yardımcı Öğe	Dağlık bölge	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? - **Ne?** Askeri karakol **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** **Niçin?** -	**Kim?** **A**skerler **Ne?** Şehit düştü **Nerede?** Dağlıca 'da **Ne Zaman?** 15:00 sıralarında (6 Eylül) **Nasıl**? Bommablı tuzak ve uzun namlulu silahlarla **Niçin**? Terör saldırısı	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit askerler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında uyum olmayışından metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.204. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfa ve tam sayfa		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
		✓	
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var (Spor haberi)		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.58. Posta, 7 Eylül 2015

Tablo 4.205. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Türkiye ağlıyor		Teröristlerden mayınlı pusu
		Bir günde 15 asker 2 polis şehit
		Türkiye yıllar sonra sıra sıra şehit tabutlarıyla karşılaşıyor
		Halk kan ağlıyor, bir an önce terör belasının bitmesini istiyor
		Yendik ama sevinemedik
		Fatih Terim: Galibiyetimizi şehitlerimize adıyoruz
		Galibiyetler şehitler nedeniyle Türkiye'yi sevindiremedi
		Hiçbir gol ve galibiyet, yitirilen evlatlardan daha önemli olamaz

		Galibiyeti, vatanı için canını kaybetmiş şehitlerimize ve geride bıraktıkları yakınlarına adıyoruz
		Türk savaş uçakları havalandı, 12 Pkk hedefini yok etti

Tablo 4.206. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Şehit düşen askerlerin bayrağa sarılmış tabutları	
Yardımcı Öğe	Cenazelerin başında duran askerler	
	Tabuta başını koymuş şehit yakını	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Askerler **Ne?** Şehit **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** - **Niçin?** -	**Kim?** **A**skerler **Ne?** Şehit düştü **Nerede?** Dağlıca 'da **Ne Zaman?** 15:00 sıralarında **Nasıl?** Bombalı tuzak ve uzun namlulu silahlarla **Niçin**? Terör saldırısı	
Duygusallık	Üzüntü	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit askerler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında kısmen var olan metin-fotoğraf birliği vardır	
Simgesel Öğeler	Bayrak	

Tablo 4.207. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfa ve tam sayfa		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var (Spor haberi)		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.59. Sabah, 7 Eylül 2015

Tablo 4.208. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Dağlıca'da hain pusu	Hain, Alçak	Pkk yine saldırdı, Türkiye'nin yüreğine ateş düştü
		Dağlıca 'da hain pusu, 15 asker şehit
		Alçak saldırı sonrası Pkk'ya ağır darbe indirildi
		Bedelini çok ağır ödeteceğiz
		Şehit yakınlarına sesleniyorum: Bedelini ödüyorlar, binlerce terörist öldürdük, devam edeceğiz
		Bizim dinimizde şehitler ölmez

		Mücadele çok daha farklı, çok daha kararlı olacak
		Çözüm Süreci'ni bunlar ihanetle, silah stoklama süreci olarak değerlendirdi
		Teröre karşı olanlar elini, vücudunu taşın altına koymuyor, böyle bir milli duruş, milli yaklaşım olamaz
		Galibiyetimizi şehitlerimize adıyoruz

Tablo 4.209. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik resim	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? - **Ne?** - **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** - **Niçin?** -	**Kim?** Askerler **Ne?** Şehit düştü **Nerede?** Dağlıca 'da **Ne Zaman?** Dün akşam saatleri (6 Eylül) **Nasıl?** Bombalı saldırı **Niçin**? Terör saldırısı	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit askerler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.210. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (7 Eylül 2015)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var (Spor haberi)		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.212. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (7 Eylül 2015)

	Hürriyet	**Posta**	**Sabah**
Ortak Başlık	✓		✓
Ortak Terör Tanımı	✓		✓
Ortak Simge Kullanımı		✓	
Ortak Fotoğraf			
Ortak Duygu			
Haberin İlk Sayfada Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.211. Hürriyet, Posta, Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (7 Eylül 2015)

Gösteren	**Gösterilen**
Karakol Zırhlı araç Savaş uçakları (F4 ve F16) fotoğrafları	Devletin gücü Güvenliğin sağlanması
Cumhurbaşkanı fotoğrafı	Devletin simgesi, devletin gücü
"Farklı sürece girildi" ifadesi	Çözüm Süreci'nin sona erebileceği sinyali
"Alçak pusu" ifadesi	Hainliğe atıf
Yine şehit acısı	Benzer olayların daha önce de gerçekleştiği
Türk bayrağına sarılmış tabutlar	Şehitlik, aidiyet, bayrak ve vatan için canını feda etme
Tabuta başını koymuş şehit yakını	Acının ifadesi
Cenaze başındaki askerlerin gölgede kalan fotoğrafı	İsimsiz kahramanlar
"Türkiye ağlıyor, yüreğine ateş düştü" ifadesi	Sahiplik, birlik, beraberlik, toplumsal paydaşlık
Futbol galibiyetinin şehitlere adanması	Birlik, bütünlük, ortak acılarda birleşme, acıları paylaşma

6 Eylül 2015 tarihinde Hakkâri'nin Dağlıca ilçesinde operasyona giden askerlere bölücü terör örgütü tarafından kurulan pusuda 16 asker şehit düşmüştür. 11 Temmuz 2015 tarihinde örgütün ateşkesi sonlandırdığını açıklamasından sonra en çok kaybın yaşandığı bu saldırı sonrasında, devletin Çözüm Süreci'ni artık farklı bir noktadan değerlendirmeye aldığı görülmektedir. Gazetelerin haberi, siyah zemin üzerine tam sayfa veya tam sayfaya yakın olarak vermesi, olayın ülke gündeminde önemli bir yer tuttuğunu ve ölümlü bir olayın gerçekleştiğini göstermektedir. Haberin görüntüleri Hürriyet gazetesinde olay anına ilişkin olmayıp, ilçenin isminin verildiği karakolun fotoğrafı ve bunun yanında renklendirici fotoğraf kullanımıyla konunun anlatıldığı görülür. "*Metinler sayfaya yerleştirildikten sonra oluşan boşluklar veya metin yoğun sayfaları biraz daha cazip kılmak adına yapılan"* (Gezgin, Atik 2017:24) bu tip fotoğraf uygulaması ile sağ tarafta yer verilen F4 ve F16 savaş uçakları ile olaya anında

müdahale edildiğine ve devletin gücüyle baş edilemeyeceği noktasına yapılan bir göndermedir. Yine aynı sayfada yer alan devletin ve milletin başı olarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın fotoğrafı ve onun söylemlerinden haberleştirilen metinde Çözüm Süreci'nin çok farklı bir aşamaya girdiğine ve eskisi gibi hareket edilmeyeceğine işaret etmektedir.

Aynı tarihli Posta gazetesi ise olayda şehit düşen on altı askerden altısının bayrağa sarılmış cenazeleri ilk sayfaya taşımıştır. Gazetede kullanılan fotoğrafın karşıdan genel görüntüyle değil de sıralı olarak çekilmesi "*sırada kim var*" sorusunu sitemli şekilde sormaktadır. Resmi tören için al bayrağa sarılmış şehit cenazelerin başında bekleyen askerlerin görüntüsünün gölgede kalması ise canlarını vatan ve bayrak için vermeye hazır kişilerin varlığına ve onların isimsiz kahraman oluşlarına işaret etmektedir. Şehit cenazelerinden birinin tabutuna başını dayamış bir şehit yakını ise acının ifadesi olarak karelenmiştir. Yine fotoğraf görüntüsünün genel olarak karanlık olması ve bayrağın renginin belirgin olarak ön plana çıkarılması, vatan ve bayrağın ebediyeti uğruna nice canların feda edildiğini göstermektedir.

Sabah gazetesi ise olay anına ilişkin herhangi bir fotoğraf yer almazken, devletin en yüksek makamındaki kişi olarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın görüntülerine yer vermiştir. Cumhurbaşkanı'nın ifadesiyle bölücü terör örgütüne bedel ödetileceği mesajı verilmekte ve yine sağ üst köşede yer alan infografikle terör örgütüne yapılan misillemenin hangi noktalarda gerçekleştirildiği görsellerle anlatılmaya çalışılmıştır. İnfografik, akılda kalıcılığı ve kolay anlaşılırlığı sağlarken, bu görüntüyle saldırının gerçekleştiği yere yapılan operasyona ilişkin verilen bilgilerin gerçekliğine de etki etmektedir.

Toplumsal bellekte iz bırakabilecek ifade ise her üç gazetede yer alan A Milli Futbol Takım teknik direktörü Fatih Terim'in "*Galibiyetimizi şahitlerimize adadık*" ifadesidir. Milli Takım'ın Avrupa Kupası elemelerinde çok önemli bir başarı elde etmesi, şehit edilen on altı askerin haberi gölgesinde kalarak, "*buruk bir sevinç*" yaşanmasına neden olmuştur. Her üç gazetede yer alan bu haberler, toplumsal olarak sevinç, acı veya kayıp karşısında milletçe yaşanan ortak duyguları ve toplumsal paydaşlığı göstermektedir.

4.22. 8 EYLÜL 2015 IĞDIR SALDIRISI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.60. Hürriyet, 9 Eylül 2015

Tablo 4.213. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Iğdır Matemi		800 kiloluk bomba
		Yine aynı nokta
		Gül'ün yakın korumasıydı

Tablo 4.214. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Patlamadan kalan araçların enkazı	
Yardımcı Öğe	Olay yerinde inceleme yapan güvenlik güçleri	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamada enkaza dönen araç Patlamanın meydana geldiği yer	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Polisler **Ne?** Saldırı **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** Bomba veya mayın **Niçin?** -	**Kim?** Polisler **Ne?** Şehit düştü **Nerede?** Iğdır'da **Ne Zaman?** Dün sabah 8:45'te (8 Eylül) **Nasıl?** Bombalı saldırı **Niçin**? Terör saldırısı	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit polisler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici anlatım var olduğundan metin-fotoğraf birliği vardır	
Simgesel Öğeler	Jandarma amblemi, polis amblemi	

Tablo 4.215. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada sürmanşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Var - Okunmuyor		

Şekil 4.61. Posta, 9 Eylül 2015

Tablo 4.216. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Nereye gidiyoruz?		2 günde 31 şehit
		Dağlıca'da şehit olan 16 asker daha toprağa verilmeden bir acı haber de Iğdır'dan geldi
		Uyuyan bomba
		Çözüm Süreci'nde yerleştirilmiş
		Çözüm süreci esnasında gizlenmiş başka bombalar olduğu da sanılıyor
		Asfaltın altına saklanmışlar
		Sonumuz barış olsun
		Aman sakin olalım

		Kürt diye dövdüler

Tablo 4.217. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Patlamadan etkilenmiş zırhlı araç	
Yardımcı Öğe	Olay yerinde inceleme yapan güvenlik güçleri	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamada enkaza dönen araç Patlamanın meydana geldiği yer	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Polisler **Ne?** Saldırı **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** Bomba veya mayın **Niçin?** -	**Kim?** Polisler **Ne?** Şehit düştü **Nerede?** Iğdır'da **Ne Zaman?** - **Nasıl?** Bombalı saldırı **Niçin**? Terör saldırısı	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit polisler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici anlatım var olduğundan metin-fotoğraf birliği vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.218. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfa ortada		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.62. Sabah, 9 Eylül 2015

Tablo 4.219. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Bir hain pusu daha		Dağlıca'nın acısı dinmeden Iğdır'da bir ton bombayla tuzak
		Dağlıca'da şehit olan 16 asker daha toprağa verilmeden bir acı haber de Iğdır'da geldi

Tablo 4.220. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Patlamadan enkaza dönen zırhlı araç	
Yardımcı Öğe	Olay yerinde inceleme yapan güvenlik güçleri	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? - **Ne?** - **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** - **Niçin?** -	**Kim?** Polisler **Ne?** Şehit düştü **Nerede?** Iğdır'da **Ne Zaman?** - **Nasıl?** Bombalı saldırı **Niçin**? Terör saldırısı	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit polisler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici olmadığından metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.221. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (9 Eylül 2015)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfa manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.222. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (9 Eylül 2015)

	Hürriyet	**Posta**	**Sabah**
Ortak Başlık			
Ortak Terör Tanımı			
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf			
Ortak Duygu			
Haberin İlk Sayfada Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.223. Hürriyet, Posta, Sabah Gazeteleri Ortak Görsel Analizi (9 Eylül 2015)

Gösteren	**Gösterilen**
Iğdır matemi	Iğdır'da ölümlü bir olayın yaşandığı
Patlama sonrası aracın enkazı	Olayın şiddeti
800 kilo patlayıcı	Patlamanın büyüklüğü ve şiddeti
"Yine aynı noktada" ifadesi	Daha önce aynı yerde eylem yapıldığı

Şehitlerin fotoğrafları	Tanıtma, bilgi verme
"Bir hain pusu da Iğdır'da" ifadesi	Benzer bir olayın başka bir yerde daha olduğu
"Uyuyan bomba" ifadesi	Tehlikeye dikkat çekme
"Çözüm Süreci'nde yerleştirilmiş" ifadesi	Dikkat çekme, söylenenin aksi yönde davranıldığı
"Yine aynı nokta" ifadesi	Aynı mekânda daha önce de herhangi bir olayın gerçekleştiği
Polisler ve askerler	Devletin simgesi, devletin gücü, devletin her yerde oluşu
Polis arabaları	Önemli bir olayın meydana geldiği
Şehit polisin Abdullah Gül'le olan fotoğrafı	Şehit olan kişinin daha önce de önemli görevlerde devlet için hizmet ettiği
"Omuz omuza vermeliyiz" ve provokasyona karşı duruş ifadesi	Birlik beraberlik ve sağduyu çağrısı
Cumhurbaşkanı ve başbakanın sırt sırta getirilerek verilmiş fotoğrafı	Devletin dimdik ayakta durduğu
AB'den ABD'ye kadar tüm dünya Türkiye'nin yanında	Mücadelenin meşruluğu ve haklılığı Destek bulma

8 Eylül 2015 tarihinde Iğdır'da uzaktan kumanda ile patlatılan bombalı saldırıda, 13 Özel Harekât Polisi şehit olmuştur. Önemli bir gündem konusu olarak ilk sayfada verilen haberle ilgili bilgiler, "*yine aynı nokta*" ya dikkat çekerek daha önce aynı yerde saldırı veya saldırıların gerçekleştiğini ve "*Bir hain pusuda Iğdır'da*" denilerek, benzer bir olayın farklı bir yerde daha yaşandığına işaret etmektedir. Olayın gerçekleştiği noktada, araçlardan geriye kalan erimiş demir yığınlarının görüntüleri, sekiz yüz kilo ve bir ton arasında olduğu söylenen bombanın bıraktığı hasarı gözler önüne sermesi bakımından önemli bir göstergedir. Olay yerindeki resmi araçların sayıca çokluğu ise ciddi bir olayın yaşandığı ve olayın büyüklüğüne işaret eden bir başka göstergedir.

Gazetede yer alan şehit polislerin daha önce sevdikleriyle olan fotoğraflarına yer verilmesi, geride bırakılan eş, çocuk ve ailenin yaşadığı acının büyüklüğünün bir tür ifadesidir. Şehit olan polislerden birinin fotoğrafının, eskiden cumhurbaşkanı olan Abdullah Gül tarafından sosyal medyada paylaşılması, şehit olan kişinin hem devlet için önemli görevlerde bulunduğuna hem de kayıptan duyulan acıya işarettir.

Gazete manşetlerinde yer alan bu olayın, iki gün önce 6 Eylül'de Dağlıca'da aynı şekilde pusuda bombanın patlatılması sonucu şehit olan 16 askerin haberiyle birlikte tam sayfa olarak manşetten verilmesi, her iki olayın da toplumsal bellekte edindikleri yer bakımından önemlidir. Gazete manşetleri veya haber başlıklarından da görüleceği üzere haber, iki gün önceki saldırının acısı üstüne yeni bir acı olarak okunmaktadır. Önce meydana gelen olayın haberinde "*gözyaşlarıyla uğurladık*" diyerek henüz acının

tazeliği sürerken, öte taraftan başka bir yerde bir matem yaşandığı bilgisine yer verilerek, yeni bir olayın meydana geldiği hakkında bilgilendirme yapılmaktadır. Ayrıca her iki olayın Çözüm Süreci'nin hemen akabinde gerçekleşmiş olması "*Uyuyan bomba*" ve "*Çözüm Süreci'nde yerleştirilmiş*" ifadesi, çözüm ve barışı bozan tarafın niyetinin bir iki gün içerisinde değil, daha önceden değiştiğinin bir ispatı ve saldırılar için planlı hazırlıkların yapıldığına işaret etmektedir. Saldırıların çok kısa zaman aralığında ve peş peşe gerçekleşmiş olması Posta gazetesinin "*Nereye gidiyoruz*?" başlığıyla endişeli, tehlikeli ve belirsiz bir durumun varlığı olarak belirmektedir.

Her iki olayın çok büyük kayıplara neden olması toplum içerisinde de bir tepkinin doğmasına ve bazı kentlerde bölücü terör örgütüne yakın olduğu düşünülen parti binalarına ve yöresel kıyafet giyen kişilere karşı saldırıların gerçekleşmesine neden olmuştur. Bu durum karşısında başbakan Ahmet Davutoğlu'nun ağzından "*Fitnecilere fırsat verilmemesi*", "*Omuz omuza vermeliyiz*" ve haber metinlerinde gazetenin söylemi olarak "*Aman sakin olalım*" gibi ifadelerle sorumlu ve bilinçli bir tepki oluşturulması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Aynı zamanda Hürriyet ve Sabah gazetelerinde Cumhurbaşkanı ve Başbakan'ın görüntülerine yer verilmesi, devletin en yüksek kademesi olarak, gerçekleşen saldırılara karşı bir duruş sergilemenin göstergesi olarak okunabilir. Bir başka ifade de ise "*AB'den ABD'ye kadar tüm dünya Türkiye'nin yanında*" denilerek, verilen mücadelenin uluslararası alanda meşruluğuna ve haklılığına vurgu yapılmaktadır.

4.23. 14 OCAK 2016 ÇINAR KATLİAMI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.63. Hürriyet, 15 Ocak 2016

Tablo 4.224. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Uyurken öldürdüler		Pkk vahşeti çocukları böyle vurdu
		Emniyet amirliği ve emniyet lojmanları harabeye döndü
		Gece yarısı Pkk'nın yaptığı katliam Türkiye'yi ağlattı
		1 polis şehit, 3'ü çocuk 6 ölü, 39 yaralı
		2 yaşındaki Ecrin'de can verdi

		Kamyonet infilak ettirildi
		Halk teröre lanet yağdırdı
		Pkk ile mücadele meşrudur

Tablo 4.225. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Patlamada enkaza dönen bina	
Yardımcı Öğe	Patlamanın hasar verdiği evlerden birinin çocuk odası	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamanın hasar bıraktığı binadan fotoğraflar	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Çocuklar **Ne?** Saldırı **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** Bombalı veya yangın **Niçin?** -	**Kim?** Pkk'lı hainler **Ne?** Bombalı saldırı **Nerede?** Diyarbakır/Çınar'da **Ne Zaman?** Önceki gün 23:45'te **Nasıl?** Kamyonet infilak ettirildi **Niçin**? Terör saldırısı	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit polisler ve çocuklar
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği bulunmaktadır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.226. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
		✓	
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Reuters		

Şekil 4.64. Posta, 15 Ocak 2016

Tablo 4.227. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Yaşatan Öldüren		Edi bese (yeter artık) diye isyan etti
		Çoğu çocuk 43 yaralı
		40 dakika süren çatışma sonrası teröristler kaçtı

Tablo 4.228. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Patlamadan etkilenen bina	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamanın hasar bıraktığı binadan fotoğraflar Ellerini yukarıya doğru kaldırmış feryat eden kadın	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Çocuklar, insanlar **Ne?** Saldırı **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** Bombalı veya yangın **Niçin?** -	**Kim?** Pkk'lı hainler **Ne?** Bombalı saldırı **Nerede?** Diyarbakır/Çınar'da **Ne Zaman?** Önceki gün 23:30'da **Nasıl?** Kamyonet infilak ettirildi **Niçin**? Terör saldırısı	
Duygusallık	Feryat, gözyaşı, acı	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit polisler ve çocuklar
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği bulunmaktadır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.229. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
		✓	
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.65. Sabah, 15 Ocak 2016

Tablo 4.230. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Pkk çocuk vuruyor, Asker yaşlı taşıyor	Kalleş Katil	Terörist vahşeti
		Mehmetçik şefkati
		GÖZÜ dönmüş teröristler, 1 ton yüklü bombalı araçla saldırdı
		Diyarbakır'da insanlık ile ihanet iç içe yaşanıyor
		Pkk, bombayla çocukları ve sivilleri kalleşçe katlederken, Mehmetçik açıktan ölmek üzere olan yaşlı çifte can suyu oldu

Tablo 4.231. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Patlamanın gerçekleştiği yer/ bina	
Yardımcı Öğe	Yok	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamanın hasar bıraktığı binadan fotoğraflar Enkaz etrafında bulunan insanlar	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Çocuklar, babalar **Ne?** Saldırı **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** Bombalı veya yangın **Niçin?** -	**Kim?** Pkk, gözü dönmüş teröristler **Ne?** Bombalı saldırı **Nerede?** Diyarbakır/Çınar'da **Ne Zaman?** Önceki gün 23:30'da **Nasıl?** Kamyonet infilak ettirildi **Niçin**? Terör saldırısı	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Şehit polisler ve çocuklar
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği bulunmaktadır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.232. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (15 Ocak 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.233. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (15 Ocak 2016)

	Hürriyet	**Posta**	**Sabah**
Ortak Başlık		✓	✓
Ortak Terör Tanımı			✓
Ortak Simge Kullanımı		✓	
Ortak Fotoğraf	✓	✓	✓
Ortak Duygu		✓	
Haberin İlk Sayfada Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.234. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (15 Ocak 2016)

Gösteren	Gösterilen
Tahrip olmuş bina	Saldırının şiddeti, şok etkisi bırakması
Çocuk fotoğrafı	Masumiyet
Çocuk odasındaki yatak fotoğrafı	Ölümün gece, savunmasız şekilde yakalaması
"Uyurken öldürdüler" ifadesi	
"Pkk ile mücadele meşrudur" ifadesi	Uluslararası alanda destek verilmesi
Elleri havada kadın fotoğrafı	Çaresizlik, acı, feryat duygularının yansıması
Saldırıda şehit edilenlerin fotoğrafı	Tanıtma, bilgi verme
"Edi bese (yeter artık)" ifadesi	İsyan duygusu, çare arayışı
"Öldüren" ifadesi	Kimlik tanımlaması
"Terörist vahşeti" ifadesi	İnsanlık dışı duyguya vurgu
"Mehmetçik şefkati" ifadesi	İnsani duyguya vurgu
"Pkk çocuk vuruyor, asker yaşlı taşıyor" ifadesi	Karşıtlıklar üzerinden eylem vurgusu

14 Ocak 2016 tarihinde bölücü terör örgütünün, Diyarbakır Çınar'da emniyet amirliği ve emniyet lojmanları önünde bombalı kamyoneti uzaktan kumanda ile infilak ettirmesi sonucu 3'ü çocuk 6 kişi yaşamını yitirmiştir. Gece meydana gelen saldırının şiddeti, binalarda artık yaşanamaz olduğunu gösteren fotoğraflarla görüntülenmiştir. Gazetelerin ilk sayfalarında yer alan, gece saatlerinde gerçekleştirilen şiddeti büyük ve çocukları hedef alan bu saldırı, eli kanlı örgütün hedef ayırt etmediğini göstermektedir. Her üç gazetenin ilk sayfasında binaların enkaza döndüğü görüntüler; yangın veya deprem gibi afetler sonrasına benzer görüntüleri çağrıştırması ve insan eliyle gerçekleştirilebilecek felaketin en uç sınırını göstermesi bakımından önemlidir. Gazete haberlerinde özellikle masumiyet ve gelecek için umudun sembolü olan çocukların fotoğraflarına yer verilmesi, terör saldırısının hem masumiyeti öldürdüğünün hem de yok yere insanların hayatlarının gasp edildiğinin bir göstergesidir. Haber fotoğraflarında ellerini havaya kaldırmış kadının fotoğrafı, "Edi bese (yeter artık)" ifadesiyle birlikte verilerek, bir anne olarak veya bir yakının kaybından duyulan acının çaresizce yürekte hissedildiğinin ve toplumsal ayrışmanın oluşturduğu tahribatın bıraktığı izleri göstermesi, aynı zamanda toplumsal bütünlüğü sağlama adına yapılmış bir çağrıyı ifade etmesi bakımından önemli bir karedir.

Bu haberle birlikte aynı dönem içerisinde terör örgütünün şehirlerde hendek kazması ve güvenlik güçleriyle şehir çatışmasına girmesi sonucu evlerini terk etmek zorunda kalan insanlara askerlerin yardım ettiği görüntüler de manşete taşınmıştır. "*Mehmetçik*" ve "*Yaşatan*" ifadesi ile askerlerin şefkatli davranışlarını pekiştiren haber, tahrip olmuş binaların görüntüleri üzerinden teröristlerin acımasız, "*Öldüren*" taraf ve yapılan saldırının " *Terörist vahşeti*" olduğunu, Saussure'nin " anlam karşıtlık içinde doğar" ilkesi ile Hjelmslev'in "anlam karşıtlıklara oluşur" (Günay, 2012:22) ilkesi temelindeki ikili karşıtlıklarla ortaya koymuştur.

4.24. 17 ŞUBAT 2016 ÇANKAYA SALDIRISI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.66. Hürriyet, 18 Şubat 2016

Tablo 4.235. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Lanet olsun	Hain	Ankara'nın kalbine hain bomba
		Terör hain yüzünü bir kez daha Ankara'da gösterdi
		Ankara'nın dört bir yanından duyulan patlamadan 4 dk. sonra ambulanslar olay yerine geldi
		Güvenliğin en üst düzeyde olduğu bir nokta…
		Servis araçlarında hem askeri personel hem de siviller vardı

		Cumhurbaşkanı: Verdiğimiz kayıplar sabrımızı zorlamakta
		Davutoğlu: Asla geri adım atmayacağız
		Kılıçdaroğlu: Lanetliyorum
		Bahçeli: Amaçlarına ulaşamayacaklar
		Demirtaş: Acımasız saldırıyı kınıyorum

Tablo 4.236. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Patlamanın gerçekleştiği alandaki yanan otobüs	
Yardımcı Öğe	Olay yerindeki hasar görmüş otobüs Yangına müdahale etmek isteyen itfaiyeci	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Uydu haritası	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamanın hasar bıraktığı binadan fotoğraflar Enkaz etrafında bulunan insanlar	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Siviller **Ne?** Saldırı **Nerede?** Caddede **Ne zaman?** Akşam saatleri **Nasıl?** Bomba **Niçin?** -	**Kim?** Terör **Ne?** Bombalı saldırı **Nerede?** Ankara'da **Ne Zaman?** Dün 18: 31'de **Nasıl?** Bombalı araç patlatılarak **Niçin**? Terör saldırısı	
Duygusallık	Korku, endişe, üzüntü, şok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Katledilen insanlar
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği bulunmaktadır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.237. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓	✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
			✓
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.67. Posta, 18 Şubat 2016

Tablo 4.238. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Şimdi tek yürek olma zamanıdır	Hain	İnsanlığın ortak düşmanı terör Türkiye'nin kalbine bir kez daha saldırdı
		5 Haziran'dan beri 5. terör saldırısı
		Hastanede alarm
		Yaralılara müdahale için hastane acil servisinin önünde sağlıkçılar hazır bekledi

Tablo 4.239. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Patlamanın gerçekleştiği yerdeki alev topu	
Yardımcı Öğe	Saldırıdan etkilenen otobüsler	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Uydu haritası	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamanın meydana geldiği yerde devam eden yangın	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Siviller **Ne?** Saldırı **Nerede?** Caddede **Ne zaman?** Akşam saatleri **Nasıl?** Bomba **Niçin?** -	**Kim?** Pkk, gözü dönmüş teröristler **Ne?** Bombalı saldırı **Nerede?** Ankara'da **Ne Zaman?** 18:30'da **Nasıl?** Otomobil infilak ettirildi **Niçin**? Terör saldırısı	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Katledilen insanlar
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği bulunmaktadır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.240. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	Haberin manşetten verilmesi		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Var (Posta özel fotoğraf yazısı)		

Şekil 4.68. Sabah, 18 Şubat 2016

Tablo 4.241. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Batı şımarttı, terör yine vurdu	Hain Piyon	Bu kanlı tablo sizin eseriniz
		Batılı ülkeler ve Rusya'nın sırtını sıvazladığı terör çirkin yüzünü bir kez daha Ankara'da gösterdi
		Erdoğan ve Davutoğlu, yurt dışı gezilerini erteledi
		RTÜK, hain saldırı için geçici yayın yasağı getirdi
		Davutoğlu: Asla geri adım atmayacağız
		Erdoğan: Piyon ve destekçileriyle mücadele sürecek

Tablo 4.242. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Patlamanın gerçekleştiği yerdeki alev topu	
Yardımcı Öğe	Patlamanın ortasında kalan otobüs Alevlere müdahale etmeye çalışan itfaiyeciler	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Uydu haritası	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamanın meydana geldiği yerde devam eden yangın	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Siviller **Ne?** Saldırı **Nerede?** Caddede **Ne zaman?** Akşam saatleri **Nasıl?** Bomba **Niçin?** -	**Kim?** Pkk, gözü dönmüş teröristler **Ne?** Bombalı saldırı **Nerede?** Ankara'da **Ne Zaman?** 18:30'da **Nasıl?** Otomobil infilak ettirildi **Niçin**? Terör saldırısı	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Katledilen insanlar
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği bulunmaktadır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.243. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (18 Şubat 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
			✓
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.244. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (18 Şubat 2016)

	Hürriyet	**Posta**	**Sabah**
Ortak Başlık			
Ortak Terör Tanımı	✓		✓
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf	✓	✓	✓
Ortak Duygu			
Haberin İlk Sayfada Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.245. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (18 Şubat 2016)

Gösteren	Gösterilen
" Lanet Olsun" İfadesi	Yapılan İşin Çirkin Ve Kötü Olduğuna İşaret
Alev Topuna Dönüşmüş Otobüs	Eylemin Ürkütücülüğü Ve Korkunçluğu
Patlama Sonrası Tahrip Olmuş Diğer Otobüsler	Çok Fazla Araç Ve Kişinin Zarar Görmüş Olabileceği
Yangına Bakan Vatandaşlar	Korku, Endişe Ve Şok Hali Çaresizlik Durumu
Koşuşturan İtfaiyeci	Panik Ve Acil Durum Hali
Hastanenin Acil Girişinde Bekleyen Sağlık Ekipleri	Anında Müdahale İle Kaybı En Aza İndirme
Uydu Haritası	Patlamanın Meydana Geldiği Yerin Konumunu Belirterek, Önemini Vurgulamak

17 Şubat 2016'da Ankara Kızılay Meydanı Güvenpark'ta bölücü terör örgütünün otomobile yerleştirdiği bombayı patlatması sonucu 28 vatandaş can vermiştir. Olayın gerçekleştiği nokta, başkent olarak Ankara'da kamu kurumlarının yoğunlukta ve devletin idare merkezinin olduğu yerde gerçekleşmesi, yani Bakanlıklar ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bulunduğu bölgeye yakın olması nedeniyle Türkiye'nin kalbi şeklinde nitelendirilerek haberleştirildiği görülmektedir. Aynı zamanda bu nitelendirme ile duygusal bir bağ kurularak yapılan saldırının ülkenin bütününde hissedildiğine işaret edilmektedir. Saldırının gerçekleştiği yerin uydu haritasından işaretlenerek hangi alanlara ne kadar yakın olduğu ve neden güvenli bir nokta olmasına rağmen böyle bir saldırının gerçekleşen olayın gerek gazete manşetlerinden gerekse siyasilerin ağızlarından ifade bulduğu şekliyle "*lanetlenmesi*", yapılan şeyin insani herhangi bir özellik barındırmadığına ve nefret uyandırdığına vurgu yapmaktadır.

Terörün, toplumsal ayrılıkları körüklemesini amaçlamasından hareketle, gazete haberlerinde sağduyu çağrısı yapılmakta ve terör insanlığın ortak düşmanı olarak tanımlanmaktadır. Yine siyasilerin birlik beraberlik çağrısı teröre karşı ortak bir söylem geliştirilmesi açısından önemli olduğu için, gazete haberlerinde siyasilerin söylemlerine de yer verilmiştir. Yaşanan olayda siyasilerin verdiği mesajla birlik ve bütünlük amaçlanmasının yanı sıra, yapılan saldırının çirkinliği ve yapılan saldırı karşısında asla geri adım atılmayacağı vurgusu yapılmaktadır. Sabah gazetesi ise doğrudan bir söylemle terörün Batı gölgesinde beslenerek kanlı eylemlerini gerçekleştirdiğini dile getirmektedir.

Saldırıdan hemen sonra çekilen fotoğraflarda, alev topuna dönüşmüş otobüslerin durumu, yaşanan korkunun ve dehşetin ne kadar büyük olduğunu göstermektedir. Bir taraftan itfaiyecilerin diğer taraftan sağlık ekiplerinin acil müdahale ile en az kayıp yaşanması için verdiği uğraşlar, terörün acımasızca kıydığı insan canının ne kadar önemli olduğunun bir göstergesidir. Tek karede yaşananları anlatmanın yetersiz olduğu durumlarda, kullanılan çerçeve fotoğraf kullanımı ile gözleri önünde gerçekleşen olaya inanmakta zorluk çeken insanların görüntüleri yaşanan korku, panik ve şok halinin yansıyan bir ifadesidir.

4.25. 13 MART 2016 ANKARA GÜVENPARK SALDIRISI

Şekil 4.69. Hürriyet, 14 Mart 2016

Tablo 4.246. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Hain kana doymuyor	Hain	Teröristler, 25 gün sonra Ankara'nın merkezi Kızılay Meydanı'nı kana buladı
		Meydan alev alev
		5 ayda üçüncü saldırı
		İlk bulgular Pkk'nın uzantısı TAK'ı işaret ediyor
		Teröre karşı Türkiye'ye destek
		Abd Dışişleri: Saldırıyı kınıyoruz, Türkiye ile güçlü ortaklığımızı teyit ediyoruz

		AB:Türkiye halkı ve hükümeti ile dayanışma içindeyiz
		NATO: Bu iğrenç şiddet eylemleri için hiçbir gerekçe olamaz. Nato terörün her türüyle mücadelede karalıdır
		Cumhurbaşkanlığı: Terör saldırısını şiddetle lanetliyorum. Vatandaşlarımız endişe etmesin, terör dize getirilecektir
		Kılıçdaroğlu: Saldırının arasındaki güçler toplumsal barışı bir kez daha hedef almıştır
		Hdp: Saldırıyı lanetliyoruz. Bütün halkımızla bu büyük acıyı paylaşıyoruz
		Bahçeli: Üzüntümüz derin, öfkemiz kabarık
		Terör bizi sindirmesin
		Bombaya dair çok öfkeli sorularım var
		Hep birlikte ayağa kalkıp haykırmalıyız

Tablo 4.247. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Tahrip olmuş otobüsler	
Yardımcı Öğe	Olay yerindeki polisler, itfaiyeciler Tahrip olmuş otomobiller Dekupe uygulamayla verilmiş bir kişinin fotoğrafı	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Uydu haritası	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamanın meydana geldiği alandaki tahrip olmuş araçlar Olay yerindeki polisler	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Siviller **Ne?** Saldırı **Nerede?** Caddede **Ne zaman?** Akşam saatleri **Nasıl?** Bomba **Niçin?** -	**Kim?** Pkk uzantısı Tak **Ne?** Bombalı saldırı gerçekleştirdi **Nerede?** Ankara, Kızılay'da **Ne zaman?** Dün 18:43'te **Nasıl?** Otobüs duraklarına girerek araç infilak etti **Niçin?** -	
Duygusallık	Korku, şok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Katledilen insanlar
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği bulunmaktadır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.248. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
		✓	
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Var – Rıza Özel		

Şekil 4.70. Posta, 14 Mart 2016

Tablo 4.249. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Kalbimiz kapkara seninleyiz Ankara	Kalleş	Başkentte 5 ayda 3. terör saldırısı
		Terör kalleş yüzünü bu kez de Ankara'nın kalbi Kızılay'da gösterdi
		Ortalık 1 saniyede cehenneme döndü
		Sosyal medyada yargı yoluyla erişim yasağı

Tablo 4.250. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	İntihar eylemi için kullanılan aracın erimiş fotoğrafı	
Yardımcı Öğe	Enkaza dönmüş otobüs Olay yerindeki polisler, itfaiyeciler Tahrip olmuş otomobiller	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Uydu haritası	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Patlamanın meydana geldiği anın görüntüsü	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamanın meydana geldiği alandaki tahrip olmuş araçlar Olay yerindeki polisler	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Siviller **Ne?** Saldırı **Nerede?** Caddede **Ne zaman?** Akşam saatleri **Nasıl?** Bomba **Niçin?** -	**Kim?** Pkk'lı intihar eylemcisi **Ne?** Bombalı saldırı gerçekleştirdi **Nerede?** Ankara, Kızılay'da **Ne zaman?** Dün 18:35'te **Nasıl?** Otobüs durakları önünde araç infilak etti **Niçin?** -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Katledilen insanlar
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği bulunmaktadır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.251. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.71. Sabah, 14 Mart 2016

Tablo 4.252. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Yıldıramazsınız	Bölücü Eli kanlı Hain	Eli kanlı terör örgütü Pkk Ankara'da halkı katletti
		Güneydoğu'da hendeğe gömülen bölücü örgüt, intikam için Ankara Kızılay'da bombalı araç saldırısıyla masum sivilleri hedef aldı
		Davutoğlu: Hain odakları en ağır biçimde cezalandıracağız
		İçişleri Bakanı: Terör bertaraf edilecek
		Erdoğan: Terör dize getirilecek

Tablo 4.253. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Tahrip olmuş otobüs	
Yardımcı Öğe	Olay yerindeki kişiler ve ambulanslar Olay yerinde devam eden yangının çerçeve fotoğrafı	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Uydu haritası	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamanın meydana geldiği alandaki tahrip olmuş araçlar Olay yerindeki insan topluluğu	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Siviller **Ne?** Saldırı **Nerede?** Caddede **Ne zaman?** Akşam saatleri **Nasıl?** Bomba **Niçin?** -	**Kim?** Bölücü örgüt **Ne?** Bombalı saldırı gerçekleştirdi **Nerede?** Ankara, Kızılay'da **Ne zaman?** Dün 18:35'te **Nasıl?** İki otobüs arasında araç patladı **Niçin?** Hendeğe gömüldüğü için intikam	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Katledilen insanlar
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği bulunmaktadır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.254. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (14 Mart 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
			✓
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.255. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (14 Mart 2016)

	Hürriyet	**Posta**	**Sabah**
Ortak Başlık			
Ortak Terör Tanımı	✓		✓
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf	✓	✓	✓
Ortak Duygu	✓		
Haberin İlk Sayfada Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.256. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (14 Mart 2016)

Gösteren	Gösterilen
Tahrip olmuş otobüsler	Patlamanın şiddeti, büyüklüğü
Yanmakta olan araçlar	
Erimiş araç kalıntıları	
Patlama anı görüntüleri	
Patlamada yara almış kişinin fotoğrafı	Panik ve korkunun yansıması
"Hain kana doymuyor" ifadesi	Eylemlerin sıklıkla gerçekleştiği ve can alması
Uydu haritasında patlamanın gerçekleştiği noktanın verilmesi	Patlamanın merkezi ve önemli bir yerde olduğu

13 Mart 2016'da Ankara Güvenpark'ta bölücü terör örgütünün gerçekleştirdiği bombalı saldırı sonucu 30'u aşkın kişi can vermiş, 125 kişi de yaralanmıştır. 25 gün önce yine Ankara'da meydana gelen saldırıya atfen haber metinlerinde "*Hain kana doymuyor"* ifadesi, yapılan şeyin vatana ihanetle kalmayıp aynı zamanda kana doymayan, kan akıtmaktan çekinmeyen, insani duygulardan yoksun vampir'e denk gelen bir nitelendirmeyi karşıladığı görülmektedir. Posta gazetesi ise Ankara'nın kalbi olarak nitelendirdiği Kızılay'da meydana gelen saldırıyı, Türkiye'nin kalbine yapılmış bir saldırı olarak değerlendirmekte, "*Kalbimiz kapkara*" söylemiyle yaşanan matemi dile getirirken, "*Seninleyiz Ankara*" diyerek de birlik beraberlik vurgusu yapmaktadır. Aynı şekilde hükümet ve muhalefetin söylemleri ortak paydada buluşmayı amaçlamakta ve terörü alt edecek toplumsal bütünleşmeyi bir noktaya kadar sağlamaktadır.

Haber metinlerinde ABD gibi süper gücü temsil eden bir devlet ve Avrupa Birliği, NATO gibi önemli uluslararası kuruluşlardan gelen terörü kınama ifadeleri, Türkiye'nin terörle mücadeledeki meşru müdafaasında elini güçlendirmesi ve haklılığını ortaya koyması bakımından önemli bir gösterge olarak verilmiştir.

Gazeteler, patlamanın geniş bir alanı etkilemesinden ötürü, genel plan ve çerçeve fotoğraf uygulamasıyla elde edilen farklı görüntü karelerini, saldırının ne boyutta yaşandığını anlatması bakımından tercih edilmiş göstergelerdir. Örneğin; dekupe fotoğraf uygulamasıyla saldırıdan etkilenen bir vatandaşın yaralı haldeki görüntüsü, hem yaşanan olayın etkisini hem de bu etkiyi fiziksel olarak kişinin vücut diline yansıtmış olması nedeniyle dikkat çekici kılmaktadır. Patlamanın gerçekleştiği noktanın uydu haritası üzerinde gösterilmesi, görsel öğelerle anlatımı güçlendirmesi ve açıklayıcı olması bakımından kullanılmış bir görsel öğedir.

4.26. 7 HAZİRAN 2016 VEZNECİLER SALDIRISI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.72. Hürriyet, 8 Haziran 2016

Tablo 4.257. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Yine hain pusu	Hain	Erdoğan: Döktükleri kanın bedelini misliyle ödeyecekler
		Bu kez dış tepkiler çığ gibi
		Kılıçdaroğlu: 1 yılda Kıbrıs çıkarmasından çok şehit verdik
		Davutoğlu: Asla geri adım atmayacağız
		Erdoğan: Piyon ve destekçileriyle mücadele sürecek

Tablo 4.258. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Hurdaya dönmüş otobüs	
Yardımcı Öğe	Hasar gören diğer polis otobüsü Uzaktan kumandayla patlatılan bomba yüklü araç	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamadan etkilenen polis otobüsü İnfilak ettirilen bomba yüklü araç Olay yerine gelen kurtarma ve güvenlik ekipleri	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Polisler **Ne?** Saldırı **Nerede?** Caddede **Ne zaman?** Gündüz saatleri **Nasıl?** Bomba veya patlayıcı **Niçin?** -	**Kim?** Pkk **Ne?** Bombalı saldırı **Nerede?** İstanbul, Vezneciler 'de **Ne Zaman?** Sabah 08:40'da **Nasıl?** Uzaktan kumandayla patlatılarak **Niçin**? -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Katledilen polisler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği bulunmaktadır	
Simgesel Öğeler	Polis amblemi	

Tablo 4.259. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfa, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.73. Posta, 8 Haziran 2016

Tablo 4.260. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
365 Gün 1002 Acı	Hain	Erdoğan: Her şeyin bedeli var, teröristlere karşı mücadelemizde sonuna kadar yılmadan devam edeceğiz
		İstanbul Üniversitesi'nde güvenlik amacıyla nöbete gidiyorlardı

Tablo 4.261. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Hurdaya dönmüş otobüs	
Yardımcı Öğe	Hasar gören diğer polis otobüsü Yanmış otomobil İtfaiye araçları	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamadan etkilenen polis otobüsü Olay yerine gelen kurtarma ekipleri	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Polisler **Ne?** Saldırı **Nerede?** Caddede **Ne zaman?** Gündüz saatleri **Nasıl?** Bomba veya patlayıcı **Niçin?** -	**Kim?** Pkk **Ne?** Bombalı saldırı **Nerede?** İstanbul, Vezneciler 'de **Ne Zaman?** Sabah 08:40'da **Nasıl?** Uzaktan kumandayla patlatılarak **Niçin**? -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Polisler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği bulunmaktadır	
Simgesel Öğeler	Polis amblemi	

Tablo 4.262. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.74. Sabah, 8 Haziran 2016

Tablo 4.263. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Misliyle ödeteceğiz	Hain	Hain teröristlerden kalleş saldırı
		Erdoğan: Terörle mücadele kıyamete kadar…
		Başbakan yıldırım: Bunlar insanlığa düşman
		Tüm dünyadan saldırıya kınama ve lanet yağdı

Tablo 4.264. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Patlama etkisiyle parçalanmış araç	
Yardımcı Öğe	Olay yerindeki güvenlik ve sağlık görevlileri Ambulanslar	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Patlamadan etkilenen araç veya araçlar Olay yerine gelen kurtarma ekipleri Dekupe uygulamayla verilmiş birbirine sarılmış iki kişi	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Polisler **Ne?** Saldırı **Nerede?** Caddede **Ne zaman?** Gündüz saatleri **Nasıl?** Bomba veya patlayıcı **Niçin?** -	**Kim?** Pkk **Ne?** Bombalı saldırı **Nerede?** İstanbul, Vezneciler 'de **Ne Zaman?** Sabah 08:40'da **Nasıl?** Uzaktan kumandayla patlatılarak **Niçin**? -	
Duygusallık	Ağlama, korku	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Polisler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini tam olarak bütünleyici anlatım olmadığından metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.265. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (8 Haziran 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.266. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (8 Haziran 2016)

	Hürriyet	**Posta**	**Sabah**
Ortak Başlık			
Ortak Terör Tanımı	✓	✓	✓
Ortak Simge Kullanımı			
Ortak Fotoğraf	✓	✓	✓
Ortak Duygu			
Haberin İlk Sayfada Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.267. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (8 Haziran 2016)

Gösteren	Gösterilen
Hurdaya dönmüş polis otobüsü	Patlamanın şiddeti
Bomba tuzaklı araç fotoğrafı	
Şehit olan polislerin fotoğrafı	Tanıtma, bilgi verme
"Yine hain pusu" ifadesi	Tekrarlanan bir olay olduğu
İtfaiye aracı	Yangın veya kurtarmanın gerekli olduğu bir durumun varlığı
Ambulanslar	Acil müdahale gerektiren sağlık durumu
"Misliyle ödeteceğiz" ifadesi	Yapılan eyleme karşılık olacağı
Birbirlerine sarılmış iki kişi	Korku, endişe, panik, şok hali

7 Haziran 2016 günü İstanbul Vezneciler'de nöbet değişimi için göreve giden polisleri taşıyan otobüsün geçişi sırasında önceden tuzaklanmış bombanın uzaktan kumanda ile patlatılması sonucu 6 polis ile 5 sivil şehit olmuştur. Saldırının devlet düzeninin sağlayıcı unsurlarından biri olarak polislere yönelik gerçekleştirilmesi, henüz net bilgilerin elde edilmesine kadar olan süreçte ilk akıllara bölücü terör örgütü Pkk'yı getirmekte ve teyit edilen bilgiler sonucunda ilk aşamada doğru tahminlerin yapıldığı anlaşılmaktadır. Saldırı sonrası çekilen görüntülerde hurda yığınına dönmüş araca bakıldığında saldırının can kaybına yol açmış olduğu bariz bir şekilde görülmektedir.

Haber metnindeki "*Yine hain tuzak*" ifadesindeki geçen "*yine*" kelimesi, tekrarlanan veya benzer bir saldırının daha önce de gerçekleştiğinin göstergesidir. Bir diğer ifadede geçen "*Misliyle ödeteceğiz*" cümlesi, yapılan saldrıya mutlak surette karşılık verileceği ve devam eden bu mücadelenin teröre teslim olmadan "*kıyamete kadar"* süreceğinin bir işareti şeklinde yorumlanabileceği gibi, aynı zamanda milleti temsil eden devletin zirvesindeki kişi olarak Cumhurbaşkanı'nın ağzından dile getirildiğinde, teröre karşı bir meydan okuma ve terörle mücadelede kararlı bir duruş olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Yine metinsel analiz bağlamında "*güvenlik için gidiyorlardı*" cümlesi, polislerin toplumun huzuru ve güvenini temin eden, yasalara sahip bir devletin kolluk kuvvetleri olduğu, teröristlerin ise huzuru bozan ve güvenliği tehdit edici bir unsur olarak illegal yapıda olması, bu ikili karşıtlık temelinde ele alınarak, pozitif ve negatif tarafların göstergesi olarak ortaya koyulmuşlardır.

Olay yerindeki ambulans ve itfaiye araçlarının yanı sıra polis ve kurtarma ekiplerinin varlığı, ciddi bir duruma ve insan hayatının söz konusu olduğuna işaret etmektedir. Bu görsellerin, haber sayfasında siyaha yakın ya da görüntü renklerinin koyulaştırılarak verilmesi yaşanan hadisenin ciddi ve iç açıcı olmadığının işaretidir. Sabah gazetesinde dekupe fotoğraf uygulamasıyla verilen birbirlerine sarılmış iki kişinin fotoğrafı, hem yaşanan korku ve panik duygularının bir yansıması hem de birlik beraberlik mesajının verilmesi noktasında kullanılan bir gösterge niteliği taşımaktadır.

4.27. 10 ARALIK 2016 BEŞİKTAŞ PATLAMASI GAZETE HABERLERİ

Şekil 4.75. Hürriyet, 12 Aralık 2016

Tablo 4.268. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (12 Aralık 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Yastayız	Alçaklar	Bu ülkenin evlatları
		Cumhurbaşkanı: Meydanı bu alçaklara bırakmayacağız
		Kılıçdaroğlu: Teröre karşı her türlü desteğe hazırız
		MHP: Saldırı tesadüfi görülmemeli
		HDP: Saldırıyı en sert biçimde kınıyoruz
		Pkk'nın Zap'taki hedefleri vuruldu

Tablo 4.269. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz 12 Aralık 2016

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Bayrağa sarılı şehit tabutları	
Yardımcı Öğe	Şehit yakınları	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	İnfografik	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Bayrağa sarılmış şehit cenazeleri	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Polisler **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** - **Niçin?** -	**Kim?** 33'ü polis 41 şehit **Ne?** Bombalı saldırı **Nerede?** İstanbul, Beşiktaş'ta **Ne Zaman?** 22:29'da **Nasıl?** Bombalı intihar eylemcisiyle **Niçin**? -	
Duygusallık	Ağlama,,gözyaşı, üzüntü	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Polisler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği yoktur	
Simgesel Öğeler	Bayrak	

Tablo 4.270. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz 12 Aralık 2016

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette tam sayfaya yakın		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓	✓	
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.76. Posta, 12 Aralık 2016

Tablo 4.271. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (12 Aralık 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Yıktırmayız, Böldürmeyiz	Kahpe Bölücü Köpek	Söz veriyoruz çocuklar: Yıktırmayız, Böldürmeyiz
		Şehitlerimizin çoğu henüz 20'li yaşlarında
		Emniyet Müdürü: Sizler kimin köpeğisiniz
		Cumhurbaşkanı: Meydanı kahpelere bırakacak kadar

		alçalmadık
		Ak Parti, Chp, Mhp'nin ortak açıklaması: Teröre en güzel cevap, kardeşliğimizi daha da güçlendirmektir
		Macaristan: Bu Avrupa Birliği'ne yapılmış bir saldırıdır
		Beşiktaş'ta yürüyüş
		Beşiktaş Belediye Başkanı: Terörün bizi korkutmasına, evlerimize hapsetmesine izin vermeyelim

Tablo 4.272. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (12 Aralık 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yok	
Yardımcı Öğe	Şehit olan kişilerin fotoğrafları Şehit olanların yakınlarının fotoğrafları	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yok	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Polisler ve siviller **Ne?** - **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** - **Niçin?** -	**Kim?** 35'i polis 42 şehit **Ne?** Bombalı saldırı **Nerede?** İstanbul, Beşiktaş'ta **Ne Zaman?** 22:31'de **Nasıl?** Bombalı intihar eylemcisiyle **Niçin**? -	
Duygusallık	Yok	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Polisler, siviller
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini kısmen bütünleyici bir anlatım olsa da metin-fotoğraf birliği vardır	
Simgesel Öğeler	Polis arması	

Tablo 4.273. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (12 Aralık 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette tam sayfaya yakın		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
		✓	
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var (Beşiktaş'ta yürüyüş)		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.77. Sabah, 12 Aralık 2016

Tablo 4.274. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (12 Aralık 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Teröristler daha ağır bedeller ödeyecekler	Kahpe Alçak	Cumhurbaşkanı: terörle mücadele sonuna kadar sürecek, biz bu yola kefeni girerek çıktık, şehitlik şereflerin en yücesi3
		Başbakan: Ne yaparlarsa yapsınlar köklerini kazıyacağız
		İçişleri Bakanı: Geberip gittiğinizde arkanızdan kimse ağlamayacak
		Bahçeli: Uzlaşmaya saldırdılar
		Ak Parti, MHP ve CHP'den ortak kınama: Teröre vereceğimiz en güzel cevap kardeşliğimizi güçlendirmek
		Tüm yurtta teröre lanet yağdı
		Kalleş saldırıyı Pkk üstlendi

Tablo 4.275. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (12 Aralık 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Bayrağa sarılmış şehit cenazeleri	
Yardımcı Öğe	Cenazeye katılan insan topluluğu Cenazeye katılan devlet erkânı Ağlayan şehit yakınları	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Şehit düşen polislerin bayrağa sarılmış cenazeleri	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Polisler **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** - **Ne zaman?** - **Nasıl?** - **Niçin?** -	**Kim?** Polisler **Ne?** Bombalı saldırı **Nerede?** İstanbul, Beşiktaş'ta **Ne Zaman?** - **Nasıl?** Bombalı intihar eylemcisiyle **Niçin**? -	
Duygusallık	Ağlama, üzülme	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Polisler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici bir anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği vardır	
Simgesel Öğeler	Bayrak	

Tablo 4.276. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (12 Aralık 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette tam sayfaya yakın		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓	✓	
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var (Lanet yürüyüşü)		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.277. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (12 Aralık 2016)

	Hürriyet	**Posta**	**Sabah**
Ortak Başlık			
Ortak Terör Tanımı	✓		✓
Ortak Simge Kullanımı	✓		✓
Ortak Fotoğraf	✓		✓
Ortak Duygu	✓		✓
Haberin İlk Sayfada Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.278. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (12 Aralık 2016)

Gösteren	**Gösterilen**
Bayrağa sarılmış tabutlar	Şehit cenazesi
Tabuta ağlayarak sarılan kişiler	Kayıptan duyulan acı
Cenazeler başında bekleyen polisler	Şehit olanların devlet görevlisi oldukları

Şehitlerin fotoğrafları	Tanıtma ve bilgi verme
Anne baba ve ikiz çocukların fotoğrafı	Ayrı düşen hayatlar Mutluluğun acıya dönüşmesi
"Söz veriyoruz çocuklar: Yıktırmayız, Böldürmeyiz" ifadesi	Vatan emanetinin eden ele geçtiği Vatana sahip çıkma
Devlet erkânı fotoğrafı	Şehitlere sahip çıkma Teröre karşı duruş

10 Aralık 2016'da İstanbul Beşiktaş'ta maç görevini tamamlayan polislerin servis aracına yöneldikleri sırada bölücü terör örgütünün tuzakladığı ilk bombanın patlatılması; Maçka Parkı önünde bekleyen polislere yönelik olarak tuzakladıkları ikinci bombanın patlatılmasının ardından ise toplam 35'i polis 42 kişi şehit olmuştur. 7 Haziran 2015 seçimlerinden itibaren başlayan ve artan bir şekilde devam eden terör saldırıları, toplumsal olarak bellekler de derin izler oluşturmuştur. Bu patlamanın gerçekleştiği yerde günlerce süren şehitler için bekleyiş, terör saldırılarını protesto etme amacı güderken, öte taraftan terörün uyandırmak istediği toplumsal infial ve korkuya karşı, Cumhurbaşkanı'nın "*Bu meydanları bu alçaklara" bırakmayacağız*" cümlesi, hükümet partisi olan Ak Parti ve muhalefet partileri olan CHP ve MHP'nin teröre karşı duruşta ortak beyanlarındaki "*kardeşliğimizi güçlendirmek"* ifadesinin vücut bulmuş halinin bir göstergesi olarak okumak mümkündür. Şehit cenazelerine büyük insan kalabalıklarının yanı sıra devlet erkânının da katılım sağlaması, terör destekçisi ve düzenleyicilerine cevaben gazetelerin "*yastayız, yıktırmayız, böldürmeyiz*" gibi haber başlıklarındaki, birinci çoğul şahıs ekinin kullanımıyla, toplumun her kesiminin birlik ve beraberlik içinde olduğu vurgusunu güçlendirdiği görülmektedir.

Tabutların bayrağa sarılmış olması, zihinde şehitlik kavramıyla birleşirken, aynı zamanda bayrak ve vatan uğruna feda edilen canların ne derecede kıymetli olduğunun yan anlamıdır. Cumhurbaşkanı'nın şehitlik için "*Şereflerin en yücesi*", İçişleri Bakanı'nın ise teröristlere atfen "*geberip gittiğinizde*..." ifadesi ile kurulan ikili zıtlık, şehit ve terörist kavramlarının toplumsal, kültürel, sosyal, psikolojik ve dini açıdan hangi değerlere karşılık geldiğinin bir göstergesidir.

Terörün psikolojik olarak yaratmak istediği korkuya karşılık olarak "işte buradayız" mesajı vermek adına yapılan yürüyüşler ise bir meydan okumanın göstergesidir. Aynı haberin üç gazetede tam sayfa olarak yer alması, medyanın gündemin aktarıcısı olarak önemli bir görevi olduğunu göstermekte ve yarım kalan

hikâyelerin kahramanları olarak şehitler hakkında bilgi vererek insanların duygularına seslenmektedir.

4.28. 17 ARALIK 2016 KAYSERİ SALDIRISI GAZETE HAEBRLERİ

Şekil 4.78. Hürriyet, 18 Aralık 2016

Tablo 4.279. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Yine içimiz yandı	Hain Alçak	Dolmabahçe'nin acısı dinmeden…
		Düzenek İstanbul ile aynı
		Sivil kıyafetli askerleri taşıyan halk otobüsü terörün hedefi oldu
		Cumhurbaşkanı: Kavga etme değil, bir olma günü
		Başbakan: Amansız bir mücadelemiz var

		Kılıçdaroğlu: Terörün ekmeğine yağ sürülmemeli
		Bahçeli: Panzehir, birlik ve kucaklaşmadır
		Provokasyona dikkat
		Eylemlerin hiçbir gerekçesi olamaz

Tablo 4.280. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Yanmış otobüs	
Yardımcı Öğe	Patlatılan bomba yüklü araç Olay yerinde bulunan kalabalık ve güvenlik ekipleri	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yanmış araçlar ve araçlardan çıkan dumanlar Olay yerinde bulunan insan kalabalığı	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Askerler **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** Kent merkezi **Ne zaman?** Gündüz vakti **Nasıl?** Bomba veya patlatıcı ile **Niçin?** -	**Kim?** Pkk **Ne?** Bombalı saldırı gerçekleştirdi **Nerede?** Kayseri'de **Ne zaman?** Dün 08:45'te **Nasıl?** Araç infilak ettirilerek **Niçin?** -	
Duygusallık	Şok, merak	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Askerler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici bir anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.181. Hürriyet Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette tam sayfaya yakın		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var (Acılar katlandı haberi, Beşiktaş saldırısına atıf)		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.79. Posta, 18 Aralık 2016

Tablo 4.282. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Türkiye Olma Günü	Kahpe Alçak Kalleş	Hainlere kalleşlere alçaklara karşı Türkiye Olma Günü
		Kahramanlar Tugayı
		Yine intihar bombacısı
		Şehitlerin en büyüğü 23 yaşındaydı
		Dağda başa çıkamadılar şehirde tuzak kurdular
		Cumhurbaşkanı: Gün birlik olma günüdür
		Başbakan: Alçaklara hep birlikte gerekeni yapacağız
		Kılıçdaroğlu: Hep birlikte lanetler hep birlikte aşarız
		Bahçeli: Terörün panzehiri milli kucaklaşmadır

Tablo 4.283. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Otobüs enkazı	
Yardımcı Öğe	Tuzaklanan bombalı aracın enkazı Olay yerinde bulunan insan kalabalığı ve polisler	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yanmış araçlar ve araçlardan çıkan dumanlar Olay yerinde bulunan insan kalabalığı	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Askerler **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** Kent merkezi **Ne zaman?** Gündüz vakti **Nasıl?** Bomba veya patlatıcı ile **Niçin?** -	**Kim?** Pkk'lı intihar eylemcisi **Ne?** Bombalı saldırı gerçekleştirdi **Nerede?** Ankara, Kızılay'da **Ne zaman?** Dün 08:45'te **Nasıl?** Tuzaklanmış araç infilak ettirilerek **Niçin?** -	
Duygusallık	Panik	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Askerler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici bir anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.284. Posta Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette tam sayfaya yakın		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Yok		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Şekil 4.80. Sabah, 18 Aralık 2016

Tablo 4.285. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)

Metinsel Analiz		
Başlık	**Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması**	**Metin İçeriği**
Kahraman tugaya alçak pusu	Kahpe Katil Kalleş	Terör örgütüne ağır darbe vuran komando tugayına bombalı saldırı
		Cumhurbaşkanı: Seferberlik ruhuyla mücadele edeceğiz
		Başbakan: Bellerini kırdık fedai eylemine başladılar
		Kılıçdaroğlu: Terörün ekmeğine yağ sürmeyelim
		Bahçeli: Terörün panzehiri milli birlik
		Gün Türkiye olma günü

Tablo 4.286. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)

Görüntüsel Analiz		
Ana Öğe	Olayın meydana geldi alan	
Yardımcı Öğe	Yanmış otobüs Ambulanslar İnsan kalabalığı	
Fotoğraf Dışı Görsel Öğe	Yok	
Olay Anına İlişkin Fotoğraf	Yok	
Olay Sonrası Ana Ait Fotoğraf	Yanmış araçlar ve araçlardan çıkan dumanlar Olay yerinde bulunan insan kalabalığı	
Enformasyon		
Görüntüsel Enformasyon	**Metinsel Enformasyon**	
Kim? Askerler **Ne?** Şehit oldu **Nerede?** Kent merkezi **Ne zaman?** Gündüz vakti **Nasıl?** Bomba veya patlatıcı ile **Niçin?** -	**Kim?** Bölücü örgüt **Ne?** Bombalı saldırı gerçekleştirdi **Nerede?** Kayseri'de **Ne zaman?** Dün 08:45'te **Nasıl?** Tuzaklanan aracın infilak ettirilmesiyle **Niçin?** -	
Duygusallık	Panik	
Haber Aktörleri	**Fail**	Bölücü terör örgütü
	Mağdur	Askerler
Haberde Metin-Fotoğraf Birliği	Haber metninde anlatılan olay ile görüntüler arasında birbirini bütünleyici bir anlatım olduğundan metin-fotoğraf birliği vardır	
Simgesel Öğeler	Yok	

Tablo 4.287. Sabah Gazetesi Metinsel Analiz (18 Aralık 2016)

Bağlamsal Analiz			
Haberin Gazete Sayfası ve Yeri	İlk sayfada, manşette tam sayfaya yakın		
Fotoğraf açısı	**Genel**	**Yakın**	**Detay**
	✓		
Fotoğrafın Uygulama Biçimi	**Çerçeve**	**Dekupe**	**İç İçe Geçmiş**
	✓		
Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi	Var		
Mahreç Kullanımı	Yok		

Tablo 4.288. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazeteleri Ortak Analizi (18 Aralık 2016)

	Hürriyet	**Posta**	**Sabah**
Ortak Başlık			
Ortak Terör Tanımı	✓	✓	✓
Ortak Simge Kullanımı			✓
Ortak Fotoğraf	✓	✓	✓
Ortak Duygu	✓	✓	✓
Haberin İlk Sayfada Verilmesi	✓	✓	✓

Tablo 4.289. Hürriyet, Posta ve Sabah Gazetelerinin Ortak Görsel Analizi (18 Aralık 2016)

Gösteren	Gösterilen
Otobüs enkazı	Patlamanın şiddeti, büyüklüğü
Araçların duman içindeki görüntüsü	Olayın az bir zaman önce gerçekleştiği
Kalabalık	Önemli bir olayın olduğuna işaret
Şehitlerin fotoğrafı	Tanıtma, bilgi verme
Ambulanslar	Acil durum ve acil müdahale durumuna işaret
"Seferberlik ruhuyla mücadele" ifadesi	Birlik beraberlik vurgusu, Çanakkale ruhuna atıf
"Gün Türkiye olma günü" ifadesi	Tek vücut olmak, birlik-beraberlik çağrısı
"Yine içimiz yandı" ifadesi	Tekrarlanan bir olayın meydana geldiği, sahiplik duygusu
"Terörün ekmeğine yağ sürülmemeli" ifadesi	Sağduyu çağrısı, birlik beraberlik vurgusu
"Panzehir, milli birliktir" ifadesi	
"Provokasyona dikkat" ifadesi	Sağduyu çağrısı

17 Aralık 2016'da Kayseri'de çarşı iznine çıkan sivil giyimli askerleri taşıyan otobüsün yanında patlatılan bombalı araç 14 askerin şehit olmasına neden olmuştur. Her üç gazetenin de manşette tam sayfa yapılmış habere ilişkin olarak verilen fotoğraflarda, yanan araçlardan çıkan dumanlar olayın henüz gerçekleştiğini gösterirken, "*Yine içimiz yandı*" ifadesi ile 10 Aralık'ta İstanbul Beşiktaş'ta yaşanan saldırıya atfen, benzer acının bir kez daha tekrarlandığı anlaşılmaktadır. Bu anlamı güçlendiren başka bir ifade ise haber metinlerinde geçen "*Düzenek İstanbul ile aynı*" cümlesi, saldırının aynı örgüt tarafından aynı şekilde gerçekleştirildiği ve sonucunun aynı acılara sebep olduğunu göstermektedir. Fotoğraflarda panik içerisinde koşuşturan insanlar ve birden fazla ambulansın varlığı acil müdahale gerektiren bir durumun göstergesidir. Görüntülerde tuzaklanmış bombalı aracın patlamanın etkisiyle bir avuç demir yığınına dönmesi patlamanın şiddetini anlatmak için kullanılan önemli bir diğer göstergedir.

Patlama sonrası hükümet ve muhalefet kanadından gelen açıklamalar halkın birlik ve bütünlük sağlaması üzerinde önemle durulan bir konu olarak belirmektedir. "*Terörün ekmeğine yağ sürülmemeli, terörün panzehiri milli birlik ve kucaklaşmadır*" ifadeleri, terörün ayrılıkçı yapılardan beslendiği ve birlik düzenini bozma gayreti içerisinde olduğunu göstermektedir. Bu ifadelerin bir üst söylemi ise Cumhurbaşkanı'nın "*Seferberlik ruhuyla mücadele*" vurgusu, birlik beraberliğin tam anlamıyla sağlandığı Çanakkale Ruhu'na gönderme yapmaktadır. Bu söylem ile toplumsal bellek harekete geçirilerek, toplumu birbirine kenetleyen yapının bir günde değil, geçmişten gelen vatan

ve bayrak sevgisi üzerine kurulduğunun bir göstergesi olarak, geçmişin hatırlatılması ile bugün de aynı birlik ve bütünlüğe ihtiyaç olduğu noktasına dikkat çekilmektedir.

Türkiye'de bölücü terör örgütünün 1984'te başlayan ilk saldırısı, bugün hala aşamalı olarak devam etmektedir. 30 yılı aşkın bu süre içerisinde gerçekleşen saldırılar toplumu ve ülkenin tamamını ilgilendiren bir konu olması bakımından diğer kitle iletişim araçlarında olduğu gibi gazetelerde yer almıştır. 1984 Ağustos ayından 2016 Aralık ayına kadar olan süreçte meydana gelen terör olayları içerisinden, toplum üzerinde bırakacağı etki açısından şehit sayısının yüksek olduğu dönemler ve bu dönemlerde tirajı yüksek 5 gazeteden 3'ü incelenmeye çalışılmıştır. Göstergebilimsel ve niteliksel içerik analizi yöntemiyle incelenen gazeteler, kitle iletişim araçlarının toplumsal algıyı oluşturma, toplumsal algıyı yönlendirme, toplumsal bellek ve toplumsal belleği kurucu etkisi bağlamında ele alınarak; ilk sayfalarda yer alan haberlerin ilk bakışta dikkat çektiği düşüncesinden hareketle seçilmiştir.

İncelenen haberlerde yer alan görüntüler ve metinsel söylemler ayrı ayrı analiz edilerek, genel bir bağlamsal çerçeve içerisinde ele alınmıştır. Yapılan bu analiz değerlendirildiğinde bölücü terör örgütünün saldırılarının ilk olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde sivil halka yönelik olarak gerçekleştirildiği görünmekte, elde edilen analizlerden bu bölgede barınma ve hareket alanı sağlamak için bu tür kanlı eylemleri gerçekleştirdikleri sonucuna varılmıştır. Sivil halka yönelik olarak gerçekleştirilen bu katliamların ana aktörü olan bölücü terör örgütünün, gazete metinlerinde "*cani, katil, vahşi, eli kanlı, gözü dönmüş, yol kesip insanları taradıkları için eşkıya, kahpe, sivil ve savunmasız kişilere yönelik olarak yaptıkları saldırılarılardan dolayı hunhar, barbar, katliamcı*" gibi sıfatlarla nitelendirildikleri ve özellikle infografiklerde yer alan fiziksel tanımlamalarda, şalvar, puşi, otomatik silahlarla resmedildikleri görülmektedir. Özellikle şalvar ve puşi yöresel olarak tercih edilen giyim tarzını da içerdiği için tüm ülke genelinde bu tip bir tanımlamanın doğruluk derecesi tartışılabilir bir noktaya varmaya neden olmaktadır. Medyada yer alan görsellerin insan hafızasında belli bir kavramı belirlemesi veya sınırlarını çizmesi, medyanın bilgilendirme işlevini yerine getirirken ne derece dikkatli olması gerektiğini de ortaya koymaktadır.

Bölücü terör örgütünün 90'lı yılların ortalarında saldırılarını daha çok güvenlik güçlerine yönelik olarak gerçekleştirdikleri, 90'lı yılların sonuna doğru ise çatışma

alanını kırsalla birlikte metropol şehirlere taşıdığı görülmektedir. 2013 sonrası Çözüm Süreci olarak adlandırılan dönemde zaman zaman saldırılar meydana gelse de medya tarafından çok fazla üstünde durulmadığı ve bu sürece odaklanıldığı için bu tip haberlerde azalma görülmektedir. Ancak 2015 milletvekili seçimlerinden sonra çatışma alanını hendekle kent merkezlerine taşıyan bölücü örgüt ile güvenlik güçleri arasında yoğunlaşan çatışmalar, şiddetin yüksek düzeyde yaşanması yanı sıra alternatif medyanın sunduğu olanaklarla çok hızlı şekilde bilgiye ulaşılması, yaşanan olayların toplumun genelinde tepki geliştirmesine yol açmıştır. Her geçen gün yükselen şiddet ortamı, gelen şehit haberlerinin ardından toplumu da az da olsa harekete geçirmiş, sivil toplum adına önemli gelişme olarak sessiz yürüyüşler düzenlenmiştir. Özellikle terör örgütünün güvenlik güçlerini hedef alması, halkın da onlara moral verme adına futbol stadlarında kucaklaşması, trafikte ve 155'i arayarak ihbar varmış gibi polisleri sevindiren sürprizler yapılması, sıcak karşılamalar gibi duygusal yoğunluğun olduğu ortamlar, toplumsal bütünleşmeyi sağlayıcı olması bakımından atılan önemli toplumsal adımlardır. Bu noktada medyanın bunu gündem konusu yapması ise terörün kanlı eylemlerine yönelik olarak birlik- beraberlik vurgusuyla verilmiş bir cevaptır.

Tekrar incelenen gazete haberlerine dönülecek olduğunda göze çarpan bir diğer özellik ise yayınlanan görüntülerin özellikle HSBC saldırısında ceset, yaralı ve kan görüntülerinin sansürsüz belki de fütursuz şekilde dakikalarca televizyon ekranlarında gösterilmesidir. Bu olaydan sonra bu konudaki tartışmalar çeşitli platformlarda ele alınmış ve son gelinen noktada bu tip kanlı eylemlerin olduğu saldırılarda devlet tarafından süreli olarak yayın yasağı getirilebilmekte ve internete erişimi belli bir süre kısıtlayabilmektedir.

Gazete incelemelerinde diğer bir göze çarpan konu ise metin analizlerinde, Türkiye'de meydana gelen terör saldırılarının dış basında ne kadar yer bulduğudur. Çünkü bu kritere bağlı olarak saldırıların dünya gündeminde ne kadar etkili olduğu ve böylece "*Türkiye'nin prestijinin ne olduğu, dünya ülkelerinin bu saldırı ile Türkiye'yi nasıl gördükleri, dost-düşman ayrımı perspektifinde*" (Gökçe vd.,2004: 271) çıkarımlar yapıldığı, teröre karşı verilen mücadelenin uluslararası arenadaki yankılarını yansıtması bakımından önemlidir.

Türkiye'nin toplumsal belleğinde derin izler bırakmış ve kangrene dönmüş olan terör saldırıları, 30 yılı aşkın bir süredir binlerle ifade edilen sayıda insanların şehit olmasına neden olmuştur.

Tablo 4.290. Metinsel Analizin Yıllara Göre Karşılaştırması

	Terör ve Terör Örgütünün Tanımlanması	**Metin İçeriği**
1984	Sol ayrılıkçı	Eruh ve Şemdinli'de eyleme kalkışan teröristler aranıyor.
		Teröristler, Jandarma karakolu, asker gazino ve subay lojmanlarına bombalı saldırıda bir jandarma erini şehit etti
		Halk üzerinde sindirme ve baskı eylemlerine başvuran teröristlerin yakalanması için bölgede geniş çaplı bir operasyona başlandı
		Mehmetçiğin soluğu enselerinde
		Teröristlerin 6- 7 kız olduğu, iki de doktor bulunduğu bildirildi
		Operasyon başarıyla sürdürülürken kuşkulu bazı kişiler gözaltına alındı
		Bölge halkı yaka silkiyor
		Dış basın olaya geniş yer verdi BBC Amerika'nın Sesi Radyosu Tahran Radyosu (6. Sayfada)
		Apo, "PKK" örgütüne mensup oldukları sanılan saldırganlardan bir bölümünün Irak ya da İran'a kaçtıkları, önemli bir bölümünün de Herakol Dağları'nda saklandıkları bildiriliyor
		Askeri helikopterler saldırganların yerini belirlemek amacıyla keşif uçuşu yapıyor
		Şırnak- Eruh arasındaki bir köprüde komando birliği asayişi sağlamakla görevlendirildi
		İçişleri Bakanı Tanrıyar: Bu hükümet sizin hükümetiniz. Sizinle her zaman beraber olacağız. Çok kısa zamanda buraları cennete çevireceğiz
1987	Apo'cular Hain Canavar Yasadışı Gözü dönmüş Bölücüler Kahpe Eşkıya	Tüyler ürperten katliam: 10 ölü
		Apo'cuların kurşuna dizdiği 10 kurbandan 7'si çocuk
		Gözü dönmüş canavarlar…4 çocuğu acımasızca delik deşik ettiler
		Katliam yörede büyük infial yarattı
		Güvenlik güçlerinin hainlere karşı başlattığı operasyona, lanet yağdıran köylüler de katıldı
		Mardin Midyat Dargeçit'te iki eve bombalı ve silahlı saldırı düzenleyen yasadışı Pkk militanları 7'si çocuk 10 kişiyi öldürdüler
		Saldırıdan sonra hainlerin yakalanması için geniş çaplı arama ve operasyon başlatıldı

		Sıkıyönetim komutanı ve vali helikopterle olay yerine gitti
		Başyurt Köyü'nün Gündüzkörte mezrasında iki ayrı eve baskın düzenleyen gözü dönmüş Pkk militanları, bombalı saldırıdan sonra evleri makinalı tüfekle taradıktan sonra ateşe verdi
		Başyurt Köyü, Uludere'den sonra mateme bürünen ikinci köy oldu
		Bölücülerin azgınlık günleri olan Nevruz'da ses vermek isteyecekleri bildiriliyor
		Hainlerin Suriye'den sızdığı belirlendi. Bu ülkeyi uyardık
		Türkiye-Irak sınırında başı ezilen eşkıyanın dikkatlerin hava harekâtımıza çevrilmesinden yararlanarak bu kez de Suriye sınırından sızmaya başladıkları tespit edildi
		Gece karanlığında Açıkyol Köyü'nü basan hainlerin öldürdüğü 8 kişinin 4'ü çocuk…
		İçişleri Bakanı Akbulut: Üstüne basarak söylüyorum. En şiddetli şekilde cezalandırılacaklar
1990	Katil Vahşi Bölücü Gözü dönmüş Eşkıya	13'ü çocuk 27 kişiyi katlettiler
		Gerçekleşmeyecek hayaller uğruna ölüm kusan Pkk'nın eylemleri tüm yurtta tepkiyle karşılandı
		Evlerde çıkan yangın sonucu bazı vatandaşlar diri diri can verdi
		Bölücü militanlar, benzin ve yanıcı maddelerle saldırdılar
		4 evi ateşe veren teröristler bir yandan da köyü kurşun yağmuruna tuttular
		Hem cenaze yıkadılar hem de ağıt yaktılar
		Teröristlerden birini köy korucusu öldürdü
		Güneydoğu için Ankara'da toplantı
		Akbulut: Gözü dönmüş eşkıya mutlaka cezalandırılacak
1992	Militan	Alan jandarma karakoluna Pkk'lıların saldırması sonucu 43 Pkk'lı ölü ele geçti, 10 er şehit oldu
		İran sınırından gelen teröristler…
		Dün sabah İran'dan sızarak Alan jandarma karakoluna saldıran Pkk'lılar müthiş darbe yedi
		Bölge cehenneme döndü
		Tekrar İran'a doğru kaçtılar
1992 (1)		Yolcu minibüsünü durduran Pkk'lılar 25 yolcuyu indirdi, taradı, 19 kişi öldü
		Bölgeye gönderilen birlikler, kaçan militanları yakalamak için operasyonlara başladı
		Yolcu otobüsünü silahlarla taradıktan sonra yakan teröristler 19 kişiyi öldürdü

1993	Alçak Canavar Eşkıya Vahşi Katil	Karayolunu kesen Pkk'lılar 33 eri katletti
		Kahreden pusu
		Kaçırdıkları 33 sivil elbiseli eri kurşuna dizdi
		Yolu kestikleri sırada durdukları 5 kamu aracını da ateşe verdi
		Düzenlenen yıldırım operasyonla kaçırılan sivil ve askerler kurtarıldı, 10 terörist öldürüldü
		Otobüslerde sivil ve silahsız askerlerin bilgisini kim sızdırdı?
		Eşkıyaya kıskaç operasyonu
		Hükümet dağdaki eyleme karışmamış Pkk militanlarına af kararı alırken, Bingöl karayolunda silahsız ve korumasız 33 askeri şehit ettiler
		Koruma önlemi yoktu
		Geç gelen haber
		Hükümet, haberi sabah öğrendi
		HEP Muş milletvekili Sırrı Sakık'ın kardeşi Şemsin Sakık grubu tarafından gerçekleştirildiği bildirildi
		Militanlar özellikle erlerin yüzlerine ateş ederek tanınmaz hale getirdiler
		Yok, olmayan acı tablo
		Gün geçmiyor ki bir Mehmetçik eşkıya kurşunlarına hedef olup şehit düşmesin
		Yıllardır sürüp giden acıya dün bir yenisi daha eklendi
		33 Mehmetçik, şer güçlerle ittifak içindeki eşkıya tarafından katledildi
		Vahşi pusudan hemen sonra başlatılan operasyonlarda 14 terörist öldürüldü
1993 (1)	Vahşi Katil Bölücü Hunhar	Demirel: Tam bir vahşet
		Vali: Bir kişinin 7 saat yürüyerek kent merkezine haber ulaştırdığını söyledi
		Camiden çıkarıp kurşuna dizdiler
		Yine Pkk, yine katliam:32 ölü
		Eylemin geç duyulması için elektrik kablolarını kestiler
		Demirel: İnsanlık suçu, tam bir vahşet
		Teröristler 50 haneyi ateşe verdi
		28 erkeği kadın ve çocukların gözleri önünde kurşuna dizdiler
		Olay Başbağlar Köyü'nden birinin yakındaki köye ulaşmasıyla öğrenildi
		Erzincan'da bir köy, ahalisi ile birlikte yakıldı
		Bölücüler 23 erkeği kurşuna dizip, 5 kadını da diri diri yaktılar, hunharca öldürdüler
		Hayatını kaybedenlerin yakınları gözyaşı akıtarak lanet yağdırdılar
1994		Tuzla istasyonuna yerleştirilen bomba 5 yedek subayın ölümüne neden oldu
		Patlama gücü yüksek bomba bir anda çevreyi kan gölüne çevirdi

	Sırplar gibi Cani	İstasyon kan gölüne döndü
		Kiminin bacağı koptu, kiminin kafası paramparça oldu
		Tanıklar: Bunların Sırplar'dan farkı yok
		Askerlerden bazılarının elleri ayakları kopmuştu, yerde iki kişinin kafaları kopmuştu
		Bunları yapan insan olamaz
		Emniyet müdürü: Bunlar hemşeri dayanışmasından yararlanıyorlar, bir yerde paket ya da çanta görünce hemen 155 Polis İmdat'ı arayın
		Çöp kutusuna konan bombanın patlaması sonucu 5 yedek subay şehit düştü
		Bir vatandaş: Kiminin bacağı koptu, kiminin kafası paramparça oldu
		Mübarek Ramazan'ın birinci gününde hain pusuda…
		Genç yaşlı bütün Tuzlalılar olay yerine yardıma koştu
1999	Hain Maskeli	Terör bu kez çarşıyı vurdu
		Maskeli hainler ellerindeki molotofları pasaja atıp kaçtı
		Dumandan boğulan 11 kişi çatıda öldü
		Dünya da dehşete düştü
		Siz küsün beyler
		Molotofla kundaklanan pasajda 13 kişi cayır cayır yanarak can verdi
		Terör dağdan şehre indi
		Caniler bu defada Mavi Çarşı'yı ateşe verdi
2007	Kalleş Hain	Kalleş bomba
		Gün birlik günü
		Patlamaya Pkk'nın sıklıkla kullandığı A4 tipi bombanın neden olduğu açıklandı
		Başkentin en işlek merkezlerinde Ulus'ta gerçekleşen patlamanın ardından Anafartalar Çarşısı'nın önü savaş alanına döndü
		Türkiye, yeni bir terör saldırısıyla karşı karşıya
		Hain ellerin bombası yine masumların kanını döktü
		Liderler dayanışma istedi
		İnsan parçaları etrafa saçıldı
		Bir kız yandı kapkara oldu
		Büyükanıt: Bundan sonra büyük kentlerde böyle bir olay bekleyebiliriz
		Olay organize eylem
2008	Katil Alçaklar Kahpe	İçimiz kan ağlıyor
		Ağır makineli silahlarla taradılar
		Çatışma saatlerce sürdü
		Uçaksavar, ağır makineli tüfek ve havan toplarıyla saldırdı
		Kuzey Irak'tan gelen teröristler ağır silahlarla saldırdılar

		1992-2008 yılları arasında 5 kez saldırdılar
		Ateş düştüğü yeri yakıyor
		Kahpe baskın
		Aktütün sınır bölüğüne düzenlenen saldırıda 15 asker şehit oldu /Güpegündüz 15 şehit
		Kaçan Pkk'lılar savaş uçakları, helikopterler ve toplarla ateş altına alındı
		Gül: Hesabı sorulacak
		Erdoğan: El ele verdikçe terörün üstesinden geleceğiz
2014		Şehit Teğmen As'a gözyaşı.
		Babası" Oğlumun ilk görev yeriydi, 20 gün önce gitti, zaten" dedi.
		Barışın başladığı 2013'ten beri şehit cenazesi kesilmişti
		Devriye gezen askeri time teröristler pusu kurdu
		1 ayda 3 kaygı verici olay
		"Gururumdun" diyerek şehit oğlunun fotoğrafına sarılıp ağladı
		Barışa Dikkat
		19 ay sonra pusuda ilk şehit
		Emre As, süreçten bu yana ilk şehit düşen
2014 (1)		Yüksekova'da en merkezi yerde hain saldırı
		Maskeli kişiler sivil askerlere arkadan ateş açtı.
		Askerler yüzleri maskeli 2 Pkk'lı teröristin saldırısına uğradı.
		Sokakta maskeli Pkk'lı teröristler 3 askeri şehit etti
		Başlarına sıkılan kalleşçe kurşunla şehit edildi.
		Caddede yürümekte olan 3 askeri yüzleri maskeli iki kişi arkadan taradı
2014 (2)	Adi Kalleş	Hamile eşine meyve alıyordu
		Yüzü maskeli iki kişinin silahlı saldırısı sonucu şehit oldu
		Üstünde sivil kıyafetleri vardı
		İki teröristin kalleş saldırısına uğradı
		Çok Acı
		Hamile eşine güçlükle ayakta durabildi
2015		Şanlıurfa, Ceylanpınar'da Pkk iki polisi evde şehit etti
		Kapıda zorlama yok
		Balkondan girildiği sanılıyor
		Pkk, Suruç saldırısına misilleme olarak duyurdu
		Kan kanla yıkanmaz
		Susturuculu silah kullandılar
		Teröristler, Pkk denetimindeki Rasulayn'a kaçtı
		Şimdi sırt sırta verme zamanı
		Size bu ülkeyi yedirtmeyiz
		Sağduyulu ve birlik olmalıyız

		Ayrışırsak kan dökenlere güç katarız
		Obama terörle mücadelede Türkiye'nin yanında olduğunu söyledi
		Elde silahla çözüm olmaz
		Eylemleri yapanlara karşılığı acımasız şekilde verilecek
2015 (1)	Kalleş Hainler	Türkiye ağlıyor
		Türkiye yine yasa boğuldu
		Bomba çukur açtı
		Zırhlı araç yolun kenarına uçtu
		Pkk'dan kalleş tuzak
		Son 24 saatte 12 şehit
		Terör kamplarına bomba
		Her gün ölüyoruz
		Hainlerden bombalı tuzak
		Teröristlere anında operasyon
		Genelkurmay: Sabır diliyoruz
		Ya devlet ya örgüt
2015 (2)	Hainler Alçak	Pkk'lı hainler önceden tuzaklanan 400 kilo bombayı patlattı
		Büyük acı, Türkiye yasta
		Yine şehit acısı
		Bu son olaydan sonra farklı sürece girildi
		Geçen süreçte güvenlik güçlerimiz "Çatışmaya girmeyelim" dedi
		Dağlıca 'da alçak pusu
		F4 ve F16'lar
		Saldırı duyulur duyulmaz savaş uçakları havalandı
		Hain pusu sonrası kaçan Pkk'lı teröristler hedef alındı
		Buruk sevinç
		Teröristlerden mayınlı pusu
		Bir günde 15 asker 2 polis şehit
		Türkiye yıllar sonra sıra sıra şehit tabutlarıyla karşılaşıyor
		Halk kan ağlıyor, bir an önce terör belasının bitmesini istiyor
		Yendik ama sevinemedik
		Fatih Terim: Galibiyetimizi şehitlerimize adıyoruz
		Galibiyetler şehitler nedeniyle Türkiye'yi sevindiremedi
		Hiçbir gol ve galibiyet, yitirilen evlatlardan daha önemli olamaz
		Türk savaş uçakları havalandı, 12 Pkk hedefini yok etti
		Pkk yine saldırdı, Türkiye'nin yüreğine ateş düştü
		Alçak saldırı sonrası Pkk'ya ağır darbe indirildi
		Bedelini çok ağır ödeteceğiz
		Şehit yakınlarına sesleniyorum: Bedelini ödüyorlar, binlerce terörist öldürdük, devam edeceğiz
		Bizim dinimizde şehitler ölmez

		Mücadele çok daha farklı, çok daha kararlı olacak
		Çözüm Süreci'ni bunlar ihanetle, silah stoklama süreci olarak değerlendirdi
		Teröre karşı olanlar elini, vücudunu taşın altına koymuyor, böyle bir milli duruş, milli yaklaşım olamaz
2015 (3)		800 kiloluk bomba
		Yine aynı nokta
		Gül'ün yakın koruması yıdı
		Iğdır Matemi
		2 günde 31 şehit
		Dağlıca'da şehit olan 16 asker daha toprağa verilmeden bir acı haber de Iğdır'dan geldi
		Uyuyan bomba
		Çözüm Süreci'nde yerleştirilmiş
		Çözüm süreci esnasında gizlenmiş başka bombalar olduğu da sanılıyor
		Asfaltın altına saklanmışlar
		Sonumuz barış olsun
		Aman sakin olalım
		Kürt diye dövdüler
		Bir hain pusu daha
2016	Kalleş Katil	Uyurken öldürdüler
		Pkk vahşeti çocukları böyle vurdu
		Emniyet amirliği ve emniyet lojmanları harabeye döndü
		Gece yarısı Pkk'nın yaptığı katliam Türkiye'yi ağlattı
		1 polis şehit, 3'ü çocuk 6 ölü, 39 yaralı
		2 yaşındaki Ecrin'de can verdi
		Kamyonet infilak ettirildi
		Halk teröre lanet yağdırdı
		Pkk ile mücadele meşrudur
		Edi bese (yeter artık) diye isyan etti
		Çoğu çocuk 43 yaralı
		40 dakika süren çatışma sonrası teröristler kaçtı
		Pkk çocuk vuruyor, Asker yaşlı taşıyor
		Terörist vahşeti
		Mehmetçik şefkati
		GÖZÜ dönmüş teröristler, 1 ton yüklü bombalı araçla saldırdı
		Diyarbakır'da insanlık ile ihanet iç içe yaşanıyor
		Pkk, bombayla çocukları ve sivilleri kalleşçe katlederken, Mehmetçik açlıktan ölmek üzere olan yaşlı çifte can suyu oldu

2016 (1)	Hain Piyon	Lanet olsun
		Ankara'nın dört bir yanından duyulan patlamadan 4 dk. sonra ambulanslar olay yerine geldi
		Güvenliğin en üst düzeyde olduğu bir nokta…
		Servis araçlarında hem askeri personel hem de siviller vardı
		Cumhurbaşkanı: Verdiğimiz kayıplar sabrımızı zorlamakta
		Davutoğlu: Asla geri adım atmayacağız
		Kılıçdaroğlu: Lanetliyorum
		Bahçeli: Amaçlarına ulaşamayacaklar
		Demirtaş: Acımasız saldırıyı kınıyorum
		Şimdi tek yürek olma zamanıdır
		İnsanlığın ortak düşmanı terör Türkiye'nin kalbine bir kez daha saldırdı
		5 Haziran'dan beri 5. terör saldırısı
		Hastanede alarm
		Yaralılara müdahale için hastane acil servisinin önünde sağlıkçılar hazır bekledi
		Batı şımarttı, terör yine vurdu
		Bu kanlı tablo sizin eseriniz
		Batılı ülkeler ve Rusya'nın sırtını sıvazladığı terör çirkin yüzünü bir kez daha Ankara'da gösterdi
		Erdoğan ve Davutoğlu, yurt dışı gezilerini erteledi
		RTÜK, hain saldırı için geçici yayın yasağı getirdi
		Davutoğlu: Asla geri adım atmayacağız
		Erdoğan: Piyon ve destekçileriyle mücadele sürecek
		Bu kanlı tablo sizin eseriniz
2016 (2)	Hain Kalleş	Hain kana doymuyor
		Teröristler, 25 gün sonra Ankara'nın merkezi Kızılay Meydanı'nı kana buladı
		5 ayda üçüncü saldırı
		İlk bulgular Pkk'nın uzantısı TAK'ı işaret ediyor
		Teröre karşı Türkiye'ye destek
		Abd Dışişleri: Saldırıyı kınıyoruz, Türkiye ile güçlü ortaklığımızı teyit ediyoruz
		AB:Türkiye halkı ve hükümeti ile dayanışma içindeyiz
		NATO: Bu iğrenç şiddet eylemleri için hiçbir gerekçe olamaz. Nato terörün her türüyle mücadelede karalıdır
		Cumhurbaşkanlığı: Terör saldırısını şiddetle lanetliyorum. Vatandaşlarımız endişe etmesin, terör dize getirilecektir
		Kılıçdaroğlu: Saldırının arasındaki güçler toplumsal barışı bir kez daha hedef almıştır
		Hdp: Saldırıyı lanetliyoruz. Bütün halkımızla bu büyük acıyı paylaşıyoruz
		Bahçeli: Üzüntümüz derin, öfkemiz kabarık
		Terör bizi sindirmesin

		Hep birlikte ayağa kalkıp haykırmalıyız
		Kalbimiz kapkara seninleyiz Ankara
		Başkentte 5 ayda 3. terör saldırısı
		Terör kalleş yüzünü bu kez de Ankara'nın kalbi Kızılay'da gösterdi
		Ortalık 1 saniyede cehenneme döndü
		Sosyal medyada yargı yoluyla erişim yasağı
		Yıldıramazsınız
		Güneydoğu'da hendeğe gömülen bölücü örgüt, intikam için Ankara Kızılay'da bombalı araç saldırısıyla masum sivilleri hedef aldı
		Davutoğlu: Hain odakları en ağır biçimde cezalandıracağız
		İçişleri Bakanı: Terör bertaraf edilecek
		Erdoğan: Terör dize getirilecek
		Eli kanlı terör örgütü Pkk Ankara'da halkı katletti
2016 (3)	Hain	Yine hain pusu
		Erdoğan: Döktükleri kanın bedelini misliyle ödeyecekler
		Bu kez dış tepkiler çığ gibi
		Kılıçdaroğlu: 1 yılda Kıbrıs çıkarmasından çok şehit verdik
		Davutoğlu: Asla geri adım atmayacağız
		365 Gün 1002 Acı
		İstanbul Üniversitesi'nde güvenlik amacıyla nöbete gidiyorlardı
		Misliyle ödeteceğiz
		Hain teröristlerden kalleş saldırı
		Erdoğan: Terörle mücadele kıyamete kadar…
		Başbakan yıldırım: Bunlar insanlığa düşman
		Tüm dünyadan saldırıya kınama ve lanet yağdı
2016 (4)	Kahpe Bölücü Köpek Alçaklar Kahpe	Yastayız
		Bu ülkenin evlatları
		Kılıçdaroğlu: Teröre karşı her türlü desteğe hazırız
		MHP: Saldırı tesadüfi görülmemeli
		HDP: Saldırıyı en sert biçimde kınıyoruz
		Pkk'nın Zap'taki hedefleri vuruldu
		Söz veriyoruz çocuklar: Yıktırmayız, Böldürmeyiz
		Şehitlerimizin çoğu henüz 20'li yaşlarında
		Emniyet Müdürü: Sizler kimin köpeğisiniz
		Cumhurbaşkanı: Meydanı kahpelere bırakacak kadar alçalmadık
		Ak Parti, Chp, Mhp'nin ortak açıklaması: Teröre en güzel cevap, kardeşliğimizi daha da güçlendirmektir
		Macaristan: Bu Avrupa Birliği'ne yapılmış bir saldırıdır
		Beşiktaş'ta yürüyüş
		Beşiktaş Belediye Başkanı: Terörün bizi korkutmasına, evlerimize hapsetmesine izin vermeyelim
		Cumhurbaşkanı: terörle mücadele sonuna kadar

		sürecek, biz bu yola kefeni girerek çıktık, şehitlik şereflerin en yücesi
		Başbakan: Ne yaparlarsa yapsınlar köklerini kazıyacağız
		İçişleri Bakanı: Geberip gittiğinizde arkanızdan kimse ağlamayacak
		Bahçeli: Uzlaşmaya saldırdılar
		Tüm yurtta teröre lanet yağdı
		Kalleş saldırıyı Pkk üstlendi
2016 (5)	Hain Alçak Kahpe Kalleş	Yine içimiz yandı
		Dolmabahçe'nin acısı dinmeden…
		Düzenek İstanbul ile aynı
		Sivil kıyafetli askerleri taşıyan halk otobüsü terörün hedefi oldu
		Cumhurbaşkanı: Kavga etme değil, bir olma günü
		Başbakan: Amansız bir mücadelemiz var
		Kılıçdaroğlu: Terörün ekmeğine yağ sürülmemeli
		Bahçeli: Panzehir, birlik ve kucaklaşmadır
		Provokasyona dikkat
		Eylemlerin hiçbir gerekçesi olamaz
		Türkiye Olma Günü
		Hainlere kalleşlere alçaklara karşı Türkiye Olma Günü
		Yine intihar bombacısı
		Dağda başa çıkamadılar şehirde tuzak kurdular
		Terör örgütüne ağır darbe vuran komando tugayına bombalı saldırı
		Cumhurbaşkanı: Seferberlik ruhuyla mücadele edeceğiz
		Terör örgütüne ağır darbe vuran komando tugayına bombalı saldırı

Tablo 4.291. Görüntüsel Analizin Yıllara Göre Karşılaştırması

	Fotoğraf Kullanımı	**Görüntü-Metin Bütünlüğü**	**Haber Aktörleri**		**Fotoğraf Dışı Görsel Öğe**	**Duygu**
			Fail	**Mağdur**		
1984	Yok	Yok	Ayrılıkçı terör örgütü	Asker ve siviller	Yok	Yok
1987	Yok	Kısmen	Bölücü terör örgütü	Sivil halk, çocuklar	İnfografik	Yok
1987	Çocuk ve yetişkin cesetleri	Var	Bölücü terör örgütü	Sivil halk, çocuklar	İnfografik	Acı, ağlama, üzüntü, çaresizlik
1990	Cenazeler	Var	Bölücü terör örgütü	Sivil halk, çocuklar	Yok	Acı, üzüntü
1992	Yok	Yok	Bölücü terör örgütü	Askerler, siviller	Yok	Yok
1993 (1)	Yok	Var	Bölücü terör örgütü	Sivil erler	İnfografik	Yok
1993( )	Bayrağa sarılmış tabutlar	Var	Bölücü terör örgütü	Sivil erler	İnfografik	Acı, üzüntü
1993 (2)	Kurşuna dizilen kişilerin üzeri örtülü cesetleri	Var	Bölücü terör örgütü	Sivil halk	İnfografik	Ağlama, acı,
1994	İstasyon meydanındaki kanlar	Var	Bölücü terör örgütü	Askerler ve siviller	Yok	Korku, panik
1999	Duman ve alevler ortasında kalan pasaj kurtarılmaya çalışılan gençler	Var	Bölücü terör örgütü	Siviller	İnfografik	Korku, panik, endişe
2007	- Tahrip olmuş bina, patlamış camlar - Olay yerinde kanları akmakta olan ceset veya cesetler	Var	Bölücü terör örgütü	Sivil insanlar	Yok	Korku, panik
2008	- Saldırıda tahrip olmuş evler	Var	Bölücü terör örgütü	Askerler	İnfografik	Ağlama, feryat

	- Feryat eden erkek ve kadın					
2014	- Teğmenin Emre As - Oğlunun fotoğrafına sarılmış anne	Yok	Bölücü terör örgüt	Bölücü terör örgüt	Teğmen Emre As	Ağlama, sarılma, gözyaşı, acı, keder
2014 (1)	Şehit askerlerin fotoğrafları	Yok	Bölücü terör örgütü	Askerler	Yok	Yok
2014 (2)	-Astsubay Üstçavuş Nejdet Aydoğdu'nun fotoğrafı - Şehit eşinin cenazedeki fotoğrafı	Yok	Bölücü terör örgütü	Şehit astsubay	Yok	Gözyaşı, üzüntü
2015	- İki polisin şehit edildikleri evin bulunduğu binanın fotoğrafı - Şehit edilen iki polisin fotoğrafları	Var	Bölücü terör örgütü	Şehit polisler	Yok	Yok
2015 (1)	- Patlayan zırhlı araç - Tahrip olmuş asfalt	Var	Bölücü terör örgütü	Şehit askerler	Yok	Yok
2015 (2)	-Dağlıca karakolu fotoğrafı -Şehit düşen askerlerin bayrağa sarılmış tabutları -Cenazelerin başında duran askerler -Tabuta başını koymuş şehit yakını	Kısmen	Bölücü terör örgütü	Şehit askerler	İnfografik	Acı, üzüntü
2015 (3)	Patlamadan enkaza dönen zıhlı araç	Var	Bölücü terör örgütü	Şehit polisler	Yok	Yok

2016	Patlamada enkaza dönen bina	Var	Bölücü terör örgütü	Şehit polisler ve çocuklar	Yok	Feryat, gözyaşı, acı
2016 (1)	- Patlamanın gerçekleştiği alandaki yanan otobüs - Olay yerindeki hasar görmüş otobüs - Yangına müdahale etmek isteyen itfaiyeci	Var	Bölücü terör örgütü	Siviller	Uydu haritası	Korku, endişe, üzüntü, şok
2016 (2)	- Olay yerindeki polisler, itfaiyeciler - İntihar eylemi için kullanılan aracın erimiş fotoğrafı itfaiyeciler - Tahrip olmuş otobüs	Var	Bölücü terör örgütü	Siviller	Uydu haritası	Korku, şok
2016 (3)	- Hurdaya dönmüş otobüs	Var	Bölücü terör örgütü	Şehit polisler	Yok	Ağlama, korku
2016(4)	Bayrağa sarılmış şehit cenazeleri Cenazeye katılan devlet erkânı Ağlayan şehit yakınları	Var	Bölücü terör örgütü	Şehit polisler	İnfografik	Ağlama, gözyaşı, üzüntü
2016(5)	- Yanmış otobüs - Patlatılan bomba yüklü araç	Var	Bölücü terör örgütü	Askerler	Yok	Şok, merak, panik

Tablo 4.292. Bağlamsal Analizin Yıllara Göre Karşılaştırması

	Bağlamsal Analiz	
	Haberin Gazete Sayfası	**Fotoğrafın Diğer Haberlerle İlişkisi**
1984	İlk Sayfa	Yok
1987	İlk Sayfa	Var
1990	İlk Sayfa	Var
1992	İlk Sayfa	Yok
1993 (1)	İlk Sayfa	Yok
1993 (2)	İlk Sayfa	Var
1994	İlk Sayfa	Yok
1999	İlk Sayfa	Yok
2007	İlk Sayfa	Yok
2008	İlk Sayfa	Yok
2014	İlk Sayfa	Yok
2014 (1)	İlk Sayfa	Yok
2014 (2)	İlk Sayfa	Yok
2015	İlk Sayfa	Var
2015 (1)	İlk Sayfa	Var
2015 (2)	İlk Sayfa	Var
2015 (3)	İlk Sayfa	Var
2016	İlk Sayfa	Var
2016 (1)	İlk Sayfa	Var
2016 (2)	İlk Sayfa	Yok
2016 (3)	İlk Sayfa	İki haberde yok birinde var
2016 (4)	İlk Sayfa	İki haberde var birinde yok
2016 (5)	İlk Sayfa	İki haberde var birinde yok

Yukarıdaki tablolara bakıldığında 1984'te ilk saldırı eylemini gerçekleştiren bölücü terör örgütü, henüz bölücü sıfatıyla anılmadan önce, bölücü başının Marksist düşünce yapısı üzerine kurduğu ideolojiden kaynaklı olarak önce "sol ayrılıkçı", daha sonraki dönemlerde ise "bölücü" olarak nitelendirildiği görülmektedir. Gazetelerin haber içeriklerinden elde edilen verilere göre 1984 yılında ilk önce terör örgütünün bölge halkı üzerinde bir sindirme ve baskı politikası uyguladığı, Mehmetçiğin operasyon düzlenmesiyle bölgede barınamadığı ve bu yüzden halk üzerindeki baskıyı daha da artırarak bu bölgede tutunmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Bunu destekleyen söylemler ise bölücü teröristlerin komşu ülke olan Irak ve İran sınırından sızarak saldırıları gerçekleştirip tekrar aynı ülkelere kaçtıklarını belirten ifadelerdir.

1984'te "sol ayrılıkçı" olarak nitelendirilen terör örgütü 1987'den sonra " Apo'cu, hain, canavar, yasa dışı, gözü dönmüş, bölücü, kahpe ve eşkıya" gibi nitelemelerle ifade edilmiştir. Bu dönemde yine komşu ülke olan Suriye'den olan sızmalara dikkat çekilerek aslında tehlikenin Türkiye içerisinden değil, komşu ülkelerde barınma alanı

bulan teröristlerin rahat hareket kabiliyetine sahip olduklarını göstermektedir. Bu dönemde yine bölücü terör örgütünün saldırılarını daha çok kırsal alanda veya sınırdaki askeri karakollar üzerinde gerçekleştirdikleri söylenebilir.

1994 yılına kadar saldırı eylemlerinde çok bariz farklılıklar olmayan bölücü terör örgütünün, bu yıl içerisinde çatışma alanını kırsaldan şehre taşıdığı görülür. Tuzla İstasyonu'nda askeri okul öğrencilerine yönelik gerçekleştirdiği bombalı saldırının görüntülerini fotoğraflarla sayfalarına taşıyan gazeteler, saldırının dehşetini anlatan ifadeleri görgü tanıklarının ağzından "Sırplar"a benzeterek bir soykırımla eşdeğer görmüşlerdir.

1999 yılında ise şehirde daha rahat hareket kabiliyeti gerçekleştirme imkânı bulan bölücü terör örgütü elemanları, o zamana kadar duyulmayan bir silah olan molotof kokteylleriyle şehrin en işlek alış veriş merkezlerini ateşe vererek katliamlar gerçekleştirmişlerdir.

2007 yılına gelindiğinde başkent Ankara'da meydana gelen bombalı saldırı, Türkiye'nin yeni bir terör saldırısıyla karşı karşıya olduğunu belirten ifadelerle, artık psikolojik bir harp taktiği olarak sürekli kent merkezlerinde korku ve panik havasını insanlara her an yaşatmayı amaçladığı görülür.

2008'de saldırıları devam eden bölücü terör örgütü, 2009 yılında dillendirilen "Çözüm Süreci" nin 2013'te fiili olarak uygulamaya geçmesinden sonra saldırılarını azaltmış, ancak 2014 yılının Ağustos ayında devriye gezen askeri time kurdukları pusuda 20 günlük teğmen olan Emre As'ı şehit etmeleriyle bu süreci tehlikeye attıklarını göstermektedir. Bu 19 aylık sürede silahların susması, ülke genelinde sükûnetin sağlanması ve terörün biteceği noktasında ümitleri yeşertse de bu olayın akabinde Yüksekova'da çarşı iznine çıkan 3 askerin, yine 1 astsubayın maskeli kişiler tarafından pazar meydanında arkadan silahla vurulması suların yavaş yavaş ısındığını göstermektedir. Bu dönemde gazete metinlerinde gerek siyasilerin söylemlerinde gerekse gazetelerin haber başlıklarında huzurun bozulmaması, kan dökülmemesi için sağduyu çağrısına özellikle vurgu yapıldığı görülür.

2015 yılında ise gazete metinlerinde yer alan ifadelerde bölücü terör örgütünün Çözüm Süreci'nde boş durmadığı, asfaltın altına dahi tonlara varan ağırlıktaki yerleştirdikleri bombaları patlatarak sağduyu çağrısına olumsuz yanıt verdikleri

anlaşılmaktadır. Teröre karşı amansız bir mücadele verildiği, savaş uçaklarıyla operasyonların gerçekleştirildiği vurgusu yapılarak, yaşana acıların ülke ve toplum olarak derinden hissedildiği diğer haberlerle kurulan ilişkide görülmektedir. Örneğin; millî maçta elde edilen galibiyetin dahi şehitlere adanması toplum olarak yaşanan acının paylaşıldığını göstermek adına gazetelerde yer alan metinlerdir. Bu süreç ve sonrasında sıklıkla meydana gelen terör saldırıları iktidar ve muhalefet söylemlerindeki sağduyu ve duyarlı olma çağrılarına haber metinleri içerisinde yer verilerek toplumun her katmanındaki paydaşlık vurgulanmaktadır.

Görüntü-metin bağlamı ele alındığında ise 1984'ten 2007 yılına kadar sansürsüz görüntülerin gazetelerde yayımlandığı görülür. O kadar ki kafasından kurşunlanarak yaşamını yitirmiş bir kişinin detay çekimle fotoğrafın verilmesi, kanları akmakta olan çocukların mozaiksiz ve sansürsüz ceset görüntüleri, toplumsal travma yaşanmasına yol açacak veya terörün ekmeğine yağ sürecek nitelikteki görüntülerdir. Ancak 2008 yılından sonra bu görüntülere neredeyse hiç rastlanmamaktadır. Bu tarihten itibaren olay anına ilişkin olarak paylaşılan fotoğraflarda genellikle kan veya ceset görüntülerin hiç yer verilmemektedir. Görüntünün olmadığı veya anlatımı saha da güçlendirme adına tercih edilen infografiklerde ise özellikle 1990 yılında olay anının kolaylıkla zihinde canlandıracak şekilde çizimlerle haberde görüntü-metin bütünlüğü sağlanmaktadır. Bilhassa infografiklerde yer alan terörist imgesi için kullanılan başı örtülerle kapalı, elinde makineli olduğu anlaşılan silahlar, giydikleri şalvarlar ve simsiyah bıyıklı resmedilen kişiler, insan zihninde terörist kavramının somutlamış hali olarak yansımaktadır. Bu bağlamda bir kavramın insan zihninde medya tarafından görselleştirilerek tasavvurunun sağlanması, medyanın zihin yönlendirici ve bellek oluşturucu gücünü göstermeye örnek teşkil etmektedir.

İncelen haberlerde haber aktörlerine bakıldığında ise "fail" hiç değişmez şekilde bölücü terör örgütü ve "mağdur" ise çocuk, sivil, asker ve polislerden oluşmaktadır. Bu da terörün haklı hiçbir gerekçesi olmadan masumlara silah doğrultması, "katil, alçak, acımasız, hunhar, vahşi, gözü dönmüş, eşkıya" olarak, devletin güvenliğini sağlayan güvenlik güçlerine karşı yaptığı saldırılardan dolayı da "hain" olarak nitelendirme gerekçesini ortaya koymaktadır.

Yakınlarını teröre kurban verenlerin aynı duygu olan acıyı, üzüntüyü, dehşeti, korkuyu ve panik durumunu hissetmesi ise görüntülere yansımakta ve özellikle bölücü terör örgütünün söylemi olan "halkların özgürlüğü" ifadesinin kesinlikle acılar üzerinden gerçekleşmeyeceğini göstermektedir. Haber analizlerinde özellikle terörün gerekçesi noktasında dikkat çeken bir diğer husus da enformasyon kategorisi altında 5N, 1K sorularındaki, "Ne, Nerede, Ne Zaman, Nasıl ve Niçin?" sorularından sadece "Niçin?" sorusunun cevabını bulunamamasıdır. Bu da göstermektedir ki hangi gerekçeye sığınmaya çalışılırsa çalışılsın, terörün insanlık adına yaptığı kanlı eylem veya şiddet içeren söylem "niçin"e aranan cevap için geçerli bir sebep ortaya koyamamaktadır.

İncelenen haberlerin hepsinin tam sayfa haber olmasa da ilk sayfada yer aldığı görülmektedir. Bu da göstermektedir ki; terörün Türkiye gündeminde daima ilk sırada olduğu ancak şehit sayılarının fazla olduğu dönemlerde haberlerin sayfada kapladığı alanla şehit sayısının az olduğu dönemlerde kapladığı alan doğru orantılı olarak değişmektedir.

Ele alınan gazetelerin her üçüne genel olarak bakıldığında ise bir veya iki haber dışında üç gazetenin de aynı haberi aynı sayfada, manşet veya sürmanşetten verdiği ve hemen hemen her üç gazete sayfasında da aynı haberin aynı oranlarda yer kapladığı görülmektedir. Gazetelerin söyemlerine bakıldığında ise genellikle tablolardaki "*ortak analiz*" başlığı ile elde edilen verilerde üç gazetenin de aşağı yukarı aynı başlıkları, aynı terör tanımlamaları, aynı fotoğraf veya görsel içerikleri kullandıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Her üç gazetenin de yıllar içerisindeki söylemleri üzerinden gidildiğinde ise aynı dönemlerde aynı söylemlerin kullanıldığında rastlanmaktadır. Bu da bir noktada aynı eylem veya olayla ilgili olarak benzer kodlar üzerinden benzer düşünme biçimlerinin ortaya çıkmasını sağlayan bir etken olarak belirmektedir.

SONUÇ

Doğumundan itibaren başlayıp öldüğü ana kadar diğer insanlarla iletişim halinde olan birey, hayatı boyunca yaşadığı deneyimler, kurduğu etkileşimler, hissettiği duygular, ürettiği düşünceler, edindiği kazanımlarla tarihsel süreç içerisinde kültürel yaşamın bir parçası olmaktadır. Bu kültürel yaşam içerisinde kendine özgü özellikler barındıran yapılar, bir araya gelerek toplumların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Toplum içerisinde insanın varlığını sürdürmesi, kesintisiz olarak devam eden iletişim sürecini de gerekli kılmaktadır. Bu süreçte insanın duyularına, algılarına, anlama ve anlamlandırma biçimlerine göre farklı iletişim yöntemlerinin ortaya çıkması söz konusu olmuştur. Farklı duyularla kurulmaya çalışılan iletişim, öne çıkan duyunun özelliğine göre her dönemin adlandırılmasına da katkı sağlamıştır. Örneğin; ağız ve kulağın hâkimiyetinin söz konusu olduğu dönemde sözlü kültürün, gözün söze üstün olduğu dönemde yazılı, basılı ve görsel kültürün damgasını vurduğu görülür.

İletişim tarihine bakıldığında mağara duvarlarına çizilen resimler veya sözlü olarak başlayan iletişim, yazılı, basılı, elektronik olarak teknolojik gelişmelere paralel şekilde dönemler içerisinde biçim değiştirse de sürekliliğini koparmadan devam ettirdiği görülmektedir. İletişim, insanın kendisiyle olan iletişimi de dâhil, diğer insanlar ve diğer toplumlarla kültürlerarası bağları kurmasına ve güçlendirmesine de katkı sunar. Topluma, toplum niteliğini kazandıran temel yapı taşı olan insanın çevresiyle etkileşim ve iletişimde bulunması sonucu oluşan kültürel örüntüler, siyasal yapılar, ekonomik ilişkiler, tarihsel bağlar ve daha eklenebilecek birçok unsurun bir araya gelmesiyle, aynı zamanda toplumsal bir belleğin oluşumu da sağlanmaktadır. Toplumsal bellek, bir toplumun değerlerinden, geleneklerinden, geçmişinden beslenen ve gelecek için dersler çıkarılmasını sağlayan, tek bir kişi üzerinden değil de toplumun bütün kesimlerinin oluşturduğu bütüncül bir yapıyı ifade etmektedir.

Aynı zamanda moderne karşı gelenekselin ön plana çıktığı bir yapı gibi görünen toplumsal bellek, toplumun bir uyku halinden uyanmasını ifade eder. Bireysel şekilde var olan hafızalar kolektif zamanlarda birleştiklerinde bu uyanma gerçekleşir. Toplumsal belleğin uykudan uyanması için bir fitilin ateşlenmesi; kimi zaman bir tat, kimi zaman bir koku, kimi zaman bir düşünce, kimi zaman bir anı, kimi zaman bir görüntünün zihinde belirmesi gibi bir fotoğraf karesiyle karşılaşılması dahi yeterli

olabilmektedir. Toplumsal belleğin oluşması için illa ki bir olayın eş zamanlı yaşanmasına ihtiyaç yoktur. Tarihin herhangi bir zaman diliminde yaşanmış bir olayın bilgisi ve aktarımı ile bu oluşum sağlanabilmektedir. Nitekim çalışma konusu olarak ele alınan bölücü terör örgütünün Türkiye'de yaptığı saldırıların ve katliamların medyada gündeme gelme biçimi, zaman içinde toplumda bir terör belleğinin oluşumuna yol açmıştır.

Toplumsal belleği oluşturucu unsurlar arasında yer alan kitle iletişim araçlarından biri olan gazeteler geçmişte, gemilerle farklı coğrafyalara taşınan ticari bir bülten şeklindeki ilk kitlesel haber taşıma araçları olarak kullanılmışlardır. Sonraki dönemlerde ise içerik ve biçimin değişmesi, haber değeri taşıyan olayların bu bültenlere dâhil edilmesi ve özellikle Endüstri Devrimi'yle birlikte teknolojik yeniliklerin toplumsal, kültürel ve ekonomik hayata yansımalarının görülmeye başlaması, siyasi alandaki devrimlerin yaşandığı bir dönemin kapılarını da aralamıştır. Değişen siyasi iktidarlar ve iktidar yapıları, halkın düşünce ve özgürlük alanını genişletme imkânını bulmasını sağlamış, bunun yanı sıra teknolojinin sağladığı seri üretimle sadece seçkin tabaka değil, sıradan vatandaş için de bilgiye erişim kolaylaşmıştır. On dokuzuncu yüzyılda telgraf, daktilo, telefon gibi icatların yanı sıra fotoğrafın icadı ve kitlesel haberleşmeyi sağlayan gazetelerde kullanılmaya başlaması, gazeteleri halka daha da yaklaştırmış ve daha popüler haber türlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Temel amacı haber sağlama olan kitle iletişim araçları arasında gazetenin geçmişi, görüntü ve yazıyı aynı anda kullanan ilk araç olması bakımından daha eskiye dayanır.

1984-2016 yılları arasındaki terör haberlerinin incelendiği bu çalışmada, 80'li yılların Türkiye'si göz önünde tutularak, görsel ağırlıklı haber alma aracı olan ve yaygın şekilde kullanılan kitle iletişim aracının gazete olmasından dolayı tercih edilmiştir. 30 yılı aşan bu sürecin tamamında meydana gelen olayların incelenmesi mümkün olmadığından, özellikle şehit sayılarının yüksek olduğu ve Çözüm Süreci sonrasında terör saldırılarının yoğunlaştığı dönemler ele alınmaya çalışılmıştır. Seçilen haberler göstergebilimsel yöntemle sadece görseller üzerinden değil, aynı zamanda metinsel ifadeler ve bağlamsal analizler de dâhil edilerek bütünlüklü bir yapı içerisinde geliştirilen parametrelere bağlı olarak değerlendirilmiştir. Bu çalışma, karşılaştırmalı bir inceleme yapmak yerine, paydaşlıklar üzerine kurulan toplumsal belleğin oluşumuna etki eden kitlesel haberleşme araçlarından biri olan gazetelerin bu oluşuma ne derece

katkı sağladığını veya sağlayıp sağlamadığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu bağlamda yapılan incelemelerde görsel ağırlıklı içeriğin diğerlerine göre daha çok tercih edildiği, hafızada daha kolay kalıcılık sağlamasının yanı sıra, medyanın gündemde tuttuğu, tekrar ettiği veya dikkat çektiği konularda insanların daha fazla ilgi duyması sağlandığı görülmektedir.

1984- 2016 yılları arasında gerçekleşmiş olan bölücü terör örgütü saldırılarının medyadaki görsel temsili üzerinden ele alınan bu çalışmada yıllara göre karşılaştırmalı bir analiz yapılarak şu bulgulara ulaşılmıştır:

- 1984 yılında ilk kanlı saldırısıyla adını duyuran bölücü terör örgütü Pkk'nın gazete metinlerindeki tanımı ile sahip olduğu ideolojiye atıfta bulunarak "sol ayrılıkçı", 1987'den sonra " Apo'cu, hain, canavar, yasa dışı, gözü dönmüş, bölücü, kahpe ve eşkıya" gibi olarak, daha sonraki dönemlerde ise net bir şekilde "bölücü" sıfatıyla nitelendirildiği görülmüştür.
- Yine haber metinlerine bağlı olarak ilk önce terör tehdidinin bazı sınır komşulardan kaynaklandığı veya buralarda barınabilme imkânı bulduğuna yer verilmiştir.
- Öncelikle bölücü terör örgütünün, kırsal alanda halk üzerinde baskı kurarak özellikle ülkenin güneydoğusunda etnisite üzerinden bir politika yürütmeye çalıştığı ve 1990'lı yıllarla birlikte daha bariz şekilde güvenlik güçlerine; bilhassa sınırdaki askeri karakollara yönelik sadırılarını artırdıkları söylenebilir.
- 1994 yılına kadar devam eden sıcak çatışma veya kırsalda pusu kurma taktiğini yürüten bölücü terör örgütünün, 90'lı yılların sonuna doğru saldırı alanını özellikle molotof kokteyli ve bombalı tuzaklarla şehre taşıdığı görülür.
- 2000'li yıllarda ise özellikle büyükşehir kent merkezlerinde korku ve panik havasını canlı tutmak için bombalı saldırılara sıklıkla başvurdukları bulgusuna ulaşılmıştır.
- Çözüm Süreci olarak adlandırılan dönemde geçici olarak eylemlerine ara veren bölücü terör örgütünün, 2015 yılında saldırılarını tekrar yoğun şekilde başlatmasıyla bu sürecin rafa kaldırılmasına yol açmış ve bu süreçte asfalt

altına bomba döşeyerek, hendek kazarak bir bakıma şehir savaşına hazırlanmış olduğu görülmektedir.

- Haber metinleri yanı sıra görüntülere bakıldığında da 1984-2007 yılları arasındaki haber görüntülerinin sansürsüz şekilde yayımlandığı, 2008 yılından sonra ise bu tip görüntülere hiç yer verilmediği görülmektedir.
- Haber fotoğraflarının olmadığı ve bunun yerine infografik anlatımın tercih edildiği görüntülerde ise özellikle 1990'lı yıllarda terörist imgesi için kullanılan başı örtülerle kapalı, elinde makineli olduğu anlaşılan silahlar, giydikleri şalvarlar ve simsiyah bıyıklı resmedilen kişiler, terörist imgesinin zihinsel tasavvrunu sağlama adına önemli bir gösterge olarak belirmektedir. Özellikle gazetelerde kullanılan fotoğraflarda böyle bir görüntüye rastlanmazken, infografik anlatımlarda bunu bariz şekilde görmek mümkündür.
- Görüntüsel analizlerde haber aktörlerinin "fail" i olarak bölücü terör örgütünün, "mağdur" un ise çocuk, sivil, asker ve polislerden oluştuğu net bir şekilde ortaya çıkmıştır.
- Görüntülere yansıyan duygusallık durumunda ise özellikle teröre maruz kana veya teröre yakınlarını kurban veren kişilerin yaşadığı acı, üzüntü, dehşetin yansıması olarak belirmektedir.
- Enformasyon kategorisi altında sorulan 5N, 1K sorularındaki, "Ne, Nerede, Ne Zaman, Nasıl'a bulunan cevaplardan sadece Niçin?" e verilemediği görülmektedir.
- İncelene gazetelerin genelin bakıldığında, neredeyse tüm gazetelerin aynı haberi, aynı başlıkla, manşet veya sürmanşette verdikleri görülmektedir.
- İncelenen haberlerin hepsinin ilk sayfada sıklıkla tam sayfaya yakın verilmesi, terörün Türkiye gündeminde daima ilk sırada olduğunu göstermektedir.

Terörün de gündemde kalabilmek için etkili bir araç olarak medyayı kullanması, yapılan haberler bir taraftan kamuoyunun bilgilenmesini sağlarken öte taraftan terörün amacına ulaşıp ulaşmadığını ölçmede bir yöntem olarak kullanmasına yol açmaktadır.

Ancak bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, medyanın hatırlatma veya unutturma işlevlerinden hangisini yerine getirdiği ile ilgilidir. Çünkü modern zamanların unutturma biçimlerinden olan aşırı bilgi yüklemesi veya görüntü

bombardımanı ile insanların zihinleri bulan(dırıl)makta veya yönlen(diril)mektedir. Ayrıca görüntü akışının, özellikle şiddet içeren görsel enformasyonun sürekli verilmesi, insanların duyarsızlaşmasına yol açabileceği ve şiddete meyletmeleri gibi tehlikeli bir durumun ortaya çıkmasına da neden olabilmektedir.

Medyada yer verilen, terör veya şiddet gibi toplumsal davranışlar üzerinde etkili olabilecek görüntüler veya haberler, özendirici bir biçimde değil de olayın dehşetini sergileyen bir şekilde verildiğinde hem izleyici üzerinde olumlu bir etki yapabilmekte hem de toplumsal belleğin olumlu ortamı sağlayıcı bir mekanizma işlevi görme ihtimalini yükseltmektedir. Bu düşünceden hareketle, Türkiye'nin toplumsal belleğinde olumsuz izler bırakan bölücü terör örgütünün saldırı ve katliamlarına dur diyebilmek için toplumun, dil, din, ırk, mezhep gibi bütün farklılıklarından sıyrılmış olarak bütünlükçü bir yapıda hareket etmesine ihtiyaç vardır. Bu bütünlükçü yapı ülkenin bürokrasiden güvenliğe, medyadan kişilerarası diyaloğa, aydın kesimden sıradan vatandaşa, zenginden fakire, medyadan ulaştığı kitleye kadar her kesimi kapsayacak biçimde toplumsal bir duyarlılığı gerçekleştirmesi halinde sağlanabilir. Bunlar içerisinde özellikle medyanın ortaya koyduğu söylemlerle halkın bilincinde bir kanaat oluşturması, onu farklı bir konuma yükseltmektedir. Zehir olabildiği gibi panzehir olarak da görülebilecek medyanın gücü, asgari müşterekte buluşmayı sağlayacak bir toplumsal bütünleşmeyi gerçekleştirebilecek kapasiteye sahiptir.

Tarihsel süreç içerisinde de kitleleri yönlendirebilme gücü sayesinde propaganda aracı olarak kullanılmaya elverişli bir yapıya sahip medyanın, terör saldırılarının artmasında büyük rolü olduğu söylenebilir. Terör örgütlerinin doğrudan yayın organları haricinde, kamu yararı için yayın yapan medya kuruluşları dahi kimi zaman farkında olmadan propaganda aracı olarak kullanılabilmektedir. Şöyle ki; medya, bir taraftan halkın bilgilendirilmesi sağlarken, diğer taraftan terörün amaçladığı korkuyu pompalayan bir araç konumuna gelebilmektedir. Korkutma, yıldırma, bezdirme ve endişenin körüklenmesi, insanların sürekli diken üstünde olmasını sağlama ve saldırılan tarafı zayıf gösterme gibi düşüncelerin üzerine kurulu terör saldırıları, medyayı bir can damarı olarak görebilmektedir. Özellikle günümüzde DAEŞ terör örgütünün, kontrolsüz veya kontrolü güç bir alan olan sosyal medya yoluyla kendine militan sağlaması, çeşitli araştırmalarla göz ardı edilecek bir konu olmadığını ortaya koymuştur. Temelde aynı

zihniyeti taşıyan bütün terör örgütleri için elverişli bir ortam olan medya, terörün amacına uygun bir yapısal varlığa sahiptir.

İletişimi mümkün kılan bir araç olarak medyanın terörle ilişkisine iki boyutlu bakmak gerekir. Terör için medya bulunmaz bir nimetken, terör olayları da nihayetinde ticari kuruluş olan medya için, toplumda oluşturduğu etki bakımından haber değeri taşıyan gelişmelerdir. Medya bilgilendirme işlevini yerine getirirken, özellikle görsel öğelerle anlatımı güçlendirmek ve dikkati çekme adına kimi zaman terörün kurbanı olan kişilerin yakınlarını rahatsız edecek derecede sorumsuzca yayınların gerçekleştirilmesine neden olabilmektedir. İnsanların merak duygusu bu görüntülerin sayısız kez izlenmesine yol açmakta ve bu da toplum içerisinde panik yaratabileceği gibi şiddetin yükselmesine de neden olabilmektedir. Ancak sorumlu yayıncılık anlayışı içerisinde yapılan haberler, programlar halk üzerinde doğru etki uyandırabilir ve toplumsal belleği harekete geçirerek, yaşanan acılarla toplumsal yüzleşme sağlanarak, yaralar yine birlik ve beraberlik içerisinde sarılabilir. Toplumsal birliktelik, bir direnç oluşturma kapasitesini barındırdığı için özellikle etnik ve mezhepsel ayrılıkçı ideoloji üzerine kurulu terörizme karşı bir duruş geliştirilmesini sağlayabilir.

Özellikle görsel özellik taşıyan kitle iletişim araçlarının, gerçeklik ve doğruluk ilişkisi doğrultusunda değerlendirildiğinde, inandırıcılık sağlaması bakımından daha ileri bir düzeyde yer aldığı görülür. Olay anında orada olmayanlar için inandırıcılığı sağlama ve dikkati çekme adına kullanılan görseller, nesnel gerçekliği yansıtma amaçlı olarak kullanılabileceği gibi olayın içeriğine göre her ortamın fotoğrafının verilmemesi gerektiği bilincinde olmayı da gerektirmektedir. Bu bağlamda terör-haber-medya ilişkisi değerlendirildiğinde;

- Medyanın, algı oluşturma, şekillendirme ve yönlendirmede çok önemli bir gücü elinde tuttuğunun farkında olunmalıdır.
- Gerektiği durumlarda reyting veya en yüksek tirajı yakalam kaygısı gütmeden toplumsal yararı gözetecek yayın yapılmalıdır.
- Terör haberleri verirken toplumda korkuyu pompalayacak bilgi ve bilhassa görüntüler hususunda özenli davranılmalıdır.
- Terörün eylemleri veya saldırıları ile ilgili bilgi verirken farkında olmadan terör propagandası yapılmamasına dikkat edilmelidir.

- Özellikle başarısız terörist saldırılarla ilgili değerlendirme yapıldığında teröristlerin eksiklerini görmeleri ve bir sonraki saldırıyı başarıya ulaştıracak biçimde yol gösterici söylemlere yer verilmemesine dikkat edilmelidir.
- Sürekli tekrarlanan konu ve görüntülerle ülke gündemini belirleyici olmasında başat rol aldığı unutulmayarak seçici davranılmalıdır.
- Teröristleri öne çıkartabilecek ifade biçimlerine dikkat etmeleri konusunda medya çalışanlarının bilinçli ve uyanık olması gerekmektedir.
- Halkı baskı ve korku ile sindirmek amacıyla kanlı eylemlerini gerçekleştiren terör örgütlerinin haberleri, medya organlarında haberleştirilirken onların amaçlarına hizmet etmeyecek şekilde olmalıdır.
- Terörle ilgili haberler verilirken kullanılan terminoloji, haberi verme biçimi, kullanılan görüntüler, haberin süresi ve haberin şeklinde hassas bir denge gözetilmesi gerekir.
- Haberlerde sansasyonel ve spekülatif bilgiler içerecek verilere dikkat edilerek; kanlı görüntülerin defalarca tekrarlanarak, terör örgütünün propaganda yapmasına izin verilecek şekilde olmamalıdır.
- Terörle yapılan mücadelenin haklı gerekçelere dayandığı noktasında özellikle medya ve iletişimin stratejik bir araç olduğunun farkında olarak, etkili ve ikna edici bir araç şeklinde kullanılması mümkün kılınabilir.

Kalemin silahtan daha keskin olduğu düşüncesinden yola çıkarak, medyanın da yönlendirici, etkileyici, zihinsel tasavvurlar oluşturucu özellikleri hesaba katıldığında kalem gibi güçlü bir silah olduğu görülecektir. Özellikle kolay bilgi erişimi sağlaması, görsel niteliğinden dolayı inandırıcılığının fazla olması, gerçeklik algısını kolaylıkla oluşturması, medyayı bir güç olarak görmeyi gerektirmektedir. Bu güç toplumları tek tipleştirip yozlaştırabildiği gibi kültürel uyumu sağlayıp toplumsal dayanışmayı arttırabilmektedir. O halde bu dönüştürücü ve etkili gücün, toplumların belleklerini harekete geçirici bir mekanizma olarak kullanılması durumunda güçlü bir birliktelik oluşturması söz konusu olabilir. Türkiye'nin kangrene dönüşmüş terör sorunu da sivil toplum platformları, bürokratik yapılar, güvenlik güçleri, kısaca toplumun her kesiminin katılımıyla sağlanacak ortak bir yapı içerisinde ve tabi ki en önemlisi medya gücünün etkisiyle çözüme kavuşturulabileceği fikri düşünülmelidir. Medya, insanların zihinlerinde terörist resmini belirleyen, şiddet eylemlerinin artmasında önemli rol

oynayan bir etken ise o halde bu gücünün tersinden işletmesi de mümkündür. Bu durumda terörün panzehiri olan birlik-beraberlik duygusunun geliştirilmesi ile Türkiye'nin onlarca yıldır mücadele ettiği terör illetini, medyayı bir güç olarak kullanarak bertaraf etmesi mümkün kılınabilir.

KAYNAKÇA

Akay, A. (2007). *Toplumbilim*, Görsel Kültür Özel Sayısı, Sayı 22, Eylül 2007.

Akdoğan, Y. (1995). *Görsel İktidar*. İstanbul: İnsan Yayınları.

Akmaral, K. (2004). *Anti Teröristin El Kitabı*. İstanbul: Bilge Karınca Yayınları.

Altun, H., M. (2011). *Terör*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Arıboğan, D.Ü. (2007). *Terör Korku Hali*. İstanbul: Profil Yayıncılık. 4. Baskı

Assmann, J. (2001). *Kültürel Bellek.* (Çev. Ayşen Tekin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Atabek, Ş., Atabek G. (2007). *Medya Metinlerini Çözümlemek*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Ayvazoğlu, B. (1995). *Aşk Estetiği*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Bajac, Q. (2004). K*aranlık Odanın Sırları Fotoğrafın İcadı.* (Çev.: Ali Berktay). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Balle, F.,, Gerard, E. (1991). *Yeni Medyalar* (Çev.: Mehmet Selami Şakiroğlu). İstanbul: İletişim Yayınları

Barnard, M. (2010). *Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür*. (Çev. Güliz Korkmaz). Ankara: Üyopya.

Barthes, R. (1998). *Çağdaş Söylenler*. (Çev.: Tahsin Yücel). İstanbul: Metis Yayınları.

Baudelaire, C. (2013). *Modern Hayatın Ressamı.* (Ed. Ali Artun). (Çev.:Ali Berktay). İstanbul: İletişim Yayınları.

Baudrillard, J. (1991). *Sessiz Yığınların Gölgesinde*. (Çev.: Oğuz Adanır). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Baynes, K. (2002). *Toplumda Sanat*. (Çev.: Yusuf Atılgan). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Bazin, A. (1966). *Çağdaş Sinemanın Sorunları*. (Çev. : Nijat Özön). Ankara: Bilgi Yayınları.

Bellone, R. (2010). *Fotoğraf*. (Çev.: İsmail Yerguz). Ankara: Dost Kitabevi.

Berger, A. (1993). *Kitle İletişiminde Çözümleme Yöntemleri*, (Ed: Nazmi Ulutak- Aslı Tunç). (Çev.: Murat Barkan, Nazlı Bayram vd). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi

Berger, J. (2015). *Bir Fotoğrafı Anlamak*. (Çev.: Beril Eyüboğlu, Yurdanur Salman, Müge Gürsoy Sökmen, Semih Sökmen). İstanbul: Metis Yayınları.

Yurdanur S, Sökmen, G.M. (Ed.). (2016). *Metis Seçkileri/O Ana Adanmış.*. İstanbul: Metis Yayınları.

Bilir, H. (2009). *Terör-Medya ve Devlet*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Bodur, F. (1990). "Fotoğrafın Gazetelerde Kullanılmasının Gerekliliği ve Basın Fotoğrafçılığı". *Kurgu Dergisi*, (7), Ss.297-303. Erişim Tarihi: 27.03.2017, http://dergipark.gov.tr/download/article-file/150140

Boym, S. (2009). *Nostaljinin Geleceği*. (Çev.: Ferit Burak Aydar): İstanbul: Metis Yayınları.

Briggs, A, Burke, P. (2011). *Medyanın Toplumsal Tarihi.* (Çev. :Ümit Hüsrev Yolsal&Erkan Uzun). İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Buck-Morss, S. (1992). "Aesthetics and Anaesthetics: Walter Benjamin's Artwork Essay Reconsidered". October, *62*, ss.3-41. Erişim Tarihi: 27.03.2016, http://www.jstor.org

Burke, J, Ornstein, R. (2014). *Orta Çağ'da İletişim ve İnanç*. (Ed. David Crowley, Paul Heyer). İletişim Tarihi. (Çev. Berkay Ersöz). (ss. 117-126). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Cadava, E. (2008). *Işık Sözcükleri*. (Çev. :Aziz Ufuk Kılıç). İstanbul: Metis Yayınları.

Cereci, S., Özdemir, H. (2015). "Medyanın Toplumsal Gelişimi: Medya Toplumları". *The Journal of Academic Social Science Studies. Spring* I, (33), 1-10, Erişim Tarihi:20.07.2017 http://docplayer.biz.tr/20338431-The-journal-of-academic-social-science-studies.html

Chartıer, R. (1998). *Yeniden Geçmiş*. (Çev.: Lale Arslan). Ankara: Dost Kitabevi.

Conti, F. (1982). *Rönesans Sanatını Tanıyalım.* (Çev.: Solmaz Turunç). Ankara: İnkılap-Aka Kitabevleri.

Crary, J. (2004). *Gözlemcinin Teknikleri*. (Çev.: Elif Daldeniz). İstanbul: Metis Yayınları.

Çakır, M. (2014). *Görsel Kültür ve Küresel Kitle Kültürü*. Ankara: Ütopya Yayınları.

Çakır, N (2013). *Türkiye'nin Güvenliği ve Terörizm.* Ankara: Korza Yayıncılık.

Çınar, B. (1997). *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör.* Ankara: Sam Yayınları.

Çiçek, M. (2014). "Dilbilim/Göstergebilim Ayrımında Gösterge Türleri Üzerine". İçinde (Ed. Ahmet Güneş). *İletişim Araştırmalarında Göstergebilim.* (209-239). İstanbul: Literatür Academia.

Çora, A. N. (2004). *Kürt Sorunun Geleceği*. İstanbul: Q_Matris Yayınları.

Darley, A. (2000). *Visual Digital Culture: Surface Play And Spectacle İn New Media Genre,* London: Routledge.

Dencker, P. K. (2006). Elektronik Geleceğe Bir Bakışla Somut Şiirden Görsel Şiire. Http:// Www.Zinhar.Com / Logosuz / Elektronik Geleceğe

Devran, Yusuf. (2015). "Medya ve Terör Sorunsalı" *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi.* 3(2). Ss. Erişim Tarihi: 26.10.2017 http://dergipark.gov.tr/e-gifder

Dey, I.(1993). *Qualitative Data Analysis: A User-Friendly Guide for Social Scientists.* London: Routledge Publications

Dora, S. (2003). *Büyüyen Fotoğraf Küçülen Sosyoloji.* İstanbul: Babil Yayınları.

Draasima, D. (2007). *Bellek Metaforları.* (Çev.: Gürol Koca). İstanbul: Metis Yayınları.

Duncum, P. (2005). *Visual Culture Art Education: Why, What and How*? (Ed. Richard Hickman). Critical Studies in Art & Design Education. USA : Intellect Books.

Duncum, P. (Winter, 2001). "Visual Culture: Developments, Definitions, and Directions for Art Education". Studies in Art Education, Vol. 42, No. 2, pp. 101-112 [National Art Education Association Stable] Erişim Tarihi: 16.10.2016. http://www.jstor.org

Dursun, Ç., Duran, R., Cangöz, İ., Aslan, Esra D, Yurdalan, Ö., Sucu, M., Er Y., T. (2003). *Gazetecilik ve Habercilik.* İstanbul: Ips İletişim Vakfı Yayınları.

Eco, Umberto. (1991). *Günlük Yaşamdan Sanata*. (Çev.: Kemal Atakay). İstanbul: Can Yayınları.

Eco, U. (2001). *Açık Yapıt*. (Çev.: Pınar Savaş). İstanbul: Can Yayınları.

Ellul, J. (2012). *Sözün Düşüşü*. (Çev.: Hüsamettin Arslan). İstanbul: Paradigma Yayınları.

Erkan Y.. (2006) "Gerçek Yaşam, Medyadaki Gerçek ve Terör Haberciliği". İçinde (Ed. Orhan Gökçe-Uğur Demiray). İçinde *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*. (21-53). 2. Basım. İstanbul: Çizgi Kitabevi.

Farnen, R. (1990). *Terrorism and Mass Media: A Systematic Analysis of Simbiyotik Process*. Terrorism. Volume 13 (2). Taylor&Francis. Ss.99-143.

Fidan, M (2004). "Terör ve Medya". İçinde (Ed. Orhan Gökçe-Uğur Demiray). İçinde *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*. (59-81). İstanbul: Çizgi Kitabevi.

Fine, G. A., Beim, A (2007). "Interactionist Approaches to Collective Memory Symbolic Interaction". *Wiley on behalf of the Society for the Study of Symbolic Interaction*. Vol. 30, No. 1 (Winter), ss. 1-5. Erişim Tarihi: 24-10-2016. http://www.jstor.org

Florenski, P. (2001). *Tersten Pespektif*. (Çev.: Zeynep Sayın). İstanbul: Metis Yayınları.

Flusser, V. (1991). B*ir Fotoğraf Felsefesine Doğru*. (Çev.: İhsan Derman). İstanbul: Ağaç Kitabevi Yayınları.

Freeman, C. (2003). *Mısır, Yunan ve Roma (Antik Akdeniz Uygarlıkları)*. Dost Kitabevi.

Freud, S. (1996). *Gündelik Yaşamın Psikopatolojisi*. (Çev.: Şemsa Yeğin). İstanbul: Payel Yayınları.

Freund, G. (2006). *Fotoğraf ve Toplum*. (Çev.: Şule Demirkol). İstanbul: Sel Yayıncılık.

Fuery, P., Fuery, K. (2003). *Visual Cultures and Critical Theory*. New York: Arnold Publication.

Geray, H. (2014). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Gezgin, S. (1994). *Basında Fotoğrafçılık*. İstanbul: Der Yayınları.

Gezgin, S. (2002). "Medyanın Toplumsal İşlevi ve Kamuoyu Oluşumu". *İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi,* 1(12). 11-20

Giddens, A. (1990). *The Consequences Of Modernity*. Stanford: Stanford University Press.).

Goody, J. (2012). *Tarih Hırsızlığı.* (Çev.: Gül Çağalı Güven). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Göksu, T. (2000). "Polis Operasyonlarının Televizyonlarda 'Canlı' Yayını ve Muhtemel Sonuçları". *Polis Dergisi,* Sayı:22, 364-368.

Guiraud, P. (1999). *Anlambilim*. (Çev.: Berke Vardar). İstanbul: Multilingual.

Güçlüer, D.E. (2011). *PKK'nın 1978–2010 Tarihleri Arasında Örgütsel Yapısının Değişimci ve Kurumsal Girişimci Olarak Hedeflerinin Sosyolojik Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara.

Günay, D. (2012). "Görsel Göstergebilim ve İmgenin Anlamlandırılması". İçinde (Ed. Doğan Günay, Alev Parsa). *Görsel Göstergebilim*. İstanbul: Es Yayınları.

Günay, D. (2002). *Göstergebilim Yazıları*. İstanbul: Multilingual.

Güneş, S. (2006). *Enformasyon Toplumunu Putları*. Ankara: Hece Yayınları,

Güneş, S. (2001). *Medya ve Kültür*, (2.Baskı), Ankara: Vadi Yayınları.

Halbwachs, M. (2007*).* "Kolektif bellek ve Zaman". (Çev.: Şule Demirkol). *Bellek: Öncesiz, Sonrasız.* Sayı: 50 /Bahar, 55-77.

Halhwachs, M. (1992). *On Collective Memory*. (Çev.: Lewis Coser). Chicago: Chicago University.

Hall S. (1974). "The Determinations Of News Photograph". In Stanley Cohen & Jock Young (Eds.) *The Manufacture Of News: Social Problems, Deviance And The Mass Media.* London: Constable And Co Ltd

Heidegger, M. (1977). T*he Age Of The World Picture.* In (Ed. W. Lovitt), *The Question Concerning Technology And Other Essays*. New York: Garland.

Henderson, K. (1999). O*n Line And On Paper: Visual Representations, Visual Culture, And Computer Graphics İn Design Engineering.* Cambridge: MIT Press. Erişim Tarihi: 16.11.2016 http://www.jstor.org

Hirsch, M. (1996). "Postmemories in Exile". *Poetics Today,* Vol. 17, (4), ss. 659-686. http://www.jstor.org/stable/1773218

Hirsch, M. (2008). "The Generation of Postmemory". *Poetics Today*, 29(1), s. 103-128. http://www.jstor.org/stable

Hoffman, E. (2004). A*fter Such Knowledge: Memory, History, And The Legacy Of The Holocaust.* New York: Public Affairs.

Hutton, P. (1994). "Sigmund Freud and Maurice Halbwachs: The Problem of Memory in Historical". *Society for History Education,* 27(2) (Feb), 145-158. www.jstor.org/stable/494716

Huyssen, A. (1999). *Alacakaranlık Anıları*. (Çev.: Kemal Atakay). İstanbul: Metis Yayınları.

Ivins, W. M., Jr (1953). *Prints and Visual Communication*. Cambridge, MA: MIT Press.

İlhan, S. (2008). *Terör Neden Türkiye?* İstanbul:Alfa Yayınları.

İmançer, D., Özel, Z,. (2014). Göstergebilimsel Çözümleme, Örnek Çözümleme: Pirelli Reklamı. http://www.golgefanzin.com/forum/

İnalcık, H. (2013). *Rönesans Avrupası*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

İnce, B. G. (2010). "Medya ve Toplumsal Hafıza". [Elektronik Sürüm].*Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi*. 9-29

İşlek, N. (2016). "Çoğul Okuma; Studium ve Punctum". *Kontrast Dergisi*, (50), 18-21

Kanburoğlu, Ö. (2012). "Kitle İletişiminde Haber Fotoğrafının Yeri ve Önemi". [Elektronik Sürüm]. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,* 1 (12), 401-414.

Kaplan, Y. (1991). *Enformasyon Devrimi Efsanesi*. Kayseri: Rey Yayıncılık.

Karadağ, Ç. (2004a). *Görme Kültürü/ Görüntüler Evreni*. Ankara: Dost Yayıncılık.

Karadağ, Ç. (2004b). *Görme Kültürü/ Görüntü Büyücüsü*. Ankara: Dost Yayıncılık.

Karadağ, Ç. (2004c). *Görme Kültürü/ Fotoğrafın Derin Anlamı*. Ankara: Dost Yayıncılık.

Kazan, H. (2016). "Terör-Medya İlişkisi ve Medyada Terör Haberciliği" [Elektronik Sürüm]. *Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 12(24), 109-147.

Kılıç, L. (2008). *Fotoğraf ve Sinemanın Toplumsal Tarihi*. Ankara: Dost Kitabevi.

Köse, T. (2017). Çözüm Sürecinin Yükseliş ve Düşüşü. Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi. Cilt: 4(1), ss. 13-40. http://dergipark.gov.tr/download/article-file/328509

Kracauer, S. (2011). K*itle Süsü* (Çev.: Orhan Kılıç). İstanbul: Metis Yayınları.

Lewis, B (1975). *İstanbul ve Osmanlı Uygarlığı*. İstanbul: Varlık Yayınevi.

Lindsey A. F., Nienass B., M, Laliv. (2013). Screen Memory. *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 26(1), ss.1-7. https://www.jstor.org

Tavin M.,K.,Anderson D. (2003). Teaching (Popular) Visual Culture: Deconstructing Disney in the Elementary Art Classroom. *Art Education*. 56(3), 21-35 http://www.jstor.org/stable/3194050

Mardin, Ş. (1984). "Aydınlar Konusunda Ülgener ve Bir İzah Denemesi". [Elektronik Sürüm]. *Toplum ve Bilim*, (24), 9- 16.

Messaris, P. (2001). "Visual Culture". (Ed. James Lull). *Culture in the Communication Age*. (179-192). London and New York: Routledge.

Miles, M. B., Huberman, A. M. (1984). *Qualitative Data Analysis: A Source Book of New Methods*. London: SAGE Publications.

Mirzoeff, N. (1999). *An Introduction to Visual Culture*. London: Routledge.

Mitchell, J, M. (1994). *Picture Theory*. London: The University of Chicago Press.

Mitchell, W. J. T.(2002). "Showing Seeing: A Critique of Visual Culture". [Elektronik Sürüm]. *Journal of Visual*. 1(2), 165-181.

Mutz, D. C., Martın, P. S. (2001). "Facilitating Communication Across Lines of Political Difference: The Role of Mass Media". *The American Political Science Review*, 95 (1), 97-114. https://www.sas.upenn.edu

Nacos B. L. (2000) *Mass-Mediated Terrorism: The Central Role of the Media in Terrorism and Counterterrorism*, 2nd edition. United States of America: Rowman & Littlefield Publishers, Lanham.

Nacos, B. (2002). *Mass Mediated Terrorism: The Central Role of Media in Terrorism and Counterterrorism*. New york: Rowmann&Littlefield Publishers.

Neiger, M., Meyers, O.,Eyal Z. (2011). *On Medıa Memory*, Palgrave Macmillan. http://libgen.org Erişim Tarihi: 13.12.2012,

Nora, P. (2006). *Hafıza Mekânları*. (Çev.: Mehmet Emin Özcan). Ankara: Dost Kitabevi.

Türkoğlu, N. (2003). *Kitle İletişimi ve Kültür*. İstanbul: Naos Yayınları.

Orhon, Nezih. (2004). "Terörün Anlamı ve Görselleştirilmiş Terör". İçinde (Ed. Orhan Gökçe-Uğur Demiray). İçinde *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*.(163-186). İstanbul: Çizgi Kitabevi.

Özcan, N. A. (1999). *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*. Ankara: ASAM Yayınları.

Özdemir, M. (2010). "Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), ss. 323-343. Erişim Tarihi: 15.10.2017, http://dergipark.ulakbim.gov.tr

Özgen, M., İ. (1989). *Türkiye'de Şiddet Hareketleri, Kaynakları ve Hedefleri*. İstanbul: Yeni Forum Yayınları.

Öztürk, S. (2003). *Devletin Derinliklerinde*. Ankara: Ümit Yayınları.

Paglia, C. (2014). *Cinsel Kimlikler*. (Çev.: Anahid Hazaryan, Fikriye Demirci). Ankara: Epos Yayınları.

Parsa, A., Olgundeniz, S.S. (2017). "İletişimde Göstergebilim Ve Anlamlandırma Sürecini Örneklerle Değerlendirme". (Ed. Ahmet Güneş). *İletişim Araştırmalarında Göstergebilim*. Ss.89-111. İstanbul: Literatür Academia.

Parsa, A., F. (2016). “Fotoğraf ve Görsel Göstergebilim Üzerine”. [Elektronik Sürüm]. *Kontrast Dergisi*. (50), ss. 18-21.

Ponty, M., M. (2012). *Göz ve Tin.* (Çev.: Ahmet Soysal). İstanbul: Metis Yayınları.

Pryluck, C. (1976). *Sources Of Meaning İn Motion Pictures And Television*. New York: Arno Press

Real, M. (1989). *Super Media: A Cultural Studies Approach.* Newbury Park, CA: Sage

Ricoeur, P. (2009). *Zaman ve Anlatı*. (Çev.: Mehmet Rıfat). İstanbul: YKY.

Rifat, M. (2009). *Göstergebilimin ABC’si*, 3. Baskı, İstanbul: Say Yayınları.

Rifat, M. (1996). *Göstergebilimcinin Kitabı.* İstanbul: Düzlem Yayınları.

Robins, K. (1992). *İmaj.* (Çev.: Nurçay Türkoğlu). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Russell, J. (1996). *Belleğini Yitiren Toplum.* (Çev.: Hakan Atalay). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Russell, N. (2006). “Collective Memory before and after Halbwachs". *The French Review*, 79 (4) ss. 792-804. Erişim Tarihi: 24-10-2016, http://www.jstor.org/stable.

Sander, O. (2003). *Siyasi Tarih İlkçağlardan 1918’e*. Ankara: İmge Yayınevi.

Sanders, B. (2010). *Öküzün A’sı*. (Çev.: Şehnaz Tahir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sandıklı, A., Kaya, E. (2012). *Çatışma Çözümü Ve Türkiye’de Kürt Meselesi*. (Rapor No: 45). İstanbul: Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Sarlo, B. (2012). *Geçmiş Zaman/ Bellek Kültürü ve Özneye Dönüş Üzerine Bir Tartışma.* (Çev.: Peral Bayaz Charum, Deniz Ekinci). İstanbul: Metis Yayınları.

Saussure, F. (1976). *Genel Dilbilim Dersleri*. (Çev.: Berke Vardar). Ankara: TDK Yayınları.

Sayın, Ö. (2014). *Göstergebilim ve Sosyoloji.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Schacter, D., L. (2010). *Belleğin İzinde.* (Çev.: Eda Özgül). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Sekula, A. (1982). “On The Invention of Photographic Meaning”. (Ed. Burgin, Vıctor). *Thinking Photography*. (ss.84-110). London: Macmıllan Press.

Sığırcı, İ. (2014). “Göstergebilimsel Yaklaşım: Yazılı Basın Sloganlarının İncelenmesi”. . (Ed. Ahmet Güneş). *İletişim Araştırmalarında Göstergebilim* (ss. 155-183). İstanbul: Literatür Academia.

Smith, P. (2006). “Art, Science, and Visual Culture in Early Modern Europe”. [Elektronik Sürüm]. *History of Science Society* 97 (1), 83-100.

Sontag, S (2008). *Fotoğraf Üzerine.* (Çev.: Osman Akınhay). İstanbul: Agora Kitaplığı.

Sözen, E. (2014). *Söylem*. Ankara: Birleşik Yayınları.

Süllü, Z. (2016). *Terör ve Medya*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Sweeny, R.W. (2006). “Visual Culture of Control” [Elektronik Sürüm]. *Studies in Art Education*, 47(4), 294-307.

Şenel F. (Nisan 2003). “İnsan ve Sağlık”. *Bilim ve Teknik*, (99).

Taburoğlu, Ö. (2008). *Dünyevi ve Kutsal.* İstanbul: Metis Yayınları.

Tacar, P. (1999). *Terör ve Demokrasi*. Ankara: Bilgi Yayınları.

Tekinalp, Ş, Uzun, R. (2013). *İletişim Araştırmaları ve Kuramları.* 4. Baskı. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Toffler, A. (2008). *Üçüncü Dalga*. (Çev.: Selim Yeniçeri). İstanbul: Koridor Yayıncılık

Tomlinson, J. (1999). *Globalization and Culture.* Cambridge: Polity Press. Erişim Tarihi: 10.03.2016http://www.jstororg/stable/ 25475791

Topuz, H. (1973). *100 Soruda Türk Basın Tarihi*. İstanbul: Gençlik Kitabevi.

Turani, A. (2010). *Dünya Sanat Tarihi.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Sweeny, R., W. (2006) “Visual Culture of Control [Görsel Kültürün Kontrolü*]. National Art Education Association.* 47(4), 294-307.

Yanmış, M., Hanili M. (2016). *Çözümden Çatışmaya Kürt Meselesi.* E- Kitap Projesi: İstanbul.

Yaylagül, L. (2006). *İletişim Kuramları*. Ankara: Dipnot Yayınevi.

Yılmaz, S. (2011). *Terör ve Türkiye.* İstanbul: Kum Saati Yayıncılık.

Zerzan, J. (2013). *Gelecekteki İlkel*. (Çev.: Cemal Atila). İstanbul: Kaos Yayınları.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://www. beycan.net.com

barobirlik. org.tr/dokuman/mevzuat_kanun/terorlemucadele. pdf

http://www.rtuk.org.tr

http://www.globalanket.com

https://www.theguardian.com/education/2001/oct/04/socialsciences.highereducation

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Şeyma BİLGİNER ERDOĞAN
Doğum Yeri ve Tarihi	ERZURUM-1984
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	bilginer.seyma@atauni.edu.tr
Tarih	25.12.2017